

سازمان ملی جوانان
معاونت مطالعات و برنامه‌ریزی

پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های
جوانان ایران
(در سال ۱۳۸۳)

دفتر مطالعات و تحقیقات
بهار ۱۳۸۴

سازمان ملی جوانان - دفتر مطالعات و تحقیقات
پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های جوانان ایران / جلد اول (گزارش توصیفی کل کشور)
انتشارات سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۴
صفحه ۳۰۳

۱. جوانان   ۲. ارزشهای اجتماعی   ۳. ایران

عنوان: پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های جوانان ایران (کل کشور)

ناشر: سازمان ملی جوانان

سال انتشار: ۱۳۸۴

نوبت چاپ: اول

آدرس ناشر: تهران، خیابان آفریقا، خیابان سایه، شماره ۷۷، تلفن ۹-۲۲۰۱۰۶۴۱

نمابر: ۲۲۰۱۰۵۰۵ صندوق پستی: ۶۹۶-۱۴۱۸۵

تمام حقوق برای سازمان ملی جوانان محفوظ است.

پیش در آمد

در گذشته‌های دور و در دوره‌ی کشاورزی (دوره‌ی اول زندگی)، خانواده نقش مهمی در زندگی جوانان ایفا می‌کرد و بسیاری از نیازهای اساسی و طبیعی آنان را تأمین می‌کرد. با آغاز دوره‌ی صنعتی (دوره‌ی دوم زندگی) نهاد خانواده متحول شد و بخشی از کارکردهای آن به سایر نهادهای اجتماعی واگذار گردید، به طوری که جوانان، دوره‌ی نوجوانی و جوانی خود را در دامن نهادهای مکمل و یا نهادهای جایگزین گذراندند. پیچیده شدن حیات اجتماعی در دنیای جدید همراه با تقسیم کار و تخصصی شدن نقش‌های اجتماعی باعث شد جوانان برای ورود به بازار کار و پذیرش سایر نقش‌های بزرگسالانه دوره‌ی طولانی‌تری را به انتظار بگذرانند. امروزه این دوره‌ی گذار که هر روز ابعاد نوتر، گسترده‌تر و عمیق‌تری می‌یابد و در کشور ما به طور متوسط ۱۰ سال (برای دختران) و ۱۵ سال (برای پسران) به طول می‌انجامد شرایطی کاملاً جدید، متفاوت و حتی متعارض را در پیش روی جوانان، خانواده‌ها و دولت‌ها نهاده است؛ به نحوی که امروزه شناخت دقیق مسایل دوران گذار، شناساندن آن به جامعه و اتخاذ راهکارهای مناسب برای حل مسائل جوانان در زمره‌ی دغدغه‌های ملی دولت‌ها و ملت‌ها درآمده است.

از سوی دیگر، ورود به جامعه‌ی اطلاعاتی و شکل‌گیری جامعه‌ی شبکه‌ای و دنیای مجازی، بیش از همه جوانان را به چالشی نوین فراخوانده است. چالشی که ابعاد آن به

مراتب پیچیده‌تر و مدیریت آن به مراتب غامض‌تر است. نکته‌ی قابل تامل‌تر آن است که دامنه‌ی تغییرات و شکاف‌های موجود میان سه دوره‌ی متعارف جامعه‌ی بشری (یعنی جامعه‌ی مبتنی بر اقتصاد کشاورزی، جامعه‌ی صنعتی و جامعه‌ی اطلاعاتی) به حدی عمیق و گسترده است که برای آن نه یک نسخه‌ی بین‌المللی بلکه حتی یک نسخه‌ی ملی نیز نمی‌توان نوشت؛ زیرا از یک سو، گروه‌هایی از جوانان نظیر جوانان روستایی در کنار خانواده‌ی خود و با هدف کمک به آنها در جهت تأمین نیازهای اساسی و اولیه‌ی زندگی خود و خانواده‌شان می‌کوشند، در حالی که به امکانات اساسی مثل آموزش، بهداشت و... دسترسی کمتری دارند و از سوی دیگر، گروه‌هایی از جوانان حضور در فضاها‌ی مجازی را تجربه می‌کنند.

واقعیات مذکور، هم‌گویای جدید بودن بسیاری از مسائل، نیازها، مشکلات و چالش‌های پیش روی جوانان است، هم بر عمق و پیچیدگی پدیده‌ی جوانی که نیازمند مطالعه، تفحص و ژرف‌اندیشی همه‌جانبه است، دلالت دارد. این در حالی است که کشور ما علی‌رغم برخورداری از جمعیتی جوان و جامعه‌ای در حال تغییر و توسعه و متفاوت بودن بسیاری از مؤلفه‌های فرهنگی-اجتماعی جوانان ایرانی، هنوز به شناخت «کافی» از مهمترین چالش‌های پیش روی نسل جوان ایرانی دست نیافته است؛ گرچه پس از تشکیل دبیرخانه‌ی شورای عالی جوانان و سازمان ملی جوانان طی دهه‌ی اخیر قدم‌های مؤثر و مفیدی در این جهت برداشته شده، اما اولاً، این تلاش‌ها «ناکافی» است و ثانیاً، تحقیقات و مطالعات انجام‌شده کمتر در معرض نقد و قضاوت صاحب‌نظران و حتی دست‌اندرکاران امور جوانان قرار گرفته است و صرفاً به ذخیره‌سازی اطلاعات بسنده شده است.

اینک زمان آن فرا رسیده است که تمامی این کاستی‌ها به فرصت‌هایی برای مطالعات همه‌جانبه‌ی امور جوانان تبدیل شود. به علاوه، امور جوانان به عنوان «یک امر فرابخشی و ملی» نیازمند ارتقای سطح توانمندی‌های علمی و فنی بخش‌ها و نهادهای مسؤول امور جوانان در کشور است و فرابخشی و ملی بودن امور جوانان ایجاب می‌کند که کارشناسان، مسؤولان سازمان‌ها و دست‌اندرکاران امور جوانان به نتایج مطالعات و تحقیقات دسترسی یابند و اطلاعات تخصصی و مهارت‌های فنی آنان افزایش یابد. باید از نگاه انحصاری یا دولتی و یا بخشی به امور جوانان پرهیز کرد، زیرا پرداختن به مسائل جوانان قبل از اینکه به امور تصدی‌گری، اجرایی و روزمره مربوط باشد، باید با مبانی نظری، پشتوانه‌های مطالعاتی و توانمندی‌های کارشناسی همراه گردد. پیچیده بودن امور و چالش‌های پیش روی جوانان، مستحدثت بودن مباحث و

گسترگی آن اقتضا می‌کند که نتایج مطالعات و تحقیقات به صورت فراگیر و گسترده در اختیار کارشناسان قرار گیرد و افزایش توانمندی‌ها و قابلیت‌ها با ایجاد ساختارهای جدید پژوهشی پیرامون امور جوانان همراه شود و سازمان ملی جوانان نیز زمینه‌های تحقق چنین شرایطی را فراهم سازد.

امروزه، امور و چالش‌های جوانان در کشور نیازمند پژوهش، آموزش و اطلاع‌رسانی است و باید تلاش شود که این سه مأموریت، به عنوان «تکیه‌گاه‌های مکمل و مقوم اهتمام به امور جوانان در سطح ملی» به لحاظ عملی تحقق یابد. همچنین لازم است که با رعایت اولویت‌ها ضمن استمرار، تعمیق و کاربردی نمودن امر پژوهش و تولید راهبردهای اساسی برای چگونگی مواجهه با مسائل و چالش‌های امور جوانان، به امر آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی متخصص با همکاری دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و آموزشی - تأکید شود و با تقویت حوزه اطلاع‌رسانی، نسبت به ارتقای سطح دانش و آگاهی‌های آحاد جامعه به ویژه متخصصان، کارشناسان و دست‌اندرکاران امور جوانان و تقریب نگرش‌ها و گرایش‌های آنان اهتمام گردد. گرچه امور مذکور در زمره‌ی وظایف و مسؤولیت‌های همه‌ی اندیشمندان و محققان به ویژه سازمان‌ها و نهادهای مسؤول و مؤثر در این حوزه‌ها به‌شمار می‌آید، اما پیش از همه باید بر ایفای این نقش از سوی «سازمان ملی جوانان» تکیه نمود.

اینک، سازمان ملی جوانان درصدد است که با تولید دانش در داخل و انتقال نتایج و یافته‌های جهانی در حوزه‌ی مطالعات جوانان، گام‌های عملی در جهت اشاعه و ترویج این فرهنگ بردارد و انتشار نتایج مطالعات و تحقیقات، از جمله این اقدامات به‌شمار می‌رود.

امید است که پیشنهاد‌های ارزشمند، انتقادهای سازنده و آرای اندیشمندانه‌ی خوانندگان گرامی تکمیل‌کننده‌ی تلاش‌های خالصانه‌ی مؤلفان، محققان، مترجمان و برنامه‌ریزان این سازمان واقع شود.

سازمان ملی جوانان

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات.....	۱
۱-۱- نظریه‌های مرتبط با ارزش‌ها.....	۲
۱-۱-۱- ارزش و میل.....	۲
۱-۱-۲- ارزش و ویژگی خاص.....	۳
۱-۱-۳- ارزش و باور.....	۳
۱-۱-۴- کنش.....	۴
۱-۱-۵- ارزش و نیاز.....	۵
۱-۲- چارچوب مفهومی.....	۹
۱-۳- ضرورت پژوهش.....	۱۶
۱-۴- روش تحقیق.....	۱۷
۱-۴-۱- جامعه آماری.....	۱۷
۱-۴-۲- روش نمونه‌گیری.....	۱۷
۱-۴-۳- چارچوب نمونه‌گیری.....	۱۸
۱-۴-۴- روش تعیین تعداد افراد نمونه.....	۱۸
۱-۵- روش تحلیل.....	۲۰
فصل دوم: سیمای پاسخگویان.....	۲۱
۲-۱- جمعیت کل و توزیع سنی و جنسی.....	۲۲
۲-۲- سطح تحصیلات.....	۲۳
۲-۳- وضع تأهل.....	۲۵
۲-۴- وضع فعالیت.....	۲۶

- ۲-۵- دین و مذهب ۲۷
- ۲-۶- سطح تحصیلات والدین ۲۷
- ۲-۷- وضعیت اقتصادی خانواده ۲۸
- فصل سوم: هویت دینی و ملی ۳۵**
- ۳-۱- هویت دینی ۳۶
- ۳-۱-۱- بعد اعتقادی ۳۶
- ۳-۱-۱-۱- پایبندی به اعتقادات مذهبی ۳۶
- ۳-۱-۱-۲- مذهبی دانستن خود ۳۷
- ۳-۱-۲- بعد مناسکی ۳۹
- ۳-۱-۲-۱- اهمیت نماز ۳۹
- ۳-۱-۲-۲- خواندن نماز ۴۰
- ۳-۱-۲-۳- رفتن به مسجد ۴۱
- ۳-۱-۲-۴- جایگزین عبادت ۴۱
- ۳-۱-۳- بعد پیامدی ۴۴
- ۳-۱-۳-۱- جلوگیری از انحراف اخلاقی ۴۵
- ۳-۱-۳-۲- جایگزین دین ۴۵
- ۳-۱-۴- بعد عاطفی؛ افتخار به مسلمانی ۴۷
- ۳-۱-۵- ارزیابی از جامعه ۴۸
- ۳-۱-۵-۱- وضعیت فعلی ۴۸
- ۳-۱-۵-۲- وضعیت آتی ۴۹
- ۳-۲- فرآنگاه ۵۱
- ۳-۳- هویت ملی ۵۳
- ۳-۳-۱- تعلق خاطر به ایران ۵۳
- ۳-۳-۱-۱- افتخار به ایرانی بودن ۵۳
- ۳-۳-۱-۲- ترجیح زندگی در ایران ۵۴
- ۳-۳-۱-۳- عدم تحمل توهین به ایران ۵۵
- ۳-۳-۱-۴- پذیرش تابعیت کشوری دیگر ۵۵
- ۳-۳-۱-۵- مهاجرت از ایران ۵۶
- ۳-۳-۱-۶- تولد در کشوری دیگر ۵۷
- ۳-۳-۱-۷- عقب‌ماندگی فرهنگی ایران ۵۷
- ۳-۳-۲- تجاوز به کشور ۶۲
- ۳-۴- فرآنگاه ۶۳
- فصل چهارم: روابط خانوادگی و نسلی ۶۷**
- ۴-۱- روابط والدین با یکدیگر ۶۷
- ۴-۱-۱- زندگی مشترک با یکدیگر ۶۸
- ۴-۱-۲- میزان صمیمیت ۶۸

۷۰	۴-۲- روابط والدین با جوان
۷۰	۴-۲-۱- رابطه پدر با فرزند
۷۱	۴-۲-۲- رابطه مادر با فرزند
۷۲	۴-۲-۳- روابط اعضای خانواده در مقایسه با دوستان
۷۴	۴-۲-۴- حمایت خانواده از فرزند
۷۵	۴-۲-۵- درک جوان از جانب خانواده
۷۶	۴-۲-۶- بیان مسائل و مشکلات
۷۶	۴-۲-۶-۱- اولین فرد طرف بیان مشکلات خصوصی
۷۷	۴-۲-۶-۲- دومین فرد طرف بیان مشکلات خصوصی
۷۸	۴-۲-۶-۳- سومین فرد طرف بیان مشکلات خصوصی
۸۳	۴-۳- حساسیت خانواده نسبت به مسائل جوانان
۸۳	۴-۳-۱- انتخاب دوست
۸۴	۴-۳-۲- سیگار کشیدن
۸۴	۴-۳-۳- وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن
۸۵	۴-۳-۴- دوستی با افراد غیر همجنس
۸۶	۴-۳-۵- انتخاب همسر
۸۷	۴-۳-۶- مصرف مواد مخدر
۸۷	۴-۳-۷- دیر آمدن به منزل
۸۸	۴-۳-۸- مسافرت رفتن با دوستان
۸۹	۴-۳-۹- انتخاب نوع شغل
۸۹	۴-۳-۱۰- امور تحصیلی
۹۰	۴-۳-۱۱- مصرف مشروبات الکلی
۹۵	۴-۴- جوّ خانه و خانواده
۹۵	۴-۴-۱- احساس آرامش و امنیت در خانواده
۹۶	۴-۴-۲- وجود اعتماد
۹۷	۴-۴-۳- رضایت از خانواده
۹۹	۴-۵- رعایت اصول تربیتی در خانواده
۹۹	۴-۵-۱- توجه به استقلال فردی جوان
۱۰۰	۴-۵-۲- توجه به خواسته‌های جوان
۱۰۲	۴-۶- فرآیند نگاه
۱۰۵	فصل پنجم: روابط و ارزش‌های اجتماعی
۱۰۶	۵-۱- روابط اجتماعی
۱۰۶	۵-۱-۱- تعداد دوستان صمیمی
۱۰۶	۵-۱-۱-۱- تعداد دوستان صمیمی دختر
۱۰۷	۵-۱-۱-۲- تعداد دوستان صمیمی پسر
۱۰۹	۵-۱-۲- نگرش به دوستی با جنس مخالف

- ۱۰۹..... ۵-۱-۲-۱- نگرش به دوستی .....
- ۱۱۰..... ۵-۱-۲-۲- دلایل دوستی با جنس مخالف .....
- ۱۱۲..... ۵-۱-۳- بهترین سن ازدواج .....
- ۱۱۳..... ۵-۱-۳-۱- سن مناسب ازدواج پسران .....
- ۱۱۳..... ۵-۱-۳-۲- سن مناسب ازدواج دختر .....
- ۱۱۵..... ۵-۱-۴- تعداد مطلوب فرزند .....
- ۱۱۶..... ۵-۱-۴-۱- تعداد مطلوب پسر .....
- ۱۱۶..... ۵-۱-۴-۲- تعداد مطلوب دختر .....
- ۱۱۸..... ۵-۲- ارزش‌های اجتماعی .....
- ۱۱۹..... ۵-۲-۱- ارزش‌های فردی .....
- ۱۱۹..... ۵-۲-۱-۱- نگرانی‌های فردی .....
- ۱۲۲..... ۵-۲-۱-۲- اهداف شخصی در آینده .....
- ۱۲۳..... ۵-۲-۱-۳- دستیابی به اهداف .....
- ۱۲۳..... ۵-۲-۱-۴- رضایت از زندگی .....
- ۱۲۹..... ۵-۲-۲- ارزیابی اوضاع کشور .....
- ۱۲۹..... ۵-۲-۲-۱- وضعیت اقتصادی .....
- ۱۳۰..... ۵-۲-۲-۲- وضعیت سیاسی .....
- ۱۳۱..... ۵-۲-۲-۳- وضعیت شغلی جوانان .....
- ۱۳۱..... ۵-۲-۲-۴- وضعیت دینی .....
- ۱۳۲..... ۵-۲-۲-۵- وضعیت بهداشتی .....
- ۱۳۳..... ۵-۲-۲-۶- وضعیت آموزشی .....
- ۱۳۳..... ۵-۲-۲-۷- وضعیت روابط خانوادگی .....
- ۱۳۴..... ۵-۲-۲-۸- وضعیت امنیت اجتماعی .....
- ۱۳۵..... ۵-۲-۲-۹- وضعیت حقوق زنان .....
- ۱۳۵..... ۵-۲-۲-۱۰- وضعیت فرهنگی .....
- ۱۳۶..... ۵-۲-۲-۱۱- گرایش به وطن و ملیت .....
- ۱۳۶..... ۵-۲-۲-۱۲- پابندی به ارزش‌های اخلاقی .....
- ۱۳۷..... ۵-۲-۲-۱۳- وضعیت ورزشی .....
- ۱۳۸..... ۵-۲-۲-۱۴- وضعیت محیط زیست .....
- ۱۳۸..... ۵-۲-۲-۱۵- همبستگی ملی ایرانیان .....
- ۱۳۹..... ۵-۲-۲-۱۶- جرم و بزهکاری .....
- ۱۳۹..... ۵-۲-۲-۱۷- رشوه و فساد اقتصادی .....
- ۱۴۷..... ۵-۳- نگرش به ارزش‌ها .....
- ۱۴۷..... ۵-۳-۱- حاکمیت روابط بر ضوابط .....
- ۱۴۸..... ۵-۳-۲- عدم صداقت .....
- ۱۴۸..... ۵-۳-۳- حاکمیت ارزش‌های مادی .....
- ۱۴۹..... ۵-۳-۴- در نظر گرفتن نفع شخصی .....
- ۱۵۲..... ۵-۴- فرآنگاه .....

۱۵۷	فصل ششم: اوقات فراغت و سبک زندگی
۱۵۸	۱-۶- مدت زمان فراغت
۱۶۰	۲-۶- همراه گذران اوقات فراغت
۱۶۲	۳-۶- چگونگی گذران اوقات فراغت
۱۶۲	۱-۳-۶- تماشای تلویزیون
۱۶۳	۲-۳-۶- معاشرت با دوستان
۱۶۴	۳-۳-۶- معاشرت با اقوام
۱۶۵	۴-۳-۶- تماشای ویدئو / CD
۱۶۵	۵-۳-۶- رفتن به سینما و تئاتر
۱۶۶	۶-۳-۶- رفتن به پارک و مراکز تفریحی
۱۶۷	۷-۳-۶- رفتن به سفرهای سیاحتی و زیارتی
۱۶۷	۸-۳-۶- شرکت در مجالس مذهبی
۱۶۸	۹-۳-۶- ورزش کردن
۱۶۸	۱۰-۳-۶- استفاده از اینترنت
۱۶۹	۱۱-۳-۶- استفاده از کامپیوتر
۱۷۰	۱۲-۳-۶- انجام بازی‌های کامپیوتری
۱۷۰	۱۳-۳-۶- گوش دادن به موسیقی
۱۷۱	۱۴-۳-۶- انجام یا یادگیری کارهای هنری
۱۷۲	۱۵-۳-۶- تماشای ماهواره
۱۷۲	۱۶-۳-۶- شرکت در میهمانی‌های دوستانه
۱۷۳	۱۷-۳-۶- مطالعه‌ی کتاب، روزنامه و مجله
۱۷۳	۱۸-۳-۶- گوش دادن به رادیو
۱۸۱	۴-۶- رضایت از گذران اوقات فراغت
۱۸۳	۵-۶- فعالیت‌های دلخواه و موانع موجود
۱۸۳	۱-۵-۶- فعالیت‌های دلخواه
۱۸۵	۲-۵-۶- موانع موجود برای گذران اوقات فراغت
۱۸۵	۱-۲-۵-۶- اولین مانع
۱۸۶	۲-۲-۵-۶- دومین مانع
۱۸۷	۳-۲-۵-۶- سومین مانع
۱۹۱	۶-۶- امکانات موجود برای گذران اوقات فراغت
۱۹۲	۷-۶- متولی اصلی برنامه‌های فراغتی
۱۹۳	۸-۶- فرآنگاه
۱۹۵	فصل هفتم: رسانه‌ها و جهانی شدن
۱۹۵	۱-۷- نگرش به رسانه‌ها
۱۹۶	۱-۱-۷- رسانه‌ی مورد اعتماد

۱۹۷	۷-۱-۲- امکان استفاده از ماهواره.....
۱۹۸	۷-۱-۳- نگرش به برنامه‌های ماهواره.....
۱۹۹	۷-۱-۳-۱- بالا رفتن اطلاعات.....
۱۹۹	۷-۱-۳-۲- ترویج ارزش‌های مغایر.....
۲۰۰	۷-۱-۳-۳- به خطر انداختن امنیت ملی.....
۲۰۰	۷-۱-۳-۴- توجه به مزیت‌ها نه عیوب.....
۲۰۳	۷-۲- فرا نگاه.....
۲۰۵	۷-۳- نگرش نسبت به جهانی شدن.....
۲۰۶	۷-۳-۱- اقتدار سازمان‌های جهانی.....
۲۰۶	۷-۳-۲- پیامدهای جهانی شدن.....
۲۰۶	۷-۳-۲-۱- ایجاد صلح و دوستی.....
۲۰۷	۷-۳-۲-۲- بهبود زندگی مردم.....
۲۰۷	۷-۳-۲-۳- وابستگی به استکبار.....
۲۰۸	۷-۳-۲-۴- تضعیف هویت ملی.....
۲۱۱	۷-۴- فرا نگاه.....
۲۱۵	فصل هشتم: ارزش‌های تحصیلی و شغلی.....
۲۱۵	۸-۱- ارزش تحصیلی.....
۲۱۶	۸-۲- ارزش‌های شغلی.....
۲۱۷	۸-۲-۱- عوامل مؤثر در یافتن شغل.....
۲۱۷	۸-۲-۱-۱- داشتن پارتی و سفارش.....
۲۱۷	۸-۲-۱-۲- داشتن تحصیلات دانشگاهی.....
۲۱۹	۸-۲-۲- آینده‌ی شغلی.....
۲۱۹	۸-۲-۲-۱- داشتن برنامه‌ی شغلی مشخص.....
۲۲۰	۸-۲-۲-۲- پیش‌بینی آینده شغلی روشن.....
۲۲۰	۸-۲-۲-۳- امکان یافتن کار.....
۲۲۱	۸-۲-۳- اجبار شغلی.....
۲۲۴	۸-۲-۴- شغل آرمانی.....
۲۲۶	۸-۳- فرا نگاه.....
۲۲۹	فصل نهم: دختران و زنان جوان.....
۲۳۰	۹-۱- نگرش نسبت به زنان.....
۲۳۰	۹-۱-۱- امکان پیشرفت مساوی زنان و مردان.....
۲۳۱	۹-۱-۲- تبعیت از شوهر.....
۲۳۱	۹-۱-۳- اولویت مردان در استخدام.....
۲۳۲	۹-۱-۴- وجود تبعیض.....
۲۳۳	۹-۱-۵- اشتغال زنان تضمین استقلال آنان.....
۲۳۳	۹-۱-۶- ناتوانی زنان در تصمیم‌گیری امور مهم.....

۲۳۴	۹-۱-۷-ارجحیت خانه‌داری برای زنان
۲۳۸	۹-۲-گرایش جنسی
۲۳۹	۹-۳-فرانگه
۲۴۳	فصل دهم: حقوق و مشارکت شهروندی
۲۴۴	۱۰-۱-رفتار مشارکتی
۲۴۴	۱۰-۱-۱-همکاری داوطلبانه
۲۴۵	۱۰-۱-۲-دلایل مشارکت‌های داوطلبانه
۲۴۶	۱۰-۲-نگرش به مشارکت اجتماعی و سیاسی
۲۴۶	۱۰-۲-۱-موانع مشارکت اجتماعی
۲۴۶	۱۰-۲-۱-۱-اعتماد نداشتن به جوانان
۲۴۷	۱۰-۲-۱-۲-اهمیت دادن به جوانان
۲۴۷	۱۰-۲-۲-رعایت حقوق دیگران
۲۴۸	۱۰-۲-۳-نگرش به مسئولیت‌پذیری
۲۴۸	۱۰-۲-۳-۱-پذیرش مسئولیت مشروط به پاداش مادی
۲۴۹	۱۰-۲-۳-۲-عدم پذیرش هر مسئولیتی
۲۵۰	۱۰-۲-۴-مشارکت سیاسی
۲۵۰	۱۰-۲-۴-۱-دوری‌گزینی از فعالیت‌های سیاسی
۲۵۰	۱۰-۲-۴-۲-تأثیر مشارکت سیاسی جوانان در کشور
۲۵۱	۱۰-۲-۴-۳-علاقه‌مندی به مباحث سیاسی
۲۵۵	۱۰-۳-فرانگه
۲۵۹	فصل یازدهم: نهادها و سازمان‌های دولتی
۲۶۰	۱۱-۱-ارزیابی از عملکرد نهادها و سازمان‌های دولتی
۲۶۰	۱۱-۱-۱-سازمان تربیت بدنی
۲۶۱	۱۱-۱-۲-سازمان ملی جوانان
۲۶۲	۱۱-۱-۳-صدا و سیما
۲۶۲	۱۱-۱-۴-وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲۶۳	۱۱-۱-۵-شهرداری
۲۶۴	۱۱-۱-۶-بسیج
۲۶۴	۱۱-۱-۷-وزارت کشور
۲۶۵	۱۱-۱-۸-وزارت آموزش و پرورش
۲۶۶	۱۱-۱-۹-وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۲۶۷	۱۱-۱-۱۰-نیروی انتظامی
۲۶۷	۱۱-۱-۱۱-سازمان تبلیغات اسلامی
۲۶۸	۱۱-۱-۱۲-قوه قضاییه
۲۷۵	۱۱-۲-وظایف اصلی سازمان ملی جوانان

۲۷۹	۱۱-۳- مهمترین وظیفه‌ی دولت
۲۸۱	۱۱-۴- فرا نگاه
۲۸۵	فصل دوازدهم: بحث و نظر
۲۸۵	مقدمه
۲۸۶	سیمای پاسخگویان
۲۸۷	هویت دینی
۲۸۸	هویت ملی
۲۸۹	روابط خانوادگی و نسلی
۲۹۱	حساسیت‌های خانواده
۲۹۱	روابط و ارزش‌های اجتماعی
۲۹۱	روابط دختر و پسر
۲۹۲	سن ازدواج و تعداد فرزندان
۲۹۳	ارزیابی از وضعیت کشور
۲۹۴	نگرانی‌ها و مهمترین هدف و آرزو
۲۹۵	اوقات فراغت و سبک زندگی
۲۹۵	زمان و نحوه‌ی گذران اوقات فراغت
۲۹۶	چگونگی گذران اوقات فراغت
۲۹۶	رضایت از گذران اوقات فراغت
۲۹۷	امکانات موجود در منزل
۲۹۷	متولی برنامه‌های فراغتی
۲۹۷	رسانه
۲۹۸	ماهواره
۲۹۸	جهانی شدن
۲۹۹	ارزش‌های تحصیلی
۲۹۹	ارزش‌های شغلی
۳۰۰	دختران و زنان جوان
۳۰۱	حقوق و مشارکت شهروندی
۳۰۱	رفتار مشارکتی
۳۰۱	نگرش به مشارکت
۳۰۲	نهادهای و سازمان‌های دولتی
۳۰۲	ارزیابی از عملکرد نهادها و سازمان‌های دولتی
۳۰۲	اصلی‌ترین وظیفه‌ی سازمان ملی جوانان
۳۰۳	مهمترین وظیفه دولت

فصل اول

کلیات

ارزش، از مفاهیمی است که بسیاری از پژوهشگران علوم مختلف، چون فلسفه، تعلیم و تربیت، حقوق، اقتصاد، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی به عنوان رشته‌هایی مستقل به طور عام به آن پرداخته‌اند و هر یک با توجه به ابزار و توانایی‌ها و معیارهای متفاوت و همچنین در پرتو چارچوب نظری خاص خود، تعریفی جداگانه از آن ارائه نموده‌اند. در برخی موارد، مفهوم‌سازی از ارزش مبنای تفاوت در جهت‌گیری و تفسیرهای نظری بوده است. به عنوان مثال در بیان حکم ارزش در علم با وجود مشرب‌های مختلف فلسفی، دیدگاه‌های کاملاً متفاوتی نیز دیده می‌شود. در این موضوع گاه با دیدگاه‌های فلسفه‌ی ایده‌آلیستی و گاه با رویاروی فلسفه‌های طبیعی مواجه می‌شویم. به تعبیر آنان، ارزش‌ها ناشی از تجربه بشری و بخش لاینفکی از زندگی انسان‌هاست. اشیا در ذات خود، خوب یا بد، درست یا نادرست و زشت یا زیبا نیستند، بلکه ما این احکام را به واسطه‌ی تأثیر و تأثر از این اندیشه‌ها به کار می‌گیریم.

مفهوم ارزش در این ارزیابی با تبیین منزلت و شأن اشیا و اعمال انسان‌ها و حکم بر آنها، (زشت، زیبا یا مباح و حلال و حرام و...) از سوی تعالیم و وحی آسمانی و آگاهی از پاداش و عقاب مترتب بر افعال انسان‌ها، با بیانی روشن و آشکار به تصویر

رابطه دنیای پیشین و جهان آخرت پرداخته است. در علم اقتصاد نیز ارزش‌ها همان برآورد مشخص کالا است که به طور کلی در اصطلاح «ارزش سود» به میزان صلاحیت یک شیء در برآوردن یک نیاز تعبیر می‌شود. و در اصطلاح «ارزش پایایی» به عنوان بهای یک کالا در مبادله با کالایی دیگر بیان می‌شود.

به اعتقاد جامعه‌شناسان، ارزش‌ها عبارتند از هنجارها و معیارهای تثبیت شده‌ای برای گزینش که از میان ابزارها و یا امکانات اجتماعی برای افراد جامعه مهیا شده و با موقعیت، جایگاه و منزلت محقق و یا محول آنان منطبق است.

از آنجایی که «گروه» کانون توجه جامعه‌شناسان است لذا ایشان ارزش‌های گروهی و جمعی را به عنوان ابزارهایی از علم مطالعه‌ی زندگی اجتماعی انسان‌ها مورد مطالعه قرار می‌دهند. اما «فرد» کانون توجه روانشناسان بوده و از سویی توجه آنان به ارزش‌های فردی و تعیین حد و مرز آن، چه از نظر روانی یا اجتماعی و جسمانی معطوف است.

بین این دیدگاه فردی و جمعی مطالعه ارزش‌ها - روان‌شناسان اجتماعی به تمام جنبه‌های رفتار فرد در جامعه می‌پردازند که به چارچوب مشخصی برای نظام یا سازمانی مشخص محدود نمی‌شود. روان‌شناسان اجتماعی، توجه خود را به ویژگی‌های فردی استعدادها و پاسخ‌های فرد به روابط با دیگران متمرکز می‌نمایند.

۱-۱- نظریه‌های مرتبط با ارزش‌ها

در حیطه سایر علوم نیز هر یک با چارچوب نظری مشخص به تشریح مفهوم ارزش پرداخته‌اند. در تبیین مفهوم ارزش‌ها از سوی نظریه‌پردازان و پژوهشگران علوم مختلف، گاهی مشاهده می‌شود که ارزش‌ها به عنوان یک مفهوم مترادف و یا هم‌وزن مفاهیمی همچون میل^۱، انگیزه^۲، نیازها^۳، ویژگی خاص^۴، باورها^۵، گرایش^۶، رفتار^۷ و... به کار گرفته شده‌اند. بخشی از این نظریه‌ها عبارتند از:

۱-۱-۱- ارزش و میل

در تطابق مفهوم ارزش با مفهوم میل، «خلیفه» (۱۳۷۸) ارزش را نتیجه وجود میل به

1. Interest
2. Motive
3. Needs
4. Trait
5. Beliefs
6. Attitude
7. Behavior

چیزی می‌داند. اگر چیزی موضوع میل باشد، بنابراین دارای ارزش تلقی می‌گردد. در بیان مفهوم ارزش و انگیزه، انگیزه اقدام یک عمل را، به مثابه ارزش قلمداد می‌کند. این نکته را «ویلسون» هم از خلال پژوهش‌های خود تأیید می‌کند. او می‌گوید: بین انگیزه‌ی امنیت و ارزش به عنوان امنیت ارتباط قابل ملاحظه‌ای وجود دارد. «بنگستن» معتقد است، وقتی ارزش‌ها در رفتار فرد تأثیر می‌گذارد و به یک انتخاب جانشین منجر می‌شود، به منزله‌ی یک انگیزه است و فرد با ارزش‌ها همچنان با انگیزه برخورد می‌کند.

۲-۱-۱- ارزش و ویژگی خاص^۱

مفهوم «ویژگی خاص» که از مفاهیم بنیادین در ساختمان شخصیتی است، و ویژگی یا خصوصیتی از رفتار است که تا اندازه‌ای با ویژگی استمرار توصیف می‌شود و مشاهده و سنجش آن ممکن است؛ نظیر دشمنی، ترس، شجاعت. بنابراین ارزش، از ویژگی‌های خاص، محدودتر و متنوع‌تر است، و به طور معمول شامل جنبه مثبت و منفی می‌گردد در حالی که ویژگی‌های خاص چنین نیستند نظیر آن که ارزش‌ها، ویژگی امکان تغییر و تحول را دارا هستند (میلاردو، ۱۹۹۷).

۳-۱-۱- ارزش و باور^۲

اعتقادات و باورها به سه نوع تقسیم می‌شوند: توصیفی که می‌توان درست یا نادرست را به آن نسبت داد، ارزشی که موضوع باور بوده، به حسن و قبح توصیف می‌شود و در نهایت امرانه و نهی‌آمیز که فرد به مقتضای آن بر برخی از ابزار و یا هدف‌ها به صلاحیت یا عدم صلاحیت میل و رغبت حکم می‌کند. «راکیچ» معتقد است ارزش، باوری از نوع سوم است یعنی: امرانه و نهی‌آمیز. او آن را چنین تعرف می‌کند: باوری است که به طور نسبی ثابت، و در محتوای آن ترجیحی شخصی یا اجتماعی را برای یکی از هدف‌های وجود، یا شکلی از شکل‌های رفتار رساننده به این غایت، تحمیل می‌کند. ارزش‌ها از نظر او همچون باورها، دربردارنده سه عنصر می‌باشد.

شناختی: از نظر آگاهی به آنچه صلاحیت میل و رغبت دارد؛

عاطفی: از نظر احساس فرد در برابر آن؛

ایجابی یا سلبی و رفتاری: از نظر آگاهی به آن به عنوان متغیر میانجی یا به منزله

معیار یا راهنمای رفتار.

1. Value and Trait
2. Value and Belief

تصور «راکیچ» از ارزش‌ها به این که شناختی است، با آنچه که دیگران آن را ارزش‌های تصویری یا تصورهای آرمانی که باید چنین باشد، و در پرتو آن حکم بر رفتار کامل می‌شود، همخوانی دارد. همچنین با تعریف دیگری از ارزش یعنی به این که مفهوم یا تصور مطلوب هم آشکار و ضمنی است، هم سازگاری دارد. تصویری که فرد یا گروه به آن متمایز است و در انتخاب و گزینش ابزار یا هدف‌های در دسترس، تأثیر می‌گذارد (خلیفه، ۱۳۷۸).

۴-۱-۱- کنش^۱

در نظریه عمومی کنش، کنش اجتماعی در سه سطح انتزاعی مورد توجه قرار می‌گیرد. در اولین سطح انتزاع که در فاصله نزدیکی از واقعیت قرار دارد، سه مفهوم نظری مطرح می‌شود که عبارتند از: کنش، کنشگر^۲ و وضعیت کنش^۳. منظور از کنش، نوعی رابطه است که در بین اجزای یک نظام برقرار می‌شود و منظور از کنشگر یک «نظام کنش» است که در آن تمایل و گرایش به کنش (رابطه) برقرار است. وضعیت کنش نیز از نقطه نظر کنشگر تعریف می‌شود.

وضعیت کنش متشکل از سه عنصر اساسی است که عبارتند از: اعیان^۴، اهداف^۵ و هنجارها^۶. اعیان به سه دسته تقسیم می‌شوند که عبارتند از: «اعیان اجتماعی، اعیان فرهنگی و اعیان فیزیکی». از نقطه نظر کنشگر، اعیانی، اجتماعی تلقی می‌شوند که از خود واکنش اجتماعی نشان دهند یعنی حائز نظام تمایلی یا انگیزشی باشند. اعیان فرهنگی اعیانی هستند که صرفاً رساننده نوعی معنا به مانند قاعده، دستور، علامت، اندیشه، نماد و ارزش باشند و اعیان فیزیکی نیز به هویتهای مادی و جامدی اطلاق می‌شود که قابلیت دستکاری و تصرف را داشته باشند. اعیان در یک وضعیت می‌تواند به عنوان «هدف» تلقی شود و اهداف، اعیان غایی در وضعیت کنش محسوب می‌شوند. کنشگر در هر وضعیتی جهت رسیدن به هدف خود با محدودیت‌های هنجاری مواجه است و ارزش‌نشانی بر شدت و ضعف این هنجار خواهد داشت (ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، ۱۳۸۲).

درک اهداف، اعیان و وضعیت کنشگرها همگی در پرتو ارزش‌های موجود در جامعه رنگ گرفته و وضعیت‌های آتی و اهداف غایی هر کنشگر را می‌تواند رقم بزنند.

---

1. Action
2. Actor
3. Situation
4. Objects
5. Goals
6. Norms

معانی رساننده باورها، ارزش‌ها و نمادها است که در بین این مجموعه از معانی، سازگاری منطقی ایجاد می‌کند.

ارزش‌های اجتماعی برخواسته از بازتاب‌های شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد که جامعه در طول تاریخ خود با آنها عجین گشته و با آنها زندگی کرده است. به همین سبب در دوره‌های نسلی مختلف ارزش‌ها در حال دگرگونی و تغییر می‌باشند (حتی ارزش‌هایی که زمانی تصور می‌شد مطلق‌اند). به همین سبب بحث ارزش‌های اجتماعی دارای ساختار و شرایط نسبی می‌باشد که شناخت کامل آنها نیازمند مطالعات تاریخی و مردم‌شناختی است و در جوامع مختلف با توجه به حوادث مختلف اجتماعی و تاریخی و حتی طبیعی ارزش‌ها متفاوت می‌گردند و تحت تاثیر شرایط به وجود آمده قرار می‌گیرند.

در جامعه‌شناسی زمانی که جامعه از وفاق اجتماعی بالایی برخوردار گردد ارزش‌های اجتماعی پررنگ می‌گردد و بر عکس در جامعه‌ای که وفاق اجتماعی و همبستگی اجتماعی کاهش می‌یابد مفهوم ارزش‌ها نیز کم‌رنگ می‌گردد.

۵-۱-۱- ارزش و نیاز^۱

نیاز، تمایلی است که در ارتباط با یک هدف، موضوع یا در پاسخ یک محرک به صورت درونی و گاهی بیرونی در موجود زنده به وجود می‌آید.

«رفیع‌پور» نیازهای انسانی را یکی از مهمترین عوامل در پیدایش ارزش‌ها قلمداد می‌کند و برخی از دانشمندان مانند مازلو، معتقدند که مفهوم ارزش مترادف و هم‌وزن مفهوم نیاز است و برخی نیز اعتقاد دارند که ارزش اساس بیولوژیک دارد و بر نیازهای اساسی فرد مبتنی است و ارزشی نزد فرد یافت نمی‌شود، مگر آنگاه که نیازهای خاص داشته باشد و وسعت نظام انتخاب‌های یک فرد به مثابه ارزش‌های زیستی وی می‌باشد. این ارزش‌ها به تدریج و با رشد فرد، به ارزش‌های اجتماعی تغییر می‌یابد (رفیع‌پور، ۱۳۷۷).

در مقابل اندیشمندانی چون «میلتون» و «راکیچ» با پذیرش اختلاف میان نیاز و ارزش معتقد است که نیازها نزد همه موجودات زنده یافت می‌شود (انسان و حیوان)، حال آنکه ارزش‌ها تنها در قلمرو زندگی انسان‌ها دیده می‌شوند. (به نقل از رونالد اینگلهارت، ۱۳۷۳)

آبراهام مازلو^۲ در نظریه سلسله مراتب نیازها مطرح می‌سازد که در درون هر انسان

1. Value and Need
2. Abraham Maslow

پنج دسته از نیاز وجود دارد که به ترتیب اولویت در ارضاء شدن عبارتند از:

۱. نیازهای فیزیولوژیکی^۱: شامل گرسنگی، تشنگی، خواب، مسائل جنسی و سایر نیازهای فیزیکی می باشد.
۲. نیازهای ایمنی^۲: شامل حمایت شدن و داشتن پشتوانه و ثبات و امنیت در مشکلات و خطرات فیزیکی و عاطفی و کاری و غیره می گردد.
۳. نیازهای اجتماعی^۳: شامل ارتباطات اجتماعی، عاطفه، محبت، عشق و احساسات و موضوعاتی از این قبیل می گردد.
۴. نیاز احترام یا عزت نفس^۴: این نیاز به دو بخش تقسیم می شود: احترام درونی و بیرونی. احترام درونی شامل عزت نفس، استقلال و ترقی و پیشرفت، و احترام بیرونی شامل مقام، موقعیت، شهرت و غیره می شود.
۵. نیازهای خود شکوفائی^۵: شامل خلاقیت و نوآوری و دستیابی به استعدادهاى بالقوه و شکوفا نمودن آنها می گردد.

آلدرفر^۶ در دانشگاه «یل» با مطالعه نظریه مازلو (سلسله مراتب نیازها) تلاش کرد تا آن را به صورتی دقیق تر با تحقیقات تجربی ارتباط دهد. نتیجه این بررسی به تدوین نظریه‌ای انجامید که نظریه ای.آر.جی نامیده شد. «آلدرفر» نیازهای انسان را به دو دسته تقسیم کرد: نیازهای زیستی یا وجودی، نیازهای وابستگی یا ارتباط و نیازهای رشد. نیازهای وجود در مقابل نیازهای وابستگی، و نیازهای رشد در مقابل نیاز به خود شکوفائی مازلو قرار داشت (مختاری، ۱۳۸۳).

در تقسیم‌بندی مازلو نیازها به صورتی دقیق از یکدیگر تفکیک شده‌اند. ولی در نظریه ای.آر.جی چنین استنباطی وجود ندارد که در سلسله مراتب نیازها، نخست باید یک نیاز بصورت کامل ارضاء شود تا شخص به مرتبه بالاتر قدم بگذارد. برای مثال در حالی که یک نفر نیازهای مربوط به هستی و داشتن ارتباط با دیگران را ارضاء می‌نماید، می‌کوشد تا مراحل رشد را هم طی کند، یا امکان دارد که فرد بصورت همزمان در پی تأمین هر سه نیاز برآید. همچنین در نظریه ای.آر.جی بُعد استیصال و بازگشت هم گنجانده شده است. اما مازلو بر این باور بود که هر فرد در یک نیاز مشخص می‌ماند تا اینکه نیاز مزبور ارضاء گردد. یعنی نظریه ای.آر.جی بر این تأکید می‌کند که اگر نیازهای رده بالاتر ارضا نشوند و شخص مستأصل گردد، میل و رغبت بیشتری پیدا می‌کند تا

---

1. Physiological Needs
 2. Safety Needs
 3. Social Needs
 4. Self- Steem Needs
 5. Self- Actualization Needs
 6. C. P. Alderfer

نیازهای رده پایین‌تر را ارضاء نماید. برای مثال، ناتوانی در ارضای نیاز اجتماعی و نداشتن روابط متقابل با دیگران، احیاناً موجب خواهد شد فرد در پی کسب پول بیشتر یا شرایط شغلی بهتری برآید. بنابراین ناکامی در تأمین نیاز موجب می‌شود که فرد سیر قهقرائی پیماید و به نیازهای رده پایین‌تر توجه نماید.

نظر به اینکه این نظریه مشابهت زیادی با نظریه سلسله مراتب نیاز مازلو دارد، یعنی نیازهای مذکور در نظریه ای.آر.جی خلاصه شده نیازهای ارائه شده در نظریه مازلو می‌باشد، عوامل مطرح شده بر انگیزش نیز همان موارد ذکر شده در نظریه قبلی است. به عبارت دیگر نظریه آلدرفر بر تأثرگذاری شاخص‌های خلاقیت فردی، حمایت مدیریت، جمع‌گرایی و الگوهای ارتباطی بر انگیزش افراد تأکید می‌کند.

نیازهای جسمی، ریشه فطری و غریزی دارند نیاز به روابط اجتماعی نیز فطری است، قواعد و استانداردهایی برای تنظیم کردن این روابط اجتماعی وجود دارد که برای اکثریت مورد قبول است و آنها را هنجار می‌نامند. هر کس که هم‌رنگ جماعت نباشد مورد انتقاد، استهزاء و سرزنش دیگران قرار می‌گیرد و رسوا می‌شود بدین ترتیب در انسان‌ها این تمایل بوجود می‌آید که حتی در موارد زیادی با وجود نبودن کنترل و مجازات (رسمی و غیررسمی) خود را هم‌رنگ و هم شکل نشان دهند یعنی انسان‌ها همواره در پی آنند که نیازهای خود را با اکثریت افراد جامعه و استانداردهایی که دارند تطبیق دهند. در کنار این عوامل نیاز فطری به احترام تایید و منزلت نیز در به هم خوردن تعادل نیازها و پیدایش استانداردها و هنجارهای جدید نقش موثری دارد، بدین معنی که عده‌ای به علت احساس برتری خانوادگی، اقتصادی، فکری و جسمی در رابطه با نیاز به قدرت طلبی، در پی یافتن طرق جدید و ارضاء نیاز بیش از حد استاندارد می‌باشند تا از آن طریق نیاز به تایید احترام و منزلت را کسب یا برای مدت بیشتری حفظ نمایند. در مواردی نیاز به احترام تایید کمی فراتر می‌رود و به نیاز به خودنمایی و برتری تبدیل می‌گردد. در این گونه موارد انسان‌ها در پی یافتن عاملی نیستند که به طور مستقیم یا غیرمستقیم موجب تأمین قدرت و از آن طریق ارضای نیاز به ایمنی و تضمین نیازهای جسمی گردند. آنها نیاز به خودنمایی را به وسیله عواملی ارضای می‌نمایند که کمیاب می‌باشد اما هیچ کارکردی در رابطه نیازهای جسمی ندارند (رفیع‌پور، ۱۳۷۲، صص ۱۴-۱۵).

همه نیازهای مذکور در بالا در گرایش مثبت و منفی افراد نسبت به یک موضوع تاثیر دارند و طبیعی است هر چه موضوع مورد گرایش بتواند در برآوردن این نیازها گام بردارد بیشتر مورد توجه قرار خواهد گرفت.

با نگاهی به مفاهیم عموم، کلی و انتزاعی مذکور که از تعاریف گوناگون واژه ارزش‌ها در رشته‌های متنوع علوم انسانی به دست آمده است و صرف نظر از خاصیت وجوب و الزام مفاهیم در پرتو معیارهای متمرکز و پراکنده چارچوب‌های فرهنگی که این تعبیر (همگونی ارزش‌ها با انگیزه، میل، نیاز، گرایش‌ها و...) بدان وابسته است، می‌توان ارزش‌ها را از لحاظ ابعاد وجودی منشاء پیدایش، کارکرد ارزش‌ها و... طبقه‌بندی نمود.

بنابراین اساس ارزش را می‌توان در اندیشه انسانی جستجو کرد که میزان نفع و ارزش یک شیء را مورد ارزیابی و قضاوت قرار می‌دهد و نهایتاً این همان چیزی است که فرد به عنوان تلقی خوب از بد به صورت بازتاب‌های فردی و اجتماعی نمایان است.

«راکیچ» ارزش را عقیده پایداری می‌داند که شیوه‌ای خاص از رفتار را به شیوه مخالف آن ترجیح می‌دهد و این امر در جریان زندگی شخصی افراد، معرفت‌ها و تجارب فرد و مهمتر از همه الگوها و چارچوب‌های فرهنگی که در آن زیست می‌نماید از فردی به فرد دیگر و از یک جامعه و فرهنگ به جامعه و فرهنگ دیگر تمایز یافته و اختلاف می‌نمایند.

ارزش‌ها از دو بعد شناختی و احساسی که هر یک بر کارکردهای ویژه‌ای می‌پردازند تشکیل شده است. ویژگی بارز ارزش‌ها انتزاعی بودن آنهاست. از آنجایی که ارزش‌ها از سوی افراد جامعه به عنوان ابزارهایی برای تلقی خوب از بد مورد ارزیابی قرار می‌گیرند، می‌توان آنها را جهت‌دار، سوگیرانه و اکتسابی هم قلمداد نمود و محتاطانه چنین بیان نمود که در انتخاب شیوه زندگی آنان مستقیماً اثرگذار است.

شیوه یا سبک‌های زندگی مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی از موسیقی گرفته تا هنر و تلویزیون و سبک دادن به باغچه (گل کاری) و دکوراسیون و فرش کردن خانه... را در بر می‌گیرد. سبکی شدن زندگی با شکل‌گیری فرهنگ جوانان رابطه نزدیک دارد. بنابر این می‌توان شناخت فرهنگ جوانان را از طریق شناخت سبک زندگی آنها شناخت یعنی اشکال سبک داده شده زندگی‌شان دریافت کرد. در بیشتر مواقع عناصر یک سبک زندگی به شکلی جمع می‌شوند و شماری افراد در یک نوع سبک زندگی مشترکاتی پیدا می‌کنند. به عبارت دیگر گروه‌های اجتماعی اغلب مالک یک نوع سبک زندگی می‌شوند و یک سبک را تشکیل می‌دهند. حال این سبک می‌تواند موجب رشد فردی و اعتلای جامعه را فراهم و یا موجب انحطاط فرد و اختلال در کارکردهای اجتماعی و در نهایت مضراتی را

برای جامعه داشته باشد. کما اینکه «آدلر» محیط رشد یافته فرد در خانواده و جامعه را در انتخاب شیوه زندگی افراد موثر دانسته و معتقد است که به لحاظ روانکاوی گذشته فرد، چگونگی روابط بین خواهران و برادران، چگونگی رابطه با والدین و حتی رتبه تولد در انتخاب سبک زندگی موثر و چنانچه این محیط آلوده و روابط بین افراد توأم با آسیب بوده باشد، موجب به وجود آمدن روان نژندی و یا شیوه زندگی بیمارگونه برای فرد خواهد شد. عدم به تجربه‌گذاری توانمندی‌های بالقوه، آزمون کفایت خویشتن، نداشتن جرأت و شهامت در نشان دادن توانایی‌ها و برتری‌های خود و گرایش به واکنشهای افراطی به منظور جبران کردن و پنهان‌سازی این مشکلات ناشی از همین شیوه‌های زندگی اشتباه است. تجمل‌خواهی، شهرت‌طلبی، غرق شدن در کار و اشتغال، بزه‌کاری و عدم توانایی در نشان دادن مهارت قضاوت و تجربه‌اندوزی در زندگی و مصرف‌گرایی از نشانه‌های این گونه سبک‌های زندگی است.

۱-۲- چارچوب مفهومی

در این بررسی، نگرش‌ها و رفتارهای جوانان در یازده محور مورد توجه قرار گرفته است. کمیته‌ی علمی این پیمایش ضمن تعریف و تفکیک این محورها از یکدیگر، متغیرهای بسیاری را ذیل آن شناسایی و برای هر متغیر یک پرسش طراحی کرد. هر چند پس از آزمون پرسشنامه‌ها در چند مرحله برخی از پرسش‌ها حذف گردید، اما تلاش شد پرسش‌ها به نحوی انتخاب و سامان‌دهی شوند که در نهایت توان سنجش هر کدام از محورها و ابعاد را داشته باشند. این محورها عبارتند از: روابط خانوادگی، اوقات فراغت و سبک زندگی، هویت دینی، هویت ملی، روابط و ارزش‌های اجتماعی، دختران و زنان جوان، رسانه‌ها و جهانی شدن، حقوق و مشارکت شهروندی و ارزش‌های شغلی و تحصیلی، در جدول ۱-۱ متغیرهای هر یک از این ابعاد مشخص شده است.

جدول ۱-۱- ابعاد ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای جوانان و متغیرهای مربوط به آنها

سیمای پاسخگویان	
متغیرها	ابعاد
جنس	ویژگی‌های فردی
سن	
سطح تحصیلات	ویژگی‌های اجتماعی
وضع تاهل	
وضعیت فعالیت	
دین	
سطح تحصیلات والدین	
وضعیت اقتصادی خانواده	
هویت دینی	
متغیرها	ابعاد
پابندی به اعتقادات دینی	بعد اعتقادی
مذهبی دانستن خود	
اهمیت نماز	بعد مناسکی
خواندن نماز	
رفتن به مسجد	
جایگزینی عبادت	
جلوگیری از انحراف اخلاقی	بعد پیامدی
جایگزینی دینی	
افتخار به مسلمانی	بعد عاطفی
وضعیت فعلی	
وضعیت آتی	
هویت ملی	
متغیرها	ابعاد
افتخار به ایرانی بودن	تعلق خاطر به ایران
ترجیح زندگی در ایران	
عدم پذیرش تابعیت کشور دیگر	
تمایل به مهاجرت از کشور	
عدم تحمل توهین به ایران	
مقایسه فرهنگ ایران با فرهنگ کشورهای پیشرفته	
تولد در کشوری دیگر	
دفاع در مقابل تجاوز	دفاع از کشور

روابط خانوادگی	
متغیرها	ابعاد
زندگی مشترک با یکدیگر	روابط والدین با یکدیگر
میزان صمیمیت	
رابطه پدر با فرزند	روابط والدین با جوان
رابطه مادر با فرزند	
روابط اعضای خانواده در مقایسه با دوستان	
حمایت خانواده از فرزند	
درک جوان از جانب خانواده	
بیان مسائل و مشکلات	
انتخاب دوست	حساسیت خانواده نسبت به مسائل جوان
سیگار کشیدن	
وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن	
دوستی با افراد غیرهمجنس	
انتخاب همسر	
مصرف مواد مخدر	
دیر آمدن به منزل	
مسافرت رفتن با دوستان	
انتخاب نوع شغل	
امور تحصیلی	
مصرف مشروبات الکلی	
احساس آرامش و امنیت در خانواده	جو خانه و خانواده
وجود اعتماد	
عدم رضایت از خانواده	
توجه به استقلال فردی جوان	رعایت اصول تربیتی در خانواده
توجه به خواسته‌های جوان	

روابط اجتماعی	
متغیرها	ابعاد
تعداد دوستان صمیمی پسر	تعداد دوستان صمیمی
تعداد دوستان صمیمی دختر	
نگرش به دوستی	نگرش به دوستی با جنس مخالف
دلایل دوستی با جنس مخالف	
سن مناسب برای ازدواج پسران	بهترین سن ازدواج
سن مناسب برای ازدواج دختران	
تعداد فرزند پسر	تعداد مطلوب فرزند
تعداد فرزند دختر	
ارزش‌های اجتماعی	
متغیرها	ابعاد
نگرش‌های فردی	ارزش‌های فردی
اهداف شخصی در آینده	
دستیابی به اهداف	
رضایت از زندگی	
امنیت اجتماعی	ارزیابی اوضاع آینده کشور
جرم و بزهکاری	
فرهنگی	
رشوه و فساد اقتصادی	
وضعیت محیط زیست	
وضعیت حقوق زنان	
شغلی	
آموزشی	
دینی	
اقتصادی	
سیاسی	
ملی	
بهداشتی	
روابط خانوادگی	
تفریحی و ورزشی	
ارزش‌های اخلاقی	
حاکمیت روابط بر ضوابط	نگرش به ارزش‌ها
عدم صداقت	
حاکمیت ارزش‌های مادی	
در نظر گرفتن نفع شخصی	

اوقات فراغت و سبک زندگی		
متغیرها	ابعاد	
زمان فراغت در هفته	مدت زمان فراغت	
همراه گذران اوقات فراغت	نحوه‌ی گذران وقت فراغت	
تماشای تلویزیون	چگونگی گذران اوقات فراغت	
معاشرت با دوستان		
معاشرت با اقوام		
تماشای ویدئو / CD		
رفتن به سینما و تئاتر		
رفتن به پارک و مراکز تفریحی		
ورزش کردن		
استفاده از اینترنت		
استفاده از کامپیوتر		
بازی‌های کامپیوتری		
گوش دادن به موسیقی		
خواندن کتاب‌های غیردرسی		
انجام یا یادگیری کارهای هنری		
تماشای ماهواره		
گوش دادن به رادیو		
شرکت در پارتی‌های دوستانه		
سفرهای سیاحتی و زیارتی		
شرکت در مجالس مذهبی		
رضایت از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت		رضایت از گذران اوقات فراغت
فعالیت‌های دلخواه		فعالیت‌های دلخواه برای اوقات فراغت و موانع موجود
موانع و محدودیت‌ها		
امکانات موجود در منزل	امکانات موجود برای گذران اوقات فراغت	
	متولی اصلی برنامه‌های فراغتی	

رسانه‌ها و جهانی شدن	
متغیرها	ابعاد
رسانه‌ی مورد اعتماد	نگرش به رسانه‌ها
امکان استفاده از ماهواره	
تأثیر ماهواره بر بالا رفتن اطلاعات	
تأثیر ماهواره بر ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ خودی	
تأثیر ماهواره در به خطر افتادن امنیت ملی	
فزونی مزیت ماهواره بر عیوب آن	
اقتدار سازمان‌های جهانی	جهانی شدن
ایجاد صلح و دوستی	
بهبود زندگی مردم	
وابستگی به استکبار	
تضعیف هویت ملی	
ارزش‌های تحصیلی و شغلی	
متغیرها	ابعاد
منزلت افراد تحصیل کرده در جامعه	ارزش تحصیلی
عوامل مؤثر در یافتن شغل (داشتن پارتی و سفارش / داشتن تحصیلات دانشگاهی)	ارزش‌های شغلی
آینده شغلی (داشتن برنامه‌ی شغلی مشخص / پیش‌بینی آینده‌ی شغلی روشن / امکان یافتن کار)	
اجبار شغلی	
شغل آرمانی	
دختران و زنان جوان	
متغیرها	ابعاد
امکان پیشرفت مساوی زنان و مردان	نگرش نسبت به زنان
تبعیت از شوهر	
اولویت مردان در استخدام	
وجود تبعیض در جامعه	
اشتغال زنان تضمین استقلال آنان	
ناتوانی زنان در تصمیم‌گیری امور مهم	
ارجحیت خانه‌داری برای زنان	
آرزوی جنس مخالف بودن	گرایش جنسی

حقوق و مشارکت شهروندی	
متغیرها	ابعاد
همکاری داوطلبانه با سازمانها	رفتار مشارکتی
دلایل مشارکت‌های داوطلبانه	
موانع مشارکت اجتماعی (اعتماد نداشتن به جوانان/ اهمیت ندادن به جوانان)	نگرش به مشارکت اجتماعی و سیاسی
رعایت حقوق دیگران	
نگرش به مسئولیت‌پذیری (پذیرش مسئولیت مشروط به پاداش مادی/ عدم پذیرش هر مسئولیتی)	
مشارکت سیاسی (دوری‌گزینی از فعالیت‌های سیاسی/ تأثیر مشارکت سیاسی جوانان در کشور/ علاقه‌مندی به مباحث سیاسی)	
نهادهای و سازمان‌های دولتی	
متغیرها	ابعاد
سازمان تربیت بدنی	ارزیابی عملکرد نهادها و سازمان‌های دولتی
سازمان ملی جوانان	
صدا و سیما	
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	
شهرداری	
بسیج	
وزارت کشور	
وزارت آموزش و پرورش	
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	
نیروی انتظامی	
سازمان تبلیغات اسلامی	
قوه قضاییه	
	مهمترین وظیفه دولت

۳-۱- ضرورت پژوهش

آنچه که در این بررسی حائز اهمیت است درک ارزش‌های موجود در میان جوانان کشور است. این بررسی نگاهی کلی به آنچه که در حال حاضر ارزشمند بوده و در نگاه جوانان ارزش تلقی شده و مصادیق عینی می‌توان برای آن متصور شد، دارد. پیمایش حاضر جهت دستیابی به این مهم که اساساً ارزش‌های جوانان ایران چیست و چه الگویی را نشان می‌دهد اجراء می‌شود. هدف از این مطالعات اطلاع یافتن از نگرش‌ها و باورهای عمومی در مورد اساسی‌ترین مسائل اجتماعی است. این مطالعات بعضاً نقش میزان‌الحراره و فشارسنج را ایفا می‌کنند و در مواردی به همین نام هم خوانده می‌شوند. انجام این گونه مطالعات در واقع به کارگیری علوم اجتماعی در بررسی آن دسته از روندهای اجتماعی است که سیاستگذاری در بخش عمومی به آنها ارتباط می‌یابد. به عبارت دیگر، این مطالعات دستیابی به شاخص‌های مشابه «شاخص‌های اقتصادی» را در حوزه‌ی جامعه و فرهنگ ممکن می‌سازد.

مرور منابع مربوط به این گونه پیمایش‌ها نشان می‌دهد که این مطالعات به طور کلی به منظور آزمون کردن فرضیهایی کلی و یا پیش‌بینی، آینده‌نگری و برنامه‌ریزی برای آینده انجام می‌گیرد:

۱. بخشی از مطالعات مربوط به ارزش‌ها به منظور طبقه‌بندی الگوهای کلی نظام ارزشی بین جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال و نشان دادن تاثیرات توسعه اقتصادی و تکنولوژیک بر ارزش‌های نزد آنان انجام می‌گیرد.

۲. در مواردی مطالعه ارزش‌ها، به منظور پیش‌بینی تغییرات سیاسی، و به طور کلی تاثیر تحولات محیط اجتماعی بر باورهای سیاسی و فرهنگی عمومی انجام می‌گیرد.

در جامعه‌ای که نزدیک به ۶۰ درصد آن را جمعیت زیر ۳۰ سال تشکیل می‌دهد و به طور مطلق جمعیت جوان آن ۳۰ درصد می‌باشد، اثرگذاری رسانه‌های جمعی و باورهای عمومی بر نقطه نظرها و نگرش‌ها جوانان شدیداً اثرگذار است. و به همین سبب برای آنکه ارزش‌ها، حداقل در یک شاخص نسلی به صورت نسبی تثبیت شود نیازمند ظرفیت‌سازی و برنامه‌ریزی فرهنگی در یک برهه زمانی طولانی مدت است؛ و از آنجایی که در کشورهای در حال توسعه معمولاً شکاف بین نسلی حداقل بین دو نسل از چالش‌های جدی فرهنگی و اجتماعی محسوب می‌گردد برای پیمایش جوانان خود را مجهز به ابزارهای شناختی مناسبی مجهز نمود.

در تدارک انجام چنین مطالعاتی در ایران نخستین گام، انجام مطالعات توصیفی اولیه

و ایجاد ساختاری است که در دوره‌های معین اطلاعات مربوط به نگرش‌ها و ارزش‌ها را به طور منظم جمع‌آوری کند.

سابقه جمع‌آوری اطلاعات پیرامون ارزش‌ها در ایران، می‌توان به «پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان» که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۷۹ به بعد در ایران به صورت ملی انجام شده است، اشاره کرد. این مطالعه بر روی افراد ۱۵ سال به بالای ایران انجام شده است.

از جمله پیشینه مطالعات پیمایشی ارزشی در خارج از کشور نیز می‌توان به پیمایش جهانی ارزش‌های اینگلهارت (۱۹۹۰) و یافته‌های ارزشی گوردون-آپورت اشاره کرد (۱۹۷۹). به جهت هنجارسازی آزمون ارزشی گوردون-آپورت بر روی نوجوانان ایالت نیوجرسی انجام شد و مدل کلارک و استارک (۱۹۷۶) پیرامون ارزش‌های دینی اشاره کرد.

۴-۱- روش تحقیق

مطالعه حاضر از نمونه مطالعات نظرسنجی بوده که در سطح ملی سعی در درک ارزش‌ها و پیش‌بینی تغییرات آن در جامعه ایران بوده است. این بررسی که در زیرمجموعه مطالعات توصیفی قرار می‌گیرد، صرفاً به مطالعه وضع موجود و کشف روابط بین متغیرها اقدام و آنها را با توجه به متغیرهای زمینه‌ای توصیف می‌کند.

۴-۱-۱- جامعه آماری

مجموعه افراد ۱۵ تا ۲۹ سال خانوارهای معمولی ایران به عنوان جامعه آماری و ساکنین آن در تمامی مراکز استانهای کشور به عنوان جامعه نمونه لحاظ شدند. داده‌های این مطالعه در مهرماه سال ۱۳۸۳ گردآوری شد و هر فرد ساکن در خانوارهای معمولی که در زمان نمونه‌گیری سن آنها بین ۱۵ تا ۱۹ سال باشد به عنوان به عنوان واحد نمونه شناخته شد.

۴-۱-۲- روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری در پیمایش حاضر «روش نمونه‌گیری دو مرحله‌ای» است. در این روش ابتدا تعدادی واحد نمونه‌گیری مرحله اول^۱ به صورت نمونه انتخاب می‌شود و در مرحله دوم، در هر یک از PSUهای نمونه تعدادی واحد آماری به صورت نمونه انتخاب می‌شود.

در این طرح واحد نمونه‌گیری مرحله اول، یک خوشه متشکل از مجموعه‌ای به هم

پیوسته از حدود ۵۰ خانوار معمولی ساکن در یک یا چند بلوک مجاور است که تقریباً دارای ۱۰۰ واحد آماری یعنی ۱۰۰ فرد ۱۵ تا ۲۹ سال می‌باشد. واحد نمونه‌گیری مرحله دوم، همان واحد آماری یعنی فرد ۱۵ تا ۲۹ سال متعلق به خانوارهای معمولی ساکن در واحد نمونه‌گیری مرحله اول است.

۳-۴-۱- چارچوب نمونه‌گیری

پیمایش حاضر شامل کلیه حوزه‌ها و بلوکهای حوزه‌ها در هر کدام از نقاط شهری مرکز استان ساکن در بلوکهاست. این چارچوب از نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ به دست آمده است.

۴-۴-۱- روش تعیین تعداد افراد نمونه

در یک نمونه‌گیری دو مرحله‌ای، تعداد واحدهای نمونه‌گیری مرحله اول و دوم بر اساس ضوابط مربوط به این روش و به کمک اطلاعات موجود در زمینه مورد بررسی، محاسبه می‌شود.

در این طرح به لحاظ فقدان اطلاعات مورد نیاز، محاسبه تعداد نمونه در هر یک از مراحل نمونه‌گیری برای حصول به برآوردهای مورد نیاز در طرح، امکان‌پذیر نبود. از این رو اولاً به لحاظ عدم دسترسی به اطلاعات مورد نیاز تصمیم گرفته شد برای محاسبه تعداد کل افراد نمونه ۱۵ تا ۲۹ سال از فرم مربوط به روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده گردد و ثانياً با توجه به جنبه‌های فنی و اجرایی طرح قرار شد تعداد نمونه مزبور برای دوره $P=0/5$ یعنی موردی که حداقل ۵۰٪ از افراد درباره موضع معینی نظر مشابهی دارند، محاسبه شود. بر این اساس تعداد نمونه با استفاده از روابط زیر و برای $P=0/5$ محاسبه شد.

$n =$ تعداد کل افراد نمونه ۱۵ سال و بیشتر در هر شهر.

$N =$ تعداد افراد ۱۵ سال و بیشتر در شهر مورد نظر.

$Z =$ مقدار متغییر برای احتمال ۹۵٪ در توزیع نرمال استاندارد شده که برابر با ۱/۹۶

است.

$K =$ میزان خطای نسبی برای برآورد نسبت مورد نظر است. لازم به ذکر است که در محاسبه حجم نمونه برای شهرهای مختلف، میزان خطای نسبی برای شهرهای با جمعیت بیشتر، کوچکتر اختیار شده است تا برآوردهای مربوط به هر شهر بسته به جمعیت شهر از دقت بیشتر و یا به عبارت دیگر خطای کمتری برخوردار باشد.

$D =$ میزان خطای مطلق بر برآورد نسبت مورد نظر که رابطه آن با خطای نسبی به

صورت $d=kp$ می‌باشد.

در جدول ۱-۲ تعداد نمونه محاسبه شده برای شهرهای مختلف که در ۶ طبقه جمعیتی طبقه‌بندی شده‌اند همراه با میزان خطای نسبی و خطای مطلق به هر طبقه مشاهده می‌شود.

جدول ۱-۲- تعداد نمونه (پاسخگوها) در شهرها

خطای مطلق (d)	خطای نسبی (k)	تعداد نمونه (n)	نام شهر (شهرها)	تعداد شهر مرکز استان	طبقه جمعیتی
٪۰۵۰۰	٪۱۰۰	۴۰۰	ایلام، بجنورد، بوشهر، بیرجند، سمنان و یاسوج	۶	کمتر از ۱۵۰ هزار نفر
٪۰۴۷۵	٪۰۹۵	۴۵۰	بندرعباس، خرم‌آباد، زنجان، ساری و شهرکرد	۵	۱۵۰ تا ۳۰۰ هزار نفر
٪۰۴۵۰	٪۰۹۰	۵۰۰	اراک، اردبیل، رشت، زاهدان، قزوین، کرمان، کرمانشاه، همدان و یزد	۹	۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر
٪۰۴۲۵	٪۰۸۵	۵۵۰	اهواز، سنندج، شیراز، قم و گرگان	۵	۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون نفر
٪۰۴۰۰	٪۰۸۰	۶۰۰	ارومیه، اصفهان و تبریز	۳	۱ تا ۲ میلیون نفر
٪۰۳۷۵	٪۰۷۵	۶۵۰	مشهد	۱	۲ تا ۳ میلیون نفر
٪۰۳۰۰	٪۰۶۰	۱۳۰۰	تهران	۱	بیش از ۳ میلیون نفر

تعداد کل نمونه در ۳۰ شهر مرکز استان ۱۵۶۵۰ نفر

در رابطه با حجم محاسبه شده در جدول فوق بیان این نکته ضروری است:
الف- با توجه به اینکه فرمول مورد استفاده برای حجم نمونه، مربوط به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده است، لذا بسته به میزان همبستگی درونی صفات بین واحدهای آماری هر خوشه، میزان خطای نسبی، قدری بیشتر از خطای نسبی ارایه شده در جدول است.

ب- نظر به اینکه در رابطه مربوط به محاسبه n مقدار 0 در کلیه شهرها بسیار کوچک است، لذا همان مقدار بدست آمده برای n ، به عنوان حجم نمونه (n) منظور شده است. بدین ترتیب در پیمایش حاضر برای ۳۰ شهر مرکز استان کشور، تعداد ۱۵۶۵۰ نمونه (پاسخگو) پیش‌بینی گردیده است.

۵-۱- روش تحلیل

ابتدا بر حسب توزیع فراوانی‌ها، مهمترین یافته‌های جدول یک بعدی هر متغیر مطرح شده است. در مواردی که سطح اندازه‌گیری متغیرها فاصله‌ای بوده است، از آماره‌های دیگر مانند میانگین برای توصیف دقیق‌تر موضوع استفاده شده است. علاوه بر اینکه در شرح متغیرهای لیکرتی نسبت مخالف به موافق نیز مورد توجه قرار گرفته است. پس از آن و بر حسب جداول دو بعدی با لحاظ متغیرهای جنسیت، گروه سنی و سطح تحصیلات و محاسبه‌ی آماره‌ی مرتبط با سطح اندازه‌گیری دو متغیر و در صورت معنادار بودن تفاوت‌ها، مهمترین یافته‌های جدول به بحث گذارده شده است. در مواردی که رابطه‌ی دو متغیر معنادار نبوده به این نکته اشاره شده و از توصیف یافته‌های جدول خودداری شده است. علاوه بر اینکه در مورد متغیرهای فاصله‌ای از آماره‌های تمایل به مرکز و تفاوت میانگین‌ها بهره‌گیری شده است. در انتهای هر فصل بحثی ذیل عنوان «فرا نگاه» طرح شده که در آن ضمن ارائه‌ی جمع‌بندی از مباحث قبل در مواردی که با طیف‌های لیکرتی مواجه بوده‌ایم، با بررسی پایایی درونی جمع کردن گویه‌های مرتبط با موضوع فصل - که پیش از آن جداول یک بعدی و دو بعدی آن مورد بررسی قرار گرفته بود- و ساختن مقیاس آن موضوع، وجود و یا فقدان تفاوت در میانگین مقیاس بر حسب همان سه متغیر جنسیت، گروه سنی و سطح تحصیلات بررسی شده است. پس از بحث درباره یافته‌های هر بُعد (با توجه به جدول ۱-۱) جداول متغیرهای آن بعد آورده شده است تا خواننده بتواند با رجوع به آنها، به اطلاعات ریزتر و دقیق‌تری دست یابد. با این حال، گزارش به نحوی نگارش شده است تا خواننده بدون بهره‌گیری از جداول‌ها نیز، سیمای ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای جوانان را برای خود ترسیم کند.

نقشه‌ی کلی گزارش که در فهرست تفصیلی نیز قابل مشاهده است، منطبق بر جدول شماره ۱-۱ است که چارچوب مفهومی بررسی در نظر گرفته شده است.

فصل دوم

سیمای پاسخگویان

در هر پژوهشی، پیش از بیان یافته‌ها و بررسی داده‌های جمع‌آوری شده، ابتدا باید تصویری از جمعیت نمونه داشته باشیم. این تصویر به خواننده کمک می‌کند تا به فهم دقیق‌تر یافته‌ها نائل آید؛ چرا که درمی‌یابد، مباحث طرح شده از سوی چه گروهی و با چه ویژگی‌هایی بیان شده است. در این صورت ارجاع اجتماعی یافته‌ها با سهولت بیشتری انجام خواهد شد.

پاسخگویان این بررسی دارای مجموعه‌ای از ویژگی‌های فردی و اجتماعی هستند که اولین پرسش‌های پرسشنامه به آن اختصاص داشت. در ویژگی‌های فردی مواردی چون جنسیت و سن و در ویژگی‌های اجتماعی مواردی چون میزان تحصیلات، وضعیت تأهل، وضعیت فعالیت، دین و سطح تحصیلات پدر و مادر مد نظر قرار گرفته است. علاوه بر این، از خود پاسخگویان خواسته شد تا ارزیابی خود را از وضعیت اقتصادی‌شان بیان کنند که این موضوع نیز ذیل این فصل بررسی می‌شود.

از آنجا که این متغیرها به عنوان متغیرهای زمینه‌ای در نظر گرفته شده‌اند، در فصل‌های بعد، تلاش شده است تا رابطه‌ی بین ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای جوانان بر حسب سه متغیر مهم جنسیت، سن و سطح تحصیلات، که حاکی از نوعی گروه‌بندی

اجتماعی است، بررسی و تفاوت‌های موجود به بحث گذارده شود. در این بررسی‌ها، پاسخگویان به لحاظ سنی در سه گروه ۱۵ تا ۱۹ سال، ۲۰ تا ۲۴ سال و ۲۵ تا ۲۹ سال و نیز به لحاظ تحصیلی در سه گروه زیر دیپلم، دیپلم و بالاتر از دیپلم جای گرفته‌اند. با این حال، در فصل فعلی نیز برای ترسیم دقیق‌تر سیمای پاسخگویان، برخی از ویژگی‌ها بر حسب این متغیرها مورد توجه قرار گرفته است.

۱-۲- جمعیت کل و توزیع سنی و جنسی

تعداد کل افراد مورد بررسی در این مطالعه، ۱۵۶۵۰ نفر بوده که چگونگی توزیع آنها در مراکز استان‌ها در فصل اول شرح داده شده است. از این تعداد، ۴۸/۳ درصد مرد و ۵۱/۷ درصد زن بوده‌اند. این نسبت‌ها در گروه‌های سنی، متفاوت بوده است. به طوری که وقتی پاسخگویان را در سه گروه سنی پنج ساله قرار می‌دهیم، مردان در گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ سال بیشتر از زنان بوده‌اند. ولی فراوانی زنان در دو گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ سال و ۲۵ تا ۲۹ سال بیشتر از مردان بوده است. البته تفاوت در توزیع جنسی گروه‌های سنی معنادار است که می‌تواند ناشی از تفاوت در جامعه‌ی کل باشد.

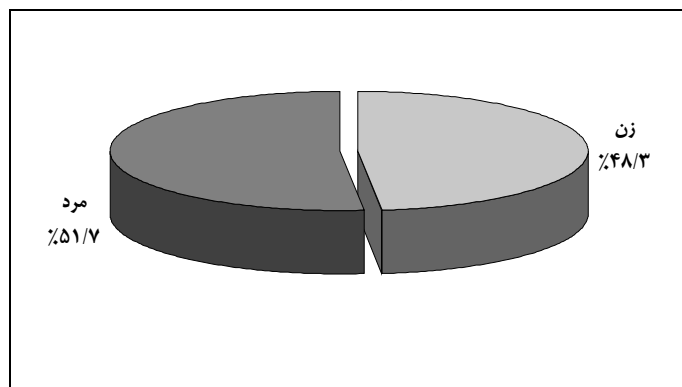
توزیع سنی پاسخگویان هرمی شکل است؛ به طوری که ۱۹ تا ۱۵ ساله‌ها بیشترین فراوانی را داشته‌اند (۴۲/۷ درصد). ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها با ۳۵/۷ درصد در جایگاه بعدی قرار می‌گیرند و سپس ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها هستند که ۲۱/۶ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند.

میانگین سنی پاسخگویان ۲۰/۹ سال بوده است. میانه نیز روی ۲۰ سال است؛ به این معنی که حدود نیمی از پاسخگویان ۱۵ تا ۲۰ سال و حدود نیمی دیگر بیش از بیست سال سن داشته‌اند. بیشترین فراوانی مربوط به ۱۸ ساله‌ها بوده است که ۱۰/۸ درصد پاسخگویان می‌شده‌اند. کمترین میزان نیز با ۳/۵ درصد و سپس با ۳/۹ درصد به ترتیب به ۲۸ و ۲۹ ساله‌ها مربوط می‌شده است.

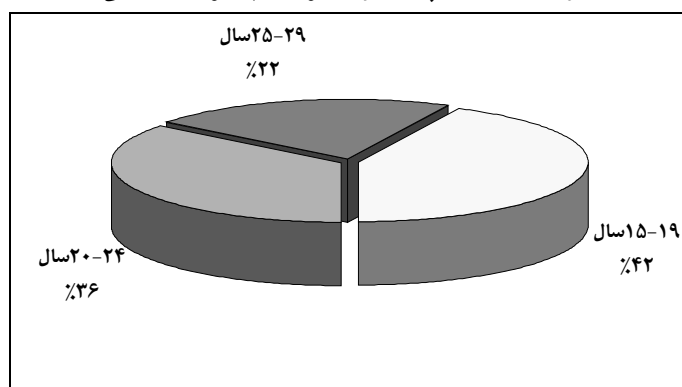
در مجموع، سن زنان کمی بیشتر از سن مردان بوده است. میانگین سن زنان ۲۱/۱ سال و میانگین سن مردان ۲۰/۷ سال بوده است. انحراف معیار هر دو جنس حدود ۳/۹ سال بوده است که نشان از یکسانی نسبی پراکندگی سنی در آنها دارد. با این حال تفاوت میان میانگین سن دو جنس بر اساس آزمون‌های آماری معنادار است.

در هر دو گروه جنسیتی، همچون کل جمعیت نمونه، بیشترین فراوانی به ۱۸ ساله‌ها و کمترین به ۲۸ ساله‌ها تعلق داشته است. با این تفاوت که ۱۸ ساله‌ها در مردان ۱ درصد بیشتر از ۱۸ ساله‌های زن بوده‌اند.

نمودار ۱- نسبت پاسخگویان بر حسب جنسیت

نمودار ۲- نسبت پاسخگویان بر حسب گروه‌های سنی

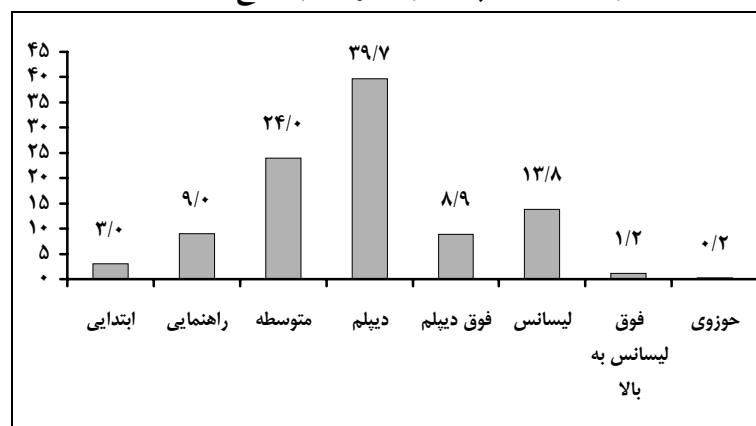
۲-۲- سطح تحصیلات

در نمونه‌ی مورد بررسی هیچ بی‌سوادی قرار نگرفته است. به نظر می‌رسد این امر به جهت آن باشد که پاسخگویان از میان جامعه‌ی شهری مراکز استان‌ها انتخاب شده‌اند. بیشتر پاسخگویان دیپلمه بوده‌اند (۳۹/۷ درصد). پس از آن و با ۲۴ درصد کسانی قرار می‌گیرند که تحصیلات متوسطه داشته و یا در این مقطع در حال تحصیل بوده‌اند. پاسخگویان دارای مدرک لیسانس و یا در حال تحصیل این مقطع با ۱۳/۸ درصد سومین رتبه را در بین جمعیت نمونه به خود اختصاص داده‌اند. کمترین میزان نیز به ترتیب مربوط به تحصیلات حوزوی، دکترا و فوق لیسانس بوده است که به روی هم ۱/۴ درصد از پاسخگویان را تشکیل می‌دهد. در مجموع ۲۳/۹ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی و یا در حال تحصیل در این مقاطع بوده‌اند. اما با توجه به اینکه حداقل سن پاسخگویان ۱۵ سال بوده است و این سن از آغاز دوره‌ی

متوسطه خبر می‌دهد، با این حال ۳ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات ابتدایی و ۹ درصد دارای تحصیلات راهنمایی بوده‌اند که نسبت کمی از آنها می‌توانسته‌اند محصل باشند و اکثراً جزو ترک تحصیل کرده‌ها هستند. بیشتر کسانی که تحصیلات ابتدایی و راهنمایی داشته‌اند خانه‌دار بوده‌اند: ۵۶ درصد از افراد دارای تحصیلات ابتدایی و ۳۵/۲ درصد از افراد دارای تحصیلات راهنمایی چنین وضعیتی داشته‌اند و از آنجایی که تمام خانه‌داران، زن بوده‌اند، اکثر افراد دارای تحصیلات ابتدایی نیز زن بوده‌اند. به عبارتی دیگر، سطح سواد و تحصیلات در بین مردان بالاتر از زنان بوده است. پس از آن در بین این دو گروه تحصیلی می‌توان افراد شاغل را مشاهده کرد که ۱۹/۹ درصد از افراد دارای تحصیلات ابتدایی و ۲۳/۱ درصد راهنمایی دارای این وضعیت بوده‌اند. سپس بیشترین نسبت مربوط به افراد بیکار جویای کار بوده است که در گروه ابتدایی ۱۹/۲ درصد و در گروه راهنمایی ۱۸/۹ درصد می‌شده است. اما پاسخگویان دارای تحصیلات متوسطه، عمدتاً محصل بوده‌اند (حدود ۸۰ درصد). فوق دیپلمه‌ها و لیسانسه‌ها به ترتیب با ۵۵/۱ و ۵۹ درصد دانشجو بوده‌اند. وضعیت دیپلمه‌ها کمی متفاوت از دیگر سطوح تحصیلی بوده است و فراوانی طبقات فعالیت در بین آنان به یکدیگر نزدیکتر است؛ به عنوان مثال ۲۳/۶ درصد از آنها بیکار جویای کار و ۲۰/۹ درصد محصل و ۱۸/۷ درصد شاغل بوده‌اند.

با لحاظ جنسیت نیز تفاوت در سطوح تحصیلی قابل توجه و معنادار است. زنان بیشتر از مردان پاسخگو دارای تحصیلات ابتدایی، مدرک دیپلم و لیسانس بوده‌اند. در مقابل، مردان بیشتر از زنان در سطوح تحصیلی راهنمایی، متوسطه، فوق دیپلم، فوق لیسانس و دکترا قرار داشته‌اند.

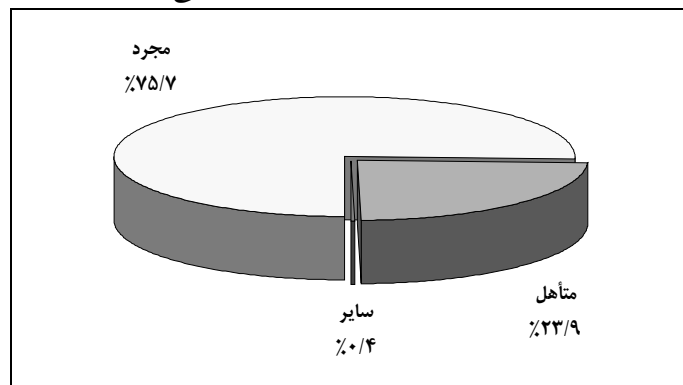
نمودار ۳- نسبت پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات

۲-۳- وضع تأهل

با توجه به جوان بودن جمعیت مورد بررسی، بیشتر پاسخگویان مجرد بوده‌اند (۷۵/۸ درصد). با این حال ۲۳/۹ درصد از آنها گفته‌اند که متأهل هستند. نسبت متأهلان در بین زنان بیشتر بوده است (۳۳/۸ درصد از زنان در مقابل ۱۳/۴ درصد از مردان). آزمون آماری نیز ارتباط میان وضع تأهل و جنسیت را تأیید می‌کند. این نیز به پایین‌تر بودن سن ازدواج در بین زنان بازمی‌گردد. میانگین سن مجردان در کل پاسخگویان ۱۹/۷ سال و میانگین سن متأهلان ۲۴/۵ سال بوده است. اما میانگین سن زنان مجرد ۱۹/۵ و زنان متأهل ۲۴/۱ سال بوده است. در مقابل، میانگین سن مردان مجرد ۱۹/۹ و مردان متأهل ۲۵/۷ سال بوده است. بیشتر مجردها در گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ سال قرار داشته‌اند (۵۴ درصد). همچنین ۳۵ درصد از مجردها ۲۰ تا ۲۴ سال سن داشته‌اند. علاوه بر اینکه ۱۱ درصدشان ۲۵ تا ۲۹ ساله بوده‌اند. در مقابل، بیشتر متأهلان در گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ قرار داشته‌اند (۵۴/۷ درصد). با این حال ۷/۳ درصد از متأهلان در گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ سال بوده‌اند که بیشتر آنها (۸۹/۷ درصدشان) را زنان شامل می‌شده‌اند. ۳۸ درصد از متأهلان نیز ۲۰ تا ۲۴ سال سن داشته‌اند که ۸۱/۴ درصد آنها زن بوده‌اند. اما در گروه سنی ۲۵ تا ۲۹، ۶۴/۸ درصد زن و بقیه مرد بوده‌اند و آزمون آماری تفاوت وضع تأهل گروه‌های سنی را معنادار نشان می‌دهد.

نمودار ۴- نسبت پاسخگویان بر حسب وضع تأهل

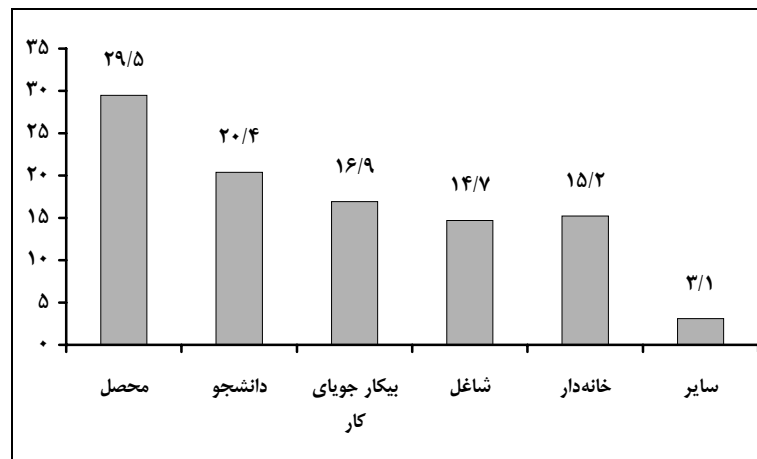

۲-۴- وضعیت فعالیت

همان گونه که انتظار می‌رود بیشتر پاسخگویان این بررسی دانش‌آموز و دانشجو بوده‌اند (حدود ۵۰ درصد). ۲۹/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند دانش‌آموز و ۱۲/۴ درصد بیان کرده‌اند دانشجو هستند. پس از آن افرادی قرار می‌گیرند که بیکار جویای کار و سپس خانه‌دار بوده‌اند. شاغلان با ۱۴/۷ درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند که با توجه به میانگین سنی پاسخگویان، طبیعی می‌نماید. تمام خانه‌دارها زن بوده‌اند که ۲۹/۴ درصد از جمعیت آنان را شامل می‌شود. مردان بیشتر از زنان، دانش‌آموز و شاغل و نیز بیکار جویای کار بوده‌اند. نسبت دانشجویان در بین زنان و مردان یکسان بوده و ۲۰ درصد از جمعیت هر دو گروه را دربر می‌گرفته است. محاسبات آماری حاکی از وجود تفاوت معنادار بین وضعیت فعالیت زنان و مردان است.

با توجه به وضعیت سنی دانش‌آموزان و دانشجویان، آنها عمدتاً مجرد بوده‌اند: به ترتیب ۹۸/۴ و ۹۱/۴ درصد. بیکاران در جستجوی کار نیز عمدتاً مجرد بوده‌اند (۸۲ درصد). ولی خانه‌دارها، بیشتر در وضعیت تأهل قرار داشته‌اند (۸۱/۸ درصد). ۵۸/۸ درصد از شاغلان نیز مجرد و بقیه متأهل بوده‌اند؛ به عبارتی دیگر بیشتر متأهلان، خانه‌دار و شاغل بوده‌اند. آزمون آماری نشان دهنده‌ی وجود رابطه بین وضعیت فعالیت و وضع تأهل است.

نمودار ۵- نسبت پاسخگویان بر حسب وضعیت فعالیت

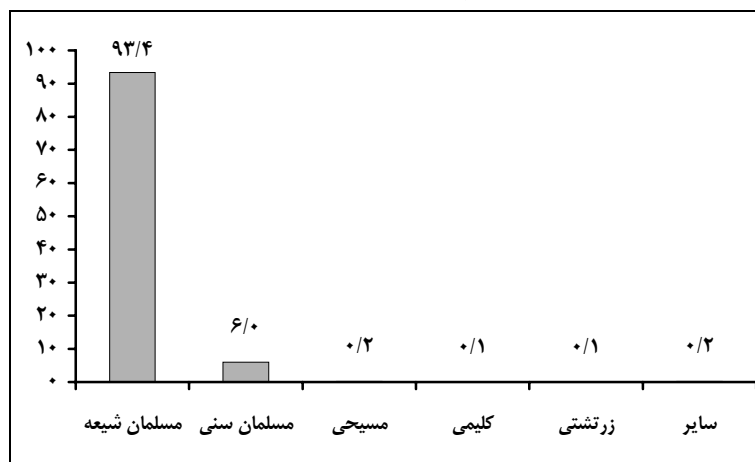

۵-۲- دین و مذهب

بیشتر پاسخگویان (۹۹/۴ درصد) مسلمان بوده‌اند. در بین مسلمانان ۹۳/۴ درصد خود را شیعه و بقیه اهل سنت معرفی کرده‌اند. ۰/۶ درصد از پاسخگویان نیز از دیگر ادیان (مسیحی، کلیمی، زرتشتی و...) بوده‌اند.

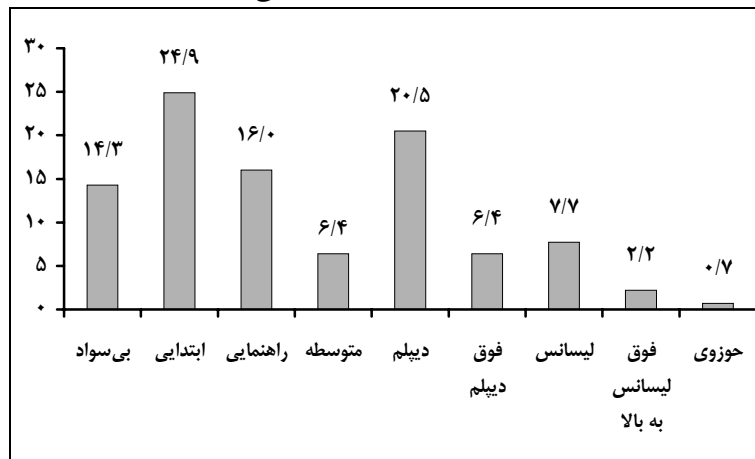
نمودار ۶- نسبت پاسخگویان بر حسب دین و مذهب

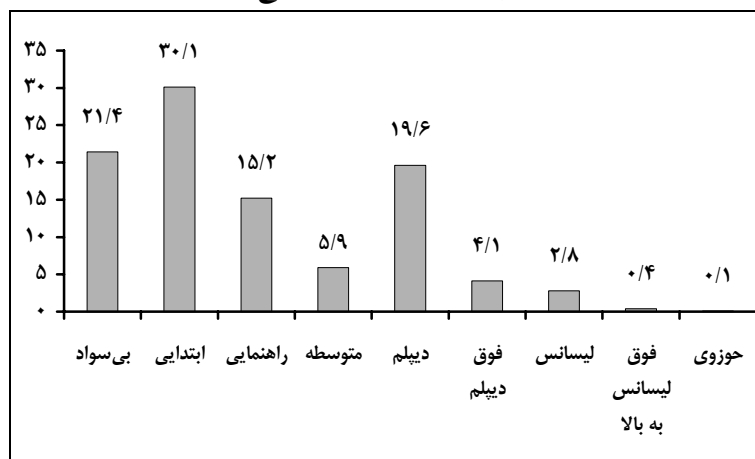
۶-۲- سطح تحصیلات والدین

سطح تحصیلات پدران پاسخگویان بیشتر از سطح تحصیلات مادران آنها بوده است. در بین پدران ۱۴/۳ درصد و در بین مادران ۲۱/۴ درصد بی‌سواد بوده‌اند. ۴۷/۳ درصد از پاسخگویان سطح تحصیلات پدران خود را زیر دیپلم عنوان کرده‌اند. این سطح تحصیلات شامل ۵۱/۲ درصد از مادران پاسخگویان می‌شده است. نسبت دیپلمه‌ها بین پدران و مادران پاسخگویان تفاوت چندانی نداشته است: ۲۰/۵ درصد از پدران و ۱۹/۶ درصد از مادران دیپلم داشته‌اند. همچنین ۱۶/۳ درصد از پدران و ۷/۳ درصد از مادران پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند. در مجموع، سطح تحصیلات والدین بیشتر پاسخگویان از حد متوسط تجاوز نمی‌کرده است.

نمودار ۷- نسبت پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات پدر

نمودار ۸- نسبت پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات مادر

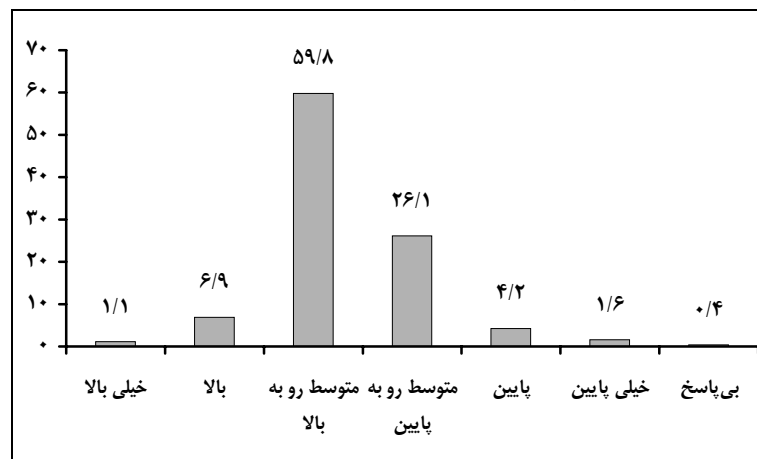

۷-۲- وضعیت اقتصادی خانواده

بیشتر پاسخگویان (۸۵/۹ درصد) وضعیت اقتصادی خانواده خود را «متوسط» ارزیابی کرده‌اند. ۸ درصد نیز گفته‌اند وضعیت اقتصادی خانواده‌شان «بالا» و «خیلی بالا» است و ۵/۸ درصد آن را «پایین» و «خیلی پایین» دانسته‌اند. همان گونه که ملاحظه می‌شود نسبت آنهایی که وضعیت اقتصادی خود را بالا دانسته‌اند بیشتر از کسانی است که وضعیت اقتصادی خود را پایین ارزیابی کرده‌اند. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند وضعیت اقتصادی خانواده‌شان «متوسط» است: ۸۷/۲

درصد از زنان در مقابل ۸۵/۰ درصد از مردان. اما مردان بیشتر از زنان خانواده خود را در وضعیت اقتصادی پایین ارزیابی کرده‌اند: ۶/۹ درصد از مردان در مقابل ۴/۹ درصد از زنان. آزمون آماری نیز تفاوت ارزیابی این دو گروه را معنادار نشان می‌دهد. از سوی دیگر، با افزایش سن از نسبت آنهایی که وضعیت اقتصادی خانواده را بالا و خیلی بالا دانسته‌اند کاسته و بر میزان آنهایی که وضعیت اقتصادی خانواده را در حد پایین و خیلی پایین ارزیابی کرده‌اند افزوده می‌شود: ۱۰/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۷/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۵/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین گفته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۸۷/۰ درصد) بیشتر از دیگر گروه‌های سنی وضعیت اقتصادی خانواده‌ی خود را در حد متوسط دانسته‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۸/۸ درصد) بیشتر از دیگران وضعیت اقتصادی خانواده‌ی خود را در حد پایین دانسته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز بر میزان افرادی که وضعیت اقتصادی خانواده‌ی خود را در حد متوسط دانسته‌اند افزوده و از نسبت آنهایی که این مقوله را در حد پایین ارزیابی کرده‌اند، کاسته می‌شود: ۸۵/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۸۶/۴ درصد از دیپلمه‌ها و ۸۸/۰ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند وضعیت اقتصادی خانواده‌ی آنها در حد متوسط است. دیپلمه‌ها (با ۹/۵ درصد) بیشتر از دیگران وضعیت اقتصادی خانواده‌ی خود را در حد بالا و زیر دیپلمه‌ها (با ۶/۵ درصد) خانواده‌ی خود را در حد پایین دانسته‌اند.

نمودار ۹- نسبت پاسخگویان بر حسب ارزیابی از وضعیت اقتصادی خانواده

جدول ۱-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک جنسیت

جنس	تعداد	درصد
مرد	۷۵۵۹	۴۸/۳
زن	۸۰۹۱	۵۱/۷
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۲-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک گروه‌های سنی

سن	تعداد	درصد
۱۹-۱۵	۶۶۸۳	۴۲/۷
۲۰-۲۴	۵۵۹۲	۳۵/۷
۲۵-۲۹	۳۳۷۵	۲۱/۶
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۳-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	تعداد	درصد
ابتدایی	۴۶۹	۳/۰
راهنمایی	۱۴۱۲	۹/۰
متوسطه	۳۷۴۵	۲۴/۰
دیپلم	۶۲۰۸	۳۹/۷
فوق دیپلم	۱۴۰۰	۸/۹
لیسانس	۲۱۶۰	۱۳/۸
فوق لیسانس به بالا	۱۸۶	۱/۲
حوزوی	۳۴	۰/۲
بدون پاسخ	۲۷	۰/۲
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۴-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضع تأهل

وضعیت تأهل	تعداد	درصد
مجرد	۱۱۸۴۵	۷۵/۷
متأهل	۳۷۴۶	۲۳/۹
سایر	۵۹	۰/۴
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۲-۵- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضعیت فعالیت

وضعیت فعالیت	تعداد	درصد
محصل	۴۶۱۱	۲۹/۵
دانشجو	۳۱۹۲	۲۰/۴
بیکار در جستجوی کار	۲۶۳۹	۱۶/۹
شاغل	۲۲۹۸	۱۴/۷
خانه‌دار	۲۳۷۴	۱۵/۲
سایر	۵۰۹	۳/۱
بدون پاسخ	۲۷	۰/۲
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۲-۶- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک دین

دین	تعداد	درصد
مسلمان شیعه	۱۴۶۲۲	۹۳/۴
مسلمان سنی	۹۳۷	۶/۰
مسیحی	۲۵	۰/۲
کلیمی	۱۹	۰/۱
زرتشتی	۱۲	۰/۱
سایر	۳۵	۰/۲
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۲-۷- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک سطح تحصیلات پدر

سطح تحصیلات	تعداد	درصد
بی سواد	۲۲۳۳	۱۴/۳
ابتدایی	۳۹۰۳	۲۴/۹
راهنمایی	۲۵۰۵	۱۶/۰
متوسطه	۹۹۷	۶/۴
دیپلم	۳۲۱۳	۲۰/۵
فوق دیپلم	۱۰۰۹	۶/۴
لیسانس	۱۲۰۱	۷/۷
فوق لیسانس به بالا	۳۴۷	۲/۲
حوزوی	۱۰۷	۰/۷
بدون پاسخ	۱۰۷	۰/۷
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۸-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک سطح تحصیلات مادر

سطح تحصیلات	تعداد	درصد
بی سواد	۳۳۵۴	۲۱/۴
ابتدایی	۴۷۱۶	۳۰/۱
راهنمایی	۲۳۷۴	۱۵/۲
متوسطه	۹۲۲	۵/۹
دیپلم	۳۰۷۳	۱۹/۶
فوق دیپلم	۶۴۵	۴/۱
لیسانس	۴۳۹	۲/۸
فوق لیسانس به بالا	۶۷	۰/۴
حوزوی	۱۷	۰/۱
بدون پاسخ	۴۳	۰/۳
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۹-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضعیت اقتصادی خانواده

وضعیت اقتصادی	تعداد	درصد
خیلی بالا	۱۶۹	۱/۱
بالا	۱۰۸۷	۶/۹
متوسط رو به بالا	۹۳۵۲	۵۹/۸
متوسط رو به پایین	۴۰۸۳	۲۶/۱
پایین	۶۵۲	۴/۲
خیلی پایین	۲۵۸	۱/۶
بدون پاسخ	۴۹	۰/۴
کل	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب برخی ویژگی‌های اجتماعی به تفکیک جنسیت

سطح معنی‌داری	آماره	زن		مرد		طبقات	ویژگی‌ها
		درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۰/۰۰۰	۵۵/۵۰۶	۳۹/۹	۳۲۲۵	۴۵/۷	۳۴۵۸	۱۵ تا ۱۹	گروه‌های سنی
		۳۷/۴	۳۰۲۶	۳۳/۹	۲۵۶۶	۲۰ تا ۲۴	
		۲۲/۷	۱۸۴۰	۲۰/۳	۱۵۳۵	۲۵ تا ۲۹	
۰/۰۰۰	۱۷۰/۴۶۵	۳/۷	۲۹۹	۲/۳	۱۷۰	ابتدایی	سطوح تحصیلی
		۸/۷	۷۰۴	۹/۴	۷۰۸	راهنمایی	
		۲۰/۸	۱۶۷۷	۲۵/۷	۲۰۷۷	متوسطه	
		۴۲/۲	۳۴۰۹	۳۷/۱	۲۷۹۹	دیپلم	
		۸/۵	۶۸۵	۹/۵	۷۱۵	فوق دیپلم	
		۱۵/۰	۱۲۱۴	۱۲/۵	۹۴۶	لیسانس	
		۰/۹	۷۱	۱/۵	۱۱۵	فوق لیسانس و دکترا	
۰/۱	۱۱	۰/۳	۲۳	حوزوی			
۰/۰۰۰	۳۰۲۴/۹۷	۲۶/۵	۲۰۷۸	۳۴/۸	۲۵۳۳	دانش‌آموز	وضعیت فعالیت
		۲۰/۶	۱۶۱۸	۲۱/۶	۱۵۷۴	دانشجو	
		۱۵/۵	۱۲۱۴	۱۹/۶	۱۴۲۵	بیکار در جستجوی کار	
		۷/۱	۵۵۹	۲۳/۹	۱۷۳۹	شاغل	
		۳۰/۳	۲۳۷۴	۰	۰	خانه‌دار	
۰/۰۰۰	۸۹۴/۷۰۶	۶۶/۱	۵۳۲۳	۸۶/۶	۶۵۲۲	مجرد	وضع تأهل
		۳۳/۹	۲۷۳۳	۱۳/۴	۱۰۱۳	متاهل	
۰/۰۰۰	۲۸/۳۳۸	۸/۰	۶۴۲	۸/۱	۶۱۴	بالا	ارزیابی از وضعیت اقتصادی خانواده‌ی خود
		۸۷/۲	۷۰۲۳	۸۵/۰	۶۴۱۲	متوسط	
		۴/۹	۳۹۳	۶/۹	۵۱۷	پایین	

فصل سوم

هویت دینی و ملی

به اعتقاد کاستلر آنجایی که سخن از کنشگران اجتماعی باشد، می‌توان هویت را «فرآیند معناسازی بر اساس یک ویژگی فرهنگی یا مجموعه‌ی بهم پیوسته‌ای از ویژگی‌های فرهنگی» دانست. از دید او برای هر فرد خاص یا برای هر کنشگر ممکن است چندین هویت وجود داشته باشد که معانی گوناگونی را برای فرد رقم زند؛ چرا که «هویت منبع معنا برای خود کنشگران است و به دست خود آنها از رهگذر فرآیند فردیت بخشیدن، ساخته می‌شود». به عبارتی دیگر، هنگامی که افراد منبع معنا برای خود را درونی کنند، می‌توان سخن از هویت به میان آورد. البته هویت، هنجارها و رفتارهایی را با خود به همراه دارد که اگر چیزی فرآیند رابطه‌ی این دو را مخدوش نکند، می‌توان از هنجار و رفتار به بخشی از هویت فرد نیز پی برد. دین و ملیت نیز دو عنصر مهم اجتماعی هویت‌ساز هستند؛ چرا که فرد با برگرفتن مقولاتی از آن، خود را معنا می‌کند و بدین وسیله بین خود و دیگری، ما و آنها، تمایز ایجاد می‌کند.

یکی از مباحث عمده در بررسی ارزش‌ها و نگرش‌ها، وضعیت و میزان هویت دینی و ملی افراد است. هویت دینی به طور کلی، میزان تعلق خاطر به دین، اعتقادات و دستورات دینی و هویت ملی نیز میزان تعلق خاطر به کشور خود معنا می‌شود. این

تعلق خاطر که دارای ابعاد گوناگونی است، منابع معنایی فرد را می‌سازد. بر این مبنا و برای شناخت معنایی که فرد در حوزه‌ی دینی و ملی از خود دارد، ابتدا هویت دینی و سپس هویت ملی پاسخگویان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۳- هویت دینی

جامعه‌ی ایران، جامعه‌ای مذهبی است. دین در این کشور و سیر تحولات تاریخی آن نقش عمده‌ای ایفا کرده است. در عین حال، نهاد دین به عنوان یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی، بیشترین نقش را در پیوستگی و همبستگی اجتماعی به عهده داشته است. همین حضور طولانی دین موجب شده است که نتوانیم به سادگی از به محاق افتادن ارزش‌های دینی آن گونه که برخی بر آن تأکید می‌کنند، سخن برانیم. داده‌های پیمایش‌های اجتماعی نیز مؤید درونی بودن ارزش‌های دینی است. اما اگر بخواهیم بر حسب این یافته‌ها تفسیر و فضای معنایی مسلط بر جوانان را همچون نسل‌های قبل بدانیم، به خطا رفته‌ایم.

در این بررسی، برای شناخت و اندازه‌گیری هویت دینی، چهار بعد در نظر گرفته شد: بعد اعتقادی، بعد مناسکی، بعد پیامدی و بعد عاطفی که برای هر کدام از آنها گویه‌ها و سؤالات مختلفی در نظر گرفته شده است. علاوه بر اینکه ارزیابی از وضعیت دینداری جوانان در حال حاضر و آینده‌ی قابل پیش‌بینی (۵ سال بعد) ذیل همین بحث مورد توجه قرار می‌گیرد.

۱-۱-۳- بعد اعتقادی

مهمترین عنصر در شکل دادن به هویت دینی، اعتقاد دینی است. در این زمینه دو متغیر مورد توجه قرار گرفت: اول، پایبندی به اعتقادات دینی و دوم میزان مذهبی دانستن خود.

۱-۱-۱-۳- پایبندی به اعتقادات مذهبی

پایبندی به اعتقادات دینی در همه‌ی افراد به یک اندازه و یکسان نیست. این امر به تربیت خانوادگی، روابط اجتماعی و متغیرهای بسیاری بستگی دارد. با این حال، هر فرد بر حسب شناختی که از خود دارد می‌تواند از میزان اهمیتی که برای پایبندی به اعتقادات دینی دارد، اطلاع دهد. از این رو از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این گزاره بیان کنند: «پایبند بون به اعتقادات مذهبی برای من بسیار مهم است». ۸۴/۴ درصد از جمعیت مورد بررسی با این جمله موافق بوده‌اند؛ به عبارتی دیگر پایبندی به اعتقادات مذهبی برای آنها اهمیت داشته است. تنها ۴/۹ درصد

مخالفت خود را با این جمله بیان کرده‌اند که می‌تواند نشان دهنده‌ی مهم نبودن پایبندی به اعتقادات مذهبی نزد آنان باشد. نسبت موافقان به مخالفان نشان می‌دهد که در برابر هر یک نفر مخالف این گزاره، ۱۷ نفر با آن موافق بوده‌اند.

زنان بیش از مردان پایبندی به اعتقادات مذهبی را مهم دانسته‌اند. ۸۷/۲ درصد از زنان در مقابل ۸۱/۸ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. مردان بیش از زنان (حدود دو برابر زنان) از عدم اهمیت پایبندی به اعتقادات مذهبی در نزد خود اطلاع داده‌اند. همچنین با افزایش سن بر میزان کسانی که به اهمیت اعتقادات مذهبی اشاره کرده‌اند، افزوده می‌شود: ۸۳/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها پایبندی به اعتقادات مذهبی را برای خود مهم دانسته‌اند. این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۸۴/۷ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۸۵/۹ درصد می‌شده‌اند. از سوی دیگر با لحاظ سطح تحصیلات نیز می‌توان تفاوت معناداری بین پاسخگویان یافت؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت آنهایی که پایبندی به اعتقادات مذهبی برایشان مهم بود، کاسته شده است. حدود ۸۲ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. در صورتی که ۸۵/۲ درصد از دیپلمه‌ها و ۸۵/۶ درصد از افراد دارای تحصیلات زیر دیپلم این گونه بوده‌اند.

۲-۱-۱-۳- مذهبی دانستن خود

هر کسی در مورد میزان مذهبی بودن خود از «خود» تصویری دارد. این تصور را به تنهایی و جدای از دیگر مقولات می‌توان هویت مذهبی وی دانست؛ چرا که معنایی است که فرد از خود دارد. جوانان پاسخگو عمدتاً خود را در حد «متوسط» مذهبی دانسته‌اند: ۵۱/۷ درصد از آنها گفته‌اند «تا حدودی» مذهبی هستند. با این حال نسبت کسانی که گفته‌اند زیاد مذهبی هستند (با ۳۶/۷ درصد)، به میزان قابل توجهی از افراد کمتر مذهبی بیشتر است. افراد کمتر مذهبی ۱۱/۲ درصد از جمعیت نمونه را تشکیل می‌داده‌اند. از این رو در مقابل هر یک نفری که از خود هویت مذهبی ضعیف داشته است، حدود ۳ نفر خود را به میزان زیاد مذهبی می‌دانسته‌اند.

زنان بیش از مردان خود را مذهبی معرفی کرده‌اند: ۳۹ درصد از زنان در مقابل ۳۴/۶ درصد از مردان. نسبت آنهایی که گفته‌اند تا حدودی مذهبی هستند، بین مردان و زنان تفاوت قابل توجهی مشاهده نمی‌شود. ولی آنهایی که خود را کمی مذهبی دانسته‌اند در بین مردان بیشتر از زنان هستند؛ به عبارتی دیگر سرریز تفاوت در افراد با هویت مذهبی نسبتاً قوی بین مردان و زنان، خود را در افراد با هویت مذهبی نسبتاً ضعیف نشان می‌دهد: ۱۴/۱ درصد از مردان و ۸/۷ درصد از زنان گفته‌اند به نظر خودشان کمی

مذهبی هستند. همچنین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیشتر از دیگر گروه‌های سنی خود را زیاد مذهبی دانسته‌اند (۴۰/۱ درصد). در مقابل، ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها کمتر از دیگر گروه‌های سنی خود را زیاد مذهبی معرفی کرده‌اند (۳۴/۴ درصد). هر چند در بین افراد با هویت مذهبی قوی نمی‌توان روندی را با توجه به سن ملاحظه کرد ولی با افزایش سن از میزان آنهایی که خود را کمتر مذهبی دانسته‌اند کاسته شده است. به نظر می‌رسد، مذهب برای جوانان سنین بالاتر بیشتر دغدغه‌ی خاطر باشد؛ به طوری که ۱۲/۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۱/۰ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۹/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها خود را کمتر مذهبی دانسته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز می‌توان تفاوت معناداری بین پاسخگویان یافت؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان افراد با هویت مذهبی قوی‌تر کاسته می‌شود. ۴۱/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۵/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۳۲/۳ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند به میزان زیادی مذهبی هستند.

جدول ۱-۳- پایبند بودن به اعتقادات مذهبی برای من بسیار مهم است

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۴۸	۲۷۰	۵۰۸	۱۶۲۷	۵۷۸۳	۷۴۱۴	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۳	۱/۷	۳/۲	۱۰/۴	۳۷/۰	۴۷/۴	درصد

جدول ۲-۳- نظر پاسخگویان درباره «پایبند بودن به اعتقادات مذهبی برای من بسیار مهم است» بر

حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۸۱/۸	۸۷/۲	۸۳/۸	۸۴/۷	۸۵/۹	۸۵/۶	۸۵/۲	۸۱/۹
بی نظر	۱۱/۴	۹/۵	۱۱/۰	۱۰/۶	۹/۰	۹/۹	۹/۹	۱۲/۱
مخالف	۶/۸	۳/۳	۵/۲	۴/۸	۵/۰	۴/۴	۴/۹	۶/۰
پاسخ معتبر	۷۲۵۹	۸۰۷۳	۶۶۵۸	۵۵۷۸	۳۳۶۶	۵۶۱۳	۶۱۹۱	۳۷۳۷
آماره	۱۲۳/۹۲		-۰/۰۲۰			۰/۰۳۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۸			۰/۰۰۰		

جدول ۳-۳- شما تا چه اندازه خود را فردی مذهبی می‌دانید؟

میزان مذهبی بودن	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	بدون پاسخ	جمع
تعداد	۱۱۸۰	۴۵۷۷	۸۰۹۴	۱۲۲۶	۵۳۶	۳۷	۱۵۶۵۰
درصد	۷/۵	۲۹/۲	۵۱/۷	۷/۸	۳/۴	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۳-۴- میزان درک پاسخگویان از میزان مذهبی دانستن خود بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم
نگرش زیاد	۳۴/۶	۳۹/۰	۳۷/۳	۳۴/۴	۴۰/۱	۴۱/۲	۳۵/۵
تا حدودی	۵۱/۳	۵۲/۳	۵۰/۱	۵۴/۶	۵۰/۷	۴۷/۹	۵۳/۳
کم	۱۴/۱	۸/۷	۱۲/۶	۱۱/۰	۹/۲	۱۰/۹	۱۱/۱
پاسخ معتبر	۷۵۴۱	۸۰۷۲	۶۶۷۱	۵۵۷۶	۳۳۶۶	۵۶۲۴	۶۱۹۰
آماره	۱۲۲/۴۰۱		-۰/۰۲۱			۰/۰۶۰	
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۳			۰/۰۰۰	

۲-۱-۳- بعد مناسکی

مناسک جزء جدایی‌ناپذیر ادیان هستند. فارغ از کارکردهای مناسک درباره جایگاه آنها به لحاظ ذهنی (نگرشی) و عینی (رفتاری) می‌توان پرسش‌های متعددی مطرح کرد. در این بررسی دو پرسش برای بعد ذهنی و نگرشی و دو پرسش برای بعد عینی و رفتاری در نظر گرفته شده است. اهمیت و جایگاه نماز از سوی پاسخگو و جایگزینی کمک به هم‌نوع با عبادت در بعد نگرشی و میزان تقید به نماز و رفتن به مسجد در بعد رفتاری و جوهی هستند که در بعد مناسکی بررسی شده‌اند.

۱-۲-۱-۳- اهمیت نماز

نماز به عنوان مهم‌ترین حکم عبادتی مطرح است. درباره آن، هم می‌توان نگرش و نوع نگاه افراد را به آن سنجید و هم میزان پایبندی آن را مشخص کرد. در مورد اول از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این گویه اعلام کنند: «هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد».

۸۶/۲ درصد از پاسخگویان با این جمله موافق بوده‌اند که هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد. در صورتی که فقط ۶/۶ درصد از پاسخگویان با این نظر ابراز مخالفت کرده و حدود ۷ درصد در این باره نظری نداشته‌اند. در مقابل هر یک نفری که مخالف این

نظر بوده است، حدود ۱۳ نفر بر آن بوده‌اند که هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد. در مقایسه‌ی بین زنان و مردان ملاحظه می‌شود که زنان بیشتر از مردان با این نظر موافق بوده‌اند. ۸۸/۳ درصد از زنان در مقابل ۸۴/۱ درصد از مردان بر آن بوده‌اند که هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد. با لحاظ سن نیز تفاوت‌های بین نظر پاسخگویان متفاوت می‌شود. اما این تفاوت‌ها روندی را نشان نمی‌دهد: ۸۷/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها و ۸۴/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. در مقابل، ۸۵/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد. همچنین وقتی به سطح تحصیلات می‌نگریم و با لحاظ آن می‌خواهیم تفاوت‌های بین نظر پاسخگویان را دریابیم ملاحظه می‌شود که تحصیلات نیز با این نظر رابطه دارد؛ به طوری که زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران با آن موافق بوده‌اند (۸۹/۲ درصد). از بین دیپلمه‌ها ۸۷/۳ درصد و از بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۸۰/۳ درصد گفته‌اند هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد. برعکس این روند را در مورد بی‌نظرها و مخالفان با این گویه می‌توان دید؛ آن گونه که با افزایش سطح تحصیلات بر میزان این دسته از افراد نیز افزوده می‌شود.

۲-۱-۳- خواندن نماز

گفته شد که نماز به عنوان یکی از مهمترین احکام عبادی از دو زاویه مورد توجه قرار می‌گیرد. اینکه هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد می‌تواند نشانه‌ی نگرش نسبت به نماز باشد که ۸۶/۲ درصد از پاسخگویان این نظر را داشته‌اند. ولی این نگرش لزوماً به رفتار منتهی نمی‌شود. وجه دوم، پرسش از خواندن نماز بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهد ۶۵/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند به میزان زیادی به خواندن نماز تقید دارند. با این حال ۱۱/۶ درصد نیز گفته‌اند تقید چندانی به این امر ندارند. بقیه نیز تا حدودی تقید داشته‌اند.

با لحاظ جنسیت و سن می‌توان تفاوت معناداری در بین پاسخگویان در این باره یافت. ولی با لحاظ سطح تحصیلات، تفاوت‌ها از نظر آماری معنادار نیست. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند به خواندن نماز تقید زیادی دارند: ۷۱/۸ درصد از زنان و ۵۸/۲ درصد از مردان به این نکته اشاره کرده‌اند. قبلاً نیز دیده شد که زنان هویت مذهبی قوی‌تری داشته‌اند و نگرششان نسبت به مذهب مثبت‌تر بوده است. نسبت مردانی که گفته‌اند کمتر به نماز خواندن تقید دارند حدود ۲ برابر زنان است. از سوی دیگر با افزایش سن بر نسبت آنهایی که گفته‌اند به خواندن نماز تقید زیاد دارند افزوده می‌شود: ۶۲/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۶۶/۶ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۶۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها

چنین بوده‌اند. علاوه بر این که باید در نظر گرفت سن تکلیف در مردان ۱۵ سالگی است و این سن به طور دقیق مورد توجه قرار نمی‌گیرد. از این رو می‌تواند در نسبت پایین افراد این گروه نقش بازی کند.

۳-۱-۲-۳- رفتن به مسجد

حضور در مسجد که عمدتاً برای انجام مناسک عبادی است، یکی از شاخص‌های رفتار و نیز نگرش مذهبی افراد است. در این باره نسبت‌های آنهایی که کمتر به مسجد می‌روند، بیشتر از کسانی است که همیشه به مسجد می‌روند. از یک سو، بیشتر پاسخگویان (۴۵/۹ درصد) گفته‌اند غیر از مراسم ترحیم اصلاً به مسجد نمی‌روند یا به ندرت در مسجد حضور می‌یابند. از سوی دیگر آنهایی که گفته‌اند همیشه یا اکثر اوقات به مسجد می‌روند ۱۷/۶ درصد از پاسخگویان می‌شده‌اند که تفاوت قابل توجهی را نشان می‌دهد. حد میانه‌ی این دو گروه آنهایی هستند که گاهی اوقات به مسجد می‌روند و ۳۶/۳ درصد از جمعیت نمونه را شامل می‌شوند.

با در نظر گرفتن جنسیت، سن و سطح تحصیلات پاسخگویان در این باره تفاوت‌ها به لحاظ آماری معنادار است. هر چند مردان کمتر از زنان گفته بودند که خود را مذهبی می‌دانند، ولی بیشتر از زنان گفته‌اند در مسجد حضور می‌یابند. ۲۱/۴ درصد از مردان در مقابل ۱۴/۱ درصد از زنان گفته‌اند غیر از مراسم ترحیم همیشه یا اکثراً به مسجد می‌روند. همچنین با افزایش سن از نسبت آنهایی که گفته‌اند به مسجد نمی‌روند و یا کم می‌روند کاسته شده است: ۴۷/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۶/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۳/۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. البته این روند در بین آنهایی که همیشه یا اکثراً به مسجد می‌روند معکوس نمی‌شود. بلکه این وضعیت خود را در بین کسانی نشان می‌دهد که گفته‌اند گاهی اوقات به مسجد می‌روند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند گاهی اوقات به مسجد می‌روند. با در نظر گرفتن تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار است؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان آنهایی که غیر از مراسم ترحیم، همیشه یا اکثراً در مسجد حضور می‌یابند کمتر می‌شود: ۱۹/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۱۷/۸ درصد از دیپلمه‌ها و ۱۴/۲ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی این گونه هستند. علاوه بر این که افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیش از دیگران گفته‌اند گاهی اوقات و به ندرت به مسجد رفته و یا اصلاً به مسجد نمی‌روند.

۳-۱-۲-۴- جایگزین عبادت

یکی دیگر از ایده‌هایی که گاه شنیده می‌شود و می‌تواند به عنوان بخشی از میزان و

نوع اعتقادات دینی مورد توجه قرار گیرد این است که خدمت به هم‌نوعان می‌تواند به جای عبادت دینی بنشیند. این ایده البته سابقه در گذشته نیز دارد؛ آنجا که می‌گوید: «عبادت به جز خدمت به خلق نیست». ولی امروزه از زاویه‌ای دیگر مطرح شده است. در این باره نیز از جمعیت نمونه خواسته شد تا موافقت و مخالفت خود را با آن بیان کنند.

حدود نیمی از پاسخگویان (۵۰/۲ درصد) با این نظر موافق بوده‌اند. با این حال، نسبت مخالفان این ایده نیز قابل توجه است: ۳۲ درصد بر آن بوده‌اند که خدمت به هم‌نوعان نمی‌تواند جای عبادت دینی را بگیرد. در بین مجموعه‌ی گویه‌هایی که نگرش دینی و مذهبی جوانان را می‌سنجد، نسبت مخالفان در این گویه بیشتر از دیگر موارد است. در مجموع در مقابل هر یک نفری که با این ایده مخالف بوده‌اند، ۱/۵ نفر نیز موافقت خود را با آن بیان کرده‌اند.

بررسی رابطه بین متغیرهای اصلی زمینه‌ای با این نگرش نشان می‌دهد که با لحاظ گروه‌های سنی تفاوت معناداری بین جمعیت نمونه ملاحظه نمی‌شود. اما مردان بیشتر از زنان موافق این نظر بوده‌اند: ۵۴/۳ درصد از مردان در مقابل ۴۶/۷ درصد از زنان. در موارد قبلی نیز مشاهده شد که زنان نگرش مذهبی تری دارند. در این مورد نیز ۳۶/۵ درصد از زنان مخالف این بوده‌اند که خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادت را بگیرد. این نسبت در بین مردان به ۲۷/۴ درصد می‌رسد. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان کسانی که گفته‌اند خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادت دینی را بگیرد کاسته می‌شود: ۵۳/۷ درصد از افراد دارای سطح تحصیلی زیر دیپلم، ۵۰ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۶/۴ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. این دسته‌ی اخیر از پاسخگویان در مقایسه با دیگران بیشتر بی‌نظر بوده و یا نظر مخالف داشته‌اند.

جدول ۵-۳- هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۱۶	۲۲۶	۸۰۸	۱۱۱۱	۴۵۳۳	۸۹۵۶	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۱	۱/۴	۵/۲	۷/۱	۲۹/۰	۵۷/۲	درصد

جدول ۳-۶- نظر پاسخگویان درباره «هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد» بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم
نگرش							
موافق	۸۴/۱	۸۸/۳	۸۷/۹	۸۴/۹	۸۵/۳	۸۹/۲	۸۷/۳
بی‌نظر	۸/۳	۵/۹	۶/۶	۷/۶	۷/۳	۵/۸	۶/۳
مخالف	۷/۶	۵/۷	۵/۵	۷/۵	۷/۴	۵/۰	۶/۴
پاسخ معتبر	۷۵۴۹	۸۰۸۵	۶۶۷۷	۵۵۸۵	۳۳۷۲	۵۶۲۸	۶۲۰۳
آماره	۶۰/۹۰۱		-۰/۰۳۵			۰/۰۸۶	
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۳-۷- تا چه حد مقید هستید که نمازتان را بخوانید؟

میزان مقید بودن	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	بدون پاسخ	جمع
تعداد	۴۹۰۴	۵۲۸۲	۳۶۰۳	۱۱۳۰	۶۹۳	۳۸	۱۵۶۵۰
درصد	۳۱/۳	۳۳/۸	۲۳/۰	۷/۲	۴/۴	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۳-۸- میزان تقید پاسخگویان به نماز بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم
زیاد	۵۸/۲	۷۱/۸	۶۲/۷	۶۶/۶	۶۸/۰	۶۳/۷	۶۶/۴
تا حدودی	۲۶/۰	۲۰/۴	۲۴/۵	۲۲/۳	۲۱/۶	۲۴/۴	۲۲/۷
کم	۱۵/۸	۷/۸	۱۲/۸	۱۱/۱	۱۰/۴	۱۱/۹	۱۰/۹
پاسخ معتبر	۷۵۳۴	۸۰۷۸	۶۶۶۵	۵۵۷۹	۳۳۶۸	۵۶۱۸	۶۱۹۳
آماره	۳۷۵/۱۴۴		-۰/۰۴۳			-۰/۰۱۲	
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۱۱۲	

جدول ۳-۹- به جز مراسم ترحیم هر چند وقت یک بار به مسجد می‌روید؟

میزان مسجد رفتن	همیشه	اکثر اوقات	گاهی اوقات	به ندرت	هیچ وقت	بدون پاسخ	جمع
تعداد	۵۶۶	۲۱۸۵	۵۶۸۳	۴۷۱۴	۲۴۶۷	۳۵	۱۵۶۵۰
درصد	۳/۶	۱۴/۰	۳۶/۳	۳۰/۱	۱۵/۸	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۳- میزان تقید پاسخگویان به مسجد رفتن بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		نگرش
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	
۱۴/۲	۱۷/۸	۱۹/۴	۱۸/۰	۱۶/۹	۱۸/۰	۱۴/۱	۲۱/۴	همیشه / اکثراً
۳۸/۲	۳۵/۹	۳۵/۹	۳۸/۹	۳۷/۰	۳۴/۷	۳۶/۹	۳۵/۹	گاهی اوقات
۴۷/۷	۴۶/۳	۴۴/۶	۴۳/۱	۴۶/۱	۴۷/۳	۴۹/۰	۴۲/۷	به ندرت / هیچ وقت
۳۷۴۱	۶۱۸۹	۵۶۲۴	۳۳۶۶	۵۵۷۸	۶۶۷۱	۸۰۷۵	۷۵۴۰	پاسخ معتبر
۰/۰۳۴			-۰/۰۲۰			۱۵۳/۵۰۵		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۷			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۱۱-۳- خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادت دینی را بگیرد

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۶۲	۱۱۴۹	۳۸۵۹	۲۷۲۷	۵۳۴۸	۲۵۰۵	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۴	۷/۳	۲۴/۷	۱۷/۴	۳۴/۲	۱۶/۰	درصد

جدول ۱۲-۳- نظر پاسخگویان درباره «خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادت دینی را بگیرد» بر

حسب جنسیت، سن و تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		نگرش
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	
۴۶/۴	۵۰/۰	۵۳/۷	۵۱/۴	۵۰/۵	۴۹/۷	۴۶/۷	۵۴/۳	موافق
۱۸/۸	۱۷/۹	۱۶/۲	۱۴/۳	۱۶/۹	۱۹/۶	۱۶/۷	۱۸/۳	بی نظر
۳۴/۹	۳۲/۲	۳۰/۱	۳۴/۳	۳۲/۶	۳۰/۶	۳۶/۵	۲۷/۴	مخالف
۳۷۳۶	۶۱۸۰	۵۶۱۱	۳۳۶۲	۵۵۶۶	۶۶۶۰	۸۰۵۷	۷۵۳۱	پاسخ معتبر
۰/۰۴۸			۰/۰۰۵			۱۵۰/۵۷		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۱۳			۰/۰۰۰		سطح معناداری

۳-۱-۳- بعد پیامدی

پایبندی به دین و یا عدم پایبندی به آن پیامدهای بسیاری دارد. یکی از مهمترین پیامدهای پایبند بودن به اصول و اعتقادات دینی، فزونی و تقویت بازدارنده‌های درونی در انجام امور غیراخلاقی است. ادیان، پرهیزکاری را به پیروان خود توصیه می‌کنند و انتظار بر این است که مؤمنان و معتقدان، کمتر به سوی انحرافات اخلاقی سوق پیدا کنند. از سوی دیگر پیامد محدود کردن دین به اصول اخلاقی می‌تواند ادعای بی‌نیازی

به دین باشد؛ چرا که اخلاق کارکرد مورد نیاز را خواهد داشت. نظر پاسخگویان درباره این دو پیامد مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۳-۱-۳- جلوگیری از انحراف اخلاقی

این نظر کم و بیش در فهم عامه وجود دارد که افراد دیندار و مؤمن کمتر دچار انحرافات اخلاقی می‌شوند؛ به عبارتی دیگر بین دینداری و انحراف اخلاقی رابطه‌ی معکوس می‌بینند. در مطالعات اجتماعی نیز این رابطه مشاهده شده است. یافته‌های این بررسی نیز حاکی از آن است که از دیدگاه بیشتر پاسخگویان (۷۸/۷ درصد)، آدم‌های دیندار کمتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند. با این حال، ۱۱/۹ درصد با این گویه مخالف بوده‌اند. البته این مخالفت لزوماً به معنای آن نیست که از نظر این دسته از افراد، آدم‌های دیندار بیشتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند، بلکه می‌تواند به معنای فقدان رابطه بین این دو دیدگاه آنان باشد.

یافته‌ها نشان می‌دهد که زنان بیش از مردان گفته‌اند آدم‌های دیندار کمتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند: ۸۱/۲ درصد از زنان در مقابل ۷۶/۶ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار است. در این مورد، هر چند دیپلمه‌ها بیشترین میزان موافقت را با این جمله داشته‌اند (۸۰/۵ درصد) و در بین موافقان نمی‌توان روندی را یافت ولی با افزایش سطح تحصیلات بر میزان مخالفان با این ایده افزوده می‌شود؛ به طوری که ۱۰/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها با این نظر مخالف بوده‌اند که آدم‌های دیندار کمتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۱۱/۲ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۱۴/۹ درصد می‌رسد.

۲-۳-۱-۳- جایگزین دین

برخی این نظر را مطرح می‌کنند که دستورات دینی مجموعه‌ای از دستورات اخلاقی است. از این رو، پایبندی به آنها فرد را از دین بی‌نیاز می‌کند و اخلاق می‌تواند جایگزین دین باشد. این دیدگاه در قالب یک گزاره‌ی منفی و سلبی برای جوانان مطرح شد. ۶۵/۳ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق بوده‌اند که پایبندی به اخلاقیات انسان را از دین بی‌نیاز نمی‌کند. تنها ۱۴/۶ درصد با نظر مطرح شده ابراز مخالفت کرده و ۱۸/۹ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند. در مجموع می‌توان ملاحظه کرد که در مقابل هر ۱ نفری که با این نظر مخالف بوده است حدود ۴/۵ نفر موافق این دیدگاه بوده‌اند.

تفاوت زنان و مردان در این باره به لحاظ آماری معنادار است. به طوری که زنان

بیش از مردان موافق این موضوع بوده‌اند. به عبارتی دیگر، آنان بیشتر از مردان گفته‌اند پایبندی به اخلاقیات آدم را از دین بی‌نیاز نمی‌کند. ۶۸ درصد از زنان در مقابل ۶۴/۱ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. با لحاظ سن نیز در این باره تفاوت‌ها معنادار می‌شود. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها کمتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند (۶۳/۸ درصد از آنان چنین نظری داشته‌اند). در صورتی که ۶۷/۸ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۶۷/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها این گونه بوده‌اند. همچنین با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در سطح قابل قبولی معنادار است. یافته‌ها نشان می‌دهد که با افزایش سطح تحصیلات بر میزان آنهایی که در صورت پایبندی به اخلاقیات آدمی را از دین بی‌نیاز نمی‌دانسته‌اند افزوده می‌شود؛ به طوری که ۶۳/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها بر این نظر تأکید کرده‌اند، ۶۶/۷ درصد از دیپلمه‌ها و ۶۹/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. در مجموع، با افزایش سن و سطح تحصیلات در بین جوانان بر نسبت آنهایی که اخلاق را جایگزین دین نمی‌دانند، افزوده شده است.

جدول ۱۳-۳- آدم‌های دیندار کمتر دچار انحرافات اخلاقی می‌شوند

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۷۰۴۰	۵۲۸۰	۱۴۱۲	۱۳۱۵	۵۵۴	۴۹	۱۵۶۵۰
درصد	۴۵/۰	۳۳/۷	۹/۰	۸/۴	۳/۵	۰/۳	۱۰۰/۰

جدول ۱۴-۳- نظر پاسخگویان درباره «آدم‌های دیندار کمتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند» بر

حسب جنسیت، سن و تحصیلات

نگرش	متغیر		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موافق	۷۶/۶	۸۱/۲	۷۸/۵	۷۹/۲	۷۹/۵	۷۹/۸	۸۰/۵	۷۵/۳
بی‌نظر	۱۰/۱	۸/۱	۱۰/۰	۸/۷	۷/۸	۹/۳	۸/۳	۹/۸
مخالف	۱۳/۳	۱۰/۷	۱۱/۵	۱۲/۱	۱۲/۷	۱۰/۹	۱۱/۲	۱۴/۹
پاسخ معتبر	۷۵۳۲	۸۰۶۹	۶۶۶۰	۵۵۷۷	۳۳۶۴	۵۶۱۲	۶۱۹۱	۳۷۳۷
آماره	۴۸/۹۶۹		-۰/۰۰۶			۰/۰۳۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۴۵۷			۰/۰۰۰		

جدول ۱۵-۳- پایبندی به اخلاقیات آدم را از دین بی‌نیاز نمی‌کند

جمع	بی‌پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۱۹۳	۷۷۶	۱۴۹۹	۲۹۶۱	۵۳۷۳	۴۸۴۸	تعداد
۱۰۰/۰	۱/۲	۵/۰	۹/۶	۱۸/۹	۳۴/۳	۳۱/۰	درصد

جدول ۱۶-۳- نگرش جوانان نسبت به گویه «پایبندی به اخلاقیات آدم را از دین بی‌نیاز نمی‌کند»
بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۶۹/۱	۶۶/۷	۶۳/۵	۶۷/۹	۶۷/۸	۶۳/۸	۶۸/۰	۶۴/۱	نگرش موافق
۱۶/۴	۱۸/۸	۲۱/۴	۱۶/۱	۱۷/۴	۲۲/۲	۱۷/۷	۲۰/۸	بی‌نظر
۱۴/۶	۱۴/۵	۱۵/۱	۱۶/۰	۱۴/۸	۱۴/۰	۱۴/۳	۱۵/۱	مخالف
۳۷۱۶	۶۱۳۱	۵۵۵۰	۳۳۳۴	۵۵۲۷	۶۵۹۶	۷۹۸۴	۷۴۷۳	پاسخ معتبر
-۰/۰۳۶			-۰/۰۲۵			۳۰/۱۰۷		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۱			۰/۰۰۰		سطح معناداری

۴-۱-۳- بعد عاطفی؛ افتخار به مسلمانی

یکی دیگر از ابعاد هویت دینی، بعد عاطفی آن است که ذیل آن فقط یک مقوله طرح شده است: افتخار کردن به دین و مذهبی که فرد به آن پایبند است. فردی که به دین و مذهب خود افتخار می‌کند در مقابل دیگران حداقل در این حوزه می‌تواند از اعتماد به نفس قابل توجهی برخوردار باشد و دین برایش نقش تمایزکنندگی بین او و دیگران غیربرخوردار از آن دین را بازی کند. بیشتر پاسخگویان (۸۷/۳ درصد) گفته‌اند از اینکه مسلمان هستند به خود می‌بالند. در بین مجموعه گویه‌های سنجش نگرش دینی بیشترین میزان موافقت با این گویه بوده است. فقط ۳/۹ درصد از پاسخگویان گفته‌اند به مسلمانی خود نمی‌بالند و بقیه بی‌نظر بوده‌اند. در مقابل هر یک نفری که در این باره نظری منفی داشته است، ۲۲/۵ نفر نظر مثبت داشته‌اند.

با لحاظ متغیرهای جنسیت و سطح تحصیلات و مقداری نیز با اغماض در مورد سن، بین پاسخگویان در این باره تفاوت‌های معناداری مشاهده می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد که زنان (با ۹۰/۷ درصد) بیشتر از مردان (با ۸۴/۷ درصد) گفته‌اند از اینکه مسلمان هستند به خود می‌بالند. افراد دارای سن پایین‌تر نیز چنین نظری داشته‌اند: ۸۸/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۸۷/۸ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۸۶/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹

ساله‌ها موافقت خود را با این گویه اعلام کرده‌اند. افراد دارای تحصیلات بالاتر نیز کمتر از افراد دارای تحصیلات پایین‌تر با این نظر موافق بوده‌اند. بیشترین تفاوت بین زیر دیپلمه‌ها و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی مشاهده می‌شود: به طوری که ۸۹/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها در مقابل ۸۲/۹ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند از اینکه مسلمان هستند به خود می‌بالند.

جدول ۱۷-۳- از اینکه مسلمانم به خود می‌بالم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۸۱	۱۸۳	۵۴۲۶	۱۲۸	۴۷۷۸	۸۸۹۷	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۵	۱/۲	۲/۷	۸/۲	۳۰/۵	۵۶/۸	درصد

جدول ۱۸-۳- نظر پاسخگویان درباره «از اینکه مسلمانم به خود می‌بالم» بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۸۴/۷	۹۰/۷	۸۸/۳	۸۷/۸	۸۶/۹	۸۹/۵	۸۹/۳	۸۲/۹
بی نظر	۹/۹	۶/۷	۸/۱	۸/۳	۸/۴	۷/۰	۷/۵	۱۱/۴
مخالف	۵/۳	۲/۶	۳/۶	۳/۸	۴/۷	۳/۵	۳/۲	۵/۷
پاسخ معتبر	۷۵۱۵	۸۰۵۴	۶۶۴۴	۵۵۶۳	۳۳۶۲	۵۵۹۶	۶۱۷۷	۳۷۳۵
آماره	۱۴۱/۴۱۸		۰/۰۱۵			۰/۰۶۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۵۱			۰/۰۰۰		

۳-۱-۵- ارزیابی از جامعه

ارزیابی فرد از وضعیت دینداری، وجهی دیگر از هویت دینی است؛ اما هویتی که فرد برای جامعه معنا می‌کند. در این باره دو مقوله مد نظر قرار گرفت: اول وضعیت فعلی دینداری جوانان در جامعه‌ی ما و دوم وضعیت آتی آن.

۳-۱-۵-۱- وضعیت فعلی

در این باره از پاسخگویان پرسیده شد: به نظر شما جوانان جامعه‌ی ما تا چه اندازه به ارزش‌های دینی گرایش دارند؟ یافته‌ها نشان می‌دهد پاسخگویان بیشتری گفته‌اند جوانان جامعه ما تا حدودی به ارزش‌های دینی گرایش دارند (۴۶/۴ درصد) و یا گرایش آنها به این ارزش‌ها به میزان کم و خیلی کم است (۳۷/۸ درصد). فقط ۱۵/۴

درصد بر آن بوده‌اند که در حال حاضر گرایش جوانان به ارزش‌های دینی در حد زیادی است. نکته قابل توجه فاصله‌ی زیاد بین دو سر انتهای طیف پاسخ‌ها است. آنهایی که گفته‌اند گرایش جوانان به ارزش‌های دینی در حد خیلی کم است حدود ۵ برابر کسانی است که این گرایش را در جوانان در حد خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. نکته‌ی دیگر فاصله‌ی زیادی که افراد از خود و دیگران دارند. آنجایی که ارزیابی از خود بوده است، میزان تقید به دین و ارزش‌های دینی از سوی بیشتر پاسخگویان بیان شده است ولی در ارزیابی از دیگران اعتقاد بر آن است که این ارزش‌ها کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد.

یافته‌ها نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان از گرایش جوانان به ارزش‌های دینی ارزیابی منفی داشته‌اند: ۳۸/۴ درصد از زنان در مقابل ۳۷/۵ درصد از مردان گفته‌اند گرایش جوانان به ارزش‌های دینی کم است. همچنین ۴۷/۴ درصد از زنان در مقابل ۴۵/۸ درصد از مردان بر آن بوده‌اند این گرایش در حد متوسط است. با افزایش سطح تحصیلات نیز میزان ارزیابی منفی بیشتر می‌شود. ۳۵/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۸/۷ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۰/۵ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بر آن بوده‌اند که گرایش به ارزش‌های دینی در بین جوانان کم است. اما با لحاظ سن تفاوت معناداری بین پاسخگویان در این باره ملاحظه نمی‌شود.

۲-۵-۱-۳- وضعیت آتی

یکی از پرسش‌های مهم این است که روند تحولات گرایش‌های مذهبی دارای چه سمت و سویی است؟ در مباحث نگرش‌سنجی این روند تا ۵ سال آینده که به نظر قابل پیش‌بینی‌تر می‌آید، پرسیده می‌شود. بیشتر پاسخگویان (۷۲/۲ درصد) گفته‌اند فکر می‌کنند گرایش جوانان جامعه‌ی ما در پنج سال آینده به امور مذهبی کمتر می‌شود. تنها ۹/۱ درصد عکس این نظر را داشته و دو برابر این میزان (۱۸/۱ درصد) نیز گفته‌اند تفاوتی در این باره ایجاد نخواهد شد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود در مقابل هر یک نفری که گفته است گرایش جوانان جامعه‌ی ما در ۵ سال آینده به امور مذهبی بیشتر می‌شود، ۸ نفر گفته‌اند این گرایش کمتر خواهد شد.

بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که مردان کمی بیش از زنان به آینده امیدوار بوده‌اند: ۹/۷ درصد از مردان و ۸/۵ درصد از زنان گفته‌اند در پنج سال آینده جوانان ما مذهبی‌تر می‌شوند. با لحاظ سن روند خاصی قابل ملاحظه نیست. البته با افزایش سن از میزان کسانی که گفته‌اند وضعیت فرقی نکرده کاسته می‌شود ولی در بین دو گروه دیگر (آنهایی که ارزیابی مثبت و منفی داشته‌اند) الگویی مشاهده نمی‌شود. ۲۰ تا ۲۴

ساله‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند از گرایش دینی جوانان کاسته می‌شود (۷۳/۸ درصد). در مقابل، ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند گرایش دینی جوانان جامعه‌ی ما بیشتر می‌شود (۱۰/۱ درصد از این گروه). ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها کمتر از دیگر گروه‌های سنی در این باره امیدوار بوده‌اند (۷/۸ درصد چنین نظری داشته‌اند). اما با لحاظ سطح تحصیلات روند معناداری قابل مشاهده است؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان کسانی که گفته‌اند وضعیت آتی فرقی نخواهد کرد و نیز آنهایی که گفته‌اند گرایش جوانان بیشتر خواهد شد کاسته و بر میزان آنهایی که گفته‌اند گرایش مذهبی جوانان کمتر می‌شود، افزوده شده است. ۷۷/۶ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی، ۷۴/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۶۷/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند گرایش جوانان به امور مذهبی در پنج سال آینده کمتر خواهد شد.

جدول ۱۹-۳- به نظر شما جوانان جامعه‌ی ما تا چه اندازه به ارزش‌های دینی گرایش دارند؟

میزان گرایش	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	بدون پاسخ	جمع
تعداد	۳۸۴	۲۰۱۷	۷۲۶۸	۴۰۵۸	۱۸۵۹	۶۴	۱۵۶۵۰
درصد	۲/۵	۱۲/۹	۴۶/۴	۲۵/۹	۱۱/۹	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۲۰-۳- ارزیابی پاسخگویان از میزان گرایش دینی جوانان بر حسب جنسیت، سن و

تحصیلات

نگرش	متغیر		جنسیت			سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	آماره	سطح معناداری
زیاد	۱۶/۶	۱۴/۳	۱۵/۵	۱۴/۹	۱۶/۰	۱۷/۶	۱۴/۴	۱۳/۵	۱۶/۸۷۴	۰/۰۰۰
تا حدودی	۴۵/۸	۴۷/۴	۴۶/۱	۴۷/۰	۴۷/۰	۴۶/۹	۴۶/۹	۴۶/۰	-۰/۰۰۷	۰/۰۰۰
کم	۳۷/۵	۳۸/۴	۳۸/۳	۳۸/۱	۳۷/۱	۳۵/۵	۳۸/۷	۴۰/۵	۱۶/۸۷۴	۰/۰۰۰
پاسخ معتبر	۷۵۲۹	۸۰۵۷	۶۶۶۵	۵۵۶۱	۳۳۶۰	۵۶۱۳	۶۱۸۵	۳۷۲۹	۱۶/۸۷۴	۰/۰۰۰
آماره	۱۶/۸۷۴		-۰/۰۰۷			۰/۰۴۶				
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۳۵۷			۰/۰۰۰				

جدول ۲۱-۳- فکر می‌کنید گرایش جوانان جامعه‌ی ما در پنج سال آینده به امور مذهبی چگونه خواهد شد؟

گرایش به امور مذهبی	بیشتر می‌شود	کمتر می‌شود	فرقی نمی‌کند	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۴۱۷	۱۱۲۹۹	۲۸۲۷	۱۰۷	۱۵۶۵۰
درصد	۹/۱	۷۲/۲	۱۸/۱	۰/۷	۱۰۰/۰

جدول ۲۲-۳- ارزیابی پاسخگویان از گرایش مذهبی جوانان در پنج سال آینده بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
فرقی نمی‌کند	۱۷/۴	۱۸/۹	۱۸/۹	۱۸/۴	۱۶/۵	۱۲/۴	۷/۷	۶/۴
کمتر می‌شود	۷۲/۹	۷۲/۵	۷۱/۴	۷۳/۸	۷۳/۴	۶۷/۶	۷۴/۵	۷۷/۶
بیشتر می‌شود	۹/۷	۸/۵	۹/۷	۷/۸	۱۰/۱	۲۰/۰	۱۷/۸	۱۶/۰
پاسخ معتبر	۷۵۱۸	۸۰۲۵	۶۶۴۲	۵۵۵۰	۳۳۵۱	۵۵۹۷	۶۱۷۲	۳۷۱۵
آماره	۱۱/۶۳		۲۷/۶۲			۱۶۷/۱۴۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۳		۰/۰۰۰			۰/۰۰۷		

۲-۳- فرا نگاه

اگر هویت دینی را یک کل متکثر بدانیم و دو جزء مهم آن را اعتقادات و اعمال و مناسک قلمداد کنیم، یافته‌ها نشان می‌دهد در بین پاسخگویان دو بعد نگرشی و رفتاری آن کاملاً منطبق بر یکدیگر نیستند. هر چند نسبت قابل توجهی از افراد خود را مذهبی می‌دانند و نسبت به برخی از موضع‌گیری‌های مثبت درباره دینداری و دینداران، نگرش مثبت دارند، ولی به همان میزان به اعمال و مناسک دینی پایبند نیستند. تفاوت دیگر در نوع نگاه به خود و جامعه است. پاسخگویان عمدتاً پایبندی به اعتقادات مذهبی را مهم می‌دانند و خود را نیز نسبتاً این گونه معرفی می‌کنند ولی در ارزیابی از جامعه، گرایش جوانان را به ارزش‌های مذهبی کمتر از گرایش خود می‌دانند و روند آتی را نیز نزولی دانسته و وضعیت ۵ سال آینده را بدتر از وضعیت فعلی ارزیابی می‌کنند.

بررسی هویت دینی شامل ۱۱ گویه و پرسش بود که ۶ گویه به طور مشخص برای سنجش نگرش دینی طراحی شده است. این گویه‌ها عبارتند از:

الف- پایبند بودن به اعتقادات مذهبی برای من بسیار مهم است؛

ب- پایبندی به اخلاقیات انسان را از دین بی‌نیاز نمی‌کند؛

ج- هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد؛

د- خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادات دینی را بگیرد؛

ه- از اینکه مسلمان هستم به خود می‌بالم؛

و- آدم‌های دیندار کمتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند.

پس از اصلاح جهت کد گویه‌های مثبت و منفی و دادن نمره‌ی ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن شش گویه، نمره‌ی فردی که به دین نگرش کاملاً منفی داشته باشد، ۶ و نمره‌ی فردی که به این مقوله نگرش کاملاً مثبت داشته باشد، ۳۰ خواهد بود. نمره‌ی ۱۵ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به شش گویه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویان به دین نگرش مثبتی دارند (میانگین = ۲۳/۶). این میانگین معادل «موافقت» با نگاه مثبت به دین و دینداران و پایبندی به دین و افتخار به مسلمانی است. نیمی از پاسخگویان تا نمره‌ی ۲۴ و نیمی دیگر نمره‌ی بیش از ۲۴ داشته‌اند.

تفاوت بین میانگین نمرات مردان و زنان معنادار است. در مجموع، زنان نگرش دینی قوی‌تری داشته‌اند (با میانگین ۲۴). میانگین نمره‌ی مردان ۲۳/۱ بوده است. پاسخگویان دیپلمه نیز نگرش دینی مثبت‌تری داشته‌اند؛ هر چند تفاوت بین میانگین‌های سطوح مختلف تحصیلی معنادار است ولی شدت و همبستگی ضعیفی دارد. میانگین نمره‌ی دیپلمه‌ها ۲۳/۸ بوده است. این میانگین برای زیر دیپلمه‌ها ۲۳/۶ و برای پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۳/۲ شده است. اما با لحاظ گروه‌های سنی تفاوت معناداری در میانگین نمره‌ی نگرش دینی پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود؛ به طوری که میانگین نمره‌ی هر سه گروه سنی حدود ۲۳/۶ می‌شود.

جدول ۲۳-۳- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش هویت دینی

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف
پایبند بودن به اعتقادات مذهبی برای من بسیار مهم است	۴۷/۴	۳۷/۰	۱۰/۴	۳/۲	۱/۷
هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد	۵۷/۲	۲۹/۰	۷/۱	۵/۲	۱/۴
خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادت دینی را بگیرد	۱۶/۰	۳۴/۲	۱۷/۴	۲۴/۷	۷/۳
آدم‌های دیندار کمتر دچار انحراف اخلاقی می‌شوند	۴۵/۰	۳۳/۷	۹/۰	۸/۴	۳/۵
پایبندی به اخلاقیات آدم را از دین بی‌نیاز نمی‌کند	۳۱/۰	۳۴/۳	۱۸/۹	۹/۶	۵/۰
از اینکه مسلمانم به خود می‌بالم	۵۶/۸	۳۰/۵	۸/۲	۲/۷	۱/۲

* درصدها بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۲۴-۳- میانگین نمره‌ی پاسخگویان از هویت دینی بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۲۳/۱	۳/۸۴	۷۳۹۹	۴۷/۴	۱۵/۳۸۶	۰/۰۰۰
	زن	۲۴/۰	۳/۳۹	۷۹۰۱	۵۲/۶		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۲۳/۶	۳/۳۹	۶۵۲۹	۴۲/۷	۰/۳۹۵	۰/۶۷۳
	۲۰ تا ۲۴ سال	۲۳/۶	۳/۷۴	۵۴۶۳	۳۵/۷		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۲۳/۶	۳/۹۲	۳۳۰۸	۲۱/۶		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۲۳/۶	۳/۲۳	۵۴۸۸	۳۶/۰	۲۵/۰۱۷	۰/۰۰۰
	دیپلم	۲۳/۸	۳/۵۹	۶۰۶۳	۳۹/۸		
	بالتر از دیپلم	۲۳/۲	۴/۲۱	۳۶۸۹	۲۴/۲		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۲۳/۵۹

۳-۳- هویت ملی

هویت ملی دارای ابعاد بسیار متنوعی است و برای سنجش آن گویه‌های بسیاری طراحی شده است. در این بررسی برای شناخت هویت ملی جوانان و نوع نگرش آنان دو پرسش عمده مطرح شد: اول آن که جوانان تا چه حد به ایران تعلق خاطر دارند؟ دوم آن که جوانان تا چه حد آمادگی دارند به دفاع از کشور خود بپردازند؟ این دو پرسش ابعاد گوناگون یک واقعیت را برجسته می‌کنند؛ هر چند برای درک دقیق‌تر هر کدام ضروری است مفاهیم مستتر در آنها را بازیابی و تعریف کرد.

۳-۳-۱- تعلق خاطر به ایران

میزان تعلق خاطر به ایران مهمترین مقوله برای سنجش هویت ملی است. از این رو، برای سنجیدن این موضوع، مفاهیم مستتر در آن شناسایی و هر کدام به یک گویه تبدیل شد. این مفاهیم عبارتند از: افتخار به ایرانی بودن، ترجیح زندگی در ایران، عدم تحمل توهین به ایران، عدم پذیرش تابعیت کشوری دیگر، عدم مهاجرت از ایران، مقایسه فرهنگ ایران با کشورهای پیشرفته و تولد در کشوری دیگر. هر کدام از این مفاهیم به صورت گویه‌هایی به پاسخگویان عرضه و از آنان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آن بیان کنند.

۳-۳-۱-۱- افتخار به ایرانی بودن

اولین گویه برای سنجش نگرش جوانان نسبت به ملیت خود که نشانگر هویت ملی آنان است، به ایرانی بودن خود مربوط می‌شود. ۸۶ درصد از پاسخگویان به ایرانی بودن

خود افتخار می‌کنند. فقط ۵/۵ درصد با گویه‌ی افتخار به ایرانی بودن خود مخالفت کرده‌اند. در مقابل هر یک نفری که در این باره نظر منفی داشته است، حدود ۱۵/۵ نفر نظرشان مثبت بوده است. البته فاصله‌ی دو سر طیف پاسخ‌ها بسیار بیشتر است. آنهایی که کاملاً موافق گویه بودند ۲۸/۴ برابر افرادی می‌شده‌اند که با آن کاملاً مخالفت ورزیده‌اند.

زنان بیش از مردان به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنند. ۸۷/۸ درصد از زنان در مقابل ۸۴/۷ درصد از مردان. مردان بیشتر از زنان در این باره بی‌نظر بوده و یا نظری مخالف داشته‌اند. با لحاظ سن نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار است. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیش از دو گروه سنی دیگر گفته‌اند به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنند. پس از آن که گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ ساله (با ۸۶/۲ درصد) و سپس ۲۰ تا ۲۴ ساله (با ۸۵/۸ درصد) قرار می‌گیرد. از نظر سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود با افزایش سطح تحصیلی پاسخگویان، از نسبت موافقان با گویه تا حدودی کاسته می‌شود. ۸۷/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنند. نسبت این افراد در بین دیپلمه‌ها به ۸۷ و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۸۲/۷ درصد می‌رسد.

۲-۳-۳- ترجیح زندگی در ایران

از جوانان پاسخگو خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این نظر که «زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگر ترجیح می‌دهم» بیان کنند. حدود ۷۰ درصد از آنها با این نظر موافق بوده‌اند. با این حال ۱۶/۷ درصد گفته‌اند زندگی در جای دیگر را به ایران ترجیح می‌دهند. برخی از این افراد کسانی بوده‌اند که به ایرانی بودن خود افتخار نیز می‌کنند. نسبت موافقان به مخالفان ۴/۲ می‌شود که نشان می‌دهد در مقابل هر یک نفر مخالف این نظر حدود ۴ نفر موافق بوده‌اند.

با لحاظ هر سه متغیر جنسیت، سن و سطح تحصیلات می‌توان تفاوت معناداری را از نظر آماری و در سطحی قابل قبول بین پاسخگویان یافت. زنان بیش از مردان گفته‌اند زندگی در ایران را به زندگی در هر کشوری ترجیح می‌دهند: ۷۴/۷ درصد در مقابل ۶۵/۱ درصد. مردان بیش از زنان در این باره نظر مخالف داشته و یا بی‌نظر بوده‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان آنهایی که زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگری ترجیح می‌دهند کاسته می‌شود؛ به طوری که ۷۳/۰ درصد از افراد دارای تحصیلات زیر دیپلم با این نظر موافق بوده‌اند. ولی این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۷۱/۸ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۶۲/۵ درصد می‌رسد. قابل توجه آن که با لحاظ گروه‌های سنی در این باره تفاوت معناداری بین پاسخگویان

ملاحظه نمی‌شود.

۳-۳-۱-۳- عدم تحمل توهین به ایران

«توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنم» یکی از گویه‌هایی بود که از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آن بیان کنند. بیشتر جوانان پاسخگو (۸۴/۸ درصد) با این نظر موافق بوده‌اند. فقط ۴/۶ درصد مخالف این نظر بوده‌اند. در بین مجموعه گویه‌های سنجش هویت ملی کمترین میزان پاسخگویان دارای نظر منفی در این گویه مشاهده می‌شود. نسبت موافقان به مخالفان نشان می‌دهد که در مقابل هر یک نفر دارای نظر منفی حدود ۱۸ نفر نظر مثبت داشته‌اند.

با در نظر گرفتن جنسیت و سطح تحصیلات تفاوت در نگرش پاسخگویان در این باره معنادار است. ولی با لحاظ گروه‌های سنی به لحاظ آماری تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد زنان بیش از مردان گفته‌اند توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنند: ۸۶/۰ درصد در مقابل ۸۳/۸ درصد. مردان بیشتر از زنان در این باره مخالف بوده‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان آشنایی که موافق گویه بوده‌اند کاسته شده است؛ به طوری که ۸۵/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها با این جمله موافق بوده‌اند که «توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنند». در صورتی که این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۸۵/۳ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۸۳/۵ درصد می‌رسد. البته باید توجه داشت که نسبت مخالفان با این ایده در سه گروه تحصیلی تفاوت قابل توجهی نشان نمی‌دهد (از ۴/۲ درصد تا ۵ درصد). به نظر می‌رسد سرریز تفاوت موافقان خود را در بی‌نظرها نشان می‌دهد. به طوری که با افزایش سطح تحصیلات، مقداری بر میزان بی‌نظرها نیز افزوده می‌شود.

۳-۳-۱-۴- پذیرش تابعیت کشوری دیگر

پذیرش تابعیت کشورها امری حقوقی است که پس از طی مراحل و با داشتن شرایط مربوط به هر کشور به دست می‌آید، اما با پذیرش این تابعیت فرد به عنوان شهروند آن کشور شناخته می‌شود. ۶۸ درصد از پاسخگویان بر آن بوده‌اند که در هیچ شرایطی حاضر نیستند تابعیت کشور دیگری را بپذیرند. با این حال ۱۵/۷ درصد با این گویه مخالف بوده‌اند که به معنی آمادگی روانی آنان برای پذیرش تابعیت کشورهای دیگر است. در مقابل هر یک نفری که حاضر است این تابعیت را بپذیرد، حدود ۴ نفر عدم پذیرش تابعیت دیگر کشورها در هر شرایطی موافق بوده‌اند. همچون دیگر مفاهیم بررسی شده در این بخش، بررسی روابط این متغیر با

جنسیت، سن و سطح تحصیلات، نشان از فقدان رابطه بین سن و نظر پاسخگویان در این باره است. اما با لحاظ جنسیت و سطح تحصیلات تفاوت‌ها به لحاظ آماری معنادار است؛ به طوری که زنان بیشتر از مردان گفته‌اند در هیچ شرایطی حاضر نیستند تابعیت کشور دیگری را بپذیرند: ۷۳/۲ درصد از زنان در مقابل ۶۳/۱ درصد از مردان. مردها بیشتر از زن‌ها در این باره نظری نداشته و یا با جمله‌ی بیان شده مخالفت ورزیده‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان کسانی که با جمله‌ی بیان شده موافق بوده‌اند، کاسته شده است. ۷۲/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۶۹/۲ درصد از دیپلمه‌ها و ۶۰/۳ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند در هیچ شرایطی حاضر نیستند تابعیت کشور دیگری را بپذیرند. به هر صورت الگویی که از بررسی این گویه ملاحظه می‌شود، تاکنون در مورد دیگر گویه‌های مربوط به هویت ملی نیز مشاهده شده است.

۵-۳-۱-۳- مهاجرت از ایران

یکی از موضوع‌های مطرح در بین بسیاری از جوانان، استقبال از بحث مهاجرت از ایران است. یافته‌های این بررسی نیز نشان می‌دهد که نسبت جوانان خواهان مهاجرت فاصله‌ی زیادی با دیگر جوانان ندارد. ۴۴/۵ درصد از پاسخگویان با این جمله موافقت ورزیده‌اند که «اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج پیش بیاید از آن استقبال می‌کنم». در مقابل، ۳۶/۸ درصد با این گویه مخالف بوده‌اند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود فاصله‌ی این دو گروه از یکدیگر زیاد نیست و در مقایسه با دیگر گویه‌های سنجش هویت ملی کمترین دامنه‌ی تغییرات ملاحظه می‌شود. البته بسیاری از افراد خواهان مهاجرت کسانی هستند که به ایرانی بودن خود افتخار می‌ورزند و حتی زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگری ترجیح می‌دهند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد مردان بیشتر از زنان از مهاجرت به خارج از کشور استقبال کرده‌اند: ۳۸/۵ درصد از مردان ۳۳/۱ درصد از زنان گفته‌اند اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج از کشور پیش آید از آن استقبال می‌کنند. زنان با اختلاف ۴ درصد، بیشتر از مردان با این نظر مخالفت کرده‌اند (۴۹ درصد چنین بوده‌اند). همچنین با افزایش سن پاسخگویان از نسبت کسانی که با نظر مطرح شده موافق بوده‌اند، کاسته شده است. ۳۸/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به مهاجرت تمایل داشته‌اند. نسبت این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۳۴/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۳۲/۹ درصد می‌رسد. در بین گروه‌های سنی تنها در گروه ۲۵ تا ۲۹ سال نسبت مخالفان این نظر بیش از ۵۰ درصد می‌شود (۵۱/۲ درصد). با لحاظ سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود که با افزایش سطح تحصیلات از میزان موافقان با مهاجرت کاسته می‌شود: ۳۷ درصد از

زیر دیپلمه‌ها، ۳۵/۶ درصد از دیپلمه‌ها و ۳۴/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج از کشور پیش آید از آن استقبال می‌کنند.

۶-۱-۳-۳- تولد در کشوری دیگر

گویه‌ی دیگری که برای سنجش هویت ملی مطرح شد این است: «کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا آمده بودم». ۶۹/۳ درصد از پاسخگویان با این نظر مخالف بوده‌اند. با این حال ۱۵/۶ درصد بر آن بوده‌اند که کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا می‌آمدند. در مقابل هر یک نفری که دوست داشته است در کشوری دیگر به دنیا می‌آمد، ۴/۵ نفر آرزو کرده‌اند در کشوری دیگر به دنیا نمی‌آمدند. وقتی به مقایسه‌ی پاسخ‌های ارائه شده به این گویه در مقایسه با دیگر گویه‌ها می‌پردازیم، هماهنگی معناداری بین پاسخ‌ها ملاحظه می‌شود؛ به عنوان مثال بیشتر آن‌هایی که به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنند، کمتر آرزو می‌کنند کاش در کشوری دیگر به دنیا می‌آمده‌اند.

با لحاظ متغیرهای جنسیت و تحصیلات تفاوت بین نگرش پاسخگویان در این زمینه معنادار است. مردان کمتر از زنان گفته‌اند کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا می‌آمدند: ۷۸/۳ درصد از مردان در مقابل ۸۰/۵ درصد از زنان. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان موافقان با نظر مطرح شده کاسته و بر میزان بی‌نظرها افزوده شده است. ۸۲/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها و ۷۹/۸ درصد از دیپلمه‌ها با این نظر موافق بوده‌اند که کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا آمده بودند. در مقابل، نسبت افراد دارای تحصیلات دانشگاهی که دارای چنین نظری هستند به ۷۴/۶ درصد می‌رسد. از سوی دیگر فاصله‌ی میان نسبت بی‌نظرها نیز قابل توجه است. ۱۷ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی نظری نداشته‌اند که این نسبت در میان زیر دیپلمه‌ها به ۱۱ درصد می‌رسد.

۷-۱-۳-۳- عقب‌ماندگی فرهنگی ایران

جامعه‌شناسان بر آن هستند که مفهوم «عقب‌ماندگی» دارای باری ایدئولوژیک است و نمی‌تواند به درستی وضعیت کشورهای کمتر توسعه یافته را نشان دهد؛ چرا که غیر از عوامل و دلایل جامعه‌شناختی و بین‌المللی در شکل‌گیری چنین وضعیتی، تکرار آن می‌تواند همچون برچسب عمل کند و از اعتماد به نفس ملی بکاهد. در این باره نظر پاسخگویان در مورد این جمله خواسته شد: فرهنگ ایرانی نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب‌مانده است. یافته‌ها نشان می‌دهد بیشتر پاسخگویان (۴۶/۹ درصد) با این نظر مخالف بوده‌اند. در مقابل، ۳۵/۵ درصد نیز در این باره اظهار موافقت کرده‌اند؛ یعنی

بر آن بوده‌اند فرهنگ ما عقب‌مانده است. هر چند در این گویه نسبت بی‌نظرها قابل توجه است (۱۷/۲ درصد). مقایسه موافقان به مخالفان نشان می‌دهد در مقابل هر ۱ نفر موافق این نظر حدود ۱/۳ نفر مخالف بوده‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیش از زنان با این نظر موافق بوده‌اند که فرهنگ ایرانی نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب‌مانده است: ۵۰/۵ درصد از مردان و ۳۹/۴ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان با فاصله‌ای حدود ۱۲ درصد، بیشتر از مردان با جمله‌ی بیان شده مخالف بوده‌اند (۴۲/۸ درصد از زنان بر این نظر بوده‌اند). با لحاظ سن نیز ملاحظه می‌شود گروه‌های سنی بالاتر بیشتر با نظر مطرح شده مخالفت ورزیده‌اند. در صورتی که یک سوم ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (۳۳/۳ درصد) چنین نظری داشته‌اند، ۳۷/۶ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۳/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بر آن تأکید کرده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیش از دیگران فرهنگ ایرانی را نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب‌مانده ارزیابی کرده‌اند (۴۸/۹ درصد).

جدول ۲۵-۳- به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنم

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۸۸۹۰	۴۵۷۵	۱۲۷۷	۵۵۰	۳۱۱	۴۷	۱۵۶۵۰
درصد	۵۶/۸	۲۹/۲	۸/۲	۳/۵	۲/۰	۰/۳	۱۰۰/۰

جدول ۲۶-۳- نظر پاسخگویان درباره «به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موافق	۸۴/۷	۸۷/۸	۸۶/۲	۸۵/۸	۸۷/۳	۸۷/۹	۸۷/۰	۸۲/۷
بی‌نظر	۸/۵	۷/۸	۸/۱	۸/۸	۷/۴	۶/۸	۷/۹	۱۰/۸
مخالف	۶/۷	۴/۴	۵/۷	۵/۴	۵/۴	۵/۳	۵/۱	۶/۵
پاسخ معتبر	۷۵۳۶	۸۰۶۷	۶۶۶۳	۵۵۷۷	۳۳۶۳	۵۶۱۱	۶۱۹۳	۳۷۳۸
آماره	۴۶/۰۶۰		-۰/۰۰۸			۰/۰۴۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۲۹۵			۰/۰۰۰		

جدول ۲۷-۳- زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگر ترجیح می‌دهم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۴۹	۸۴۱	۱۷۷۲	۲۰۵۷	۴۲۶۹	۶۶۶۲	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۳	۵/۴	۱۱/۳	۱۳/۱	۲۷/۳	۴۲/۶	درصد

جدول ۲۸-۳- نظر پاسخگویان درباره «زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگر ترجیح می‌دهم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۶۲/۵	۷۱/۸	۷۳/۰	۷۳/۲	۶۹/۳	۶۹/۱	۷۴/۷	۶۵/۱	نگرش موافق
۱۷/۳	۱۳/۲	۱۰/۶	۱۲/۳	۱۴/۵	۱۲/۵	۱۱/۹	۱۴/۶	بی نظر
۲۰/۲	۱۵/۰	۱۶/۴	۱۴/۵	۱۶/۱	۱۸/۴	۱۳/۴	۲۰/۴	مخالف
۳۷۳۷	۶۱۹۰	۵۶۱۳	۳۳۶۰	۵۵۷۹	۶۶۶۲	۸۰۷۰	۷۵۳۱	پاسخ معتبر
-۰/۰۶۷			-۰/۰۳۱			۱۸۷/۲۳۶		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۲۹-۳- توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۴۱	۲۳۸	۴۹۰	۱۶۲۱	۵۷۲۱	۷۵۳۹	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۳	۱/۵	۳/۱	۱۰/۴	۳۶/۶	۴۸/۲	درصد

جدول ۳۰-۳- نظر پاسخگویان درباره «توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۸۳/۵	۸۵/۳	۸۵/۵	۸۵/۶	۸۵/۰	۸۴/۶	۸۶/۰	۸۳/۸	نگرش موافق
۱۱/۶	۱۰/۵	۹/۵	۹/۴	۱۰/۴	۱۰/۸	۱۰/۲	۱۰/۶	بی نظر
۴/۹	۴/۲	۵/۰	۵/۰	۴/۶	۴/۶	۳/۹	۵/۵	مخالف
۳۷۳۹	۶۱۹۰	۵۶۱۹	۳۳۶۵	۵۵۷۸	۶۶۶۶	۸۰۶۹	۷۵۴۰	پاسخ معتبر
۰/۰۱۸			-۰/۰۰۹			۲۶/۳۷۵		آماره
۰/۰۲۰			۰/۲۳۲			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۳-۳۱- در هیچ شرایطی حاضر نیستم تابعیت کشور دیگری را بپذیرم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۰۰/۰	۰/۴	۴/۶	۱۱/۱	۱۵/۸	۲۶/۸	۴۱/۲	درصد

جدول ۳-۳۲- نظر پاسخگویان درباره «در هیچ شرایطی حاضر نیستم تابعیت کشور دیگری را بپذیرم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۶۳/۱	۷۳/۲	۶۸/۷	۶۶/۷	۷۰/۳	۷۲/۷	۶۹/۲	۶۰/۳
بی نظر	۱۷/۳	۱۴/۶	۱۵/۸	۱۶/۹	۱۴/۴	۱۳/۳	۱۵/۹	۱۹/۷
مخالف	۱۹/۵	۱۲/۲	۱۵/۴	۱۶/۴	۱۵/۳	۱۴/۰	۱۴/۹	۱۹/۹
پاسخ معتبر	۷۵۳۱	۸۰۵۶	۶۶۵۸	۵۵۶۹	۳۳۶۰	۵۶۰۸	۶۱۸۱	۳۷۳۷
آماره	۲۰۸/۳۵۵		-۰/۰۰۳			۰/۰۸۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۷۰۱			۰/۰۰۰		

جدول ۳-۳۳- فرهنگ ایرانی نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب مانده است

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۰۰/۰	۰/۵	۱۸/۴	۲۸/۵	۱۷/۲	۲۱/۵	۱۴	درصد

جدول ۳-۳۴- نظر پاسخگویان درباره «فرهنگ ایرانی نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب مانده است» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۵۰/۵	۳۹/۴	۴۸/۹	۴۳/۱	۳۹/۳	۴۶/۳	۴۳/۸	۴۴/۴
بی نظر	۱۸/۶	۱۷/۴	۱۷/۸	۱۹/۳	۱۷/۲	۱۶/۵	۱۸/۱	۲۱/۲
مخالف	۳۰/۹	۴۲/۸	۳۳/۳	۳۷/۶	۴۳/۴	۳۷/۳	۳۸/۲	۳۴/۴
پاسخ معتبر	۷۵۲۶	۸۰۵۲	۶۶۴۸	۵۵۷۱	۳۳۵۹	۵۶۰۴	۶۱۷۷	۳۷۳۶
آماره	۲۵۶/۵۸۰		۰/۰۷۶			۰/۰۰۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۹۲۹		

جدول ۳-۳۵- اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج پیش بیاید از آن استقبال می‌کنم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۷۲	۲۱۹۳	۳۵۷۶	۲۸۳۷	۳۹۹۲	۲۹۸۰	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۵	۱۴/۰	۲۲/۸	۱۸/۱	۲۵/۵	۱۹/۰	درصد

جدول ۳-۳۶- نظر پاسخگویان درباره «اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج از کشور پیش آید از آن استقبال می‌کنم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۳۸/۵	۳۳/۱	۳۸/۱	۳۴/۵	۳۲/۹	۳۷/۰	۳۵/۶	۳۴/۱
بی نظر	۱۶/۵	۱۷/۹	۱۷/۰	۱۸/۲	۱۵/۹	۱۶/۴	۱۷/۳	۱۸/۳
مخالف	۴۵/۰	۴۹/۰	۴۴/۹	۴۲/۲	۵۱/۲	۴۶/۶	۴۷/۲	۴۷/۶
پاسخ معتبر	۷۵۲۵	۸۰۵۳	۶۶۵۹	۵۵۶۳	۳۳۵۶	۵۶۰۵	۶۱۸۰	۳۷۳۲
آماره	۵۰/۲۱۲		۰/۰۴۵			۰/۰۱۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۴۷		

جدول ۳-۳۷- کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا آمده بودم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۵۶	۴۹۹۸	۵۸۵۴	۲۳۰۸	۱۳۱۲	۱۱۲۳	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۴	۳۱/۹	۳۷/۴	۱۴/۷	۸/۴	۷/۲	درصد

جدول ۳-۳۸- نظر پاسخگویان درباره «کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا می‌آمدم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۷۸/۳	۸۰/۵	۷۹/۵	۷۸/۲	۸۱/۴	۸۲/۳	۷۹/۸	۷۴/۶
بی نظر	۱۳/۲	۱۳/۸	۱۳/۶	۱۴/۲	۱۲/۲	۱۱/۱	۱۳/۷	۱۷/۰
مخالف	۸/۵	۵/۷	۶/۸	۷/۶	۶/۵	۶/۷	۶/۵	۸/۴
پاسخ معتبر	۷۵۴۰	۸۰۶۴	۶۶۶۶	۵۵۷۵	۳۳۶۳	۵۶۱۹	۶۱۹۳	۳۷۳۳
آماره	۴۵/۸۲۲		-۰/۰۰۸			۰/۰۶۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۲۵۵			۰/۰۰۰		

۲-۳-۳- تجاوز به کشور

تلاش برای مقابله با تجاوز کشور یکی از مهمترین فاکتورهای سنجش نگرش نسبت به ملیت خود و دومین وجه سنجش هویت ملی است که تنها با یک پرسش سنجیده شده است. بیشتر پاسخگویان (۷۹/۲ درصد) با این نظر که «در مقابل تجاوز به کشورم هر کاری از دستم بر بیاید انجام می‌دهم» موافق بوده‌اند. با این حال، ۷ درصد بر آن بوده‌اند در چنین وضعیتی نیز کاری انجام نخواهند داد. در مقابل هر یک نفری که با این نظر مخالف بوده است، حدود ۱۱ نفر نظر موافق داشته‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که با لحاظ جنسیت و سطح تحصیلات در این باره تفاوت بین پاسخگویان معنادار است. به عبارتی دیگر با در نظر گرفتن گروه‌های سنی نمی‌توان به لحاظ آماری تفاوت معناداری بین پاسخگویان در پاسخ به این گویه یافت. به هر صورت، زنان بیش از مردان پذیرفته‌اند در مقابل تجاوز به کشور هر کاری از دستشان بر بیاید انجام می‌دهند: ۸۰/۵ درصد از زنان در مقابل ۷۸/۳ درصد از مردان. همچنین افراد با تحصیلات بالاتر کمتر از دیگران با نظر مطرح شده موافق بوده‌اند. ۸۲/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند در مقابل تجاوز به کشور هر کاری از دستشان بر بیاید انجام می‌دهند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۷۹/۸ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۷۴/۶ درصد می‌رسد. همچون دیگر مقوله‌های مورد بررسی در این بخش افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگر گروه‌های تحصیلی با این نظر مخالف بوده یا در این باره نظری نداشته‌اند.

جدول ۳۹-۳- در مقابل تجاوز به کشورم هر کاری از دستم بر بیاید انجام می‌دهم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۴۶	۴۱۳	۶۸۴	۲۱۰۷	۵۶۸۳	۶۷۱۷	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۳	۲/۶	۴/۴	۱۳/۵	۳۶/۳	۴۲/۹	درصد

جدول ۴۰-۳- نظر پاسخگویان درباره «در مقابل تجاوز به کشورم هر کاری از دستم بر بیاید انجام می‌دهم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش								
موافق	۷۸/۳	۸۰/۵	۷۹/۵	۷۸/۲	۸۱/۴	۸۲/۳	۷۹/۸	۷۴/۶
بی‌نظر	۱۳/۲	۱۳/۸	۱۳/۶	۱۴/۲	۱۲/۲	۱۱/۱	۱۳/۷	۱۷/۰
مخالف	۸/۵	۵/۷	۶/۸	۷/۶	۶/۵	۶/۷	۶/۵	۸/۴
پاسخ معتبر	۷۵۴۰	۸۰۶۴	۶۶۶۶	۵۵۷۵	۳۳۶۳	۵۶۱۹	۶۱۹۳	۳۷۳۳
آماره	۴۵/۸۲		-۰/۰۰۸			-۰/۰۶۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۲۵۵			۰/۰۰۰		

۴-۳- فرا نگاه

از نگاهی می‌توان گویه‌های این بخش را در دو گروه ارجاع به احساس و ارجاع به واقعیت جای داد. پس از این تقسیم‌بندی می‌توان بین این دو گروه فاصله‌ی قابل توجهی را در ارزیابی‌های پاسخگویان یافت. آنجایی که ارجاع به احساس است، نسبت بیشتری از پاسخگویان نگرش مثبت داشته‌اند ولی وقتی ارجاع به واقعیت می‌شود، از میزان پاسخگویان دارای نگرش مثبت کاسته می‌شود تا جایی که در گویه‌ی تمایل به مهاجرت از ایران، فاصله‌ی فراوانی موافقان و مخالفان به کمترین میزان در بین گویه‌های این بخش و به ۷/۷ درصد می‌رسد. در صورتی که این فاصله در گویه‌ی افتخار به ایرانی بودن خود ۸۰/۵ درصد می‌شود. به هر روی نگرش به ملیت که در این بررسی ذیل هویت ملی تعریف شده است از مجموع هشت گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

- الف- به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنم،
  - ب- زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگری ترجیح می‌دهم،
  - ج- توهین به ایران و ایرانی را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنم،
  - د- در هیچ شرایطی حاضر نیستم تابعیت کشور دیگری را بپذیرم،
  - ه- فرهنگ ایرانی نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب‌مانده است،
  - و- اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج از کشور پیش آید از آن استقبال می‌کنم،
  - ز- کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا آمده بودم،
  - ح- در مقابل تجاوز به کشورم، حاضرم هر کاری از دستم برآید انجام دهم.
- پس از اصلاح جهت کد برخی از گویه‌های مثبت و منفی و دادن نمره‌ی ۱ به

نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن هشت گویه، نمره‌ی فردی که به هویت ملی خود نگرشی کاملاً منفی داشته باشد ۸ و نمره‌ی فردی که به آن نگرش کاملاً مثبت بیان کرده باشد، ۴۰ خواهد شد. نمره‌ی ۲۴ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این هشت گویه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویان نسبت به هویت ملی خود نگرش نسبتاً مثبتی داشته‌اند (میانگین = $30/4$). نیمی از پاسخگویان تا نمره‌ی ۳۱ و نیمی دیگر نمره‌ای بیش از ۳۱ داشته‌اند.

تفاوت بین میانگین نمرات مردان و زنان معنادار است؛ به طوری که هویت ملی زنان قوی‌تر از مردان بوده است. میانگین نمره‌ی مردان $29/7$ و نمره‌ی زنان $31/0$ می‌شود. گروه‌های سنی بالاتر نیز هویت ملی قوی‌تر داشته‌اند: میانگین نمره‌ی ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها $30/2$ ، نمره‌ی ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها $30/3$ و نمره‌ی ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها $30/9$ بوده است. علاوه بر این که تفاوت میانگین‌های نمره‌ی پاسخگویان با لحاظ سطح تحصیلات نیز معنادار است؛ به طوری که پاسخگویان دیپلمه، هویت ملی قوی‌تری داشته‌اند. میانگین نمره‌ی هویت ملی دیپلمه‌ها $30/64$ بوده است. این نمره برای زیر دیپلمه‌ها $30/57$ و برای پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی $29/69$ می‌شود. البته همان طور که ملاحظه می‌شود شدت تفاوت‌ها بسیار کم و ضعیف است.

جدول ۴۱-۳- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش هویت ملی

گویه‌ها	میزان موافقت	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ
به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنم	۵۶/۸	۲۹/۲	۸/۲	۳/۵	۲/۰	۰/۳	
زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگر ترجیح می‌دهم	۴۲/۶	۲۷/۳	۱۳/۱	۱۱/۳	۵/۴	۰/۳	
در مقابل تجاوز به کشورم هر کاری از دستم بر بیاید انجام می‌دهم	۴۲/۹	۳۶/۳	۱۳/۵	۴/۴	۲/۶	۰/۳	
توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنم	۴۸/۲	۳۶/۶	۱۰/۴	۳/۱	۱/۵	۰/۳	
در هیچ شرایطی حاضر نیستم تابعیت کشور دیگری را بپذیرم	۴۱/۲	۲۶/۸	۱۵/۸	۱۱/۱	۴/۶	۰/۴	
فرهنگ ایرانی نسبت به فرهنگ کشورهای پیشرفته عقب مانده است	۱۴	۲۱/۵	۱۷/۲	۲۸/۵	۱۸/۴	۰/۵	
اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج پیش بیاید از آن استقبال می‌کنم	۱۹/۰	۲۵/۵	۱۸/۱	۲۲/۸	۱۴/۰	۰/۵	
کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا آمده بودم	۷/۲	۸/۴	۱۴/۷	۳۷/۴	۳۱/۹	۰/۴	

* درصدها بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۴۲-۳- میانگین نمره‌ی پاسخگویان نسبت به هویت ملی بر حسب جنسیت، سن و

تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۲۹/۶۹	۶/۲۷	۷۴۲۷	۴۸/۴	۱۳/۹۱۳	۰/۰۰۰
	زن	۳۱/۰۵	۵/۸۴	۷۹۲۲	۵۱/۶		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۳۰/۲	۶/۰۴	۶۵۵۷	۴۲/۷	۱۷/۱۱۸	۰/۰۰۰
	۲۰ تا ۲۴ سال	۳۰/۳	۶/۰۹	۵۴۸۶	۳۵/۷		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۳۰/۹	۶/۱۷	۳۳۰۶	۲۱/۵		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۳۰/۵۷	۵/۸۲	۵۵۱۴	۳۶/۱	۳۲/۲۰۸	۰/۰۰۰
	دیپلم	۳۰/۶۴	۶/۱۰	۶۰۸۹	۳۹/۸		
	بالتر از دیپلم	۲۹/۶۹	۶/۳۹	۳۶۸۷	۲۴/۱		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۳۰/۴

فصل چهارم

روابط خانوادگی و نسلی

خانواده علاوه بر این که کهن‌ترین نهاد اجتماعی است، همچنان اولین و یکی از مهمترین نهادهایی است که فرد با آن مواجه می‌شود و در آن رشد می‌یابد و بخش قابل توجهی از فرآیند اجتماعی شدن و جامعه‌پذیری را در آن طی می‌کند. از این رو جو خانواده و روابط حاکم بر آن در این زمینه بسیار مؤثر خواهد بود. در حوزه‌ی روابط خانوادگی و نسلی، پنج محور مد نظر قرار گرفته که ذیل هر محور پرسش‌هایی طرح شده است. این محورها عبارتند از: روابط والدین با یکدیگر، روابط والدین با جوانان، حساسیت خانواده نسبت به مسائل جوان، جو خانه و خانواده و نیز رعایت اصول تربیتی در خانواده.

۱-۴- روابط والدین با یکدیگر

چگونگی روابط والدین یکی از ابعاد روابط خانوادگی است. بخش قابل توجهی از شخصیت فرد متأثر از روابط والدین با یکدیگر است. در این باره دو متغیر مد نظر قرار گرفته است. اول، وضعیت زندگی مشترک بین والدین و دوم میزان صمیمیت بین آنان.

۴-۱-۱- زندگی مشترک با یکدیگر

گام اول در بررسی روابط والدین این است که مشخص شود آنان با یکدیگر زندگی می‌کنند یا نه؟ بیشتر پاسخگویان (۸۷/۵ درصد) گفته‌اند پدر و مادر آنان با یکدیگر زندگی می‌کنند. تنها ۲ درصد از افراد نمونه‌ی مورد بررسی بیان کرده‌اند پدر و مادرشان از یکدیگر طلاق گرفته‌اند و یا از یکدیگر متراکه کرده‌اند. البته یکی از والدین ۱۰/۳ درصد از پاسخگویان نیز فوت کرده است.

جدول ۱-۴- کدام یک از موارد زیر در مورد پدر و مادر شما صدق می‌کند؟

متغیر	با یکدیگر زندگی می‌کنند	از هم طلاق گرفته‌اند	متراکه کرده‌اند	یکی از والدینم فوت کرده است	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۳۶۸۶	۲۱۶	۹۵	۱۶۰۶	۴۷	۱۵۶۵۰
درصد	۸۷/۵	۱/۴	۰/۶	۱۰/۳	۰/۳	۱۰۰/۰

۴-۱-۲- میزان صمیمیت

گام دوم در بررسی روابط والدین میزان صمیمیت موجود بین آنان (والدینی که با یکدیگر زندگی می‌کنند) است. گرچه این موضوع به لحاظ ذهنی و بر اساس ارزیابی پاسخگویان اندازه‌گیری شده است، با این حال می‌تواند نمایی از وضعیت روابط والدین را نشان دهد. بیشتر پاسخگویان (۷۸/۳ درصد) گفته‌اند روابط والدین آنها با یکدیگر صمیمی و بسیار صمیمی است. تنها ۲/۱ درصد بیان کرده‌اند والدین آنها با یکدیگر روابطی غیرصمیمی دارند. در مقابل هر یک نفری که گفته است والدینشان روابط غیرصمیمی دارند، ۵۹ نفر ابراز کرده‌اند که والدین آنها با یکدیگر صمیمی هستند و ۸ نفر نیز گفته‌اند والدین آنها با یکدیگر در حد متوسطی صمیمی هستند. به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که از نظر جوانان پاسخگو، روابط بین والدین آنها روابط مناسب و صمیمی است.

با لحاظ جنسیت ملاحظه می‌شود که مردان بیشتر از زنان گفته‌اند روابط والدینشان صمیمی است؛ ۸۰/۹ درصد از مردان و ۷۶/۳ درصد از زنان چنین ارزیابی داشته‌اند. زنان (با ۲۱/۵ درصد) بیشتر از مردان (با ۱۷/۱ درصد) از روابط صمیمی والدینشان ارزیابی متوسطی داشته‌اند. در بخش ارزیابی منفی تفاوت چندانی بین زنان و مردان ملاحظه نمی‌شود. همچنین با افزایش سن از نسبت آنهایی که گفته‌اند روابط والدینشان صمیمی است کاسته و بر میزان کسانی که از روابط والدین خود ارزیابی تا حدودی صمیمی و یا غیرصمیمی داشته‌اند افزوده می‌شود. ۸۲/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها

روابط والدین خود را مثبت ارزیابی کرده‌اند. در صورتی که این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۷۶/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۷۴/۲ درصد می‌شده است. در مقابل، ۲۳/۳ درصد گروه سنی بالاتر روابط والدین خود را در حد متوسط صمیمی ارزیابی کرده‌اند که در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۱۶/۲ درصد می‌رسد. با لحاظ تحصیلات نیز تفاوت در ارزیابی پاسخگویان معنادار است. به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان ارزیابی مثبت کاسته و بر میزان آنهایی که ارزیابی متوسط داشته‌اند افزوده می‌شود: به طوری که ۸۱/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها در مقابل ۷۷/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۷۶/۴ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی والدین خود را دارای روابط صمیمی معرفی کرده‌اند. در مورد ارزیابی از وجود روابط غیرصمیمی تفاوت چندانی بین پاسخگویان با لحاظ سطوح تحصیلی مشاهده نمی‌شود (بین ۱/۸ تا ۲/۳ درصد) اما افراد دارای تحصیلات بالاتر (با ۲۱/۵ درصد) بیشتر از دیگران وضعیت روابط والدین خود را تا حدودی صمیمی ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۲-۴- در مجموع روابط والدین خود را با یکدیگر چگونه ارزیابی می‌کنید؟

روابط	بسیار صمیمی	صمیمی	متوسط	غیر صمیمی	بسیار غیر صمیمی	بی پاسخ	بی مورد	جمع
تعداد	۴۳۱۵	۶۴۰۹	۲۶۴۳	۲۱۷	۶۸	۳۴	۱۹۶۴	۱۵۶۵۰
درصد	۲۷/۶	۴۱/۰	۱۶/۹	۱/۴	۰/۴	۰/۲	۱۲/۵	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۳۱/۵	۴۶/۸	۱۹/۳	۱/۶	۰/۵	۰/۲	-	۱۰۰/۰

جدول ۳-۴- ارزیابی پاسخگویان از روابط بین والدینشان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
صمیمی	۸۰/۹	۷۶/۳	۸۲/۳	۷۶/۲	۷۴/۲	۸۱/۲	۷۷/۵	۷۶/۴
متوسط	۱۷/۱	۲۱/۵	۱۶/۲	۲۱/۲	۲۳/۳	۱۷/۰	۲۰/۲	۲۱/۶
غیر صمیمی	۲/۰	۲/۱	۱/۵	۲/۶	۲/۵	۱/۸	۲/۳	۲/۱
پاسخ معتبر	۶۶۶۸	۶۹۸۴	۶۱۱۰	۴۸۷۸	۲۶۶۴	۴۹۰۴	۵۴۰۱	۳۲۹۹
آماره	۴۳/۱۴۲		۰/۰۷۸			۰/۰۴۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۲-۴- روابط والدین با جوان

نوع روابط والدین با جوان علاوه بر این که بر عزت نفس وی مؤثر است، بر شکل‌گیری جایگاه خانواده نزد آنان نقش قابل توجهی ایفا می‌کند. در این باره شش مقوله مورد سنجش قرار گرفته است. رابطه پدر با فرزند، رابطه مادر با فرزند، روابط اعضای خانواده در مقایسه با دوستان، حمایت خانواده از فرزند، درک کردن جوان از جانب خانواده و طرف بیان مسائل و مشکلات جوان در خانواده.

۱-۲-۴- رابطه پدر با فرزند

۶۲/۹ درصد از نمونه‌ی مورد بررسی گفته‌اند پدرشان با آنان روابط صمیمی و بسیار صمیمی دارد. اگر افراد بی‌پاسخ و نیز آنهایی را که به علت فوت پدر و یا طلاق و متارکه با پدرانشان زندگی نمی‌کنند، از مجموعه حذف کنیم، نسبت کسانی که گفته‌اند پدرشان با آنان دارای روابط صمیمی است به ۷۳/۸ درصد می‌رسد. در بین این افراد تنها ۴ درصد از وجود روابط غیرصمیمی پدر با خود اطلاع داده‌اند و حدود ۲۲ درصد نیز نوع رابطه پدر با خود را تا حدودی صمیمی ارزیابی کرده‌اند. با لحاظ جنسیت در ارزیابی پاسخگویان در این باره تفاوت آماری معناداری مشاهده نمی‌شود. ولی با لحاظ سن ملاحظه می‌شود که گروه‌های سنی بالاتر کمتر از گروه‌های سنی پایین‌تر از وجود روابط صمیمی خود با پدر خبر داده‌اند: ۷۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۷۲/۶ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۷۱/۷ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. میزان ارزیابی متوسط در بین دو گروه سنی دوم تفاوتی ملاحظه نمی‌شود ولی ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها کمتر از آن دو گروه گفته‌اند رابطه‌ی پدرشان با آنها تا حدودی صمیمی (با ۲۰/۴ درصد) و یا غیرصمیمی (با ۳/۶ درصد) است. همچنین با در نظر گرفتن سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود. زیر دیپلمه‌ها (با ۷۶/۱ درصد) بیشتر از دیگران (دیپلمه‌ها و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بین ۷۲/۵ تا ۷۲/۹ درصد) از وجود رابطه‌ی صمیمی پدر با خود خبر داده‌اند. آنها کمتر از دیگران نیز رابطه‌ی موجود بین خود و پدر را تا حدودی صمیمی ارزیابی کرده‌اند. افراد دارای تحصیلات بالاتر (با ۳/۷ درصد) کمتر از دیگران از رابطه‌ی غیرصمیمی اطلاع داده‌اند. در این میان دیپلمه‌ها در مقایسه با دو گروه دیگر وضعیت نامناسب‌تری داشته‌اند.

جدول ۴-۴- رابطه پدرتان با شما چگونه است؟

روابط	بسیار صمیمی	صمیمی	متوسط	غیر صمیمی	بسیار غیر صمیمی	بی پاسخ / بی مورد	جمع
تعداد	۳۹۳۴	۵۹۰۹	۲۹۴۸	۳۶۴	۱۷۰	۲۳۲۵	۱۵۶۵۰
درصد	۲۵/۱	۳۷/۸	۱۸/۸	۲/۳	۱/۱	۱۴/۹	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۲۹/۵	۴۴/۳	۲۲/۱	۲/۷	۱/۳	-	۱۰۰/۰

جدول ۴-۵- ارزیابی پاسخگویان از رابطه‌ی پدر با خود بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم / بالای دیپلم
نوع رابطه صمیمی	۷۳/۸	۷۳/۹	۷۶/۰	۷۲/۶	۷۱/۷	۷۶/۱	۷۲/۵
متوسط	۲۱/۸	۲۲/۴	۲۰/۴	۲۳/۵	۲۳/۴	۲۰/۰	۲۳/۲
غیر صمیمی	۴/۴	۳/۷	۳/۶	۳/۹	۴/۹	۳/۹	۴/۳
پاسخ معتبر	۶۵۰۳	۶۸۲۲	۵۸۳۴	۴۷۶۸	۲۷۲۴	۴۸۳۶	۵۲۴۷
آماره	۴/۶۸۶		۰/۰۴۰			۰/۰۲۸	
سطح معناداری	۰/۰۹۶		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

۲-۲-۴- رابطه مادر با فرزند

۷۹/۵ درصد از نمونه‌ی مورد بررسی گفته‌اند مادرشان با آنان روابط صمیمی و بسیار صمیمی دارند. اگر افراد بی‌پاسخ و نیز آنهایی را که به علت فوت مادر و یا طلاق و متارکه با مادران خود زندگی نمی‌کنند، از مجموعه حذف کنیم، نسبت کسانی که گفته‌اند مادرشان با آنان دارای روابط صمیمی است به ۸۷/۳ درصد می‌رسد. در مقایسه با ارزیابی از رابطه پدران با خود، نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت از رابطه‌ی مادر با خود در کل جمعیت نمونه ۲۶ درصد رشد داشته است که نشان دهنده‌ی صمیمیت بیشتر در رابطه بین جوانان با مادران خود است.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که تنها با لحاظ سن در این باره تفاوت‌ها معنادار است و تفاوت‌های موجود با در نظر گرفتن جنسیت و سطح تحصیلات به لحاظ آماری معنادار نیست؛ به طوری که با افزایش سن تا حدودی از نسبت افرادی که از وجود رابطه‌ی صمیمی اطلاع داده‌اند کاسته و بر میزان آنهایی که از رابطه‌ی خود با مادر ارزیابی متوسط داشته‌اند افزوده شده است. ۸۸/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها این رابطه را صمیمی دانسته‌اند که این ارزیابی در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸۶/۶ درصد و در

بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۸۵/۶ درصد رسیده است. در این گروه سنی ۱۲/۶ درصد رابطه‌ی موجود را تا حدودی صمیمی معرفی کرده‌اند که با ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها حدود ۳ درصد فاصله دارند.

جدول ۶-۴- رابطه مادران با شما چگونه است؟

روابط	بسیار صمیمی	صمیمی	متوسط	غیر صمیمی	بسیار غیر صمیمی	بی پاسخ / بی مورد	جمع
تعداد	۶۳۹۶	۶۰۴۴	۱۶۰۱	۱۴۷	۶۳	۱۳۹۹	۱۵۶۵۰
درصد	۴۰/۹	۳۸/۶	۱۰/۲	۰/۹	۰/۴	۸/۹	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۴۴/۹	۴۲/۴	۱۱/۲	۱/۰	۰/۴	-	۱۰۰/۰

جدول ۷-۴- ارزیابی پاسخگویان از رابطه‌ی مادر با خود بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم
صمیمی	۸۷/۴	۸۷/۱	۸۸/۷	۸۶/۶	۸۵/۶	۸۸/۱	۸۶/۵
متوسط	۱۱/۲	۱۱/۳	۹/۹	۱۲/۰	۱۲/۶	۱۰/۵	۱۲/۰
غیر صمیمی	۱/۴	۱/۶	۱/۴	۱/۳	۱/۷	۱/۴	۱/۵
پاسخ معتبر	۶۹۱۴	۷۳۳۷	۶۰۸۰	۵۱۱۹	۳۰۵۲	۵۱۵۵	۵۶۴۶
آماره	۱/۲۴۰		۰/۰۳۵			۰/۱۰	
سطح معناداری	۰/۵۳۸		۰/۰۰۰			۰/۱۹۸	

۳-۲-۴- روابط اعضای خانواده در مقایسه با دوستان

گروه همسالان و همالان جوان، مهمترین رقیب خانواده محسوب می‌شود. چون اگر در خانواده حضور نداشته باشد، غیر از زمان اشتغال به فعالیتی، عمدتاً با دوستان خود خواهد بود. میزان زمانی را که جوان با دوستان خود می‌گذراند، می‌تواند نشان دهنده‌ی میزان جاذبه و دافعه‌ی خانواده نیز باشد. در این باره از نمونه‌ی مورد بررسی پرسیده شد دوست دارند وقت خود را بیشتر با دوستان باشند یا با خانواده؟ بیشتر پاسخگویان (۵۳ درصد) خانواده را ترجیح داده‌اند. باتوجه به ارزیابی مثبتی که پاسخگویان از روابط والدین و نیز رابطه‌ی پدر و مادر با خودشان داشته‌اند، این فزونی طبیعی می‌نماید. هر چند ۲۷/۹ درصد دوست داشته‌اند وقت خود را بیشتر با دوستان بگذرانند تا با خانواده که بخشی از این افراد از جمله کسانی هستند که در خانواده‌ی آنان روابط مناسبی

وجود ندارد. اما برخی را نیز افرادی می‌توان یافت که علی‌رغم وجود رابطه‌ی صمیمانه در خانواده، بخشی از نیازهایشان در آنجا برآورده نمی‌شود. در مقابل هر یک نفری که دوست دارد وقت خود را بیشتر با دوستان باشد، ۲ نفر خانواده را ترجیح داده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای حاکی از وجود تفاوت معنادار بین پاسخگویان در این باره با لحاظ جنسیت و سن است. مردان بیش از زنان دوستان را به خانواده ترجیح داده‌اند؛ ۳۱/۹ درصد از مردان در مقابل ۲۴/۵ درصد از زنان دوست داشته‌اند وقت خود را بیشتر با دوستان باشند تا با خانواده. از سوی دیگر مردان بیشتر از زنان در این باره اظهار نظر نکرده‌اند (حدود یک پنجم از مردان چنین بوده‌اند) ولی زنان به میزان قابل ملاحظه‌ای مخالف این ایده بوده و خانواده را برگزیده‌اند: ۵۸/۳ درصد در مقابل ۴۷/۹ درصد از مردان. همچنین با افزایش سن از میزان تمایل گذراندن بیشتر وقت با دوستان کاسته می‌شود: ۴۷/۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند دوست ندارند وقت خود را بیشتر با دوستان باشند تا با خانواده. این گروه از افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۵۳/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۶۴/۸ درصد می‌رسد. از سوی دیگر ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۱۴/۸ درصد) کمتر از دو گروه سنی دیگر بی‌نظر بوده‌اند که نشان از مشخص‌تر شدن مرزها و اهمیت یافتن خانواده بین این گروه دارد. این گروه سنی با فاصله‌ی ۱۲ درصد از گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ ساله و فاصله‌ی ۷ درصد از گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ ساله و به عبارتی کمتر از آن دو، دوست داشته‌اند وقت خود را بیشتر با دوستان باشند تا با خانواده (یعنی ۲۰/۴ درصد این گونه بوده‌اند). شایان گفتن این که با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری بین پاسخگویان ملاحظه نشد.

جدول ۸-۴- دوست دارم و قتم را بیشتر با دوستانم باشم تا با خانواده

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۵۳۸	۲۷۹۳	۲۹۰۰	۵۷۳۰	۲۵۷۰	۷۴	۱۵۶۵۰
درصد	۱۰/۱	۱۷/۸	۱۸/۵	۳۶/۶	۱۶/۴	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۹-۴- نظر پاسخگویان درباره «دوست دارم و قتم را بیشتر با دوستانم باشم تا با خانواده» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۳۱/۹	۲۴/۵	۳۲/۸	۲۷/۲	۲۰/۴	۳۰/۵	۲۷/۲	۲۶/۰
بی‌نظر	۲۰/۱	۱۷/۲	۱۹/۶	۱۹/۷	۱۴/۸	۱۵/۵	۱۸/۶	۲۳/۵
مخالف	۴۷/۹	۵۸/۳	۴۷/۶	۵۳/۲	۶۴/۸	۵۴/۰	۵۴/۲	۵۰/۶
پاسخ معتبر	۷۵۲۴	۸۰۵۲	۶۶۵۳	۵۵۷۰	۳۳۵۳	۵۶۰۹	۶۱۷۲	۳۷۳۳
آماره	۱۷۳/۰۰۱		۰/۱۱۵			۰/۰۰۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۹۶۵		

۴-۲-۴- حمایت خانواده از فرزند

یکی از وظایف خانواده، حمایت از فرزند و ایجاد فضا و امکانات مناسب برای پیشرفت آنان است. هر چند پیشرفت مفهومی نسبی است و در بین اقشار گوناگون معانی متفاوتی دارد، با این حال ۸۸/۵ درصد از پاسخگویان با این جمله موافق بوده‌اند که «خانواده‌ام همه تلاش خود را برای پیشرفت من به عمل می‌آورند». البته در این جمله مشخص نیست که این تلاش‌ها برای پیشرفت جوان کافی است یا خیر. به هر صورت از یک سو فقط ۵/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌ی آنان تلاشی برای پیشرفت آنان انجام نمی‌دهند و از سوی دیگر بین فراوانی دو سر طیف (کاملاً موافق و کاملاً مخالف) فاصله‌ی زیادی وجود دارد که حدود ۵۲/۵ درصد می‌شود. در مقابل هر یک نفری که در این باره از خانواده‌ی خود ارزیابی منفی داشته، ۱۷ نفر دارای ارزیابی مثبت بوده‌اند.

با لحاظ جنسیت بین ارزیابی پاسخگویان در این باره تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود. ولی با افزایش سن پاسخگویان، از میزان ارزیابی مثبت کاسته و تا حدودی بر ارزیابی منفی و افراد بی‌نظر افزوده شده است؛ به طوری که ۹۰/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند خانواده‌ی آنان همه‌ی تلاش خود را برای پیشرفت آنان به عمل می‌آورند. نسبت این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۸۸/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۸۵/۱ درصد بوده است. همچنین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران گفته‌اند خانواده برای پیشرفت آنها تلاش کافی کرده‌اند. ۹۱/۲ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی این نظر را داشته‌اند. این نسبت در بین زیر دیپلمه‌ها ۸۸/۱ درصد و در بین دیپلمه‌ها ۸۷/۱ درصد بوده است.

جدول ۱۰-۴- خانواده‌ام همه‌ی تلاش خود را برای پیشرفت من به عمل می‌آورند

	کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی نظر	مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۸۴۳۸	۲۲۴	۹۵۷	۵۸۰	۳۲	۱۵۶۵۰
درصد	۵۳/۹	۱/۴	۶/۱	۳/۷	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۱۱-۴- نظر پاسخگویان درباره «خانواده‌ام همه‌ی تلاش خود را برای پیشرفت من به عمل می‌آورند» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم
نگرش موافق	۸۸/۷	۸۸/۸	۹۰/۹	۸۸/۲	۸۵/۱	۸۸/۱	۸۷/۸
بی نظر	۶/۲	۶/۱	۵/۲	۶/۳	۷/۸	۶/۰	۷/۱
مخالف	۵/۲	۵/۱	۳/۹	۵/۵	۷/۰	۵/۹	۵/۱
پاسخ معتبر	۷۵۴۷	۸۰۷۱	۶۶۷۳	۵۵۸۰	۳۳۶۵	۵۶۱۷	۶۱۹۸
آماره	۰/۰۵۹	۰/۰۶۶	۰/۰۳۰				
سطح معناداری	۰/۹۷۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰				

۲-۴-۵- درک جوان از جانب خانواده

یکی از مسائلی که کم و بیش مورد توجه برخی کارشناسان قرار می‌گیرد میزان درکی است که خانواده‌ها از جوانان خود دارند. مسأله شدن این میزان درک، عمدتاً به ارزیابی جوانان باز می‌گردد نه لزوماً آنچه در واقعیت می‌گذرد. بیشتر پاسخگویان (۶۳/۳ درصد) با این نظر که «خانواده‌ام آن چنان که باید مرا درک نمی‌کنند» مخالف بوده‌اند. با این حال ۲۱/۹ درصد گفته‌اند خانواده‌شان آن چنان که باید آنان را درک نمی‌کنند. در مقابل هر یک نفری که گفته است خانواده آنان را درک نمی‌کند، حدود ۳ نفر بیان کرده‌اند خانواده آن چنان که باید درکشان می‌کند.

میزان موافقان با این جمله که خانواده‌ام آن چنان که باید مرا درک نمی‌کنند، در بین مردان و زنان به یک اندازه بوده است (۲۲ درصد). اما زنان بیشتر از مردان با این نظر مخالف و مردان بیشتر از زنان در این باره بی‌نظر بوده‌اند. ۶۴/۶ درصد از زنان در مقابل ۶۲/۵ درصد از مردان مخالف جمله‌ی بیان شده بوده‌اند. همچنین با افزایش سن بر میزان مخالفان نیز افزوده می‌شود که می‌تواند ناشی از میزان فاصله‌ی سنی باشد. ۶۲/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند خانواده، آنان را درک می‌کنند. نسبت این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۶۳/۳ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۶۵/۵ درصد می‌رسد.

با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار است؛ به طوری که افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران گفته‌اند خانواده آنان را درک می‌کند (با ۶۵/۵ درصد) و با افزایش سطح تحصیلات از میزان کسانی که بیان کرده‌اند خانواده آن چنان که باید درکشان نمی‌کند، کاسته شده است. ۲۳/۴ درصد از زیر دیپلم‌ها، ۲۲/۶ درصد از دیپلم‌ها و ۱۹ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی این نظر را داده‌اند.

جدول ۱۲-۴- خانواده‌ام آن چنان که باید مرا درک نمی‌کنند

	کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی نظر	مخالف	کاملاً موافق	بی پاسخ	جمع
تعداد	۹۷۳	۳۴۳۹	۲۲۴۱	۶۴۶۰	۲۴۵۳	۸۴	۱۵۶۵۰
درصد	۶/۲	۲۲/۰	۱۴/۳	۴۱/۳	۱۵/۷	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۱۳-۴- نظر پاسخگویان درباره «خانواده‌ام آن چنان که باید مرا درک نمی‌کنند» بر حسب

جنسیت، سن و سطح تحصیلات

نگرش	متغیر		جنسیت			سن			سطح تحصیلات			
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	مرد	زن	مرد	زن
موافق	۲۲/۰	۲۲/۰	۲۲/۶	۲۲/۲	۲۰/۶	۲۳/۴	۲۲/۶	۱۹/۰	۲۲/۰	۲۲/۰	۱۹/۰	۱۹/۰
بی نظر	۱۵/۵	۱۳/۳	۱۴/۵	۱۴/۵	۱۳/۹	۱۳/۲	۱۴/۷	۱۵/۸	۱۵/۵	۱۳/۳	۱۴/۷	۱۵/۸
مخالف	۶۲/۵	۶۴/۶	۶۲/۹	۶۳/۳	۶۵/۵	۶۳/۴	۶۲/۸	۶۵/۵	۶۲/۵	۶۴/۶	۶۲/۸	۶۵/۵
پاسخ معتبر	۷۵۲۶	۸۰۴۰	۶۶۵۲	۵۵۶۴	۳۳۵۰	۵۵۹۸	۶۱۸۰	۳۷۲۸	۷۵۲۶	۸۰۴۰	۶۱۸۰	۳۷۲۸
آماره	۱۵/۸۶۰		۰/۰۱۷			۰/۰۱۹			۱۵/۸۶۰		۰/۰۱۹	
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۲۲			۰/۰۰۹			۰/۰۰۰		۰/۰۰۹	

۴-۲-۶- بیان مسائل و مشکلات

از جوانان پاسخگو خواسته شد بیان کنند مسائل و مشکلات خصوصی خود را ابتدا با چه کسانی در میان می‌گذارند و در گام دوم و سوم چه کسانی را برای این کار برمی‌گزینند.

۴-۲-۶-۱- اولین فرد طرف بیان مشکلات خصوصی

اولین فردی که بیشتر پاسخگویان انتخاب می‌کنند تا مسائل و مشکلات خود را با وی در میان بگذارند، مادر است. ۳۹/۳ درصد از افراد نمونه چنین پاسخی داده‌اند. پس از وی همسر قرار می‌گیرد که اولین فرد طرف بیان مسائل و مشکلات ۱۳/۴ درصد از پاسخگویان است. باید توجه داشت که فقط ۲۳/۹ درصد از پاسخگویان متأهل بوده‌اند.

از این رو، نسبت افرادی که مسائل و مشکلات خود را با همسرانشان در میان می‌گذارند قابل توجه است. پدر از سوی ۱۳/۲ درصد از پاسخگویان به عنوان اولین فرد برای بیان مشکلات معرفی شده است. در مجموع ملاحظه می‌شود که خویشان درجه‌ی اول نسبی و سببی اولین افرادی هستند که جوان مسائل و مشکلات خود را با آنها در میان می‌گذارند. ۷۸/۲ درصد در این باره به مادر، همسر، پدر و خواهران و برادران اشاره کرده‌اند. پس از خویشاوندان درجه اول، دوستان قرار می‌گیرند که از سوی ۱۲ درصد معرفی شده‌اند. مشاوران تنها از سوی ۰/۹ درصد از پاسخگویان به عنوان اولین فرد برای بیان مشکلات مورد توجه قرار می‌گیرند.

زنان بیش از مردان، مادران را به عنوان اولین فرد طرف بیان مسائل خود انتخاب می‌کنند: ۴۲/۹ درصد از زنان در مقابل ۳۵/۹ درصد از مردان. همچنین زنان (با ۱۳/۷ درصد) بیشتر از مردان (با ۱۰/۹ درصد) برادران و خواهران و نیز زنان با ۱۹/۴ درصد بیشتر از مردان (با ۷/۰ درصد) همسر خود را برای این مقصود انتخاب می‌کنند. ولی مردان بیشتر از زنان پدر را طرف بیان مشکلات خود قرار می‌دهند: ۱۹/۶ درصد از مردان در مقابل ۷/۳ درصد از زنان. علاوه بر این که مردان (با ۱۵/۴ درصد) بیشتر از زنان (با ۸/۹ درصد) دوستان خود را برای این منظور برمی‌گزینند. با لحاظ گروه‌های سنی نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار است. گروه‌های سنی پایین‌تر، بیشتر، خویشاوندان نسبی را انتخاب می‌کنند. ۴۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۳۸/۸ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۵/۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها با مادران در این باره گفت‌وگو می‌کنند. اما با افزایش سن، نسبت انتخاب همسر برای طرح مشکلات افزایش می‌یابد که ناشی از وقوع ازدواج بیشتر در آن سنین است؛ ۳۵/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین می‌کرده‌اند. همچنین با در نظر گرفتن سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود. افراد دارای سطح تحصیلی پایین‌تر بیشتر از دیگران مادر خود را برای بیان مسائل و مشکلات خصوصی خود انتخاب می‌کنند: ۴۱/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۸/۷ درصد از دیپلمه‌ها و ۳۷/۶ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی مادر خود را برای این منظور انتخاب می‌کنند. پدر و برادران و خواهران از سوی افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲-۴-۲-۴- دومین فرد طرف بیان مشکلات خصوصی

ابتدا باید اشاره کرده که حدود ۱۸ درصد از پاسخگویان فرد دومی را برای بیان مشکلات خصوصی خود معرفی نکرده‌اند که به نظر می‌رسد این افراد عمدتاً مشکلات خود را به همان فرد اول بیان می‌کنند. به عنوان دومین فرد، مادر همچنان بیشتر از

دیگران مورد توجه بوده است (۲۷/۲ درصد). البته در مقایسه با اولین فرد، حدود ۱۲ درصد از نسبت افرادی که مادر را انتخاب کرده‌اند کاسته و بر افرادی که پدر و برادران و خواهران را به عنوان طرف بیان مشکلات خصوصی انتخاب می‌کنند افزوده شده است. ۱۸/۱ درصد پدر و ۱۶/۷ درصد برادران و خواهران خود را برای این منظور انتخاب کرده‌اند.

با لحاظ متغیرهای زمینه‌ای، تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار است. برعکس اولین فرد طرف بیان مشکلات، مردان بیشتر از زنان، مادر خود را به عنوان دومین فرد انتخاب می‌کنند: ۳۵ درصد در مقابل ۳۱/۹ درصد. همچنین مردان (با ۲۵/۷ درصد) بیشتر از زنان (با ۱۸/۹ درصد) پدر خود را برای این منظور انتخاب می‌کنند. در مقابل زنان (با ۲۳/۲ درصد) بیشتر از مردان (با ۱۷/۵ درصد) برادر و خواهر خود را به عنوان دومین فرد برای بیان مشکلات خصوصی انتخاب می‌کنند. با در نظر گرفتن سن، یافته‌ها نشان می‌دهد که با افزایش سن از نسبت آنهایی که پدر را به عنوان دومین فرد انتخاب می‌کنند کاسته و بر میزان افرادی که با مادر خود برای طرح مسائل خصوصی گفت‌وگو می‌کنند افزوده می‌شود: ۲۶/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۰/۵ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۵/۷ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها پدر خود را دومین فرد برای بیان مشکلات خصوصی خود معرفی کرده‌اند. در صورتی که مادر از سوی ۳۱/۴ درصد ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۳۳/۸ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۳۶/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها برای این منظور معرفی شده است. اما با افزایش سطح تحصیلات تا حدودی از نسبت کسانی که پدر و مادر را دومین فرد برای طرح مشکلات خصوصی خود در نظر می‌گیرند، کاسته می‌شود و در مقابل بر نسبت آنهایی که مشکلات خصوصی خود را در وهله‌ی دوم با برادر و خواهر و دوستان خود در میان می‌گذارند افزوده می‌شود. ۱۱/۷ درصد از افراد زیر دیپلم، ۲۳/۶ درصد از دیپلمه‌ها و ۱۳/۶ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی دوستان خود را برای این منظور انتخاب می‌کنند. نکته‌ی دیگر این که بیشترین فراوانی در بین زیر دیپلمه‌ها ابتدا به مادر (با ۳۳/۸ درصد)، سپس به پدر (با ۲۲/۷ درصد) و خواهر و برادر (با ۲۰/۳ درصد) اختصاص دارد. اما در بین دیپلمه‌ها گرچه مادر (با ۳۳/۴ درصد) بیشترین فراوانی را داشته است، ولی پس از او (با ۲۲/۱ درصد) پدر و سپس خواهر و برادر (با ۲۰/۹ درصد) قرار می‌گیرد.

۳-۶-۲-۴- سومین فرد طرف بیان مشکلات خصوصی

ابتدا باید اشاره کرد که حدود ۲۸ درصد از افراد نمونه فرد سوم را به عنوان طرف بیان مشکلات خصوصی خود معرفی نکرده‌اند که به نظر می‌رسد این افراد مشکلات

خود را عمدتاً با گزینه‌های اول و دوم خود در میان می‌گذارند. به عنوان سومین فرد، خواهر و برادر جایگاه اول را به خود اختصاص می‌دهد. ۱۹/۹ درصد از کل پاسخگویان (۲۷/۷ درصد از آنهایی که گزینه‌ی سوم را انتخاب کرده‌اند) گفته‌اند مشکلات خصوصی خود را در وهله‌ی سوم با برادر یا خواهر خود در میان می‌گذارند. پس از آن، دوستان با ۱۴/۲ درصد و سپس پدر با ۱۳/۱ درصد جایگاه دوم و سوم را به خود اختصاص می‌دهند. مادر به عنوان سومین فرد با ۷/۷ درصد از پاسخ‌ها رتبه‌ی چهارم را یافته است.

بررسی رابطه‌ی پاسخ‌ها با متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان، خواهر و برادر و نیز دوستان خود را به عنوان سومین فرد برای بیان مشکلات خصوصی معرفی کرده‌اند. ۲۹/۳ درصد از مردان و ۲۶/۴ درصد از زنان خواهر و برادر و نیز ۲۰/۴ درصد از مردان و ۱۹/۳ درصد از زنان دوستان خود را به عنوان اولویت سوم برای در میان گذاشتن مشکلات خصوصی معرفی کرده‌اند. اما با افزایش سن از نسبت این افراد کاسته می‌شود. ۲۱/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۰/۴ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۴/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها دوستان را فرد سوم برای طرح مشکلات خصوصی در نظر می‌گیرند. اما با افزایش سن بر نسبت آنهایی که مادر و همسر را به عنوان سومین فرد معرفی کرده‌اند، افزوده می‌شود. گرچه در هر سه گروه سنی فراوانی افرادی که مادر را معرفی کرده‌اند، رتبه‌ی چهارم بوده است. همچنین با لحاظ سطح تحصیلات در این باره نیز بین پاسخگویان تفاوت معناداری قابل مشاهده است. از یک سو، با افزایش سطح تحصیلات از نسبت آنهایی که خواهر و برادر و دوستان را به عنوان فرد سوم برای در میان گذاشتن مشکلات خصوصی معرفی کرده‌اند کاسته و بر میزان افرادی که از همسر و مادر نام برده‌اند، افزوده شده است. به عنوان مثال ۲۱/۹ درصد از افراد زیر دیپلم، ۲۰/۴ درصد از دیپلمه‌ها و ۱۴/۳ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی دوستان خود را به عنوان سومین فرد برگزیده‌اند.

در مجموع اگر بخواهیم بر حسب هر سه انتخاب و در نظر گرفتن اولویت‌ها افراد مورد توجه پاسخگویان را در این زمینه به ترتیب بیشترین امتیاز طبقه‌بندی کنیم، مادر با ۳۳/۷ درصد از کل امتیاز محاسبه شده رتبه‌ی اول افرادی را به دست می‌آورد که پاسخگویان مسائل و مشکلات خود را با او در میان می‌گذارند. پس از مادر و با فاصله‌ی بسیاری از آن خواهر و برادر محل رجوع پاسخگویان قرار می‌گیرند که به ترتیب ۱۶/۹ و ۱۶/۶ درصد (حدود نصف فراوانی مادر) از مجموع امتیاز محاسبه شده را به دست آورده‌اند. سپس دوستان قرار می‌گیرند که ۱۳/۹ درصد از مجموع امتیاز را

داشته‌اند. همسر رتبه‌ی پنجم و بقیه‌ی موارد درصد بسیار کمی از امتیاز را به دست آورده‌اند.

جدول ۱۴-۴- اولین فردی که مسائل و مشکلات خصوصی خود را معمولاً با چه کسانی در میان می‌گذارید؟

متغیر	پدر	مادر	خواهران/ برادران	مشاور	دوستان	همسر	اقوام و آشنایان	هیچ کس	سایر موارد	بدون پاسخ	کل
تعداد	۲۰۶۸	۶۱۵۵	۱۹۲۵	۱۳۹	۱۸۷۵	۲۰۹۴	۱۳۲	۱۱۱۳	۸۸	۶۱	۱۵۶۵۰
درصد	۱۳/۲	۳۹/۳	۱۲/۳	۰/۹	۱۲/۰	۱۳/۴	۰/۸	۷/۱	۰/۶	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۱۵-۴- اولین فردی که پاسخگو مسائل و مشکلات خصوصی خود را با او در میان می‌گذارد، بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات پاسخگویان

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
پدر	۱۹/۶	۷/۳	۱۵/۴	۱۲/۵	۱۰/۳	۵/۳	۱۱/۷	۱۲/۷
مادر	۳۵/۹	۴۲/۹	۴۷/۰	۳۸/۸	۲۵/۸	۴۱/۷	۳۸/۷	۳۷/۶
خواهر/ برادر	۱۰/۹	۱۳/۷	۱۳/۰	۱۲/۴	۹/۰	۱۱/۴	۱۲/۹	۱۳/۰
مشاور	۰/۹	۰/۹	۱/۰	۰/۸	۰/۹	۰/۸	۱/۰	۰/۸
دوستان	۱۵/۴	۸/۹	۱۳/۴	۱۲/۶	۸/۳	۱۱/۶	۱۲/۰	۱۲/۶
همسر	۷/۰	۱۹/۴	۲/۰	۱۳/۷	۳۵/۶	۱۱/۹	۱۴/۴	۱۴/۱
اقوام و خویشاوندان	۰/۸	۰/۸	۱/۱	۰/۶	۰/۸	۱/۱	۰/۸	۰/۵
هیچ کس	۸/۹	۵/۵	۶/۶	۸/۱	۶/۶	۵/۷	۷/۹	۸/۱
سایر	۰/۶	۰/۵	۰/۵	۰/۴	۰/۵	۰/۵	۰/۶	۰/۵
پاسخ معتبر	۷۵۳۱	۸۰۵۸	۶۶۵۹	۵۵۷۰	۳۳۶۰	۵۶۱۴	۶۱۸۷	۳۷۲۷
آماره	۱۱۶۱/۲۵		۲۲۶۱/۲۴			۱۰۵/۸۸۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۶-۴- دومین فردی که مسائل و مشکلات خصوصی خود را با او در میان می‌گذارید؟

متغیر	پدر	مادر	خواهران/ برادران	مشاور	دوستان	همسر	اقوام و آشنایان	هیچ کس	سایر موارد	بدون پاسخ	کل
تعداد	۲۸۲۷	۴۲۵۹	۲۶۱۷	۲۶۱	۱۵۴۶	۵۴۲	۲۷۱	۳۸۵	۵۷	۲۸۸۵	۱۵۶۵۰
درصد	۱۸/۱	۲۷/۲	۱۶/۷	۱/۷	۹/۹	۳/۵	۱/۷	۲/۵	۰/۴	۱۸/۴	۱۰۰/۰

جدول ۱۷-۴- دومین فردی که پاسخگو مسائل و مشکلات خصوصی خود را با او در میان می‌گذارد، بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات پاسخگویان

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش پدر	۲۵/۷	۱۸/۹	۲۶/۷	۲۰/۵	۱۵/۷	۲۲/۷	۲۲/۱	۲۰/۴
مادر	۳۵/۰	۳۱/۹	۳۱/۴	۳۳/۸	۳۶/۶	۳۳/۸	۳۳/۴	۳۲/۵
خواهر / برادر	۱۷/۵	۲۳/۲	۲۰/۱	۲۲/۰	۱۸/۸	۲۰/۳	۲۰/۹	۲۲/۱
مشاور	۱/۸	۲/۲	۲/۳	۱/۸	۲/۰	۲/۰	۱/۸	۲/۳
دوستان	۱۲/۰	۱۲/۲	۱۳/۲	۱۳/۲	۱۲/۱	۱۱/۷	۱۳/۶	۱۳/۶
همسر	۲/۲	۶/۱	۰/۸	۴/۶	۱۰/۷	۴/۲	۳/۵	۴/۷
اقوام و خویشاوندان	۱/۷	۲/۵	۲/۵	۱/۷	۲/۰	۲/۳	۱/۴	۱/۵
هیچ کس	۳/۷	۲/۴	۲/۶	۳/۱	۳/۷	۳/۰	۳/۲	۲/۹
پاسخ معتبر	۶۰۲۸	۶۷۳۷	۵۵۳۲	۵۵۳۲	۴۵۲۹	۹۵۸۴	۱۱۳۸	۱۹۴۰
آماره	۲۶۸/۰۱		۵۹۰/۷۵			۲۵/۱۹۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۳۳		

جدول ۱۸-۴- سومین فردی که مسائل و مشکلات خصوصی خود را با او در میان می‌گذارد؟

متغیر	پدر	مادر	خواهران / برادران	مشاور	دوستان	همسر	اقوام و آشنایان	هیچ کس	سایر موارد	بدون پاسخ	کل
تعداد	۲۰۴۸	۱۲۰۵	۳۱۱۹	۵۱۲	۲۲۲۹	۴۱۰	۴۶۶	۱۱۸۸	۷۳	۴۴۰۰	۱۵۶۵۰
درصد	۱۳/۱	۷/۷	۱۹/۹	۳/۳	۱۴/۲	۲/۶	۳/۰	۷/۶	۰/۵	۲۸/۱	۱۰۰/۰

جدول ۱۹-۴- سومین فردی که پاسخگو مسائل و مشکلات خصوصی خود را با او در میان می‌گذارد، بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات پاسخگویان

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
پدر	۱۷/۵	۱۸/۸	۱۸/۱	۱۸/۸	۱۷/۵	۱۸/۱	۱۸/۸	۱۷/۵
مادر	۱۰/۸	۱۰/۷	۸/۳	۱۱/۳	۱۴/۸	۸/۳	۱۱/۳	۱۴/۸
خواهر / برادر	۲۹/۳	۲۶/۴	۲۸/۸	۲۷/۴	۲۶/۱	۲۸/۸	۲۷/۴	۲۶/۱
مشاور	۴/۰	۵/۰	۵/۸	۳/۹	۳/۰	۵/۸	۳/۹	۳/۰
دوستان	۲۰/۴	۱۹/۳	۲۱/۹	۲۰/۴	۱۴/۳	۲۱/۹	۲۰/۴	۱۴/۳
همسر	۲/۵	۴/۶	۰/۹	۴/۲	۸/۴	۰/۹	۴/۲	۸/۴
اقوام و خویشاوندان	۴/۲	۴/۱	۵/۰	۳/۴	۳/۷	۵/۰	۳/۴	۳/۷
هیچ کس	۱۰/۸	۱۰/۴	۱۰/۴	۱۰/۲	۱۱/۶	۱۰/۴	۱۰/۲	۱/۶
سایر	۰/۶	۰/۷	۰/۷	۰/۵	۰/۷	۰/۷	۰/۵	۰/۷
پاسخ معتبر	۵۲۷۴	۵۹۷۶	۴۹۲۵	۳۹۸۹	۲۳۳۶	۴۹۲۵	۳۹۸۹	۲۳۳۶
آماره	۵۴/۰۲	۴۱۷/۳۱	۲۰۷/۱۰					
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰					

جدول ۲۰-۴- اولویت افرادی که پاسخگویان، مسائل و مشکلات خود را با آنان در میان می‌گذارند

اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	مجموع امتیاز	درصد امتیاز
۶۱۵۵	۴۲۵۹	۱۲۰۵	۲۸۱۸۸	۳۳/۷
۱۹۲۵	۲۶۱۷	۳۱۱۹	۱۴۱۲۸	۱۶/۹
۲۰۶۸	۲۸۲۷	۲۰۴۸	۱۳۹۰۶	۱۶/۶
۱۸۷۵	۱۵۴۶	۲۲۲۹	۱۰۹۴۶	۱۳/۱
۲۰۹۴	۵۴۲	۴۱۰	۷۷۷۶	۹/۳
۱۳۹۰	۲۶۱	۵۱۲	۱۴۵۱	۱/۷
۱۳۲	۲۷۱	۴۶۶	۱۴۰۴	۱/۷
۱۱۱۳	۳۸۵	۱۱۸۸	۵۲۹۷	۶/۳
۸۸	۵۷	۷۳	۵۰۸	۰/۶
۱۵۵۸۹	۱۲۷۶۵	۱۱۲۵۰	۸۳۶۰۴	۱۰۰/۰

* فاصله‌ی جمع سه ستون اول تا ۱۵۶۵۰ مربوط به افراد بی‌پاسخ است.

۳-۴- حساسیت خانواده نسبت به مسائل جوانان

جوانان در مقایسه با دوره‌ی نوجوانی بیشتر در موقعیت‌های جدید ارتباطی و نیز در معرض برخی آسیب‌های اجتماعی قرار می‌گیرند. نکته‌ی قابل توجه آن است که از نظر جوانان، خانواده‌ی آنان به این موقعیت‌های ارتباطی و آسیب‌های اجتماعی تا چه حد حساسیت نشان می‌دهند. موقعیت‌ها و آسیب‌های طرح شده با افراد نمونه عبارتند از: انتخاب دوست، سیگار کشیدن، وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن، دوستی با افراد غیرهمجنس، انتخاب همسر، مصرف مواد مخدر، دیر آمدن به منزل، مسافرت رفتن با دوستان، انتخاب نوع شغل، امور تحصیلی و مصرف مشروبات الکلی.

۱-۳-۴- انتخاب دوست

خانواده‌ها عمدتاً نسبت به دوستان فرزندان خود حساسیت دارند و در این زمینه تلاش می‌کنند تا نزدیکترین و صمیمی‌ترین دوستان فرزندان خود را بشناسند؛ چرا که دوستان در این سنین از یک سو از یکدیگر بسیار تأثیر می‌پذیرند و از سوی دیگر عمیق‌ترین روابط را سامان می‌دهند. با توجه به این اهمیت از پاسخگویان خواسته شد تا ارزیابی خود را از میزان مراقبت خانواده در انتخاب دوستانشان بیان کنند. ۶۹/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌ی آنان در این زمینه به میزان زیاد و خیلی زیادی مراقب هستند. فقط ۸/۳ درصد از پاسخگویان حساسیت خانواده خود را در این باره کم و خیلی کم ارزیابی کرده‌اند. بقیه نیز به حد متوسط مراقبت اشاره داشته‌اند. در مقابل هر یک نفری که میزان مراقبت خانواده را کم دانسته‌اند، حدود ۸ نفر این مراقبت را زیاد ارزیابی کرده‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که برای انتخاب دوست، زنان بیش از مردان از سوی خانواده مراقبت می‌شوند: ۷۱/۸ درصد از زنان در مقابل ۶۶/۷ درصد از مردان از مراقبت زیاد خانواده در انتخاب دوست خبر داده‌اند. مردان بیشتر از زنان گفته‌اند در انتخاب دوست در حد متوسط مراقبت می‌شوند و یا مراقبت کمتری بر روی آنان اعمال می‌شود. بر حسب ارزیابی جوانان با افزایش سن آنان از میزان مراقبت خانواده در انتخاب دوست کاسته می‌شود. ۷۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها مراقبت خانواده‌ی خود را در این زمینه زیاد دانسته‌اند. نسبت این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۶۷/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۶۵/۲ درصد می‌شود. در مقابل، نسبت افرادی که از میزان مراقبت خانواده‌ی خود در انتخاب دوست ارزیابی متوسط و یا کم داشته‌اند در بین سنین بالاتر بیشتر بوده است. همچنین با افزایش سطح تحصیلات پاسخگویان، از میزان کسانی که گفته‌اند خانواده‌شان در انتخاب دوستان آنان مراقبت زیادی دارند کاسته شده است.

۷۰/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۶۹/۶ درصد از دیپلمه‌ها و ۶۷/۴ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی مراقبت خانواده‌ی خود را در این زمینه زیاد دانسته‌اند.

۲-۳-۴- سیگار کشیدن

کشیدن سیگار عمدتاً به عنوان اولین گام برای روی آوردن به مواد مخدر تلقی می‌شود. با این حال، جوانان بالاخص در حلقه‌ی دوستان و همسالان از زمینه‌ی مساعدتری برای روی آوردن به آن برخوردار هستند. اما پرسش اینجاست که خانواده‌ها در این زمینه تا چه اندازه مراقب هستند؟ ارزیابی جوانان پاسخگو از این پرسش مثبت است و آنان تأکید دارند که خانواده‌ها در این زمینه مراقبت زیادی دارند. ۸۷/۴ درصد از پاسخگویان چنین نظری داشته‌اند. تنها ۶/۵ درصد گفته‌اند خانواده‌شان در این زمینه مراقبت کمی اعمال می‌کنند. بقیه نیز مراقبت خانواده را در این باره در حد متوسط دانسته‌اند. در مقابل هر یک نفری که گفته است خانواده‌شان به میزان کمی مراقب سیگار کشیدن آنان است، ۱۳ نفر گفته‌اند خانواده‌شان در این باره مراقبت زیادی می‌کنند. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند خانواده‌ی آنان به میزان زیادی مراقب سیگار کشیدنشان هستند: ۹۰/۷ درصد از زنان در مقابل ۸۷/۳ درصد از مردان. همچنین با افزایش سن از نسبت کسانی که گفته‌اند خانواده‌ی آنان به میزان زیادی مراقب سیگار کشیدنشان است کاسته می‌شود: ۹۲/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها این ارزیابی را داشته‌اند. نسبت این افراد در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸۸/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۸۴/۱ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات نیز در این باره بین پاسخگویان تفاوت معناداری مشاهده می‌شود. دیپلمه‌ها (با ۹۰ درصد) بیشتر از دیگر پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌ها به میزان زیادی مراقب سیگار کشیدن آنان هستند. گرچه در این بخش از ارزیابی تفاوت چندانی بین نسبت زیر دیپلمه‌ها و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی دیده نمی‌شود ولی افراد با تحصیلات دانشگاهی کمتر گفته‌اند خانواده به میزان کمی مراقب سیگار کشیدن آنان است.

۳-۳-۴- وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن

گرچه لباس پوشیدن و وضع ظاهری از یک هنجار عمومی پیروی می‌کند، ولی برای جوانان خرده‌فرهنگ‌های همالان نیز تعیین کننده است. گاه در این زمینه نیز خانواده‌ها حساسیت به خرج می‌دهند و نوع پوشش و وضع ظاهری جوانان خود را کنترل می‌کنند. ۵۹/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان در نوع پوشش و وضع ظاهری آنان به میزان زیاد و خیلی زیادی مراقب هستند که در مجموعه مقوله‌های مورد بررسی

در این زمینه کمترین میزان است. به عبارتی دیگر حساسیت خانواده‌ها در این زمینه‌ی رفتاری کمتر از زمینه‌های دیگر است. با این حال فقط ۱۰/۹ درصد گفته‌اند خانوادگی آنان در وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن آنها به میزان کم و خیلی کم مراقبت دارند و ۲۹/۲ درصد این مراقبت را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. در مورد حد متوسط ارزیابی، این مقوله (وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن) بیشترین فراوانی را دارد. در مقابل هر یک نفری که گفته است مراقبت خانواده در این باره کم است، ۵/۵ نفر گفته‌اند مراقبت خانوادگی آنان درباره موضوع مورد بحث زیاد است.

زنان بیش از مردان برای وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن خود تحت مراقبت خانواده قرار دارند: ۶۶/۶ درصد از زنان و ۵۲/۵ درصد از مردان مراقبت خانوادگی خود را در این زمینه به میزان زیاد ارزیابی کرده‌اند. مردان بیشتر از زنان مراقبت خانواده را در حد متوسط (با ۳۲/۱ درصد) و یا کم (با ۱۵/۴ درصد) دانسته‌اند. همچنین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگر گروه‌های سنی مراقبت خانواده را در مورد وضع ظاهری و لباس پوشیدن خود زیاد دانسته‌اند. در این باره فراوانی ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۷ درصد و فراوانی ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۵۷/۹ درصد بوده است. علاوه بر این که ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۳۱/۵ درصد) بیشتر از دیگر گروه‌های سنی مراقبت خانوادگی خود را در این باره در حد متوسط دانسته و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۱۲/۴ درصد) بیشتر از دیگران مراقبت خانواده را در حد کم ارزیابی کرده‌اند. اما با لحاظ سطح تحصیلات تفاوتی در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۴-۳-۴- دوستی با افراد غیرهمجنس

تفکیک جنسی در دوستی‌ها یکی از ویژگی‌های مهم جوامعی است که سنت بخش قابل توجهی از رفتار را تعیین می‌کند. اختلاط جنسی در دوستی‌ها عمدتاً مربوط به جوامع مدرن و کنونی است. از پاسخگویان خواسته شد تا بیان کنند خانوادگی آنان تا چه حد مراقب دوستی آنها با افراد غیرهمجنس است؟ بیشتر پاسخگویان (۷۷/۸ درصد) گفته‌اند خانوادگی‌شان در این باره در حد زیاد و خیلی زیاد مراقبت می‌کنند. تنها ۹/۹ درصد از مراقبت کم و خیلی کم خانوادگی خود در این زمینه خبر داده‌اند. بقیه نیز مراقبت خانواده را در این باره در حد متوسط دانسته‌اند. در مقابل هر یک نفری که از مراقبت کم خانواده اطلاع داده است، حدود ۸ نفر مراقبت خانواده را زیاد ارزیابی کرده‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان گفته‌اند در دوستی با افراد غیرهمجنس به میزان زیادی تحت مراقبت خانواده قرار داند: ۸۸/۲ درصد از زنان

در مقابل ۶۸/۵ درصد از مردان. مردان به میزان قابل توجهی بیشتر از زنان گفته‌اند در حد متوسط تحت مراقبت هستند و نیز ۳ برابر زنان گفته‌اند در حد کمی مراقبت می‌شوند (با ۱۵/۱ درصد). همچنین با افزایش سن بر حسب ارزیابی جوانان از میزان مراقبت خانواده‌ها در این زمینه کاسته می‌شود. ۸۱/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها و ۷۶/۵ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها چنین ارزیابی‌ای داشته‌اند. نسبت این افراد در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها کمی افزایش می‌یابد و به ۷۷/۳ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار است؛ به طوری که افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۷۴/۱ درصد) کمتر از دیگران گفته‌اند خانواده‌شان به میزان زیادی مراقب این موضوع هستند. دیپلمه‌ها با ۸۰/۴ درصد بیشتر از دیگران به حساسیت خانواده خود در این باره اشاره کرده‌اند. در مقابل، افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۱۵/۶ درصد) بیشتر از دو گروه تحصیلی دیگر از مراقبت نسبی خانواده‌ی خود (حد متوسط مراقبت) در مورد دوستی با افراد غیرهمجنس اطلاع داده‌اند.

۵-۳-۴- انتخاب همسر

سن جوانی، سن در معرض ازدواج است. از این رو، آنان از یک سو در معرض انتخاب همسر قرار می‌گیرند و از سوی دیگر این موضوع کم و بیش در خانواده‌ها مطرح می‌شود. هر چند برای گروه سنی اول این مقوله چندان موضوعیت ندارد، ولی از کل افراد نمونه پرسیده شد خانواده تا چه حد نسبت به انتخاب همسر آنان مراقب هستند؟ ۷۷/۶ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان نسبت به این موضوع به میزان زیادی مراقب هستند. فقط ۶/۳ درصد گفته‌اند خانواده‌شان برای انتخاب همسر آنان مراقبت چندانی ندارند. بقیه نیز حد متوسطی از مراقبت را بیان کرده‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد با لحاظ جنسیت، سن و سطح تحصیلات تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار است. به طوری که زنان بیشتر از مردان گفته‌اند خانواده‌شان در این زمینه زیاد مراقب هستند. ۸۳/۷ درصد از مردان و ۷۵/۰ درصد از زنان چنین بوده‌اند. مردان نزدیک به دو برابر زنان گفته‌اند مراقبت خانواده در این زمینه برای آنان کم است (۸/۷ درصد). از سوی دیگر، با افزایش سن از نسبت افرادی که گفته‌اند خانواده‌شان در مورد انتخاب همسر مراقبت بیشتری دارند، کاسته می‌شود. ۸۰/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها این ارزیابی را داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۷۹/۹ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۷۷/۷ درصد می‌رسد. در مقابل، با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت آنهایی که خانواده را به میزان زیادی مراقب انتخاب همسر دانسته‌اند افزوده می‌شود. ۷۷/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۸۰/۵ درصد از

دیپلمه‌ها و ۸۱/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی چنین وضعیتی داشته‌اند. پاسخگویان زیر دیپلم بیشتر از دیگران گفته‌اند در حد متوسطی و یا کمی برای این منظور مراقبت می‌شوند.

۶-۳-۴- مصرف مواد مخدر

در این باره نیز از پاسخگویان خواسته شد تا میزان مراقبت خانواده را بیان کنند. ۹۰/۹ درصد گفته‌اند خانواده آنان به میزان زیاد و خیلی زیاد مراقب مصرف مواد مخدر هستند. در بین مجموعه مقوله‌های مورد بررسی، بیشترین میزان مراقبت از نگاه جوانان در این حوزه وجود دارد. فقط ۴/۵ درصد گفته‌اند خانواده‌شان مراقبت کمی در مصرف مواد مخدر جوانان دارند. البته باید یادآور شد که وقتی از مراقبت کم سخن به میان می‌آید لزوماً به معنی بی‌توجهی خانواده‌ها و والدین نیست. از آنجا که این موضوع بر حسب ارزیابی جوانان بیان می‌شود، می‌تواند به معنی اطمینان خانواده در آن حوزه از جوان خود باشد. از این رو، و با وجود آن اطمینان، مراقبتی هم صورت نمی‌گیرد و اساساً لزومی به این مراقبت مشاهده نمی‌شود. به هر صورت بقیه نیز کسانی بوده‌اند که از حد متوسط مراقبت خبر داده‌اند.

زنان بیشتر از مردان گفته‌اند خانواده در مورد مصرف مواد مخدر به میزان زیادی مراقب است: ۹۳/۸ درصد زنان و ۹۲/۰ درصد مردان. با لحاظ سن نیز ملاحظه می‌شود هر چه بر سن افراد افزوده می‌شود از میزان کسانی که گفته‌اند مراقبت خانواده در مورد مصرف مواد مخدر زیاد است. ۹۴/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۹۲/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۹۰/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها این ارزیابی را داشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌های بین پاسخگویان معنادار است، به طوری که افراد دیپلمه بیشتر گفته‌اند از مراقبت زیاد خانواده در این زمینه برخوردار هستند (۹۳/۶ درصد). با این حال ۹۱/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها و ۹۳/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی چنین ارزیابی داشته‌اند.

۷-۳-۴- دیر آمدن به منزل

بخشی از کنترل رفت و آمدهای فرزندان را مراقبت زمان بازگشت فرزندان به منزل دربر می‌گیرد. ۷۶/۹ درصد از پاسخگویان نیز گفته‌اند خانواده‌ی آنان به میزان زیاد و خیلی زیادی دیر آمدن آنها را مراقبت می‌کنند و نسبت به آن حساسیت می‌ورزند. فقط ۷/۸ درصد گفته‌اند خانواده‌شان نسبت به دیر آمدن آنها به منزل کمی مراقبت دارند. بقیه نیز از مراقبت خانواده‌ی خود در این زمینه ارزیابی متوسطی داشته‌اند. به هر صورت در

مقابل هر یک نفری که میزان مراقبت خانواده را کم دانسته، حدود ۱۰ نفر آن را به میزان زیاد ارزیابی کرده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با ارزیابی پاسخگویان از حساسیت خانواده نسبت به دیر آمدن آنها به منزل نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان مراقبت می‌شوند. ۸۵/۲ درصد از زنان در مقابل ۶۹/۱ درصد از مردان گفته‌اند خانواده به میزان زیادی مراقب دیر آمدن آنها هستند. همچنین با افزایش سن نیز از فراوانی مراقبت زیاد کاسته و بر فراوانی مراقبت کم و متوسط افزوده می‌شود. ۸۰/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند خانواده به میزان زیادی مراقب دیر آمدن آنها است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۷۵/۶ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۷۳/۹ درصد بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان مراقبت زیاد کاسته و بر میزان آنها می‌شود که از مراقبت متوسط اطلاع داده‌اند افزوده می‌شود: ۷۸/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها برای دیر آمدن به منزل از سوی خانواده، به میزان زیادی مراقبت می‌شوند. این موضوع از سوی ۷۸ درصد از دیپلمه‌ها و ۷۴/۳ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیان شده است. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۱۷/۹ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند تا حدودی در این مورد مراقبت می‌شوند.

۸-۳-۴- مسافرت رفتن با دوستان

یکی دیگر از مقوله‌هایی که در حوزه‌ی ارتباطی جوانان مورد حساسیت خانواده‌ها قرار می‌گیرد، مسافرت آنان به همراه گروه دوستان است. ۶۷/۹ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان به میزان زیاد و خیلی زیادی آنها را در این زمینه مراقبت می‌کنند. با این حال، ۱۱/۸ درصد از مراقبت کم و خیلی کم خانواده‌ها در مورد مسافرت رفتن با دوستان خبر داده‌اند. بقیه نیز حد متوسط مراقبت را بیان کرده‌اند. در هر صورت، در مقابل هر یک نفری که در این زمینه از مراقبت کم خانواده اطلاع داده‌اند، حدود ۶ نفر گفته‌اند خانواده‌ها برای مسافرت آنها با دوستان مراقبت زیادی می‌کنند.

همچون موارد قبل زنان بیشتر از مردان در این مورد از سوی خانواده مراقبت می‌شوند: ۷۹/۲ درصد از زنان و ۵۷/۲ درصد از مردان گفته‌اند برای مسافرت رفتن با دوستان از سوی خانواده به میزان زیادی مراقبت می‌شوند. حدود یک چهارم مردان گفته‌اند در این مورد تا حدودی (در حد متوسط) تحت مراقبت خانواده هستند. با لحاظ سن نیز ملاحظه می‌شود که افراد دارای سنین بالاتر کمتر مورد مراقبت قرار می‌گیرند و خانواده‌ها نسبت به مسافرت آنان با دوستانشان کمتر حساسیت نشان می‌دهند. ۷۴/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها از مراقبت زیاد خانواده‌ی خود در این زمینه خبر داده‌اند. در

صورتی که این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۶۵/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۶۱/۸ درصد می‌رسد. نسبت آنها که مراقبت خانواده را در این باره در حد کم ارزیابی کرده‌اند در گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ ساله (که ۱۶/۳ درصد می‌شود) حدود دو برابر ۱۵ تا ۱۹ ساله است. همچنین با افزایش سطح تحصیلات افراد از میزان مراقبت خانواده برای مسافرت آنها با دوستانشان کاسته می‌شود. ۷۱/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۶۹ درصد از دیپلمه‌ها و ۶۴/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند خانواده آنان به میزان زیادی در این باره مراقبت می‌کنند. سرریز فراوانی این تفاوت عمدتاً در ارزیابی متوسط از مراقبت خانواده ریخته شده است و تفاوت چندانی در فراوانی ارزیابی کم از مراقبت خانواده در این باره در سه گروه تحصیلی مشاهده نمی‌شود.

۹-۳-۴- انتخاب نوع شغل

جوانان در سن جذب به بازار کار قرار دارند. از این رو، انتخاب شغل برای آنان اهمیت می‌یابد. خانواده‌ها نیز در این زمینه حساسیت خاص خود دارند. ۵۵/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان در مورد انتخاب نوع شغل آنان به میزان زیادی مراقبت می‌ورزند. با این حال، ۱۴/۶ درصد از میزان مراقبت کم خانواده برای انتخاب شغل خبر داده‌اند. بقیه نیز افرادی بوده‌اند که از مراقبت خانواده ارزیابی متوسط داشته‌اند. در مورد رابطه‌ی این ارزیابی با متغیرهای زمینه‌ای، ابتدا باید گفت با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود. اما با لحاظ سن و جنسیت تفاوت‌ها به لحاظ آماری معنادار است. مردان کمتر از زنان در این زمینه مراقبت می‌شوند: ۵۴/۷ درصد از مردان و ۵۸/۲ درصد از زنان از مراقبت زیاد خانواده در مورد انتخاب نوع شغل اطلاع داده‌اند. همچنین با افزایش سن از میزان فراوانی مراقبت زیاد کاسته می‌شود. ۶۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند خانواده به میزان زیادی مراقب انتخاب شغل آنان است. این نسبت در میان ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۵۵/۲ درصد و در میان ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۹/۵ درصد می‌رسد. بر این مبنای ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیش از دو گروه سنی به میزان کم و یا در حد متوسطی برای انتخاب شغل خود از سوی خانواده مراقبت می‌شوند.

۱۰-۳-۴- امور تحصیلی

یکی دیگر از موقعیت‌هایی که جوانان در آن قرار دارند، موقعیت تحصیلی است. در این سنین بسیاری از جوانان در حال گذران دوره‌ی متوسطه، دانشگاه و یا تلاش برای حضور در دانشگاه هستند. در مورد حساسیت خانواده در این باره بیشتر پاسخگویان

گفته‌اند مراقبت زیادی می‌شوند (۶۶/۹ درصد). فقط ۱۱/۴ درصد از پاسخگویان مراقبت خانوادگی خود در امور تحصیلی‌شان در حد کم و بقیه در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند (که حدود یک پنجم پاسخگویان می‌شوند).

مردان بیشتر از زنان گفته‌اند در امور تحصیلی از سوی خانواده به میزان زیادی مراقبت می‌شوند. ۶۸ درصد از مردان و ۶۶/۹ درصد از زنان این نظر را داشته‌اند. با افزایش سن نیز از میزان مراقبت خانواده‌ها کاسته می‌شود. ۷۵/۰ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند خانواده‌شان در این باره مراقبت زیادی می‌کنند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۶۳/۹ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۵۸ درصد می‌رسد. در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نسبت آنهایی که گفته‌اند خانواده‌شان مراقبت کمی و یا در حد متوسطی از امور تحصیلی آنان دارند، بیشتر از دیگر گروه‌های سنی است. اما با لحاظ سطح تحصیلات، تفاوتی در ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در امور تحصیلی مشاهده نمی‌شود.

۱۱-۳-۴- مصرف مشروبات الکلی

آخرین مقوله‌ای که از پاسخگویان خواسته شد تا میزان مراقبت خانواده درباره آن ارزیابی شود، مصرف مشروبات الکلی بوده است. ۸۷/۹ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان مراقبت زیادی در این باره دارند. فقط ۶/۱ درصد از مراقبت کم خانوادگی خود و بقیه از حد وسطی از مراقبت خبر داده‌اند. نسبت مراقبت زیاد به مراقبت کم نشان می‌دهد در مقابل هر یک نفری که در این باره مراقبت خانواده را در حد کم دانسته، حدود ۱۴ نفر مراقبت خانواده را در حد زیاد ارزیابی کرده است.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با این متغیر نشان می‌دهد با لحاظ جنسیت و سن تفاوت‌ها معنادار است. ولی به لحاظ آماری با در نظر گرفتن سطح تحصیلات تفاوت معنادار قابل قبولی ملاحظه نمی‌شود. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند در مصرف مشروبات الکلی از سوی خانواده مراقبت می‌شوند. ۹۳/۶ درصد از زنان و ۸۵/۷ درصد از مردان مراقبت خانوادگی خود را در این زمینه در حد زیاد ارزیابی کرده‌اند. نسبت مردانی که مراقبت خانواده را در حد کم دانسته‌اند در مقایسه با زنان حدود دو برابر و مردانی که این مراقبت را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند در مقایسه با زنان بیش از دو برابر بوده‌اند. همچنین مراقبت جوانان سنین پایین‌تر بیشتر است. ۹۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها مراقبت خانواده را در این مورد زیاد دانسته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۸۸/۷ درصد در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۸۷ درصد است. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیشتر از دو گروه دیگر مراقبت خانواده را در مصرف مشروبات الکلی در حد کم و متوسط

ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۲۱-۴- خانواده شما در مجموع نسبت به موارد زیر چقدر مراقبت دارند؟

نوع	میزان					
	تعداد	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم
انتخاب دوست	تعداد	۶۴۹۵	۴۳۱۲	۳۴۷۴	۸۰۵	۵۰۱
	درصد	۴۱/۵	۲۷/۶	۲۲/۲	۵/۱	۳/۲
سیگار کشیدن	تعداد	۱۱۶۳۷	۲۰۲۹	۶۷۹	۳۸۶	۶۲۴
	درصد	۷۴/۴	۱۳/۰	۴/۳	۲/۵	۴/۰
وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن	تعداد	۴۷۴۸	۴۵۷۱	۴۵۷۰	۱۱۰۵	۵۹۲
	درصد	۳۰/۳	۲۹/۲	۲۹/۲	۷/۱	۳/۸
دوستی با افراد غیرهمجنس	تعداد	۹۵۱۳	۲۶۵۵	۱۷۴۳	۷۵۰	۸۰۲
	درصد	۶۰/۸	۱۷/۰	۱۱/۱	۴/۸	۵/۱
انتخاب همسر	تعداد	۸۳۴۴	۳۷۹۹	۲۱۳۸	۵۶۲	۴۲۳
	درصد	۵۳/۳	۲۴/۳	۱۳/۷	۳/۶	۲/۷
مصرف مواد مخدر	تعداد	۱۳۰۴۴	۱۱۸۴	۳۸۳	۱۸۹	۵۱۳
	درصد	۸۳/۳	۷/۶	۲/۴	۱/۲	۳/۳
دیر آمدن به منزل	تعداد	۷۸۱۷	۴۲۳۰	۲۲۹۳	۶۸۶	۵۳۲
	درصد	۴۹/۹	۲۷/۰	۱۴/۷	۴/۴	۳/۴
مسافرت رفتن با دوستان	تعداد	۷۰۳۱	۳۶۰۰	۳۰۳۱	۱۱۱۰	۷۳۰
	درصد	۴۴/۹	۲۳/۰	۱۹/۴	۷/۱	۴/۷
انتخاب نوع شغل	تعداد	۴۲۳۲	۴۴۸۸	۴۴۳۸	۱۴۴۸	۸۳۷
	درصد	۲۷/۰	۲۸/۷	۲۸/۴	۹/۳	۵/۳
امور تحصیلی	تعداد	۵۹۴۴	۴۵۱۸	۳۲۷۳	۱۱۰۳	۶۸۱
	درصد	۳۸/۰	۲۸/۹	۲۰/۹	۷/۰	۴/۴
مصرف مشروبات الکلی	تعداد	۱۲۳۴۲	۱۴۰۵	۶۱۲	۳۲۶	۶۳۱
	درصد	۷۸/۹	۹/۰	۳/۹	۲/۱	۴/۰

* درصدها بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) است.

جدول ۲۲-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در انتخاب دوست توسط آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۶۶/۷	۷۱/۸	۷۳/۰	۶۷/۴	۶۵/۲	۷۰/۴	۶۹/۶	۶۷/۴
تا حدودی	۲۳/۲	۲۱/۴	۱۹/۹	۲۳/۸	۲۴/۶	۲۰/۳	۲۲/۹	۲۴/۴
کم	۱۰/۱	۶/۸	۷/۱	۸/۹	۱۰/۲	۹/۴	۷/۵	۸/۳
پاسخ معتبر	۷۵۴۰	۸۰۴۷	۶۶۶۲	۵۵۷۰	۳۳۵۵	۵۶۱۰	۶۱۸۶	۳۷۳۰
آماره	۶۹/۲۴۲		۰/۰۶۶			۰/۰۱۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۲۹		

جدول ۲۳-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در کشیدن سیگار توسط آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۸۷/۳	۹۰/۷	۹۲/۲	۸۸/۱	۸۴/۱	۸۸/۰	۹۰/۰	۸۸/۸
تا حدودی	۵/۲	۳/۷	۲/۶	۵/۳	۶/۷	۴/۲	۴/۰	۵/۴
کم	۷/۵	۵/۷	۵/۳	۶/۶	۹/۲	۷/۸	۶/۰	۵/۸
پاسخ معتبر	۷۵۰۱	۷۸۵۴	۹۵۶۸	۵۴۷۶	۳۳۱۱	۵۵۳۳	۶۰۸۶	۳۶۷۸
آماره	۴۵/۴۲۹		۰/۰۹۱			-۰/۰۱۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۵۰		

جدول ۲۴-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۵۲/۵	۶۶/۶	۶۳/۱	۵۷/۰	۵۷/۹	۶۰/۸	۵۹/۶	۵۸/۵
تا حدودی	۳۲/۱	۲۶/۷	۲۷/۳	۳۱/۵	۲۹/۷	۲۸/۰	۲۹/۷	۳۰/۷
کم	۱۵/۴	۶/۷	۹/۶	۱۱/۵	۱۲/۴	۱۱/۲	۱۰/۷	۱۰/۸
پاسخ معتبر	۷۵۳۳	۸۰۵۳	۶۶۶۵	۵۵۷۵	۳۳۴۶	۵۶۱۲	۶۱۸۱	۳۷۳۳
آماره	۴۴۰/۳۷۵		۰/۰۴۸			۰/۰۱۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۸۲		

جدول ۲۵-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در دوستی آنان با افراد غیرهمجنس بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۶۸/۵	۸۸/۲	۸۱/۲	۷۶/۵	۷۷/۳	۷۹/۹	۸۰/۴	۷۴/۱
تا حدودی	۱۶/۴	۶/۵	۹/۷	۱۲/۸	۱۱/۹	۹/۰	۱۰/۷	۱۵/۶
کم	۱۵/۱	۵/۳	۹/۱	۱۰/۷	۱۰/۹	۱۱/۲	۸/۸	۱۰/۳
پاسخ معتبر	۷۴۷۶	۷۹۸۷	۶۶۲۳	۵۵۳۲	۳۳۰۸	۵۵۵۴	۶۱۳۱	۳۷۱۷
آماره	۸۹۶/۶۶۱		۰/۰۴۲			۰/۰۳۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۲۶-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در انتخاب همسر آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۷۵/۰	۸۳/۷	۸۰/۲	۷۹/۹	۷۷/۷	۷۷/۳	۸۰/۵	۸۱/۱
تا حدودی	۱۶/۳	۱۱/۹	۱۳/۸	۱۳/۵	۱۵/۲	۱۴/۸	۱۳/۷	۱۳/۵
کم	۸/۷	۴/۴	۶/۰	۶/۶	۷/۱	۷/۹	۵/۸	۵/۴
پاسخ معتبر	۷۳۳۰	۷۹۳۶	۶۴۶۹	۵۴۹۷	۳۳۰۰	۵۴۴۸	۶۰۶۷	۳۶۹۲
آماره	۱۹۴/۳۱۶		۰/۰۱۹			-۰/۰۳۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۱۰			۰/۰۰۰		

جدول ۲۷-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در مصرف مواد مخدر توسط آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۹۲/۰	۹۳/۸	۹۴/۱	۹۲/۷	۹۰/۹	۹۱/۹	۹۳/۶	۹۳/۱
تا حدودی	۳/۰	۲/۱	۱/۸	۲/۷	۳/۵	۲/۲	۲/۵	۳/۰
کم	۵/۱	۴/۱	۴/۱	۴/۶	۵/۶	۵/۸	۳/۹	۳/۹
پاسخ معتبر	۷۴۵۵	۷۵۸۸	۶۵۳۴	۵۴۸۲	۳۲۹۷	۵۴۸۹	۶۰۸۹	۳۶۷۸
آماره	۲۱/۸۲۴		۰/۰۴۴			-۰/۰۲۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۷		

جدول ۲۸-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در دیر آمدن آنان به منزل بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۶۹/۱	۸۵/۲	۸۰/۸	۷۵/۶	۷۳/۹	۷۸/۸	۷۸/۰	۷۴/۳
تا حدودی	۱۹/۴	۱۰/۴	۱۲/۸	۱۶/۲	۱۶/۳	۱۲/۶	۱۴/۸	۱۷/۹
کم	۱۱/۵	۴/۴	۶/۵	۸/۳	۹/۸	۸/۶	۷/۱	۷/۸
پاسخ معتبر	۷۵۲۰	۸۰۳۸	۶۶۵۴	۵۵۶۳	۳۳۴۱	۵۶۰۹	۶۱۲۲	۳۷۲۴
آماره	۵۹۶/۳۵۶		۰/۰۶۵			۰/۰۳۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۲۹-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در مسافرت رفتن آنان با دوستان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۵۷/۲	۷۹/۲	۷۴/۹	۶۵/۱	۶۱/۸	۷۱/۲	۶۹/۰	۶۴/۱
تا حدودی	۲۵/۵	۱۴/۰	۱۶/۲	۲۲/۱	۲۱/۹	۱۶/۷	۱۹/۷	۲۳/۵
کم	۱۷/۳	۶/۸	۸/۹	۱۲/۷	۱۶/۳	۱۲/۱	۱۱/۳	۱۲/۵
پاسخ معتبر	۷۴۹۷	۸۰۰۵	۶۶۲۵	۵۵۴۳	۳۳۳۴	۵۵۶۲	۶۱۵۸	۳۷۲۲
آماره	۸۹۱/۹۵۵		۰/۱۲۲			۰/۰۴۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۰-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در انتخاب نوع شغل توسط آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۵۴/۷	۵۸/۲	۶۱/۰	۵۵/۲	۴۹/۵	۵۷/۵	۵۶/۶	۵۴/۶
تا حدودی	۲۸/۱	۲۹/۳	۲۶/۶	۲۹/۷	۳۱/۳	۲۷/۰	۲۹/۱	۳۰/۷
کم	۱۷/۲	۱۲/۵	۱۲/۳	۱۵/۱	۱۹/۲	۱۵/۵	۱۴/۳	۱۴/۷
پاسخ معتبر	۷۴۸۹	۷۹۵۴	۶۵۹۱	۵۵۳۴	۳۳۱۸	۵۵۲۷	۶۱۳۷	۳۷۱۹
آماره	۶۷/۶۳۸		۰/۰۸۷			۰/۰۱۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۷۳		

جدول ۳۱-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در امور تحصیلی آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۶۸/۰	۶۶/۹	۷۵/۰	۶۳/۹	۵۸/۰	۶۷/۶	۶۷/۱	۶۷/۶
تا حدودی	۲۰/۰	۲۲/۱	۱۶/۶	۲۳/۵	۲۶/۱	۱۹/۴	۲۲/۶	۲۱/۱
کم	۱۲/۰	۱۱/۰	۸/۴	۱۲/۶	۱۵/۹	۱۳/۰	۱۰/۳	۱۱/۲
پاسخ معتبر	۷۵۰۷	۸۰۱۲	۶۶۵۶	۵۵۴۴	۳۳۱۹	۵۵۷۵	۶۱۶۴	۳۷۲۲
آماره	۱۲/۷۸۹		۰/۱۳۶			-۰/۰۰۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۲		۰/۰۰۰			۰/۵۱۳		

جدول ۳۲-۴- ارزیابی پاسخگویان از میزان مراقبت خانواده در مصرف مشروبات الکلی توسط آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

مراقبت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۸۵/۷	۹۳/۶	۹۲/۰	۸۸/۷	۸۷/۰	۸۹/۸	۹۰/۷	۸۸/۰
تا حدودی	۵/۹	۲/۲	۲/۸	۴/۷	۵/۲	۲/۸	۴/۰	۵/۸
کم	۸/۴	۴/۲	۵/۲	۶/۶	۷/۸	۷/۴	۵/۳	۶/۳
پاسخ معتبر	۷۴۵۹	۷۸۵۷	۶۵۴۱	۵۴۷۵	۳۳۰۰	۵۴۹۴	۶۰۸۱	۳۶۸۳
آماره	۲۶۳/۸۰۲		۰/۰۶۲			۰/۰۱۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۶۶		

۴-۴- جوّ خانه و خانواده

هر چند خانواده را مهمترین کانون روابط نخستین و عاطفی می‌دانند، اما این اهمیت خود را در ارزیابی افراد از جوّ خانه و خانواده‌شان می‌دهد؛ به عبارتی دیگر کیفیت این روابط متأثر از اول احساس آرامش و امنیتی است که فرد در خانواده دارد. دوم متأثر از میزان اعتماد فرد به خانواده است و سوم از میزان رضایت او از خانواده تأثیر می‌پذیرد. این سه مورد به ارزیابی جوانان گذارده شد.

۴-۴-۱- احساس آرامش و امنیت در خانواده

گرچه در موارد قبل مشاهده شد که بیشتر پاسخگویان ترجیح می‌دهند وقت خود را با خانواده بگذرانند تا با دوستان خود و این امر حکایت از احساس آرامش و امنیت آنها در خانواده دارد، اما این مقوله به طور مشخص و طی گویه‌ای (در خانواده‌ی خود

احساس آرامش و امنیت می‌کنم) مطرح و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آن بیان کنند. ۹۱/۵ درصد از افراد پاسخگو گفته‌اند در خانواده احساس امنیت و آرامش دارند. فقط ۳/۵ درصد با این گویه مخالف بوده‌اند که نشان از فقدان آرامش و امنیت آنان دارد. در مقابل هر یک نفری که گفته است در خانواده احساس آرامش ندارد، ۲۶ نفر از احساس آرامش و امنیت خود در خانواده گفته‌اند. فقط با لحاظ جنسیت می‌توان در این باره بین پاسخگویان تفاوت معنادار یافت. به عبارتی دیگر با در نظر گرفتن گروه‌های سنی و سطح تحصیلات در میزان احساس آرامش و امنیت در خانواده به لحاظ آماری در سطح قابل قبولی تفاوت معنادار مشاهده نمی‌شود. درباره‌ی جنسیت نیز می‌توان بیان کرد که زنان بیش از مردان در خانواده احساس آرامش و امنیت می‌کنند: ۹۲/۸ درصد از زنان و ۹۰/۴ درصد از مردان چنین بوده‌اند. مردان بیش از زنان در این باره بی‌نظر بوده و یا در خانواده احساس آرامش و امنیت نداشته‌اند.

۲-۴-۴- وجود اعتماد

یافته‌ها از وجود اعتماد زیاد خانواده به جوان حکایت دارند؛ به عبارتی دیگر جوانان چنین درکی را از جو خانواده بیان کرده‌اند. فقط ۱۱/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان به آنان اعتماد ندارند. ۸۰/۲ درصد بر آن بوده‌اند که خانواده‌شان به آنان اعتماد دارند. در مقابل هر یک نفری که از فقدان اعتماد خانواده خبر داده‌اند، حدود ۷ نفر گفته‌اند خانواده به آنان اعتماد دارند.

زنان بیش از مردان با این جمله مخالف بوده‌اند که «خانواده‌ام نسبت به من اعتماد ندارند»: ۸۳/۸ درصد از زنان و ۷۷/۳ درصد از مردان چنین نظری ارائه داده‌اند. مردان با فاصله‌ی حدود ۳ درصد بیشتر از زنان از عدم اعتماد خانواده نسبت به آنان اطلاع داده‌اند (۱۲/۸ درصد). همچنین با افزایش سن، ارزیابی پاسخگویان از اعتماد خانواده نسبت به آنان بیشتر مثبت می‌شود: ۸۲/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بر آن بوده‌اند که خانواده نسبت به آنان اعتماد دارد. این میزان در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸۲ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۷۸/۶ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات بر میزان افرادی که بر آن هستند خانواده نسبت به آنان اعتماد دارد، افزوده می‌شود: ۷۷/۷ درصد از پاسخگویان زیر دیپلم، ۸۱/۸ درصد از دیپلمه‌ها و ۸۳/۵ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی با این نظر که «خانواده‌ام نسبت به من اعتماد ندارند» مخالف بوده‌اند. نکته‌ی دیگر این که بین نسبت بی‌نظرها در سه گروه تحصیلی تفاوت قابل

توجهی وجود ندارد ولی افرادی که گفته‌اند خانواده به آنان اعتماد ندارد در بین زیر دیپلمه‌ها بیشتر است (۱۳/۸ درصد).

۳-۴-۴- رضایت از خانواده

رضایت از خانواده را می‌توان با طرح پرسش مستقیم یا غیرمستقیم سنجید؛ یعنی از پاسخگویان خواست تا میزان رضایت خود را از خانواده‌شان بیان کنند یا با طرح پرسشی به صورتی غیرمستقیم به میزان رضایت فرد از خانواده‌اش پی برد. در این بررسی نیز از این شیوه استفاده و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این گویه بیان کنند: «بعضی اوقات آرزو می‌کنم که کاش در خانواده‌ی دیگری به دنیا آمده بودم». بیشتر پاسخگویان (۷۱/۱ درصد) با این جمله مخالف بودند که نشان از رضایت آنان از خانواده‌ی خود دارد. تنها ۱۷/۰ درصد موافق این جمله بوده‌اند که البته نمی‌توان درباره تمام آنها قضاوت را بر عدم رضایت از خانواده گذاشت. در مقابل هر یک نفری که آرزو می‌کرده است کاش در خانواده‌ی دیگری به دنیا می‌آمد، حدود ۴ نفر چنین آرزویی نداشته‌اند.

زنان بیش از مردان با این نظر موافق بوده‌اند: ۱۷/۷ درصد از زنان و ۱۶/۵ درصد از مردان گفته‌اند ای کاش در خانواده‌ی دیگری به دنیا می‌آمده‌اند. نسبت مخالفان در هر دو گروه جنسی تقریباً یکسان است. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت موافقان کاسته و بر میزان مخالفان افزوده می‌شود: ۱۸/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند چنین آرزویی داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۱۷/۴ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۱۳/۹ درصد می‌رسد. این گروه اخیر با ۷۳/۱ درصد، بیشتر از دیگران با چنین نظری ابراز مخالفت کرده‌اند. با لحاظ گروه سنی پاسخگویان در این باره تفاوت معناداری بین آنان مشاهده نمی‌شود.

جدول ۳۳-۴- در خانواده‌ی خود احساس آرامش و امنیت می‌کنم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۱۸	۱۶۴	۳۸۶	۷۶۱	۵۱۰۸	۹۲۱۳	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۱	۱/۰	۲/۵	۴/۹	۳۲/۶	۵۸/۹	درصد

جدول ۳۴-۴- ارزیابی پاسخگویان از احساس آرامش و امنیت در خانواده بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۹۰/۴	۹۲/۸	۹۱/۸	۹۰/۹	۹۲/۴	۹۱/۶	۹۱/۸	۹۱/۳
بی نظر	۵/۶	۴/۲	۴/۷	۵/۴	۴/۳	۴/۳	۵/۱	۵/۲
مخالف	۴/۱	۳/۰	۳/۵	۳/۷	۳/۳	۴/۱	۳/۱	۳/۴
پاسخ معتبر	۷۵۵۲	۸۰۸۰	۶۶۸۰	۵۵۸۵	۳۳۶۷	۵۶۳۰	۶۱۹۸	۳۷۴۳
آماره	۲۹/۲۴۹		-۰/۰۰۲			۰/۰۰۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۷۷۲			۰/۸۴۹		

جدول ۳۵-۴- خانواده‌ام نسبت به من اعتماد ندارند

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۷۱۹	۱۰۱۹	۱۲۷۱	۶۰۱۸	۶۵۲۹	۹۴	۱۵۶۵۰
درصد	۴/۶	۶/۵	۸/۱	۳۸/۵	۴۱/۷	۰/۶	۱۰۰/۰

جدول ۳۶-۴- ارزیابی پاسخگویان از بی اعتماد بودن خانواده به آنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش موافق	۱۲/۸	۹/۶	۱۲/۳	۱۰/۴	۱۰/۱	۱۳/۸	۱۰/۵	۸/۳
بی نظر	۹/۹	۶/۶	۹/۰	۷/۶	۷/۳	۸/۶	۷/۸	۸/۲
مخالف	۷۷/۳	۸۳/۸	۷۸/۶	۸۲/۰	۸۲/۵	۷۷/۷	۸۱/۸	۸۳/۵
پاسخ معتبر	۷۵۱۸	۸۰۳۸	۶۶۵۶	۵۵۵۳	۳۳۴۷	۵۶۰۰	۶۱۷۰	۳۷۲۶
آماره	۱۰۸/۵۷۸		۰/۰۳۹			۰/۰۵۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۷-۴- بعضی اوقات آرزو می‌کنم که کاش در خانواده‌ی دیگری به دنیا آمده بودم

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۱۰۵	۱۵۵۵	۱۷۷۴	۴۹۵۱	۶۱۷۶	۸۹	۱۵۶۵۰
درصد	۷/۱	۹/۹	۱۱/۳	۳۱/۶	۳۹/۵	۰/۶	۱۰۰/۰

جدول ۳۸-۴- ارزیابی پاسخگویان از تمایل به بدنیا آمدن در خانواده‌ای دیگر بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نگرش								
موافق	۱۶/۵	۱۷/۷	۷/۷	۱۶/۱	۱۷/۶	۱۸/۸	۱۷/۴	۱۳/۹
بی‌نظر	۱۲/۰	۱۰/۹	۱۱/۶	۱۱/۸	۱۰/۴	۱۰/۲	۱۱/۵	۱۳/۰
مخالف	۷۱/۶	۷۱/۵	۷۰/۸	۷۲/۱	۷۲/۰	۷۰/۹	۷۱/۱	۷۳/۱
پاسخ معتبر	۷۵۲۳	۸۰۳۸	۶۶۴۴	۵۵۶۵	۳۳۵۲	۵۶۰۴	۶۱۷۱	۳۷۲۶
آماره	۷/۵۷		۰/۰۱۱			۰/۰۲۲		
سطح معناداری	۰/۰۲۳		۰/۱۴۰			۰/۰۰۲		

۵-۴- رعایت اصول تربیتی در خانواده

یکی از مهمترین وظایف خانواده، تلاش برای رشد شخصیت سالم فرزندان است؛ شخصیتی که نشان از عزت و اعتماد به نفس فرد داشته باشد. این فرآیند به عوامل بسیاری بستگی دارد که بخشی از آن به اصول تربیتی در خانواده مربوط می‌شود. در این باره دو مقوله از پاسخگویان پرسیده شد: ابتدا توجه خانواده به استقلال فردی جوان و دوم توجه به خواسته‌های جوان.

۱-۵-۴- توجه به استقلال فردی جوان

در این باره از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت یا مخالفت خود را با این جمله بیان کنند: «خانواده به من اجازه می‌دهند در مورد مسائل مربوط به خودم شخصاً تصمیم‌گیری کنم». ۷۶/۳ درصد از افراد نمونه با این جمله موافق و خیلی موافق بوده‌اند. ۱۲/۶ درصد نیز گفته‌اند خانواده‌ی آنان اجازه نمی‌دهند آنها در مورد مسائل مربوط به خود تصمیم‌گیری کنند. بقیه نیز در این باره نظری نداشته‌اند. در مقابل هر یک نفری که خانواده‌اش اجازه تصمیم‌گیری به مسائل مربوط به جوان را به او نمی‌داده است، ۶ نفر در این باره از خانواده‌ی خود ارزیابی مثبت داشته است.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان گفته‌اند خانواده‌شان به آنان اجازه‌ی تصمیم‌گیری در مورد مسائل خود را می‌دهند: ۷۷/۹ درصد از زنان در مقابل ۷۵/۵ درصد از مردان. نسبت مخالفان در زنان و مردان تقریباً یکسان است. از این رو، سرریز تفاوت بین موافقان با جمله‌ی بیان شده در بی‌نظرها ریخته شده که نسبت آن در بین مردان بیشتر از زنان است. همچنین، جوانان سنین بالاتر بیشتر گفته‌اند اجازه دارند در مورد مسائل خودشان شخصاً تصمیم‌گیری کنند: ۸۰/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹

ساله‌ها چنین بوده‌اند. این میزان در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۷۸/۲ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۷۳/۶ درصد بوده است. با این حال، فقط ۱۴/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند اجازه‌ی تصمیم‌گیری در مورد مسائل خود را ندارند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز در این باره بین پاسخگویان تفاوت معناداری مشاهده می‌شود؛ به طوری که افراد دارای تحصیلات بالاتر بیشتر از دیگران اجازه تصمیم‌گیری در مورد مسائل خود را دارند. ۸۲ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی با جمله‌ی بیان شده موافق بوده‌اند. ولی نسبت موافقان در بین دیپلمه‌ها ۷۸/۰ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۷۱/۸ درصد می‌رسد.

۲-۵-۴- توجه به خواسته‌های جوان

بیشتر جوانان مورد بررسی از میزان توجه خانواده‌ی خود به خواسته‌هایشان ارزیابی مثبت داشته‌اند. ۸۲/۲ درصد از پاسخگویان با این جمله موافق بوده‌اند که «والدینم به خواسته‌های من اهمیت می‌دهند». تنها ۸/۱ درصد با جمله‌ی بیان شده مخالفت ورزیده‌اند. در مقابل هر یک نفری که گفته است خانواده‌اش به خواسته‌های وی اهمیت نمی‌دهد، ۱۰ نفر از توجه خانواده به خواسته‌هایشان ارزیابی مثبت داشته‌اند. زنان بیش از مردان گفته‌اند خانواده به خواسته‌های آنها اهمیت می‌دهند: ۸۴/۲ درصد از زنان در مقابل ۸۰/۷ درصد از مردان این نظر را داشته‌اند. از سوی دیگر با افزایش سن از نسبت آنهایی که از خانواده‌ی خود در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند، تا حدودی کاسته می‌شود. در صورتی که ۸۳/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند خانواده به خواسته‌های آنها اهمیت می‌دهد، این دسته از پاسخ‌ها در گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ ساله به ۸۲/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۸۱/۷ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت آنهایی که از خانواده در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند افزوده می‌شود. ۸۳/۷ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند خانواده به خواسته‌های آنها اهمیت می‌دهد. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۸۲/۷ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۸۱/۶ درصد می‌رسد.

فصل چهارم: روابط خانوادگی و نسلی

جدول ۳۹-۴- خانواده به من اجازه می دهند در مورد مسائل مربوط به خودم شخصاً تصمیم گیری کنم

تعداد	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
۴۹۵۸	۶۹۸۱	۱۶۵۰	۱۴۹۴	۴۷۹	۸۸	۱۵۶۵۰	
۳۱/۷	۴۴/۶	۱۰/۵	۹/۵	۳/۱	۰/۶	۱۰۰/۰	

جدول ۴۰-۴- نظر پاسخگویان درباره «خانواده به من اجازه می دهند در مورد مسائل مربوط به خودم شخصاً تصمیم گیری کنم» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

نگرش	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موافق	۷۵/۵	۷۷/۹	۷۳/۶	۷۸/۲	۸۰/۴	۷۱/۸	۷۸/۰	۸۲/۰
بی نظر	۱۱/۹	۹/۴	۱۱/۷	۱۰/۱	۹/۴	۱۱/۹	۱۰/۱	۹/۵
مخالف	۱۲/۶	۱۲/۸	۱۴/۷	۱۱/۸	۱۰/۲	۱۶/۲	۱۱/۹	۸/۵
پاسخ معتبر	۷۵۲۴	۸۰۳۸	۶۶۵۵	۵۵۵۵	۳۳۵۲	۵۶۰۲	۶۱۷۶	۳۷۲۴
آماره	۲۷/۳۷۷		-۰/۰۶۲			-۰/۰۹۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۴۱-۴- والدینم به خواسته های من اهمیت می دهند

تعداد	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
۵۲۹۸	۷۵۶۰	۱۴۶۰	۹۲۵	۳۳۷	۷۰	۱۵۶۵۰	
۳۳/۹	۴۸/۳	۹/۳	۵/۹	۲/۲	۰/۴	۱۰۰/۰	

جدول ۴۲-۴- نظر پاسخگویان درباره «والدینم به خواسته های من اهمیت می دهند» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

نگرش	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موافق	۸۰/۷	۸۴/۲	۸۳/۳	۸۲/۱	۸۱/۷	۸۱/۶	۸۲/۷	۸۳/۷
بی نظر	۱۰/۴	۸/۴	۸/۹	۹/۷	۹/۷	۹/۳	۹/۵	۹/۴
مخالف	۸/۸	۷/۴	۷/۸	۸/۲	۸/۶	۹/۱	۷/۸	۷/۰
پاسخ معتبر	۷۵۲۷	۸۰۵۳	۶۶۶۷	۵۵۶۸	۳۳۴۵	۵۶۰۲	۶۱۸۶	۳۷۳۱
آماره	۳۲/۲۵۸		-۰/۰۱۶			-۰/۰۲۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۳۵			۰/۰۰۴		

۶-۴- فرا نگاه

تصویری که جوانان پاسخگو از خانواده‌ی خود ارائه می‌دهند، در مجموع تصویری مثبت است. روابطی که والدین با یکدیگر و نیز با پاسخگویان دارند، عمدتاً صمیمی معرفی شده است. اما این صمیمیت بین مادر و فرزندان بیشتر مشاهده می‌شود. به طوری که مادر بیشتر از دیگر اعضای خانواده محل رجوع جوان برای بیان مسائل و مشکلات خصوصی بوده است. این روابط، در میزان حساسیت خانواده نسبت به مسائل جوانان (روابط آنان، موقعیت‌های جدید و در معرض آسیب‌های اجتماعی بودن) بازتولید می‌شود.

نگرش به روابط خانوادگی از مجموع هشت گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

- الف- در خانواده‌ی خود احساس آرامش و امنیت می‌کنم،
  - ب- خانواده‌ام همه‌ی تلاش خود را برای پیشرفت من به عمل می‌آورند،
  - ج- خانواده‌ام نسبت به من اعتماد ندارند،
  - د- خانواده‌ام به من اجازه می‌دهند در مورد مسائل مربوط به خودم شخصاً تصمیم‌گیری کنم،
  - ه- دوست دارم و قتم را بیشتر با دوستانم باشم تا با خانواده،
  - و- والدینم به خواسته‌های من اهمیت می‌دهند،
  - ز- خانواده‌ام آن چنان که باید مرا درک نمی‌کنند،
  - ح- بعضی اوقات آرزو می‌کنم که کاش در خانواده‌ی دیگری به دنیا آمده بودم.
- پس از اصلاح جهت کد گویه‌های مثبت و منفی و دادن نمره‌ی ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن هشت گویه، نمره‌ی فردی که به روابط خانوادگی نگرش کاملاً منفی داشته باشد ۸ و نمره‌ی فردی که به این روابط نگرش کاملاً مثبت داشته باشد، ۴۰ خواهد شد. نمره‌ی ۲۴ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این هشت گویه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویان نسبت به روابط خانوادگی نگرشی مثبت دارند (میانگین = ۳۱/۶). این میانگین نزدیک به «موافقت» با وجود روابط سالم در خانواده است؛ یعنی به طور کلی، پاسخگویان در خانواده احساس آرامش و امنیت دارند، تلاش خانواده را در جهت پیشرفت خود می‌دانند، خانواده را نسبت به خود متعهد می‌دانند، در مسائل مربوط به خود آزادی دارند، در خانواده به خواسته‌هایشان توجه می‌شود، خانواده آنان را درک می‌کند و آرزویش نیز تولد در خانواده‌ی دیگری نیست. از این رو، بیشتر وقت خود را با خانواده می‌گذرانند. نیمی از

پاسخگویان تا نمره‌ی ۳۲ و نیمی دیگر نمره‌ای بیش از ۳۲ داشته‌اند. تفاوت بین میانگین نمرات مردان و زنان هر چند معنادار ولی قابل توجه نیست. میانگین نمره‌ی مردان ۳۱/۳ و نمره‌ی زنان ۳۲ می‌شود که نشان می‌دهد نگرش زنان در مقایسه با مردان به روابط خانوادگی کمی مثبت‌تر است. گروه‌های سنی بالاتر نیز نگرش مثبت‌تری به روابط خانوادگی دارند؛ اما شدت تفاوت‌ها چندان زیاد نیست. میانگین نمره‌ی ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۳۱/۴، ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۳۱/۷ و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۳۱/۹ بوده است. علاوه بر اینکه تفاوت میانگین‌های پاسخگویان با لحاظ سطح تحصیلاتشان نیز معنادار است: میانگین نمره‌ی زیر دیپلمه‌ها ۳۱/۲، دیپلمه‌ها ۳۱/۷ و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۳۲/۲ می‌شود که نشان‌دهنده‌ی فزونی نگرش مثبت در بین پاسخگویان دارای تحصیلات بالاتر در مقایسه با پاسخگویان دارای تحصیلات پایین‌تر است.

جدول ۴۳-۴- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش روابط خانوادگی

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ
در خانواده‌ی خود احساس آرامش و امنیت می‌کنم	۵۸/۹	۳۲/۶	۴/۹	۲/۵	۱/۰	۰/۱
خانواده‌ام همه‌ی تلاش خود را برای پیشرفت من به عمل می‌آورند	۵۳/۹	۳۴/۶	۶/۱	۳/۷	۱/۴	۰/۲
خانواده به من اجازه می‌دهند در مورد مسائل مربوط به خودم شخصاً تصمیم‌گیری کنم	۳۱/۷	۴۴/۶	۱۰/۵	۹/۵	۳/۱	۰/۶
خانواده‌ام نسبت به من اعتماد ندارند	۴/۶	۶/۵	۸/۱	۳۸/۵	۴۱/۷	۰/۶
دوست دارم و قتم را بیشتر با دوستانم باشم تا با خانواده‌ام	۱۰/۱	۱۷/۸	۱۸/۵	۳۶/۶	۱۶/۴	۰/۵
والدینم به خواسته‌های من اهمیت می‌دهند	۳۳/۹	۴۸/۳	۹/۳	۵/۹	۲/۲	۰/۴
خانواده‌ام آن چنان که باید مرا درک نمی‌کنند	۶/۲	۱۵/۷	۱۴/۳	۴۱/۳	۲۲/۰	۰/۵
بعضی اوقات آرزو می‌کنم که کاش در خانواده‌ی دیگری به دنیا آمده بودم	۷/۱	۹/۹	۱۱/۳	۳۱/۶	۳۹/۵	۰/۶

* درصدها بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۴۴-۴- میانگین نمره‌ی پاسخگویان نسبت به روابط خانوادگی بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۳۱/۳	۵/۱۵	۷۳۹۸	۴۸/۴	۸/۱۸۶	۰/۰۰۰
	زن	۳۲/۰	۵/۱۸	۷۸۸۰	۵۱/۶		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۳۱/۴	۵/۲۴	۶۵۴۷	۴۲/۸	۱۰/۲۸۶	۰/۰۰۰
	۲۰ تا ۲۴ سال	۳۱/۷	۵/۲۲	۵۴۶۳	۳۵/۷		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۳۱/۹	۴/۹۳	۳۲۶۸	۲۱/۴		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۳۲/۲	۵/۲۰	۵۴۹۳	۳۶/۱	۴۲/۱۵۰	۰/۰۰۰
	دیپلم	۳۱/۷	۵/۲۲	۶۰۵۳	۳۹/۸		
	بالتر از دیپلم	۳۲/۲	۴/۹۹	۳۶۷۴	۲۴/۱		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۳۱/۶۵

فصل پنجم

روابط و ارزش‌های اجتماعی

روابط اجتماعی عمدتاً ارتباطات بین دو شخص یا دو گروه را به ذهن متبادر می‌کند و از آن کمتر ارتباطات بین دو پدیده‌ی اجتماعی مد نظر است. این روابط، فارغ از اینکه طرفین آنها چه کسانی یا گروه‌هایی هستند، می‌تواند مثبت (به شکل همکاری، تفاهم، دوستی و...)، منفی (به شکل تقابل، کشمکش، مبارزه و...) و به صورت خنثی (به شکل پذیرش، انطباق و همسازی و...) بروز کند. به هر صورت این روابط به عنوان فرآیندهایی مورد توجه قرار می‌گیرند که از یک فرد به فرد دیگر دارای قلمرو و دامنه‌ی متفاوتی است. اما افراد عمدتاً در قواعد و ارزش‌ها از الگوهای نسبتاً واحدی پیروی می‌کنند؛ چرا که همین قواعد و ارزش‌های اجتماعی که به عنوان احکام جمعی مورد پذیرش و وفاق جامعه و یا گروه قرار گرفته‌اند از یک سو مبنای عمل و مدل کلی رفتار و از سوی دیگر مبنای قضاوت درباره رفتارها، وقایع و پیامدهای اجتماعی قرار می‌گیرند. در این بررسی نیز تلاش شده است علاوه بر دستیابی به حوزه‌ی روابط دوستانه‌ی فرد که از نوع روابط اجتماعی مثبت شمرده می‌شود و ارزیابی پاسخگویان از این نوع روابط، ارزش‌های فردی پاسخگو و اجتماعی موجود از دیدگاه وی به بحث گذارده شود.

۱-۵- روابط اجتماعی

روابط اجتماعی حوزه و محدودی روابطی است که فرد درون گروه‌های اجتماعی متعدد دارد. در این بررسی، این روابط به حوزه‌ی روابط چهره به چهره و عاطفی با دوستان محدود شده است. از آنجا که پاسخگویان نیز جوانان و از سنین ۱۵ تا ۲۹ سال هستند، بدون در نظر گرفتن جنسیت آنان برای فهم میزان روابط درون و بین جنسی‌شان، تأکید بر تفکیک دوستان همجنس و غیرهمجنس بوده است. از این رو، علاوه بر مشخص کردن تعداد دوستان همجنس و غیرهمجنس نگرش به دوستی با جنس مخالف و دلایل شیوع این دوستی در جامعه‌ی ما از نظر پاسخگویان مورد توجه قرار گرفته است. بحث دیگری که ذیل روابط اجتماعی قرار گرفته است، نظر جوانان درباره مناسب‌ترین سن آغاز روابط زناشویی است که در قالب سن ازدواج پرسش شده است. نظر جوانان درباره تعداد مطلوب فرزند نیز که خود سامان‌دهنده‌ی بخشی از روابط خانوادگی است در این قسمت به بحث گذارده می‌شود.

۱-۱-۵- تعداد دوستان صمیمی

بخشی از روابط اجتماعی چهره به چهره‌ی جوانان به گروه دوستان مربوط می‌شود. این دوستان را می‌توان بر حسب ویژگی‌های متعددی طبقه‌بندی کرد که در این بررسی بر حسب جنسیت بوده است.

۱-۱-۱-۵- تعداد دوستان صمیمی دختر

ابتدا باید بیان کرد ۴۰/۴ درصد از پاسخگویان به این پرسش پاسخ نداده‌اند که احتمالاً بخش قابل توجهی از آنان دوست صمیمی دختر نداشته‌اند. متوسط تعداد دوست صمیمی دختر در بین پاسخگویانی که دوست داشته‌اند ۳/۸ نفر بوده است که با لحاظ کل پاسخگویان به ۲/۲ نفر می‌رسد. ۵۰ درصد از پاسخگویان دارای دوست تا ۳ نفر و ۵۰ درصد دیگر بیش از ۳ دوست صمیمی دختر داشته‌اند. از بین پاسخگویانی که گفته‌اند دوست صمیمی دختر دارند، ۴۷/۷ درصد ۱ تا ۲ دوست، ۳۷/۵ درصد ۳ تا ۵ دوست و ۱۰/۴ درصد ۶ تا ۱۰ دوست صمیمی دختر داشته‌اند. ۳/۷ درصد نیز گفته‌اند بیش از ۱۰ دوست دارند.

مردان بیش از دختران گفته‌اند ۱ تا ۲ دوست صمیمی دختر دارند: ۶۷/۸ درصد در مقابل ۴۲/۱ درصد. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند بیش از دو دوست صمیمی دختر دارند؛ به عبارتی دیگر دایره‌ی دوستی همجنس بیشتر است. همچنین با افزایش سن بر نسبت آنهایی که گفته‌اند ۱ تا ۲ دوست صمیمی دختر دارند، افزوده می‌شود: ۴۶/۵ درصد از

۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۷/۵ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۵۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. از سوی دیگر نسبت افراد دارای دوستان دختر بیش از ۲ نفر در بین سنین پایین‌تر بیشتر از دیگران بوده است. این نیز به جهت آن است که با افزایش سن از تعداد دوستان کاسته می‌شود. علاوه بر اینکه با افزایش سطح تحصیلات از نسبت آنهایی که دارای ۱ تا ۲ دوست صمیمی دختر داشته‌اند، کاسته می‌شود: ۴۹/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۴۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۲/۸ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند ۱ تا ۲ دوست صمیمی دختر دارند. دیپلمه‌ها (با ۳۹/۰ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند ۳ تا ۵ دوست صمیمی دختر دارند.

۲-۱-۱-۵- تعداد دوستان صمیمی پسر

۴۹/۱ درصد از پاسخگویان به این پرسش پاسخ نداده‌اند که احتمالاً بخش قابل توجهی از آنان دوست صمیمی پسر نداشته‌اند. پاسخگویانی که دارای دوست صمیمی پسر هستند، به طور متوسط ۵/۳ دوست صمیمی دارند که با لحاظ کل پاسخگویان به ۲/۷ می‌رسد. همانطور که ملاحظه می‌شود دایره‌ی دوستی با پسران بیشتر از دایره‌ی دوستی با دختران است. ۵۰ درصد از پاسخگویان دارای دوست تا ۳ نفر و ۵۰ درصد دیگر بیش از ۳ دوست داشته‌اند. از بین پاسخگویانی که دارای دوست صمیمی پسر هستند ۳۸ درصد ۱ تا ۲ دوست و ۳۸/۶ درصد ۳ تا ۵ دوست داشته‌اند. ۱۵ درصد نیز گفته‌اند ۶ تا ۱۰ دوست صمیمی پسر دارند. علاوه بر اینکه ۴/۳ درصد بیش از ۱۰ دوست داشته‌اند.

زنان بیش از مردان گفته‌اند ۱ تا ۲ دوست صمیمی پسر دارند: ۷۶ درصد از زنان و ۳۰/۴ درصد از مردان چنین وضعیتی داشته‌اند. مردان بیشتر از زنان بیش از ۲ دوست صمیمی پسر داشته‌اند، که خود حکایت از فزونی دایره‌ی دوستی با همجنس دارد. پاسخگویان سنین بالاتر نیز بیشتر گفته‌اند ۱ تا ۲ دوست دارند: ۳۶/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۳۸/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۰/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین وضعیتی داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند تعداد دوستانشان بیش از ۵ نفر است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود. پاسخگویان سطوح تحصیلی پایین‌تر بیشتر از دیگران گفته‌اند ۱ تا ۲ دوست صمیمی پسر دارند: ۳۹/۰ درصد چنین بوده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۳۶/۶ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۳۴/۱ درصد بوده است. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۴۱/۲ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند ۳ تا ۵ دوست دارند. دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند تعداد دوستانشان بیش از ۵ نفر است.

جدول ۱-۵- چند نفر دوست صمیمی (دختر) دارید؟

جمع	بی پاسخ/ بی مورد	بیش از ۱۱	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	۱ تا ۲	تعداد
۱۵۶۵۰	۶۲۳۶	۳۴۶	۹۸۱	۳۵۲۳	۴۴۷۴	
۱۰۰/۰	۴۰/۴	۲/۲	۶/۳	۲۲/۵	۲۸/۶	درصد
۱۰۰/۰	-	۳/۷	۱۰/۴	۳۷/۵	۴۷/۷	درصد معتبر

نما = ۲

میانه = ۳

میانگین = ۳/۸

جدول ۲-۵- تعداد دوستان صمیمی دختر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۴۲/۸	۴۵/۰	۴۹/۵	۵۲/۰	۴۷/۵	۴۶/۵	۴۲/۱	۶۷/۸	تعداد
۳۸/۶	۳۹/۰	۳۷/۴	۳۵/۷	۳۷/۷	۳۸/۹	۴۲/۲	۲۳/۱	۱ تا ۲
۱۴/۳	۱۰/۹	۹/۷	۹/۱	۱۱/۰	۱۰/۸	۱۱/۸	۶/۱	۳ تا ۵
۴/۳	۵/۲	۳/۴	۳/۱	۳/۹	۳/۸	۳/۹	۳/۰	۶ تا ۱۰
۱۵۴۳	۸۵۴	۶۸۹۷	۱۹۱۸	۳۵۱۹	۳۸۸۷	۷۱۷۴	۲۱۵۰	بیش از ۱۱
۰/۰۵۸			-۰/۰۳۳			۴۴۲/۶۸۴		پاسخ معتبر
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		آماره
								سطح معناداری

جدول ۳-۵- چند نفر دوست صمیمی (پسر) دارید؟

جمع	بی پاسخ/ بی مورد	بیش از ۱۱	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	۱ تا ۲	تعداد
۱۵۶۵۰	۷۶۸۶	۶۶۷	۱۱۹۱	۳۰۷۶	۳۰۳۰	
۱۰۰/۰	۴۹/۱	۴/۳	۷/۶	۱۹/۷	۱۹/۴	درصد
۱۰۰/۰	-	۸/۴	۱۵/۰	۳۸/۶	۳۸/۰	درصد معتبر

نما = ۲

میانه = ۳

میانگین = ۵/۳

جدول ۴-۵- تعداد دوستان صمیمی پسر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

تعداد	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
۱ تا ۲	۳۰/۴	۷۶/۰	۳۶/۸	۳۸/۱	۴۰/۶	۳۹/۰	۳۶/۶	۳۴/۱
۳ تا ۵	۴۲/۷	۸/۳	۳۹/۱	۳۷/۴	۳۹/۶	۳۸/۳	۳۷/۹	۴۱/۲
۶ تا ۱۰	۱۷/۳	۳/۰	۱۵/۶	۱۵/۸	۱۲/۱	۱۴/۵	۱۶/۲	۱۶/۲
بیش از ۱۱	۹/۵	۲/۷	۸/۴	۸/۷	۷/۷	۸/۲	۹/۲	۸/۵
پاسخ معتبر	۶۶۳۵	۱۳۲۹	۳۵۹۹	۲۷۴۸	۱۶۱۷	۶۰۰۲	۷۷۰	۱۱۶۲
آماره	۹۸۸/۰۸۴		-۰/۰۲۸			۰/۰۳۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۴			۰/۰۰۲		

۲-۱-۵- نگرش به دوستی با جنس مخالف

در این باره دو نکته مد نظر قرار گرفته است. اول نگرش پاسخگویان به نفس دوستی پسر و دختر با یکدیگر و دوم دلایلی که آنان برای وجود این دوستی در جامعه‌ی ما برشمرده‌اند.

۱-۲-۱-۵- نگرش به دوستی

نسبت کسانی که با دوستی با جنس مخالف کاملاً موافق هستند به کسانی که اصلاً موافق نیستند، تقریباً یک سوم است. ۱۲/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با دوستی پسر و دختر کاملاً موافق هستند. اما ۳۳/۱ درصد با این موضوع اصلاً موافق نبوده‌اند. ۳۵/۰ درصد تا حدودی و ۱۸/۷ درصد کمی با این روابط و دوستی‌ها موافق بوده‌اند. مردان بیشتر از زنان با دوستی دختر و پسر موافق بوده‌اند: ۱۸/۸ درصد از مردان و ۶/۹ درصد از زنان با این قبیل دوستی‌ها موافق و ۳۹/۹ درصد از مردان و ۳۱/۰ درصد از زنان تا حدودی موافق بوده‌اند. زنان نزدیک به دو برابر مردان خود را مخالف این نوع دوستی‌ها معرفی کرده‌اند (۴۲/۵ درصد). با افزایش سن از نسبت افرادی که با این نوع دوستی‌ها موافق بوده‌اند، کاسته می‌شود: ۱۴/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۲/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۸/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۳۸/۸ درصد) بیشتر از دیگران تا اندازه‌ای با این روابط موافق بوده‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۳۹/۷ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند با دوستی پسر و دختر اصلاً موافق نیستند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت کسانی که مخالف دوستی پسر و دختر بوده‌اند کاسته شده است: ۳۵/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۹/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۵/۵ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی مخالف دوستی پسر و دختر

بوده‌اند. دیپلمه‌ها (با ۱۳/۷ درصد) بیشتر از دیگران موافق و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۴۱/۲ درصد) بیشتر از دیگران تا اندازه‌ای موافق بوده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۳۹/۹ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۳۳/۶ درصد بوده است.

۲-۱-۵- دلایل دوستی با جنس مخالف

دوستی با جنس مخالف چه از طرف دختر و چه پسر به دلایل گوناگون انجام می‌شود. افراد جامعه نیز از این دلایل ارزیابی‌هایی دارند. در این بررسی هفت دلیل احصا شده است که عبارتند از: پاسخ به یک نیاز عاطفی، ضعف اعتقادات، سهل‌انگاری و بی‌مبالاتی خانواده‌ها، فشار دوستان و هم‌آلان، رفع نیاز جنسی، آشنایی با قصد ازدواج و مشکلات مربوط به ازدواج و تشکیل خانواده. از پاسخگویان خواسته شد تا مهمترین دلیل دوستی دختر و پسر را در جامعه‌ی ما بیان کنند. ۴۰/۸ درصد از پاسخگویان مهمترین دلیل را پاسخ به نیازی عاطفی عنوان کرده‌اند. دلایل دیگر با فاصله‌ی قابل توجهی از این دلیل در رتبه‌های بعدی جای گرفته‌اند. سهل‌انگاری خانواده‌ها از سوی ۱۵/۳ درصد و ضعف اعتقادی از سوی ۱۳/۹ درصد از پاسخگویان عنوان شده است که رتبه‌های دوم و سوم مهمترین دلایل را به خود اختصاص داده‌اند. فشار دوستان و همسالان فقط از سوی ۲/۲ درصد از پاسخگویان و مشکلات مربوط به ازدواج و تشکیل خانواده از سوی ۴/۹ درصد از آنها بیان شده است. آشنایی با قصد ازدواج فقط از سوی ۱۱/۳ درصد از پاسخگویان دلیل آشنایی دختر و پسر عنوان شده است.

مردان بیشتر از زنان به نیاز عاطفی و رفع نیاز جنسی به عنوان دلایل دوستی دختر و پسر اشاره کرده‌اند: ۴۵/۲ درصد از مردان و ۴۰/۱ درصد از دختران دلیل این دوستی را پاسخ به نیاز عاطفی دانسته‌اند، اما زنان بیشتر از مردان ضعف اعتقادات، سهل‌انگاری خانواده‌ها و آشنایی با قصد ازدواج را دلیل دوستی پسر و دختر عنوان کرده‌اند: ۹/۰ درصد از زنان و ۱۲/۶ درصد از مردان دلیل دوستی را سهل‌انگاری خانواده‌ها دانسته‌اند. همچنین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگر گروه‌های سنی، ضعف اعتقادات و فشار دوستان و همسالان را دلیل دوستی دختر و پسر معرفی کرده‌اند: ۱۵/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۲/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۴/۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند ضعف اعتقادات دلیل دوستی دختر و پسر در جامعه‌ی ماست. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران به رفع نیاز عاطفی و آشنایی با قصد ازدواج اشاره کرده‌اند: ۴۴/۶ درصد از این گروه سنی، ۴۲/۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها و ۳۹/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها دلیل دوستی را پاسخ به نیاز عاطفی دانسته‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران سهل‌انگاری خانواده‌ها، رفع نیاز جنسی و مشکلات مربوط به ازدواج را از جمله دلایل

دوستی پسر و دختر عنوان کرده‌اند: ۱۸/۷ درصد از این گروه سنی، ۱۶/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها و ۱۴/۰ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها سهل‌انگاری خانواده‌ها را دلیل این امر دانسته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز در این باره بین پاسخگویان تفاوت‌ها معنادار می‌شود. با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت آنهایی که پاسخ به نیاز عاطفی را دلیل این دوستی دانسته‌اند، افزوده می‌شود: ۳۹/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۴۷/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۵۳/۸ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران ضعف اعتقادات دینی، سهل‌انگاری خانواده‌ها، رفع نیاز جنسی و آشنایی به قصد ازدواج را دلیل دوستی دختر و پسر دانسته‌اند: ۱۷/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۱۲/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۸/۲ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی در این باره به سهل‌انگاری خانواده‌ها اشاره کرده‌اند.

جدول ۵-۵- تا چه اندازه با دوستی دختر و پسر موافق هستید؟

جمع	بدون پاسخ	اصلاً	کم	تا اندازه‌ای	کاملاً	تعداد
۱۵۶۵۰	۱۰۰	۵۱۷۵	۲۹۲۷	۵۴۸۴	۱۹۶۴	
۱۰۰/۰	۰/۶	۳۳/۱	۱۸/۷	۳۵/۰	۱۲/۵	درصد

جدول ۵-۶- میزان موافقت پاسخگویان با دوستی دختر و پسر بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۱۳/۶	۱۲/۳	۱۲/۴	۸/۹	۱۲/۷	۱۴/۴	۶/۹	۱۸/۸	کاملاً موافقت
۴۰/۷	۳۵/۵	۳۱/۵	۳۲/۷	۳۸/۸	۳۳/۶	۳۱/۰	۳۹/۹	تا اندازه‌ای
۱۸/۸	۱۸/۳	۱۹/۵	۱۸/۷	۱۷/۹	۱۹/۷	۱۹/۷	۱۷/۹	کم
۲۶/۸	۳۳/۹	۳۶/۶	۳۹/۷	۳۰/۶	۳۲/۳	۴۲/۵	۲۳/۴	اصلاً
۳۷۲۱	۶۱۷۳	۵۵۹۵	۳۳۴۳	۵۵۶۵	۶۶۴۲	۸۰۴۹	۷۵۰۱	پاسخ معتبر
-۰/۰۶۵			۰/۰۴۵			۹۵۲/۱۹۳		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۷-۵- به نظر شما دلایل دوستی بین دختر و پسر در جامعه‌ی ما چیست؟

درصد	تعداد	
۴۰/۸	۶۳۸۱	پاسخ به نیاز عاطفی
۱۵/۳	۲۳۸۹	سهل‌انگاری خانواده‌ها
۱۳/۹	۲۱۷۲	ضعف اعتقادات
۱۱/۳	۱۷۷۱	آشنایی به قصد ازدواج
۷/۴	۱۱۶۲	رفع نیاز جنسی
۴/۹	۷۷۴	مشکلات مربوط به ازدواج
۲/۲	۳۴۱	فشار دوستان و همسالان
۲/۶	۴۱۲	سایر موارد
۱/۶	۲۴۸	بدون پاسخ
۱۰۰/۰	۱۵۶۵۰	جمع

جدول ۸-۵- مهمترین دلیل دوستی بین دختر و پسر از نظر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر	دلیل	
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴			۱۵-۱۹
۵۱/۳	۴۲/۹	۳۶/۶	۳۹/۲	۴۴/۶	۴۲/۶	۴۰/۱	۴۵/۲	پاسخ به نیاز عاطفی
۱۲/۷	۱۵/۲	۱۴/۸	۱۴/۸	۱۲/۷	۱۵/۸	۱۶/۱	۱۲/۸	ضعف اعتقادات
۹/۷	۱۵/۴	۲۰/۴	۱۸/۷	۱۴/۰	۱۶/۱	۱۹/۰	۱۲/۶	سهل‌انگاری خانواده‌ها
۲/۱	۱/۸	۳/۰	۱/۶	۱/۸	۳/۰	۲/۳	۲/۳	فشار دوستان و همسالان
۷/۰	۸/۳	۷/۶	۸/۰	۷/۸	۷/۵	۴/۹	۱۰/۸	رفع نیاز جنسی
۱۰/۷	۱۱/۱	۱۳/۴	۱۱/۳	۱۲/۸	۱۱/۳	۱۲/۵	۱۱/۱	آشنایی به قصد ازدواج
۶/۶	۵/۲	۴/۲	۶/۳	۶/۲	۳/۷	۵/۱	۵/۲	مشکلات مربوط به ازدواج
۳۵۲۶	۵۹۵۶	۵۴۵۲	۳۲۴۷	۵۳۱۴	۶۴۳۹	۷۷۷۱	۷۲۱۹	پاسخ معتبر
۳۴۰/۵۱۹			۱۳۹/۶۷۹			۳۲۶/۷۸۹		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

۳-۱-۵- بهترین سن ازدواج

عمدتاً سن ازدواج در بین مردان بیشتر از زنان است. این تفاوت به صورت قاعده‌ای اجتماعی در روابط بین افراد ماندگار شده است؛ به نحوی که در برخی از جوامع ازدواج در سنی مشخص، ارزش اجتماعی نیز محسوب می‌شود. علاوه بر اینکه تعیین سن ازدواج، تعیین سن آغاز روابط زناشویی است که خود نوعی از روابط اجتماعی

محسوب می‌شود. برای دستیابی به نگرش جوانان به این قاعده از آنان پرسیده شد به نظر شما سن مناسب ازدواج برای دختران و پسران چه سنی است؟

۱-۳-۱-۵- سن مناسب ازدواج پسران

در مجموع، مناسب‌ترین سن ازدواج پسران از نظر پاسخگویان حدود ۲۶ ذکر شده است. بیشتر پاسخگویان (با ۶۲/۵ درصد) مناسب‌ترین سن ازدواج پسران را ۲۵ تا ۲۹ سال دانسته‌اند. پس از آن ۲۱ تا ۲۴ سال قرار می‌گیرد که از سوی ۱۷/۷ درصد از پاسخگویان عنوان شده است. البته ۱۳/۸ درصد نیز ۳۰ تا ۴۵ سال (حداکثر سن) و ۵/۰ درصد ۱۵ تا ۲۰ (حداقل سن) سال را برای ازدواج پسران مناسب دانسته‌اند. مردان بیشتر از زنان سن پایین را برای پسران مناسب‌ترین سن ازدواج دانسته‌اند: ۲۱/۱ درصد از مردان و ۱۴/۹ درصد از زنان ۲۱ تا ۲۴ سال در مقابل ۵۹/۵ درصد از مردان و ۶۶/۵ درصد از زنان ۲۵ تا ۲۹ سال را بهترین سن ازدواج پسران دانسته‌اند. میانگین سن مناسب ازدواج پسران از نظر مردان ۲۵/۵ سال و از نظر زنان ۲۶/۳ سال بوده است. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران سن مناسب ازدواج پسران را ۲۵ تا ۲۹ سال دانسته‌اند (۶۷/۳ درصد). این نسبت در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۶۱/۵ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۶۰/۵ درصد بوده است. پیشنهاد سن پایین بیشتر از سوی گروه‌های سنی پایین‌تر بیان شده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند مناسب‌ترین سن ازدواج برای پسران ۱۵ تا ۲۴ سال است. میانگین سن مناسب ازدواج پسران از نظر ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۲۵/۳ سال، از نظر ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۲۶/۱ سال و از نظر ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۶/۵ سال بوده است. پاسخگویان دارای سطح تحصیلات کمتر نیز، قائل به سن کمتر برای ازدواج پسران بوده‌اند: ۲۳/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها مناسب‌ترین سن را ۲۱ تا ۲۴ سال دانسته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۱۶/۴ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۱/۳ درصد بوده است. میانگین سن مناسب ازدواج پسران از نظر زیر دیپلمه‌ها ۲۵/۱ سال، از نظر دیپلمه‌ها ۲۶/۰ سال و از نظر افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۶/۹ سال بوده است.

۱-۳-۲-۵- سن مناسب ازدواج دختر

در مجموع، مناسب‌ترین سن ازدواج دختران از نظر پاسخگویان ۲۱/۶ سال بیان شده است. بیشتر پاسخگویان (با ۴۸/۹ درصد) مناسب‌ترین سن ازدواج دختران را ۱۹ تا ۲۲ سال دانسته‌اند. پس از آن ۲۳ تا ۲۶ سال قرار می‌گیرد که از سوی ۳۴/۰ درصد از پاسخگویان عنوان شده است. البته ۱۲/۹ درصد نیز همان ۹ تا ۱۸ سال سستی را مناسب‌ترین سن دانسته‌اند و فقط ۳/۱ درصد گفته‌اند بهترین سن ازدواج دختران ۲۷ تا

۴۰ سال است.

مردان در مقایسه با زنان سن پایین‌تری را برای ازدواج دختران پیشنهاد داده‌اند: ۵۱/۴ درصد از مردان و ۴۷/۶ درصد از زنان سن مناسب ازدواج دختران را ۱۹ تا ۲۲ سال دانسته‌اند. همچنین نسبت مردانی که ۹ تا ۱۸ سال را سن مناسب ازدواج دختران معرفی کرده‌اند، حدود دو برابر زنان بوده است (۱۷/۸ درصد در مقابل ۸/۵ درصد). میانگین مناسب‌ترین سن ازدواج دختران از نظر مردان ۲۱/۱ سال و از نظر زنان ۲۲/۱ سال بوده است. گروه‌های سنی پایین‌تر نیز سن کمتری را برای ازدواج دختران پیشنهاد داده‌اند: ۵۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۴/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها مناسب‌ترین سن ازدواج را ۱۹ تا ۲۲ سال معرفی کرده‌اند؛ هر چند ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران سن ازدواج دختران را ۹ تا ۱۸ سال پیشنهاد داده‌اند (با ۱۴/۴ درصد). البته با محاسبه‌ی میانگین، تفاوت چندانی در سن بیان شده از سوی گروه‌های سنی مشاهده نمی‌شود؛ میانگین مناسب‌ترین سن ازدواج دختران از نظر ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۲۱/۴ سال، از نظر ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۲۱/۸ سال و از نظر ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز ۲۱/۸ سال بوده است. پاسخگویان سطوح تحصیلی پایین نیز سن ازدواج کمتری را برای دختران در نظر گرفته‌اند: ۵۳/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۷/۵۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۳۹/۰ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی سن مناسب ازدواج دختران را ۱۹ تا ۲۲ سال دانسته‌اند. میانگین سن ازدواج دختران از نظر زیر دیپلمه‌ها ۲۰/۹ سال، از نظر دیپلمه‌ها ۲۱/۷ سال و از نظر افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۲/۷ سال بوده است.

جدول ۹-۵- به نظر شما سن مناسب ازدواج برای پسران چه سنی است؟

جمع	بی پاسخ	۳۰ تا ۴۵	۲۵ تا ۲۹	۲۱ تا ۲۴	۱۵ تا ۲۰	
۱۵۶۵۰	۱۶۴	۲۱۵۶	۹۷۷۶	۲۷۷۵	۷۷۹	تعداد
۱۰۰/۰	۱/۰	۱۳/۸	۶۲/۵	۱۷/۷	۵/۰	درصد

نما = ۲۵

میان = ۲۵

میانگین = ۲۶

جدول ۱۰-۵- مناسب‌ترین سن ازدواج پسران از نظر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
سن								
۱۵ تا ۲۰	۷/۳	۲/۹	۶/۳	۳/۸	۴/۴	۸/۴	۳/۹	۱/۸
۲۱ تا ۲۴	۲۱/۱	۱۴/۹	۲۳/۶	۱۴/۷	۱۲/۱	۲۳/۸	۱۶/۴	۱۱/۳
۲۵ تا ۲۹	۵۹/۵	۶۶/۵	۶۰/۵	۶۷/۳	۶۱/۵	۵۸/۲	۶۶/۲	۶۵/۶
۳۰ تا ۴۵	۱۲/۱	۱۵/۶	۹/۶	۱۴/۲	۲۲/۰	۹/۶	۱۳/۴	۲۱/۲
پاسخ معتبر	۷۴۷۲	۸۰۱۴	۶۶۱۸	۵۵۲۱	۳۳۴۷	۵۵۸۵	۶۱۳۹	۳۷۰۱
آماره	۲۹۲/۲۵۹		۰/۱۵۴			۰/۱۸۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۱-۵- به نظر شما سن مناسب ازدواج برای دختران چه سنی است؟

تعداد	۱۸ تا ۱۹	۱۹ تا ۲۲	۲۳ تا ۲۶	۲۷ تا ۴۰	بی پاسخ	جمع
۲۰۱۳	۷۶۴۸	۵۳۲۷	۴۹۱	۱۷۱	۱۵۶۵۰	
۱۲/۹	۴۸/۹	۳۴/۰	۳/۱	۱/۱	۱۰۰/۰	

نما = ۲۰

میانگین = ۲۲

میانگین = ۲۱/۶

جدول ۱۲-۵- مناسب‌ترین سن ازدواج دختران از نظر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
سن								
۹ تا ۱۸	۱۷/۸	۸/۵	۱۳/۶	۱۴/۴	۱۱/۳	۱۹/۵	۱۱/۲	۵/۹
۱۹ تا ۲۲	۵۱/۴	۴۷/۶	۵۴/۰	۴۷/۰	۴۴/۴	۵۳/۸	۵۱/۷	۳۹/۰
۲۳ تا ۲۶	۲۸/۰	۴۰/۳	۳۰/۰	۳۸/۶	۳۶/۳	۲۴/۶	۳۴/۴	۴۹/۵
۲۷ تا ۴۰	۲/۷	۳/۶	۲/۴	۳/۰	۵/۰	۲/۱	۲/۷	۵/۵
پاسخ معتبر	۷۴۵۸	۸۰۲۱	۶۶۱۷	۵۵۲۲	۳۳۴۰	۵۵۷۹	۶۱۳۹	۳۷۰۰
آماره	۴۴۶/۲۹۷		۰/۰۶۵			۰/۲۱۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۴-۱-۵- تعداد مطلوب فرزند

تعداد اعضای هر گروه در سامان دادن به نوع روابط نقش قابل توجهی دارد. زیرممل بر آن است که با ورود و خروج یک نفر ترسیم هندسی روابط اعضای گروه متفاوت

می‌شود. خانواده نیز به عنوان گروهی نخستین بدون و یا با فرزند وجوهی متفاوت دارد. در این میان خانواده‌های دارای تک فرزند نیز وضعیتی متفاوت‌تر از خانواده‌های چند فرزند دارند. فهم و شناخت تعداد مطلوب فرزند از نظر جوانان، بخشی هر چند کوچک از روابط اجتماعی درون خانواده‌های آتی آنان را به تصویر می‌کشد. در این میان با لحاظ جنسیت، تعداد مطلوب فرزندان پرسش شد.

با تلفیق پاسخ به تعداد فرزندان دختر و پسر مشخص می‌شود که بیشتر پاسخگویان خواهان ۲ فرزند بوده‌اند (۶۷/۱ درصد) که عمدتاً یک دختر و یک پسر بوده است. فقط ۱۷/۶ درصد گفته‌اند ۱ فرزند و ۱۵/۳ درصد گفته‌اند بیش از ۲ فرزند می‌خواهند. بقیه نیز پاسخی به این پرسش نداده‌اند. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند ۱ فرزند می‌خواهند: ۸۶/۶ درصد در مقابل ۸۱/۴ درصد از مردان. پاسخگویان دارای تحصیلات بالاتر نیز بیشتر از دیگران خواهان ۱ فرزند هستند: ۱۵/۰ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۱۷/۶ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۱/۴ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران خواهان ۲ فرزند و بیشتر از آن بوده‌اند (با ۸۵/۰ درصد). با لحاظ گروه‌های سنی تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۱-۴-۱-۵- تعداد مطلوب پسر

بیشتر پاسخگویان گفته‌اند دوست دارند، یک فرزند پسر داشته باشند (۸۷/۵ درصد). فقط ۱۱/۳ درصد گفته‌اند دوست دارند ۲ فرزند پسر و ۱ درصد بیش از ۲ فرزند پسر داشته باشند. بقیه در این باره پاسخ مشخص نداده‌اند. زنان بیشتر بر داشتن فرزند کمتر پسر تأکید داشته‌اند: ۲۰ درصد از زنان در مقابل ۱۴/۹ درصد از مردان گفته‌اند دوست دارند یک فرزند پسر داشته باشند. مردان بیشتر از زنان خواهان تعداد پسران بیشتری بوده‌اند.

با افزایش سطح تحصیلات نیز بر افرادی که خواهان ۱ فرزند پسر هستند افزوده می‌شود: ۸۱/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۸۴/۹ درصد از دیپلمه‌ها و ۸۶/۸ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین وضعیتی داشته‌اند. زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند خواهان ۲ فرزند پسر و یا بیشتر از آن هستند. با لحاظ گروه‌های سنی تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۱-۴-۲-۵- تعداد مطلوب دختر

۸۳/۸ درصد از پاسخگویان گفته‌اند دوست دارند ۱ فرزند دختر داشته باشند. نسبت آنهایی که گفته‌اند خواهان ۱ فرزند پسر هستند حدود ۴ درصد بیشتر از آنهایی است که

گفته‌اند ۱ فرزند دختر می‌خواهند. ۱۳/۹ درصد نیز دوست دارند ۲ فرزند دختر و ۲ درصد بیش از ۲ دختر داشته باشند. بقیه نیز در این باره پاسخ مشخص نداده‌اند. مردان بیشتر از زنان گفته‌اند دوست دارند ۱ فرزند دختر داشته باشند: ۸۸/۸ درصد در مقابل ۸۶/۷ درصد از زنان. زنان بیشتر از مردان خواهان تعداد دختران بیشتری بوده‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز کمتر از دیگران به ۱ فرزند دختر تأکید داشته‌اند (با ۸۴/۲ درصد). با لحاظ سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود سطوح تحصیلی بالاتر بیشتر بر داشتن ۱ دختر اشاره کرده‌اند: ۸۶/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۸۸/۰ درصد از دیپلمه‌ها و ۸۹/۷ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین اشاره‌ای داشته‌اند.

جدول ۱۳-۵- دوست دارید چند فرزند (پسر) داشته باشید؟

تعداد	۱	۲	۳ به بالا	فرقی نمی‌کند	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۱۵۲۲	۱۴۸۵	۱۳۱	۳۱	۲۴۸۱	۱۵۶۵۰
درصد	۷۳/۶	۹/۵	۰/۸	۰/۲	۱۵/۹	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۸۷/۵	۱۱/۳	۱/۰	۰/۲	-	۱۰۰/۰

جدول ۱۴-۵- تعداد فرزند (پسر) مورد علاقه‌ی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح

تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	بالای دیپلم
تعداد	۸۱/۴	۸۶/۶	۸۳/۵	۸۵/۸	۸۲/۱	۸۱/۴	۸۴/۹
۱							
۲	۱۵/۶	۱۲/۳	۱۴/۲	۱۲/۵	۱۵/۹	۱۵/۸	۱۳/۴
۳ به بالا	۳/۰	۱/۱	۲/۴	۱/۷	۱/۹	۲/۸	۱/۷
پاسخ معتبر	۶۴۵۹	۶۴۶۸	۵۵۲۹	۴۵۶۳	۲۸۳۵	۴۸۱۰	۵۰۹۶
آماره	۹۱/۳۲۱		۰/۰۰۲			-۰/۰۵۶	
سطح معناداری	۰/۸۲۳		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۱۵-۵- دوست دارید چند فرزند (دختر) داشته باشید؟

تعداد	۱	۲	۳ به بالا	فرقی نمی‌کند	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۰۸۵۸	۱۸۰۶	۲۶۳	۲۲	۲۷۰۱	۱۵۶۵۰
درصد	۶۹/۴	۱۱/۵	۱/۸	۱/۱	۱۷/۳	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۸۳/۸	۱۳/۹	۲/۰	۰/۲	-	۱۰۰/۰

جدول ۱۶-۵- تعداد فرزند (دختر) مورد علاقه‌ی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

تعداد	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
۱	۸۸/۸	۸۶/۷	۸۸/۵	۸۸/۹	۸۴/۲	۸۶/۳	۸۸/۰	۸۹/۷
۲	۱۰/۰	۱۲/۴	۱۰/۶	۱۰/۲	۱۴/۵	۱۲/۴	۱۱/۲	۹/۵
۳ به بالا	۱/۲	۰/۸	۰/۹	۱/۰	۱/۳	۱/۳	۰/۹	۰/۶
پاسخ معتبر	۶۰۹۳	۷۰۴۵	۵۵۶۴	۴۶۸۳	۲۸۹۱	۴۷۲۹	۵۲۸۲	۳۰۸۰
آماره	۲۴/۶۰۷		۰/۰۳۸			-۰/۰۴۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۷-۵- دوست دارید چند فرزند (دختر و پسر) داشته باشید؟

تعداد	۱	۲	۳ به بالا	بی پاسخ	جمع
تعداد	۲۵۸۰	۹۸۶۷	۲۲۴۷	۹۵۶	۱۵۶۵۰
درصد	۱۶/۵	۶۳/۰	۱۴/۴	۶/۱	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۱۷/۶	۶۷/۱	۱۵/۳	-	۱۰۰/۰

جدول ۱۸-۵- تعداد فرزند (دختر و پسر) مورد علاقه‌ی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

تعداد	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
۱	۱۴/۹	۲۰/۰	۱۷/۲	۱۹/۲	۱۵/۶	۱۵/۰	۱۷/۶	۲۱/۴
۲	۶۸/۲	۶۶/۲	۶۷/۳	۶۷/۴	۶۶/۴	۶۷/۱	۶۷/۹	۶۶/۴
۳ به بالا	۱۹/۹	۱۳/۸	۱۵/۵	۱۳/۴	۱۷/۹	۱۷/۹	۱۴/۵	۱۲/۱
پاسخ معتبر	۶۹۷۱	۷۷۲۳	۶۲۴۲	۵۲۳۷	۳۲۱۵	۵۳۱۸	۵۸۴۷	۳۲۷۴
آماره	۷۹/۴۱۹		۰/۰۱۱			-۰/۰۷۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۱۲۹			۰/۰۰۰		

۲-۵- ارزش‌های اجتماعی

ارزش‌های اجتماعی ذیل سه مقوله مورد بررسی قرار گرفته است: ارزش‌های فردی، ارزیابی اوضاع کشور و نگرش به ارزش‌ها. این سه مقوله در یک ارتباط معنایی با یکدیگر می‌توانند نوع نگاه و ارزیابی پاسخگویان را به ارزش‌های اجتماعی نشان دهند. از یک سو، ارزش‌های فردی نشان دهنده‌ی میزان حضور و درونی شدن ارزش‌های

اجتماعی باشد و از سوی دیگر نگرش به ارزش‌ها حکایت از ارزیابی وضعیت موجود آنها در جامعه کنونی ما دارد. علاوه بر این که ارزیابی اوضاع کشور در مقوله‌های گوناگون اجتماعی، چشم‌اندازی از وضعیت موجود کشور را از زاویه‌ی دید آنان به تصویر می‌کشد، مقوله‌هایی که هر کدام ارزش یا ارزش‌های اجتماعی متعددی را در خود نهفته دارد.

۱-۲-۵- ارزش‌های فردی

ارزش‌های فردی، سطح درونی شده‌ی ارزش‌های اجتماعی است. ارزش‌های فردی در چارچوب ارزش‌های اجتماعی شکل می‌گیرند و تقویت می‌شوند. این ارزش‌ها خود را در بیان مشکلات و نگرانی‌ها، اهداف شخصی و میزان دستیابی به اهداف زندگی و میزان رضایت از زندگی نشان می‌دهد.

۱-۲-۱-۵- نگرانی‌های فردی

مهمترین نگرانی جوانان را می‌توان در هفت مقوله جای داد: اشتغال مناسب، مسائل مالی - اقتصادی، مسائل خانوادگی، مسائل تحصیلی و کنکور، ازدواج، مشکلات جسمانی و سلامتی و مشکلات روحی و رفتاری. این مشکلات ذیل عنوان نگرانی جای گرفتند و از پاسخگویان خواسته شد تا بیشترین نگرانی خود را بیان کنند. آنان می‌توانستند سه نگرانی را به ترتیب اهمیت برشمرند.

اولویت اول نگرانی‌ها

بیشتر پاسخگویان مهم‌ترین نگرانی خود را اشتغال مناسب بیان کرده‌اند (۴۰ درصد). پس از آن و با ۱۹/۴ درصد کسانی قرار می‌گیرند که مسائل مالی و اقتصادی را مهم‌ترین مشکل خود دانسته‌اند. آنهایی که مسائل تحصیلی و کنکور را مهم‌ترین مشکل خود دانسته‌اند (۱۷/۸ درصد از پاسخگویان) در رتبه‌ی سوم جای می‌گیرند. دیگر مسائل شامل مسائل خانوادگی، ازدواج، مشکلات روحی و رفتاری، مشکلات جسمانی و سلامتی، هر کدام با فاصله‌ی قابل توجهی از سه مقوله‌ی اول جای می‌گیرند و از سوی حدود ۵ درصد و یا پاسخگویان کمتری بیان شده است. البته باید توجه داشت که ۸/۲ درصد نیز گفته‌اند مشکل خاصی ندارند.

مردان بیشتر از زنان اولویت اول نگرانی خود را اشتغال دانسته‌اند (۵۳/۵ درصد از مردان در مقابل ۳۵/۸ درصد از زنان چنین گفته‌اند). زنان بیشتر از مردان به دیگر مسایل از جمله مسایل مالی - اقتصادی (با ۲۳/۳ درصد)، مسایل خانوادگی (با ۸/۲ درصد)، مسایل تحصیلی و کنکور (با ۲۲ درصد)، ازدواج (با ۶/۲ درصد)، مشکلات جسمانی و سلامتی (با ۲/۰ درصد) و مشکلات روحی و رفتاری (با ۳/۱ درصد) اشاره کرده‌اند. ۲۰

تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران بر اشتغال مناسب تاکید کرده‌اند (۵۲/۸ درصد)، مسایل تحصیلی و کنکور از سوی گروه‌های سنی پایین‌تر بیان شده است: ۳۷/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین گفته‌اند که در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۲/۵ درصد می‌رسد. اما، مسایل مالی و اقتصادی بیشتر در سنین بالاتر مطرح است: ۳۴/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها، ۲۲/۵ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۱۴/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. مسایل خانوادگی با ۷/۱ درصد بیشتر از سوی ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها و ازدواج با ۶/۴ درصد بیشتر از سوی ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیان شده است. سطوح تحصیلی بالاتر بیشتر از دیگران اشتغال مناسب و ازدواج را اولویت اول نگرانی خود دانسته‌اند. ۳۵/۲ درصد از زیردیللمه‌ها، ۴۳/۸ درصد از دیللمه‌ها و ۵۸/۶ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به اشتغال مناسب اشاره کرده‌اند.

اولویت دوم نگرانی‌ها

دومین نگرانی مهم از نظر بیشتر پاسخگویان (۲۷/۳ درصد از کل پاسخگویان و ۳۳/۴ درصد از سوی آنهایی که اولویت دوم بیان کرده‌اند) مسائل مالی و اقتصادی و پس از آن اشتغال مناسب (با ۲۱/۲ درصد) است. در مقایسه با اولویت اول، جای این دو مقوله جابه‌جا شده است. از سوی دیگر، مسائل خانوادگی و ازدواج توجه پاسخگویان بیشتری را به خود جلب کرده است. به طوری که نسبت پاسخگویان در مورد مسائل خانوادگی از ۵/۲ درصد به ۸/۴ درصد و در مورد ازدواج از ۴/۴ درصد به ۹/۰ درصد رسیده است. مسائل تحصیلی و کنکور نیز هر چند از سوی پاسخگویان کمتری به عنوان اولویت دوم نگرانی‌ها بیان شده است، ولی همچون اولویت اول در رتبه‌ی سوم جای گرفته است (با ۹/۰ درصد). البته باید یادآور شد که ۱۸/۲ درصد از پاسخگویان برای نگرانی‌های خود اولویت دومی در نظر نگرفته‌اند که با افزودن افرادی که گفته‌اند مشکل خاصی ندارند به ۲۱/۷ درصد می‌رسند.

در اولویت دوم زنان بیش از مردان اشتغال مناسب را مطرح کرده‌اند: ۲۳/۷ درصد در مقابل ۲۰/۹ درصد از مردان، ولی مسایل مالی، اقتصادی بیشتر از سوی مردان طرح شده است: ۴۰/۱ درصد در مقابل ۳۰/۱ درصد از زنان. اما مسایل خانوادگی همچنان از سوی زنان بیشتر بیان شده است: ۱۳/۵ درصد در مقابل ۸/۱ درصد از مردان. گروه‌های سنی پایین‌تر بیشتر از دیگران به اشتغال مناسب و مسایل تحصیلی و کنکور و کمتر از آن‌ها به مسایل مالی، اقتصادی، مسایل خانوادگی اشاره داشته‌اند. به عنوان مثال ۲۸/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها مسایل مالی اقتصادی را اولویت دوم نگرانی‌های خود دانسته‌اند که در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله به ۳۸/۸ درصد و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۲/۹ درصد

می‌رسد. یا اشتغال مناسب که در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۲۸/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۱۵/۲ درصد بوده است. سطوح تحصیلی پایین‌تر نیز بیشتر از دیگران به اشتغال مناسب، مسایل مالی، اقتصادی و ازدواج را اولویت دوم نگرانی‌های خود دانسته‌اند. ۳۲/۲ درصد از دیپلمه‌ها، ۳۴/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۱/۵ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی مسایل مالی - اقتصادی را اولویت دوم خود داشته‌اند. برای گروه‌های تحصیلی بالاتر اشتغال اولویت اول بود.

اولویت سوم نگرانی‌ها

ازدواج، اولویت سوم نگرانی‌های جوانان بوده است. ۱۵/۵ درصد از کل پاسخگویان (۲۱/۹ درصد از آنهایی که اولویت سوم بیان کرده‌اند) به این مقوله اشاره داشته‌اند. پس از آن کسانی قرار می‌گیرند که به مسائل مادی و اقتصادی توجه کرده‌اند (۹/۵ درصد از پاسخگویان و ۱۳/۵ درصد از پاسخگویان معتبر). سپس به مسائل خانوادگی برمی‌خوریم که از سوی ۸/۸ درصد از پاسخگویان (۱۲/۴ درصد از بیان کنندگان اولویت سوم) به عنوان سومین نگرانی مطرح شده است. در این باره نیز باید یادآور شد که ۲۹/۱ درصد از پاسخگویان برای نگرانی‌های خود اولویت سوم بیان نکرده‌اند که با افزودن افرادی که گفته‌اند مشکل خاصی ندارند، به ۳۹/۹ درصد می‌رسند.

زنان بیش از مردان اشتغال مناسب، مسایل مالی - اقتصادی، مسایل خانوادگی، مشکلات جسمانی و سلامتی و مشکلات روحی و رفتاری را به عنوان اولویت سوم نگرانی‌های خود مطرح کرده‌اند. مردان بیشتر از زنان به مسایل تحصیلی و کنکور و ازدواج اشاره داشته‌اند: ۳۰/۷ درصد از مردان در مقابل ۲۱/۳ درصد از زنان ازدواج را اولویت سوم نگرانی‌های خود دانسته‌اند. ازدواج بیشتر از سوی ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها اولویت سوم نگرانی‌ها را داشته است: ۴۹/۹ درصد که این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۲۶ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۱۹/۶ درصد می‌رسد. گروه‌های سنی پایین‌تر بیشتر به اشتغال مناسب، مسایل مالی و اقتصادی توجه کرده و گروه‌های سنی بالاتر بیشتر از دیگران مسایل خانوادگی و مشکلات جسمانی و روحی اشاره داشته‌اند. سطوح پایین‌تر نیز بیشتر از دیگران اشتغال مناسب و مشکلات جسمانی و روحی و کنکور را مطرح کرده‌اند. ولی سطوح تحصیلی بالاتر بیشتر از دیگران به ازدواج اشاره داشته‌اند. ۳۱/۵ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی، ۲۷/۲ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۱/۶ درصد از زیردیپلمه‌ها ازدواج را اولویت سوم مسایل خود دانسته‌اند.

مجموع اولویت‌ها

با لحاظ مجموع امتیازات به دست آمده از هر سه اولویت، می‌توان بیان کرد که

بیشترین نگرانی جوانان اشتغال مناسب است که ۳۰/۷ درصد از نمره‌ی امتیازها را به دست آورده است. پس از آن با ۲۳/۲ درصد از امتیازها مسائل مالی- اقتصادی و سپس با ۱۳/۸ درصد مسائل تحصیلی و کنکور جای می‌گیرد. ازدواج رتبه‌ی چهارم را گرفته است. به نظر می‌رسد این مقوله بیشتر متأثر از مشخص شدن وضعیت اشتغال جوان و مسائل مالی و اقتصادی وی باشد. مسائل خانوادگی فقط ۷/۸ درصد از امتیازها را گرفته و در جایگاه پنجم نگرانی‌های جوانان پاسخگو قرار گرفته است. در فصل مربوط به روابط خانوادگی نیز ملاحظه شد که جوانان کمتری در درون خانواده با مشکل مواجه بودند. نکته قابل توجه آن که گرچه مشکلات روحی رفتاری و جسمانی در رتبه‌های آخر جای گرفته‌اند، ولی امتیاز مشکلات روحی رفتاری بیشتر از مشکلات جسمانی و سلامتی بوده است.

۲-۱-۲-۵- اهداف شخصی در آینده

با مشخص شدن مهمترین مشکلات و نگرانی‌ها، می‌توان اهداف شخصی پاسخگویان را در آینده مورد پرسش قرار داد. ابتدا به نظر می‌رسد این دو با یکدیگر مرتبط باشند و افراد عمدتاً اهدافی را مورد اشاره قرار دهند که به عنوان مسأله و نگرانی به آنها اشاره کرده‌اند. اما ادامه‌ی تحصیل با بیان از سوی ۲۳/۷ درصد از پاسخگویان رتبه‌ی اول مهمترین هدف و خواسته‌ی آنها شده است. شاید علت این امر از یک سو در حال تحصیل بودن بسیاری از پاسخگویان و از سوی دیگر در دسترس بودن این هدف برای آنان باشد. قابل توجه آن که، این موضوع در رتبه‌ی سوم نگرانی‌ها جای گرفته بود؛ به عبارتی دیگر، ادامه‌ی تحصیل هدف و خواسته‌ای است که نگرانی زیادی درباره‌ی آن وجود ندارد. این امر به جهت آن است که برخی از پاسخگویان در مقاطع متوسطه و یا سطوح عالی در حال تحصیل بوده‌اند و برخی نیز خود را برای امتحان کنکور آماده می‌کرده‌اند. پس از این و با فاصله‌ی بسیار کم از ادامه‌ی تحصیل، مهمترین هدف شخصی جوانان در آینده پیدا کردن شغل مناسب است که از سوی ۲۳ درصد از پاسخگویان بیان شده است. این مقوله در بین مجموعه نگرانی‌های جوانان رتبه‌ی اول را داشت. پولدار شدن هدف ۱۷ درصد از افراد پاسخگو است که دومین نگرانی را شامل می‌شد. دیگر مقولات، هر کدام از سوی کمتر از ۱۰ درصد از پاسخگویان به عنوان مهمترین هدف مورد اشاره قرار گرفته است.

مردان بیشتر از زنان مهمترین هدف و خواسته‌ی زندگی خود را پیدا کردن یک شاغل و پولدار شدن بیان کرده‌اند. ۲۶/۵ درصد از مردان در مقابل ۲۱/۰ درصد از زنان به یافتن شغل مناسب و ۲۱/۴ درصد از مردان در مقابل ۱۳/۸ درصد از زنان به پولدار

شدن اشاره داشته‌اند. زنان بیشتر از مردان ادامه تحصیل و افزایش مهارت و شایستگی خویش را مهمترین هدف خود بیان کرده‌اند؛ ۲۹/۱ درصد از زنان در مقابل ۱۹/۵ درصد از مردان ادامه‌ی تحصیل و ۱۱/۶ درصد از زنان در مقابل ۷/۶ درصد از مردان افزایش مهارت و شایستگی را مهمترین هدف خود عنوان کرده‌اند. با افزایش سن نیز بر آن‌هایی که به پولدار شدن و افزایش مهارت و شایستگی خویش اشاره کرده‌اند افزوده می‌شود: ۱۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۷/۵ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۰/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها پولدار شدن را مهمترین هدف خود دانسته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۲۷/۳ درصد) بیشتر از دیگران یافتن شغل را مهمترین هدف خود معرفی کرده‌اند. به نظر می‌رسد علت آن نیز فزونی نیروی متقاضی کار در بین این گروه باشد. اما گروه‌های سنی پایین‌تر مهمترین هدف خود را ادامه‌ی تحصیل دانسته‌اند. پولدار شدن نیز بیشتر از دیگر گروه‌ها برای سطوح تحصیلی پایین مطرح بوده است.

۳-۲-۱-۵- دستیابی به اهداف

در این باره پرسیده شد «در مجموع فکر می‌کنید تا چه اندازه به چیزهایی که در زندگی دوست دارید، رسیده‌اید؟» بیشتر پاسخگویان (۴۸/۸ درصد) گفته‌اند تا حدودی به خواسته‌های خود در زندگی رسیده‌اند. قابل توجه آن که نسبت آنهایی که به میزان زیادی به خواسته‌های خود دست یافته‌اند بیشتر از آنهایی بوده است که میزان کمی از خواسته‌هایشان تحقق یافته است. ۲۷/۷ درصد گفته‌اند در حد زیاد و خیلی زیاد و ۱۳/۳ درصد گفته‌اند در حد کم و خیلی کم به چیزهایی که در زندگی دوست داشته‌اند رسیده‌اند.

۴-۲-۱-۵- رضایت از زندگی

از پاسخگویان پرسیده شد «به طور کلی تا چه اندازه از زندگی‌تان رضایت دارید؟». ۴۷/۹ درصد از پاسخگویان به میزان زیاد و خیلی زیاد از زندگی خود رضایت داشته‌اند. با این حال، ۳۸/۱ درصد تا حدودی راضی بوده‌اند و ۱۳/۹ درصد در حد کم و خیلی کم اعلام رضایت کرده‌اند. در مقابل هر یک نفری که از زندگی خود رضایت کم و خیلی کم داشته حدود ۳/۵ نفر رضایت زیاد و خیلی زیاد داشته‌اند.

زنان بیشتر از مردان از زندگی خود راضی بوده‌اند: ۵۰/۶ درصد از زنان در مقابل ۴۵/۱ درصد از مردان از زندگی خود به میزان زیادی راضی بوده‌اند، مردان بیشتر از زنان در حد متوسط و یا کمی راضی بوده‌اند. با افزایش سن نیز از نسبت افراد راضی کاسته می‌شود: ۵۳/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۴/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۳/۷ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها از زندگی خود در حد زیادی راضی بوده‌اند. از سوی

دیگر زیردپلمه‌ها بیشتر از دیگران از زندگی خود ابراز رضایت کرده‌اند: ۵۰/۴ درصد. اما نسبت افراد دارای رضایت بالا بین دپلمه‌ها و افراد بالاتر از دپلم تفاوتی با یکدیگر ندارد. این تفاوت البته خود را در ارزیابی متوسط و کم نشان می‌دهد. به طوری که با افزایش سطح تحصیلات بر میزان افراد تا حدودی راضی افزوده می‌شود. جالب آنکه نسبت افراد کمی راضی در بین دپلمه‌ها و زیردپلمه‌ها با یکدیگر تفاوت ندارد.

جدول ۱۹-۵- بیشترین (اولویت اول) نگرانی شما در حال حاضر چیست؟

نگرانی‌ها	تعداد	درصد
اشتغال مناسب	۶۲۵۸	۴۰/۰
مسائل مالی- اقتصادی	۳۰۴۲	۱۹/۴
مسائل خانوادگی	۸۰۹	۵/۲
مسائل تحصیلی و کنکور	۲۷۸۵	۱۷/۸
ازدواج	۶۸۴	۴/۴
مشکلات جسمانی و سلامتی	۲۴۷	۱/۶
مشکلات روحی و رفتاری	۳۳۴	۲/۱
موارد دیگر	۱۲۱	۰/۸
مشکل خاصی ندارم	۱۲۸۵	۸/۲
بی پاسخ	۸۵	۰/۵
جمع	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۲۰-۵- اولویت اول نگرانی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

نگرانی‌ها	متغیر		جنسیت			سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دپلم	دپلم	بالای دپلم			
اشتغال مناسب	۵۳/۵	۳۵/۸	۳۶/۴	۵۲/۸	۴۵/۷	۳۵/۲	۴۳/۸	۵۸/۶			
مسائل مالی- اقتصادی	۱۹/۶	۲۳/۳	۱۴/۱	۲۲/۵	۳۴/۹	۲۳/۱	۲۰/۶	۲۰/۴			
مسائل خانوادگی	۳/۲	۸/۲	۵/۱	۵/۶	۷/۱	۷/۲	۵/۶	۳/۶			
مسائل تحصیلی و کنکور	۱۷/۳	۲۲/۰	۳۷/۴	۸/۳	۲/۵	۲۶/۰	۲۱/۵	۷/۱			
ازدواج	۳/۴	۶/۲	۳/۶	۶/۴	۴/۶	۳/۶	۴/۴	۷/۵			
مشکلات جسمانی و سلامتی	۱/۵	۲/۰	۱/۵	۱/۶	۲/۵	۲/۱	۱/۸	۱/۰			
مشکلات روحی و رفتاری	۱/۶	۳/۱	۱/۹	۲/۷	۲/۷	۲/۸	۲/۲	۱/۹			
پاسخ معتبر	۷۰۲۴	۷۱۳۵	۶۱۲۷	۵۰۵۶	۲۹۷۶	۵۰۹۰	۵۶۷۶	۳۳۴۴			
آماره	۵۸۹/۷۶۰		۰/۱۶۶					-۰/۱۴۵			
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰					۰/۰۰۰			

جدول ۲۱-۵- بیشترین (اولویت دوم) نگرانی شما در حال حاضر چیست؟

نگرانی‌ها	تعداد	درصد	درصد معتبر
اشتغال مناسب	۲۷۱۱	۱۷/۳	۲۱/۲
مسائل مالی- اقتصادی	۴۲۷۴	۲۷/۳	۳۳/۴
مسائل خانوادگی	۱۳۲۱	۸/۴	۱۰/۳
مسائل تحصیلی و کنکور	۱۴۱۴	۹/۰	۱۱/۱
ازدواج	۱۴۰۷	۹/۰	۱۱/۰
مشکلات جسمانی و سلامتی	۴۵۴	۲/۹	۳/۵
مشکلات روحی و رفتاری	۵۹۵	۳/۸	۴/۶
موارد دیگر	۷۶	۰/۵	۰/۶
مشکل خاصی ندارم	۵۴۴	۳/۵	۴/۳
بی پاسخ	۲۸۵۴	۱۸/۲	-
جمع	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

جدول ۲۲-۵- اولویت دوم نگرانی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

نگرانی‌ها	متغیر		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
اشتغال مناسب	۲۰/۹	۲۳/۷	۲۸/۱	۱۹/۳	۱۵/۲	۲۳/۹	۲۲/۹	۱۸/۷
مسائل مالی- اقتصادی	۴۰/۱	۳۰/۱	۲۸/۴	۳۸/۸	۴۲/۹	۳۲/۲	۳۴/۱	۴۱/۵
مسائل خانوادگی	۸/۱	۱۳/۵	۹/۶	۱۰/۰	۱۵/۰	۱۳/۱	۱۰/۳	۸/۴
مسائل تحصیلی و کنکور	۱۱/۹	۱۱/۳	۱۷/۴	۸/۹	۴/۰	۱۳/۲	۱۲/۴	۷/۹
ازدواج	۱۱/۸	۱۱/۳	۸/۹	۱۵/۱	۱۱/۰	۷/۹	۱۱/۸	۱۶/۶
مشکلات جسمانی و سلامتی	۳/۲	۴/۲	۳/۴	۳/۲	۵/۴	۴/۶	۳/۴	۳/۰
مشکلات روحی و رفتاری	۴/۰	۵/۸	۴/۲	۴/۷	۶/۶	۵/۲	۵/۱	۳/۹
پاسخ معتبر	۶۰۶۶	۶۱۱۰	۵۲۹۰	۴۳۹۸	۲۴۸۸	۴۳۷۲	۴۹۱۱	۲۸۵۳
آماره	۲۰۹/۶۴۵			۰/۰۴۸			۰/۰۱۱	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۱۳۰	

جدول ۲۳- ۵- بیشترین (اولویت سوم) نگرانی شما در حال حاضر چیست؟

نگرانی‌ها	تعداد	درصد	درصد معتبر
اشتغال مناسب	۱۱۴۲	۷/۳	۱۰/۳
مسائل مالی- اقتصادی	۱۴۹۴	۹/۵	۱۳/۵
مسائل خانوادگی	۱۳۸۲	۸/۸	۱۲/۴
مسائل تحصیلی و کنکور	۱۰۴۲	۶/۷	۹/۴
ازدواج	۲۴۲۹	۱۵/۵	۲۱/۹
مشکلات جسمانی و سلامتی	۶۵۰	۴/۲	۵/۹
مشکلات روحی و رفتاری	۱۱۴۰	۷/۳	۱۰/۳
موارد دیگر	۱۳۴	۰/۹	۱/۲
مشکل خاصی ندارم	۱۶۹۰	۱۰/۸	۱۵/۲
بی پاسخ	۴۵۴۷	۲۹/۱	-
جمع	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

جدول ۲۴- ۵- اولویت سوم نگرانی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

نگرانی‌ها	متغیر		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
اشتغال مناسب	۱۰/۱	۱۴/۶	۱۵/۱	۱۰/۰	۱۰/۱	۱۴/۶	۱۲/۱	۸/۹
مسائل مالی- اقتصادی	۱۵/۸	۱۶/۴	۱۷/۵	۱۶/۳	۱۲/۵	۱۴/۸	۱۶/۰	۱۸/۰
مسائل خانوادگی	۱۳/۶	۱۶/۳	۱۲/۸	۱۴/۲	۲۱/۲	۱۵/۴	۱۴/۶	۱۴/۶
مسائل تحصیلی و کنکور	۱۲/۴	۱۰/۰	۱۳/۵	۱۰/۴	۷/۴	۱۱/۲	۱۲/۶	۹/۰
ازدواج	۳۰/۷	۲۱/۳	۲۶/۰	۴۹/۹	۱۹/۶	۲۱/۹	۲۷/۲	۳۱/۵
مشکلات جسمانی و سلامتی	۶/۷	۷/۴	۵/۸	۶/۵	۱۰/۹	۸/۹	۵/۹	۶/۰
مشکلات روحی و رفتاری	۱۰/۷	۱۴/۰	۹/۴	۱۲/۸	۱۸/۲	۱۳/۱	۱۱/۶	۱۲/۰
پاسخ معتبر	۴۷۷۲	۴۵۰۷	۴۱۸۲	۳۳۳۳	۱۷۶۴	۳۴۲۱	۳۷۰۴	۲۱۳۰
آماره	۱۶۳/۲۱۰		۰/۰۸۵			۰/۰۱۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۳۲		

جدول ۲۵-۵- مهمترین هدف و خواسته‌ی شما در آینده چیست؟

اهداف و خواسته‌ها	تعداد	درصد
ادامه تحصیل	۳۷۱۵	۲۳/۷
پیدا کردن یک شغل مناسب	۳۶۰۴	۲۳/۰
پولدار شدن	۲۶۶۷	۱۷/۰
افزایش مهارت‌ها و شایستگی‌های خویش	۱۴۷۴	۹/۴
خدمت به مردم	۱۱۹۱	۷/۶
به پست و موقعیت بالایی رسیدن	۱۰۵۴	۶/۷
ازدواج کردن	۸۲۱	۵/۲
مشهور شدن (هنری، ورزشی، ...)	۳۵۱	۲/۲
رفتن به خارج	۳۴۶	۲/۲
موارد دیگر	۳۰۱	۱/۹
بی‌پاسخ	۱۲۶	۰/۸
جمع	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۲۶-۵- مهمترین هدف و خواسته‌ی پاسخگویان در آینده بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

هدف	متغیر		سن			جنسیت		سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم		
پولدار شدن	۲۱/۴	۱۳/۸	۱۶/۰	۱۷/۵	۲۰/۶	۲۰/۱	۱۷/۳	۱۴/۲		
ازدواج کردن	۵/۳	۵/۵	۴/۴	۶/۴	۵/۷	۴/۸	۵/۸	۵/۶		
ادامه تحصیل	۱۹/۵	۲۹/۱	۳۳/۰	۲۰/۶	۱۳/۲	۲۵/۸	۲۳/۰	۲۴/۴		
پیدا کردن یک شغل مناسب	۲۶/۵	۲۱/۰	۲۰/۵	۲۷/۳	۲۴/۰	۲۱/۹	۲۴/۹	۲۴/۴		
رفتن به خارج	۲/۸	۱/۸	۲/۴	۲/۲	۲/۱	۲/۲	۲/۲	۲/۶		
به پست و مقام بالایی رسیدن	۶/۷	۷/۲	۷/۸	۶/۲	۶/۵	۶/۳	۶/۳	۹/۱		
افزایش مهارت و شایستگی خویش	۷/۶	۱۱/۶	۵/۵	۱۱/۲	۱۵/۷	۶/۵	۱۰/۹	۱۲/۴		
خدمت به مردم	۷/۹	۷/۸	۷/۱	۷/۰	۱۰/۶	۹/۰	۷/۶	۶/۲		
مشهور شدن (هنری، ورزشی و...)	۲/۴	۲/۲	۳/۲	۱/۷	۱/۶	۳/۳	۲/۱	۱/۱		
پاسخ معتبر	۷۴۰۲	۷۸۲۱	۶۵۷۱	۵۴۲۹	۳۲۲۳	۵۴۷۹	۶۰۳۸	۳۶۴۹		
آماره	۳۹۸/۸۵۵	۸۴۵/۵۰۳	۲۶۸/۹۸۷							
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰							

جدول ۲۷-۵- در مجموع فکر می‌کنید تا چه اندازه به چیزهایی که در زندگی دوست دارید رسیده‌اید؟

	خیلی زیاد	زیاد	تا حدی	کم	خیلی کم	بی پاسخ	جمع
تعداد	۷۷۱	۳۵۶۲	۷۶۳۸	۲۳۱۶	۱۳۳۰	۳۳	۱۵۶۵۰
درصد	۴/۹	۲۲/۸	۴۸/۸	۴/۸	۸/۵	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۲۸-۵- میزان دستیابی پاسخگویان به خواسته‌های خود در زندگی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۲۵/۸	۲۹/۶	۳۱/۹	۲۴/۶	۲۴/۶	۳۰/۱	۲۴/۴	۲۹/۶
متوسط	۴۸/۷	۴۹/۱	۴۷/۱	۵۰/۴	۴۹/۹	۴۶/۲	۵۰/۰	۵۱/۴
کم	۲۵/۵	۲۱/۳	۲۱/۰	۲۴/۹	۲۵/۴	۲۳/۸	۲۵/۶	۱۹/۰
پاسخ معتبر	۷۵۴۳	۸۰۷۴	۶۶۶۶	۵۵۸۶	۳۳۶۵	۵۶۲۰	۶۱۹۵	۳۷۴۱
آماره	۴۹/۹۹۷		۰/۰۶۷			-۰/۰۰۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۱۹۸		

جدول ۲۹-۵- به طور کلی تا چه اندازه از زندگی تان رضایت دارید؟

	خیلی زیاد	زیاد	تا حدی	کم	خیلی کم	بی پاسخ	جمع
تعداد	۲۱۲۴	۵۳۶۱	۵۹۶۳	۱۳۴۵	۸۳۰	۲۷	۱۵۶۵۰
درصد	۱۳/۶	۳۴/۳	۳۸/۱	۸/۶	۵/۳	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۳۰-۵- میزان رضایت پاسخگویان از زندگی خود بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۴۵/۱	۵۰/۶	۵۳/۲	۴۴/۱	۴۳/۷	۵۰/۴	۴۶/۴	۴۶/۵
متوسط	۳۸/۸	۳۷/۶	۳۴/۵	۴۱/۰	۴۰/۸	۳۵/۰	۳۸/۹	۴۱/۷
کم	۱۶/۱	۱۱/۹	۱۲/۳	۱۴/۹	۱۵/۵	۱۴/۵	۱۴/۷	۱۱/۸
پاسخ معتبر	۷۵۴۶	۸۰۷۷	۶۶۷۱	۵۵۸۶	۳۳۶۶	۵۶۲۱	۶۱۹۹	۳۷۴۲
آماره	۷۶/۸۳۴		۰/۰۷۵			۰/۰۱۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۲۰		

جدول ۳۱-۵- بیشترین نگرانی پاسخگویان بر حسب مجموع امتیاز سه اولویت

نگرانی‌ها	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	مجموع امتیاز	درصد امتیاز
اشتغال مناسب	۶۲۵۸	۲۷۱۱	۱۱۴۲	۲۵۳۳۸	۳۰/۷
مسائل مالی- اقتصادی	۳۰۴۲	۴۲۷۴	۱۴۹۴	۱۹۱۶۸	۲۳/۲
مسائل خانوادگی	۸۰۹	۱۳۲۱	۱۳۸۲	۶۴۵۱	۷/۸
مسائل تحصیلی و کنکور	۲۷۸۵	۱۴۱۴	۱۰۴۲	۱۱۳۲۵	۱۳/۷
ازدواج	۶۸۴	۱۴۰۷	۲۴۲۹	۷۲۹۵	۸/۸
مشکلات جسمانی و سلامتی	۲۴۷	۴۵۴	۶۵۰	۲۲۹۹	۲/۸
مشکلات روحی و رفتاری	۳۳۴	۵۹۵	۱۱۴۰	۳۳۶۲	۴/۱
موارد دیگر	۱۲۱	۷۶	۱۳۴	۶۴۹	۰/۸
مشکل خاصی ندارم	۱۲۸۵	۵۴۴	۱۶۹۰	۶۶۳۳	۸/۰
جمع	۱۵۵۶۵	۱۲۷۹۶	۱۱۱۰۳	۸۲۵۲۰	۱۰۰/۰

۲-۲-۵- ارزیابی اوضاع کشور

وقتی از اوضاع کشور سخن به میان می‌آید، اولین پرسش این خواهد بود که از چه جنبه‌ای؟ در این باره شانزده بُعد و مقوله در نظر گرفته شد که در درون خود اهداف و ارزش‌های اجتماعی را مستتر دارند. از پاسخگویان خواسته شد تا بیان کنند وضعیت این ابعاد در کشور تا چه حد خوب و یا تا چه حد بد است. این ابعاد عبارتند از: وضعیت اقتصادی، وضعیت سیاسی، وضعیت شغل جوانان، وضعیت دینی، وضعیت بهداشتی، وضعیت آموزشی، وضعیت روابط خانوادگی، امنیت اجتماعی، وضعیت حقوق زنان، وضعیت فرهنگی، گرایش به وطن و ملیت، پابندی به ارزش‌های اخلاقی، وضعیت ورزشی، وضعیت محیط زیست، همبستگی ملی ایرانیان، جرم و بزهکاری و رشوه و فساد اقتصادی.

۱-۲-۲-۵- وضعیت اقتصادی

بیشتر پاسخگویان (۴۳/۳ درصد)، وضعیت اقتصادی کشور را بد و خیلی بد دانسته‌اند. با این حال، حدود یک چهارم از افراد پاسخگو (۲۵/۵ درصد) گفته‌اند وضعیت اقتصادی کشور خوب و خیلی خوب است. ۳۰/۱ درصد نیز این وضعیت را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با ارزیابی از این مقوله نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان وضعیت اقتصادی کشور را خوب دانسته‌اند: ۲۷ درصد در مقابل ۲۴/۶ درصد از زنان. البته مردان بیشتر از زنان اوضاع اقتصادی را بد نیز ارزیابی کرده‌اند:

۴۴/۹ درصد در مقابل ۴۲/۷ درصد از زنان. از این رو، زنان بیشتر از مردان حد میانه‌ی ارزیابی را انتخاب کرده‌اند که نشان از عدم قطعیت آنان در ارزیابی از این مقوله دارد. همچنین با افزایش سن از نسبت افرادی که وضعیت را خوب دانسته کاسته و بر نسبت آنهایی که وضعیت اقتصادی را بد ارزیابی کرده‌اند افزوده می‌شود: ۳۷/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۷/۳ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و نیمی از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت اقتصادی کشور بد است.

با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه می‌شود؛ به طوری که با افزایش تحصیلات بر میزان آنهایی که وضعیت را بد دانسته‌اند افزوده و از میزان آنهایی که اوضاع اقتصادی را خوب ارزیابی کرده‌اند کاسته می‌شود تا آنجا که میزان ارزیابی خوب در بین افراد دارای تحصیلات عالی حدوداً به نصف افراد زیر دیپلم می‌رسد (یعنی ۱۷/۱ درصد). به هر صورت ۵۵/۱ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات عالی گفته‌اند وضعیت اقتصادی کشور بد است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۴۴ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۳۵/۹ درصد می‌رسد.

۲-۲-۵- وضعیت سیاسی

بیشتر پاسخگویان (۳۳/۱ درصد) وضعیت سیاسی کشور را خوب ارزیابی کرده‌اند. با این حال ۲۸/۴ درصد بر آن بوده‌اند که اوضاع سیاسی کشور بد است و ۳۵/۲ درصد نیز ارزیابی بینابینی داشته‌اند.

با لحاظ جنسیت، سن و سطح تحصیلات تفاوت در ارزیابی پاسخگویان معنادار است. مردان بیشتر از زنان ارزیابی صریح و مشخصی (خوب و بد) داشته‌اند. ۳۵/۴ درصد از مردان و ۳۳/۱ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت سیاسی کشور خوب است. زنان بیشتر از مردان حد میانه‌ی ارزیابی را برگزیده‌اند (۳۹ درصد در مقابل ۳۳/۶ درصد از مردان). همچنین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۳۹/۶ درصد) بیشتر از دیگران وضعیت سیاسی را خوب ارزیابی کرده‌اند (۳۹/۶ درصد). ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دو گروه دیگر گفته‌اند وضعیت سیاسی کشور خوب نیست (۳۱/۸ درصد). تقریباً از این گروه همین میزان نیز ارزیابی مثبت داشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افرادی که گفته‌اند وضعیت سیاسی خوب است کاسته شده و بر میزان آنهایی که از این مقوله ارزیابی منفی داشته‌اند افزوده شده است. ۳۹/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند وضعیت سیاسی کشور خوب است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۳۴/۲ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۲۶/۸ درصد می‌رسد. این گروه اخیر، بیشتر از دیگران از

وضعیت سیاسی کشور ارزیابی منفی داشته‌اند (با ۳۹ درصد).

۳-۲-۵- وضعیت شغلی جوانان

اشتغال یکی از مهمترین دغدغه‌های جوانان است. آنجایی که از آنان درباره‌ی مهمترین نگرانی‌شان پرسش شده بود، اشتغال در رتبه‌ی اول بیشترین فراوانی را داشت. در مجموعه ارزیابی‌های پاسخگویان از اوضاع کشور نیز اشتغال جوانان بیشترین میزان ارزیابی منفی را به خود اختصاص داده است. ۷۶/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند وضعیت شغلی جوانان بد و خیلی بد است. فقط ۵/۸ درصد این موضوع را در وضعیت خوب و خیلی خوب ارزیابی کرده و بقیه آن را در حد وسط خوب و بد دانسته‌اند. با لحاظ جنسیت تفاوت معناداری در ارزیابی از این موضوع بین جوانان مشاهده نمی‌شود. اما ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیش از دیگران از وضعیت شغلی جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند: ۸۰/۳ درصد از این گروه سنی چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۷۳/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۷۸/۶ درصد بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیش از دیگران ارزیابی خوب و متوسط داشته‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از نسبت آنهایی که از وضعیت شغلی جوانان ارزیابی مثبت و متوسط داشته‌اند کاسته و بر نسبت آنهایی که ارزیابی منفی داشته‌اند افزوده شده است. ۸۲/۵ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بر آن بوده‌اند که وضعیت شغلی جوانان بد است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۷۹/۱ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۷۱/۱ درصد می‌رسد.

۴-۲-۵- وضعیت دینی

یکی از مباحثی که در سالهای اخیر به آن زیاد پرداخته می‌شود، وضعیت نگرش‌های دینی جوانان است. از پاسخگویان نیز خواسته شد تا وضعیت دینی جوانان را به طور کلی ارزیابی کلی کنند. ۳۱/۵ درصد از نمونه‌ی مورد بررسی گفته‌اند وضعیت دینی جوانان خوب و خیلی خوب است. هر چند نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت از ارزیابی منفی بیشتر بوده است، با این حال ۲۸/۴ درصد گفته‌اند وضعیت دینی جوانان بد است. بیشترین فراوانی در این باره در ارزیابی متوسط قابل مشاهده است که ۳۹/۲ درصد می‌شود. در مجموع، ارزیابی از وضعیت دینی جوانان منفی نیست و به سمت مثبت گرایش دارد.

مردان بیشتر از زنان از وضعیت دینی جوانان ارزیابی مثبت داشته‌اند: ۳۴/۵ درصد از مردان و ۲۹/۲ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت دینی جوانان خوب است. زنان بیشتر از مردان از این مقوله ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند. با لحاظ گروه‌های سنی نیز ملاحظه می‌شود که ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیش از دیگران ارزیابی مثبت داشته‌اند: ۳۳/۸ درصد

گفته‌اند وضعیت دینی جوانان خوب است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۲۹/۶ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۳۱/۳ درصد می‌رسد. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیش از دیگران از وضعیت دینی جوانان ارزیابی متوسط داده‌اند (۴۱/۲ درصد از آنها). همچنین با در نظر گرفتن سطح تحصیلات تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش تحصیلات از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۳۷/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند وضعیت دینی جوانان خوب است. این در صورتی است که ۳۰/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۵/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران از وضعیت دینی جوانان ارزیابی بینابینی داشته و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران وضعیت دینی جوانان را منفی دانسته‌اند.

۵-۲-۲-۵- وضعیت بهداشتی

وضعیت بهداشتی پنجمین مقوله‌ای بود که از جوانان خواسته شد در ارتباط با کشور مورد ارزیابی قرار دهند. بیشتر پاسخگویان (۴۴/۵ درصد) گفته‌اند وضعیت بهداشتی کشور خوب و خیلی خوب است. با این حال، ۱۸/۲ درصد از این مقوله ارزیابی منفی داشته و ۳۶/۳ درصد از وضعیت بهداشتی ارزیابی بینابینی ارائه کرده‌اند. بررسی متغیرهای زمینه‌ای حاکی از آن است که مردان بیشتر از زنان ارزیابی مثبت و زنان بیشتر از مردان ارزیابی بینابینی داشته‌اند؛ ۴۵/۹ درصد از مردان و ۴۴/۱ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت بهداشتی کشور خوب است. نسبت زنان و مردانی که از این مقوله ارزیابی منفی داشته‌اند تقریباً یکسان است (حدود ۱۸ درصد بوده‌اند). همچنین با افزایش سن از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته و بر میزان دارای ارزیابی بینابینی افزوده می‌شود: ۴۷/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت بهداشتی کشور خوب است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۳/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۱/۵ درصد می‌رسد. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۳۹/۹ درصد) بیشتر از دیگران از وضعیت بهداشتی کشور ارزیابی بینابینی داشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلی افراد از میزان ارزیابی مثبت کاسته و بر میزان ارزیابی منفی و بینابینی افزوده می‌شود؛ در صورتی که ۴۸/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها از وضعیت بهداشتی کشور ارزیابی مثبت داشته‌اند، این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۴۴/۹ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۳۹/۹ درصد می‌رسد.

۶-۲-۵- وضعیت آموزشی

جوانان، عمدتاً وضعیت آموزشی دوره‌های ابتدایی، راهنمایی و متوسطه را تجربه کرده‌اند. در فصل اول خواندیم که سطح تحصیلی ۳/۰ درصد از پاسخگویان ابتدایی، ۹/۰ درصد راهنمایی، ۶۳/۷ درصد متوسطه و دیپلم و ۲۳/۹ درصد دانشگاهی بوده‌اند. به هر صورت، جوانان پاسخگو سطوحی از آموزش عمومی و تخصصی را طی کرده‌اند و تجربه‌ی مستقیم آنان بوده است. ارزیابی ۴۷/۹ درصد از پاسخگویان از وضعیت آموزشی کشور مثبت بوده است. ۱۷/۲ درصد گفته‌اند وضعیت آموزشی بد و خیلی بد است. ۳۴/۱ درصد نیز در این باره ارزیابی بینابینی داشته‌اند.

با لحاظ جنسیت، سن و سطح تحصیلات تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود. زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند: ۵۰/۶ درصد از زنان در مقابل ۴۵/۸ درصد از مردان گفته‌اند وضعیت آموزشی کشور خوب است. هر چند تفاوتی بین میزان ارزیابی بینابینی بین زنان و مردان مشاهده نمی‌شود (در هر دو گروه حدود ۳۴ درصد)، ولی مردان بیش از زنان در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. همچنین با افزایش سن از میزان افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود. ۴۹/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت آموزشی کشور خوب است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۷/۷ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۶/۳ درصد می‌رسد. بیشترین سرریز این تفاوت در ارزیابی بینابینی ریخته شده و تفاوت بین فراوانی ارزیابی منفی بین سه گروه سنی حدود ۱ درصد است. با لحاظ سطح تحصیلات ملاحظه می‌شود که میزان افراد دارای ارزیابی مثبت در سطوح تحصیلی بالاتر، کمتر است: ۵۳/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند وضعیت آموزشی کشور مثبت است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۴۸/۳ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۴۰/۳ درصد می‌رسد. در مقابل، این دسته از افراد بیشتر از دو گروه دیگر ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند: ۳۸/۰ درصد از آنها ارزیابی بینابینی و ۲۱/۷ درصد ارزیابی منفی.

۷-۲-۵- وضعیت روابط خانوادگی

پیش‌تر درباره‌ی روابط خانوادگی پاسخگویان بررسی و ملاحظه شد بیشتر آنها روابط بین والدین خود و بین والدین و فرزندان و جو خانواده را مثبت ارزیابی کرده بودند. وقتی پرسش کلی‌تر مطرح شده، هر چند ارزیابی‌ها همچنان سمت و سوی مثبت پیدا کرده‌اند، ولی از نسبت ارزیابی مثبت در مقایسه با ارزیابی از وضعیت خانواده‌ی خود کاسته شده است. به هر صورت، ۴۶/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند وضعیت روابط خانوادگی در کشور خوب و خیلی خوب است. با این حال، ۱۵/۳ درصد

وضعیت این موضوع را بد و خیلی بد ارزیابی کرده‌اند. ۳۷/۲ درصد نیز در این باره ارزیابی بینابینی داشته‌اند.

بررسی روابط متغیرهای زمینه‌ای با ارزیابی پاسخگویان در وضعیت روابط خانوادگی، رابطه‌ی معناداری را نشان می‌دهد. مردان بیشتر از زنان وضعیت روابط خانوادگی را خوب ارزیابی کرده‌اند: ۴۸/۹ درصد از مردان در مقابل ۴۵/۱ درصد از زنان. زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند. همچنین افراد سنین بالاتر کمتر از پاسخگویان سنین پایین‌تر از وضعیت روابط خانوادگی ارزیابی مثبت بیان کرده‌اند. ۴۲/۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت روابط خانوادگی خوب است. در حالی که این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۳/۹ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۵۱/۶ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود که با افزایش سطح تحصیلات از میزان دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۵۲/۷ درصد از افراد زیر دیپلم گفته‌اند وضعیت روابط خانوادگی خوب است. نسبت افراد دارای این ارزیابی در بین دیپلمه‌ها به ۴۵/۲ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۴۱/۳ درصد می‌رسد. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیش از دیگران در این باره ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند.

۸-۲-۵- وضعیت امنیت اجتماعی

از وضعیت امنیت اجتماعی، ۳۷/۱ درصد از پاسخگویان ارزیابی مثبت داشته‌اند. در این زمینه حدود ۳۰ درصد از افراد پاسخگو گفته‌اند وضعیت امنیت اجتماعی در کشور بد و خیلی بد است. نسبت افراد دارای ارزیابی متوسط نیز تقریباً به همین میزان است (۳۱/۸ درصد).

مردان بیشتر از زنان گفته‌اند وضعیت امنیت اجتماعی در کشور خوب است: ۴۰/۹ درصد از مردان ۳۴/۴ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان بیشتر از مردان ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۴۰/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند وضعیت امنیت اجتماعی خوب است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۳۷/۳ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۳۳/۵ درصد بوده است. توزیع فراوانی افراد دارای تحصیلات دانشگاهی در طبقات دیگر نیز به همین میزان بوده است. ۳۳/۵ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ارزیابی منفی و ۳۳ درصد ارزیابی بینابینی داشته‌اند. با لحاظ گروه‌های سنی، تفاوت معناداری در ارزیابی پاسخگویان از این موضوع ملاحظه نمی‌شود.

۹-۲-۲-۵- وضعیت حقوق زنان

حقوق زنان از جمله مباحثی است که در سالهای اخیر بیشتر مورد توجه مطبوعات و برخی از محافل روشنفکری و دانشگاهی بوده است. در مجموع پاسخگویان از وضعیت حقوق زنان ارزیابی نسبتاً مثبت داشته‌اند. ۳۲/۲ درصد گفته‌اند وضعیت حقوق زنان خوب و خیلی خوب است. ۳۸ درصد از این مقوله ارزیابی بینابینی و ۲۸/۴ درصد ارزیابی منفی داشته‌اند.

مردان بیشتر از زنان در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند. ۳۸/۷ درصد از مردان و ۲۷ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت حقوق زنان در کشور خوب است. زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی منفی و بینابینی ارائه کرده‌اند؛ به طوری که یک سوم از زنان گفته‌اند وضعیت حقوق زنان در کشور بد است. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت آنهایی که از وضعیت حقوق زنان ارزیابی مثبت و نیز ارزیابی بینابینی داشته‌اند کاسته می‌شود: ۳۴/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها این مقوله را در وضعیت خوب جای داده‌اند. نسبت این افراد در بین دیپلمه‌ها به ۳۲/۸ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۲۹/۴ درصد می‌رسد. همچنین این گروه اخیر (دارای تحصیلات دانشگاهی) بیش از دیگران بر آن بوده‌اند که حقوق زنان در کشور از وضعیت مناسبی برخوردار نیست (۳۲/۸ درصد). با لحاظ گروه‌های سنی در این باره تفاوت معناداری بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۱۰-۲-۲-۵- وضعیت فرهنگی

درباره وضعیت فرهنگی کشور ارزیابی جوانان پاسخگو در مجموع مثبت بوده است. ۳۷/۷ درصد گفته‌اند وضعیت فرهنگی کشور خوب و خیلی خوب است. نسبت افراد دارای ارزیابی بینابینی نیز تقریباً همین میزان است (۳۷/۹ درصد). اما، ۲۳/۱ درصد گفته‌اند وضعیت فرهنگی کشور بد است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد نسبت ارزیابی خوب در بین زنان و مردان تفاوتی ندارد (در هر دو گروه حدود ۳۸ درصد)، ولی مردان بیش از زنان ارزیابی منفی و زنان بیشتر ارزیابی بینابینی داشته‌اند: ۲۵ درصد از مردان و ۲۲ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت فرهنگی کشور بد است. از سوی دیگر، ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیش از دیگران در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند: ۳۹/۸ درصد از این گروه سنی چنین گفته‌اند. این نسبت در بین دو گروه سنی دیگر حدود ۳۷ درصد است. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۴۲/۵ درصد از افراد زیر دیپلم وضعیت فرهنگی کشور را بد دانسته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۳۸/۷ درصد و در بین

پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۳۱ درصد می‌رسد. در مقابل، با افزایش سطح تحصیلات بر میزان ارزیابی منفی و بینابینی افزوده می‌شود؛ به طوری که ۲۰/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها وضعیت فرهنگی کشور را بد دانسته‌اند که این ارزیابی در بین دیپلمه‌ها به ۲۲/۷ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۲۹/۵ درصد می‌رسد. البته باید یادآور شد که لزوماً «وضعیت فرهنگی» در نزد این گروه‌ها معنای یکسانی ندارد. از این رو نقطه‌ی ارجاع آنها می‌تواند متفاوت باشد.

۱۱-۲-۲-۵- گرایش به وطن و ملیت

بیشتر پاسخگویان بر این نظر بوده‌اند که گرایش به وطن و ملیت در حد خوب و خیلی خوب است (۴۹/۲ درصد). با این حال، ۱۶/۷ درصد از این مقوله ارزیابی منفی داشته و ۳۲/۷ درصد ارزیابی بینابینی ارائه کرده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با این مقوله نشان می‌دهد مردان بیشتر از زنان گفته‌اند گرایش به وطن و ملیت در کشور وضعیت خوبی دارد: ۵۲/۴ درصد از مردان در مقابل ۴۷/۵ درصد از زنان. زنان بیش از مردان در این باره ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند. با لحاظ گروه‌های سنی ملاحظه می‌شود افراد سنین بالاتر در این باره ارزیابی مثبت‌تری داشته‌اند: ۵۲/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند گرایش به وطن و ملیت در حد خوبی است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۹/۶ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۴۹ درصد می‌رسد. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۵۲/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها بر آن بوده‌اند که گرایش به وطن و ملیت در حد خوبی است. در صورتی که افراد دارای این ارزیابی در گروه دیپلمه‌ها ۴۹/۳ درصد و در گروه تحصیلات دانشگاهی ۴۷/۵ درصد بوده‌اند. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیش از دیگران در این باره ارزیابی منفی (با ۱۸/۶ درصد) و ارزیابی بینابینی (با ۳۳/۹ درصد) داشته‌اند.

۱۲-۲-۲-۵- پایبندی به ارزش‌های اخلاقی

گاه شنیده می‌شود پایبندی به ارزش‌های اخلاقی در جامعه‌ی ما تضعیف شده است و در این زمینه انگشت اتهام بیشتر به سوی جوانان نشانه می‌رود. اما جوانان خود کمتر چنین ایده‌ای دارند. فقط ۲۳/۸ درصد از پاسخگویان گفته‌اند پایبندی به ارزش‌های اخلاقی در وضعیت بد و نامناسبی است. در مقابل، ۳۷/۴ درصد بر آن بوده‌اند پایبندی به ارزش‌های اخلاقی در حد خوبی است و ۳۷/۵ درصد در این باره ارزیابی بینابینی داشته‌اند.

مردان بیشتر از زنان وضعیت پایبندی به ارزش‌های اخلاقی را مثبت ارزیابی

کرده‌اند: ۴۰/۴ درصد از مردان و ۳۵/۶ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت پایبندی به ارزش‌های اخلاقی خوب است. زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی منفی (با ۲۴/۵ درصد) و ارزیابی بینابینی (با ۳۹/۹ درصد) داشته‌اند. همچنین، پاسخگویان سنین پایین‌تر بیشتر از دیگران در این باره نظر مثبت ارائه کرده‌اند. ۳۹/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها پایبندی به ارزش‌های اخلاقی را در حد خوب دانسته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۳۹/۳ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۳۷ درصد می‌رسد. اما میزان افراد دارای ارزیابی منفی در بین دیپلمه‌ها و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی یکسان بوده است (حدود ۲۵ درصد در هر گروه). با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش میزان تحصیلات از نسبت آنهایی که در این باره ارزیابی مثبت داشته کاسته و بر میزان افراد دارای ارزیابی منفی و بینابینی افزوده می‌شود: ۴۴/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند پایبندی به ارزش‌های اخلاقی در حد خوب است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۳۶/۳ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۳۰/۲ درصد می‌رسد.

۱۳-۲-۲-۵- وضعیت ورزشی

جوانان از جمله قشرهایی هستند که ورزش یکی از فعالیت‌های مورد علاقه آنان محسوب می‌شود. این علاقه‌مندی خود را از یک سو در فعالیت‌های ورزشی و از سوی دیگر در هواداری‌های ورزشی نشان می‌دهند. بیشتر پاسخگویان (۵۲/۴ درصد) بر آن بوده‌اند که وضعیت ورزشی کشور خوب و خیلی خوب است. ۳۱/۶ درصد نیز این مقوله را در وضعیت بینابینی ارزیابی کرده و فقط ۱۴/۹ درصد این موضوع را در حد بد و خیلی بد ارزیابی کرده‌اند.

زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی مثبت و بینابینی داشته‌اند: ۵۳/۲ درصد از زنان و ۵۲/۷ درصد از مردان گفته‌اند وضعیت ورزشی کشور خوب است. اما مردان (با ۱۶/۷ درصد) بیشتر از زنان (با ۱۳/۵ درصد) در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. علاوه بر این، با افزایش سن پاسخگویان از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته و بر میزان افراد دارای ارزیابی منفی و بینابینی افزوده می‌شود: ۵۶/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت ورزش کشور خوب است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۵۲/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۷/۴ درصد می‌رسد. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته و بر نسبت افراد دارای ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۵۷/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها بر آن بوده‌اند که وضعیت ورزشی کشور خوب و مناسب است. در صورتی که این گروه از افراد در بین دیپلمه‌ها

۵۳/۳ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۴۵/۳ درصد می‌شده‌اند.

۱۴-۲-۲-۵- وضعیت محیط زیست

توجه به محیط زیست از مقوله‌های جدیدتر است و در دهه‌ی اخیر حساسیت نسبت به آن افزایش یافته است. بیشتر جوانان پاسخگو نیز بر آن بوده‌اند که وضعیت محیط زیست در کشور در حد خوب و یا در وضعیت بینابینی است. ۳۵/۰ درصد گفته‌اند وضعیت محیط زیست در حد خوب و خیلی خوب است و ۳۷/۵ درصد آن را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. به هر صورت، ۲۶/۲ درصد نیز گفته‌اند وضعیت محیط زیست در کشور ما بد و خیلی بد است.

در این باره، زنان بیشتر از مردان ارزیابی مثبت و بینابینی داشته‌اند: ۳۴/۱ درصد از مردان و ۳۶/۷ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت محیط زیست خوب است. اما ۲۸/۹ درصد از مردان (با فاصله‌ی ۴/۶ درصدی از زنان) در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. افراد سنین بالاتر نیز کمتر دارای ارزیابی مثبت بوده‌اند: ۳۸/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت محیط زیست خوب است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۳۴/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۳۱/۷ درصد می‌رسد. همچنین پاسخگویان دارای تحصیلات بالاتر در این باره بیشتر ارزیابی منفی داشته‌اند: ۴۰/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۵/۲ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۸/۷ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی وضعیت این مقوله را در حد خوب ارزیابی کرده‌اند. حدود یک سوم از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (۳۳/۲ درصد) گفته‌اند وضعیت محیط زیست در کشور بد است که این نسبت در بین زیر دیپلمه‌ها به ۲۲/۹ درصد می‌رسد.

۱۵-۲-۲-۵- همبستگی ملی ایرانیان

همبستگی ملی ایرانیان از دیدگاه بیشتر جوانان پاسخگو وضعیت خوب و مناسبی داشته است. ۴۸/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند همبستگی ملی ایرانیان خوب و خیلی خوب است. ۱۷/۱ درصد در این باره ارزیابی منفی و ۳۲/۷ درصد ارزیابی بینابینی داشته‌اند.

نسبت مردان و زنان دارای ارزیابی مثبت در این باره تفاوت قابل ملاحظه‌ای با یکدیگر ندارد (۴۹/۷ و ۴۹/۲ درصد). اما مردان بیشتر از زنان وضعیت همبستگی ملی ایرانیان را منفی دانسته و زنان بیشتر از مردان ارزیابی بینابینی داشته‌اند: ۱۹/۰ درصد از مردان گفته‌اند وضعیت همبستگی ملی ایرانیان بد است. این ارزیابی از سوی ۱۵/۸ درصد از زنان بیان شده است. با لحاظ گروه‌های سنی نیز ملاحظه می‌شود ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها در یک حد و بیش از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها در این باره ارزیابی

مثبت داشته‌اند (هر کدام با ۵۰/۵ درصد). اما ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها کمی بیش از دو گروه سنی دیگر ارزیابی خود را از این مقوله منفی (با ۱۷/۹ درصد) و نیز بنیابینی (با ۳۴/۵ درصد) بیان کرده‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان دارای ارزیابی مثبت کاسته و بر نسبت افراد دارای ارزیابی منفی و بنیابینی افزوده می‌شود: ۵۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند وضعیت همبستگی ملی ایرانیان خوب است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۵۰/۴ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۴۴/۱ درصد می‌رسد. یک پنجم (۲۰/۱ درصد) از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی از این مقوله ارزیابی منفی داشته‌اند که فراوانی دیپلمه‌ها ۳ درصد و زیر دیپلمه‌ها ۴/۳ درصد بوده است.

۱۶-۲-۲-۵-جرم و بزهکاری

بیشتر پاسخگویان (۶۶ درصد) گفته‌اند جرم و بزهکاری در کشور ما از وضعیت بد و خیلی بدی برخوردار است. تنها ۹/۴ درصد وضعیت این مقوله را مثبت ارزیابی کرده‌اند و ۲۳/۱ درصد ارزیابی بنیابینی داشته‌اند.

در این باره بین پاسخگویان با لحاظ جنسیت، سن و سطح تحصیلات تفاوت‌های معناداری مشاهده می‌شود مردان بیشتر از زنان ارزیابی مثبت و بنیابینی و زنان بیشتر ارزیابی منفی داشته‌اند: ۶۹/۵ درصد از زنان گفته‌اند وضعیت جرم و بزهکاری در کشور بد و نامناسب است. این نسبت در بین مردان ۶۴/۳ درصد بوده است. همچنین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها از وضعیت جرم و بزهکاری در کشور ارزیابی منفی داشته‌اند (با ۶۹ درصد). ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیش از دیگران در این باره دارای ارزیابی مثبت (با ۱۰/۸ درصد) و ارزیابی بنیابینی (با ۲۴/۷ درصد) بوده‌اند. علاوه بر این، با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت و بنیابینی کاسته و بر میزان افراد دارای ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۶۴/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند وضعیت جرم و بزهکاری در کشور بد و نامناسب است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۶۷/۳ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۶۹/۶ درصد می‌رسد.

۱۷-۲-۲-۵-رشوه و فساد اقتصادی

درباره وضعیت رشوه و فساد اقتصادی نیز جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند. ۷۰/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند وضعیت رشوه و فساد اقتصادی در کشور ما بد و نامناسب است. فقط ۱۰/۶ درصد وضعیت این مقوله را خوب ارزیابی کرده و ۱۷/۲ درصد ارزیابی بنیابینی داشته‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با ارزیابی از این مقوله نشان می‌دهد زنان بیشتر

از مردان در این باره ارزیابی منفی و بینابینی داشته‌اند: ۷۲/۶ درصد از زنان و ۷۰/۶ درصد از مردان گفته‌اند وضعیت رشوه و فساد اقتصادی در کشور بد است. ۱۸/۱ درصد از زنان نیز در این باره ارزیابی بینابینی و ۱۲/۵ درصد از مردان ارزیابی مثبت داشته‌اند. پاسخگویان سنین بالاتر نیز ارزیابی منفی‌تری از این موضوع داشته‌اند. فقط ۸/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند وضعیت رشوه و فساد در کشور خوب و مناسب است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۱۰/۱ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۱۲/۵ درصد می‌رسد. در صورتی که ۶۹/۳ درصد از این گروه سنی (۱۵ تا ۱۹ ساله) از این مقوله ارزیابی منفی داشته‌اند. ولی ۷۳/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۷۳/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری بیان کرده‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از میزان ارزیابی مثبت و بینابینی کاسته و بر نسبت ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۶۸/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها وضعیت رشوه و فساد اقتصادی را بد دانسته‌اند که این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۷۲/۱ درصد و در پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۷۵/۹ درصد می‌رسد.

جدول ۳۲-۵- ارزیابی جوانان از اوضاع کشور در زمینه‌های مختلف

مقوله	نظر پاسخگویان					
	خیلی خوب	خوب	تا حدی	بد	خیلی بد	بی پاسخ
وضعیت اقتصادی	تعداد	۶۴۳	۳۳۵۱	۴۷۱۸	۴۰۸۱	۲۷۰۴
	درصد	۴/۱	۲۱/۴	۳۰/۱	۲۶/۱	۱۷/۳
وضعیت سیاسی	تعداد	۸۷۸	۴۳۰۵	۵۵۱۰	۲۹۰۱	۱۵۵۵
	درصد	۵/۶	۲۷/۵	۳۵/۲	۱۸/۵	۹/۹
وضعیت شغلی جوانان	تعداد	۱۹۹	۷۰۲	۲۶۷۴	۵۷۲۱	۶۲۳۹
	درصد	۱/۳	۴/۵	۱۷/۱	۳۶/۶	۳۹/۹
وضعیت دینی	تعداد	۸۹۴	۴۰۳۸	۶۱۳۶	۳۰۰۸	۱۴۴۷
	درصد	۵/۷	۲۵/۸	۳۹/۲	۱۹/۲	۹/۲
وضعیت بهداشتی	تعداد	۹۷۶	۶۰۰۰	۵۶۸۸	۶۹۸۹	۸۶۶
	درصد	۶/۲	۳۸/۳	۳۶/۳	۱۲/۷	۵/۵
وضعیت آموزشی	تعداد	۱۲۳۶	۶۲۵۴	۵۳۴۰	۱۸۷۲	۸۰۶
	درصد	۷/۹	۴۰/۰	۳۴/۱	۱۲/۰	۵/۲
وضعیت روابط خانوادگی	تعداد	۱۳۵۴	۵۹۲۱	۵۷۱۷	۱۷۹۱	۶۱۴
	درصد	۸/۷	۳۷/۸	۳۷/۲	۱۱/۴	۳/۹

ادامه در صفحه‌ی بعد...

... ادامه از صفحه‌ی قبل

۱۶۴	۱۹۱۷	۲۷۷۵	۴۹۸۳	۴۶۳۶	۱۱۷۵	تعداد	امنیت اجتماعی
۱/۰	۱۲/۲	۱۷/۷	۳۱/۸	۲۹/۶	۷/۵	درصد	
۲۰۹	۱۵۷۶	۲۸۷۰	۵۹۵۰	۴۲۳۰	۸۱۵	تعداد	وضعیت حقوق زنان
۱/۳	۱۰/۱	۱۸/۳	۳۸/۰	۲۷/۰	۵/۲	درصد	
۲۱۰	۱۰۹۳	۲۵۲۶	۵۹۲۶	۵۰۸۰	۸۱۵	تعداد	وضعیت فرهنگی
۱/۳	۷/۰	۱۹/۱	۳۷/۹	۳۲/۵	۵/۲	درصد	
۲۱۸	۷۸۳	۱۸۲۸	۵۱۲۱	۵۷۰۹	۱۹۹۱	تعداد	گرایش به وطن و ملیت
۱/۴	۵/۰	۱۱/۷	۳۲/۷	۳۶/۵	۱۲/۷	درصد	
۲۰۹	۱۰۹۰	۲۶۳۲	۵۸۶۳	۴۶۳	۱۱۹۳	تعداد	پایبندی به ارزش‌های اخلاقی
۱/۳	۷/۰	۱۶/۸	۳۷/۵	۲۹/۸	۷/۶	درصد	
۱۵۴	۶۶۱	۱۶۷۸	۴۹۵۰	۶۳۱۲	۱۸۹۵	تعداد	وضعیت ورزشی
۱/۰	۴/۲	۱۰/۷	۳۱/۶	۴۰/۳	۱۲/۱	درصد	
۲۰۵	۱۲۶۰	۲۸۳۶	۵۸۶۸	۴۷۱۱	۷۷۰	تعداد	وضعیت محیط زیست
۱/۳	۸/۱	۱۸/۱	۳۷/۵	۳۰/۱	۴/۹	درصد	
۲۵۹	۹۵۰	۱۷۲۱	۵۱۱۲	۵۵۰۸	۲۱۰۰	تعداد	همبستگی ملی ایرانیان
۱/۷	۶/۱	۱۱/۰	۳۲/۷	۳۵/۲	۱۳/۴	درصد	
۲۳۲	۵۲۶۹	۵۰۵۹	۳۶۱۲	۱۰۰۴	۴۷۴	تعداد	جرم و بزهکاری
۱/۵	۳۳/۷	۳۲/۳	۲۳/۱	۶/۴	۳/۰	درصد	
۲۲۴	۷۰۷۶	۳۹۸۹	۲۶۹۸	۸۹۰	۷۷۳	تعداد	رشوه و فساد اقتصادی
۱/۴	۴۵/۲	۲۵/۵	۱۷/۲	۵/۷	۴/۹	درصد	

* درصد هر مقوله سطری و بر حسب کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۳۳-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت اقتصادی کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

ارزیابی	متغیر		جنسیت			سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	مرد	زن	مجموع
خوب	۲۷/۰	۲۴/۶	۳۱/۱	۲۲/۸	۲۰/۳	۳۳/۱	۲۴/۴	۱۷/۱	۲۷/۰	۲۴/۶	۲۷/۰
متوسط	۲۸/۱	۳۲/۶	۳۱/۲	۲۹/۹	۲۹/۷	۳۱/۰	۳۱/۶	۲۷/۸	۲۸/۱	۳۲/۶	۲۸/۱
بد	۴۴/۹	۴۲/۷	۳۷/۷	۴۷/۳	۵۰/۰	۳۵/۹	۴۴/۰	۵۵/۱	۴۴/۹	۴۲/۷	۴۴/۹
پاسخ معتبر	۷۵۰۰	۷۹۹۷	۶۶۱۷	۵۵۳۷	۳۳۴۳	۵۵۸۰	۶۱۴۲	۳۷۱۷	۷۵۰۰	۷۹۹۷	۷۵۰۰
آماره	۳۸/۹۹۶		۰/۱۰۷			۰/۱۴۷			۳۸/۹۹۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۴-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت سیاسی کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۳۵/۴	۳۳/۱	۳۹/۶	۳۱/۵	۳۳/۴	۳۹/۲	۳۴/۲	۲۶/۸
متوسط	۳۳/۶	۳۹/۰	۳۵/۹	۳۶/۸	۳۶/۷	۳۶/۴	۳۷/۶	۳۴/۵
بد	۳۱/۱	۲۷/۸	۲۷/۲	۳۱/۸	۲۹/۹	۲۴/۴	۲۸/۲	۳۹/۰
پاسخ معتبر	۷۳۷۱	۷۷۷۸	۶۵۰۴	۵۴۰۰	۳۲۴۵	۵۴۴۴	۶۰۰۳	۳۶۴۴
آماره	۵۰/۵۸۱		۰/۰۳۸			۰/۱۱۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۵-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت شغلی جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۵/۸	۵/۸	۶/۹	۵/۰	۵/۰	۸/۰	۵/۰	۳/۷
متوسط	۱۷/۶	۱۶/۹	۱۹/۷	۱۴/۷	۱۶/۴	۲۰/۹	۱۵/۹	۱۳/۸
بد	۷۶/۷	۷۷/۳	۷۳/۴	۸۰/۳	۷۸/۶	۷۱/۱	۷۹/۱	۸۲/۵
پاسخ معتبر	۷۵۲۱	۸۰۱۴	۶۶۳۶	۵۵۵۰	۳۳۴۹	۵۵۹۵	۶۱۶۱	۳۷۲۲
آماره	۱/۱۷۱		۰/۰۵۹			۰/۱۰۳		
سطح معناداری	۰/۵۵۷		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۶-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت دینی کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۳۴/۵	۲۹/۲	۳۳/۸	۲۹/۶	۳۱/۳	۳۷/۷	۳۰/۵	۲۵/۱
متوسط	۳۹/۰	۴۰/۰	۳۸/۱	۴۱/۲	۳۹/۷	۳۷/۳	۴۱/۱	۴۰/۳
بد	۲۶/۵	۳۰/۸	۲۸/۲	۲۹/۲	۲۹/۰	۲۵/۰	۲۸/۵	۳۴/۶
پاسخ معتبر	۷۵۰۸	۸۰۱۵	۶۶۳۵	۵۵۴۲	۳۳۴۶	۵۵۹۲	۶۱۵۴	۳۷۱۹
آماره	۵۹/۶۴۳		۰/۰۲۰			۰/۰۹۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۵			۰/۰۰۰		

فصل پنجم: روابط و ارزش‌های اجتماعی

جدول ۳۷-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت بهداشتی در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۴۵/۹	۴۴/۱	۴۷/۹	۴۳/۵	۴۱/۵	۴۸/۴	۴۴/۹	۳۹/۹
متوسط	۳۵/۵	۳۷/۷	۳۴/۴	۳۷/۴	۳۹/۹	۳۴/۹	۳۷/۴	۳۸/۱
بد	۱۸/۶	۱۸/۲	۱۷/۸	۱۹/۰	۱۸/۶	۱۶/۷	۱۷/۸	۲۲/۰
پاسخ معتبر	۷۵۰۳	۸۰۱۶	۶۶۳۳	۵۵۴۱	۳۳۴۵	۵۵۸۷	۶۱۵۹	۳۷۱۵
آماره	۸/۰۶۶		۰/۰۴۰			۰/۰۶۱		
سطح معناداری	۰/۰۱۸		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۸-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت آموزشی در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۴۵/۸	۵۰/۶	۴۹/۸	۴۷/۷	۴۶/۳	۵۳/۶	۴۸/۳	۴۰/۳
متوسط	۳۴/۶	۳۴/۲	۳۲/۸	۳۴/۸	۳۷/۱	۳۲/۲	۳۴/۲	۳۸/۰
بد	۱۹/۵	۱۵/۲	۱۷/۴	۱۷/۵	۱۶/۶	۱۴/۱	۱۷/۴	۲۱/۷
پاسخ معتبر	۷۵۰۲	۸۰۰۶	۶۶۲۲	۵۵۴۰	۳۳۴۶	۵۵۷۹	۶۱۵۸	۳۷۱۴
آماره	۶۱/۲۸۷		۰/۰۱۷			۰/۰۹۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۱۶			۰/۰۰۰		

جدول ۳۹-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت روابط خانوادگی در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۴۸/۹	۴۵/۱	۵۱/۶	۴۳/۹	۴۲/۸	۵۲/۷	۴۵/۲	۴۱/۳
متوسط	۳۶/۲	۳۸/۸	۳۴/۴	۴۰/۰	۳۹/۷	۳۳/۲	۳۹/۴	۴۱/۰
بد	۱۴/۹	۱۶/۱	۱۴/۰	۱۶/۱	۱۷/۵	۱۴/۱	۱۵/۴	۱۷/۷
پاسخ معتبر	۷۴۹۶	۸۰۰۱	۶۶۱۷	۵۵۳۷	۳۳۴۳	۵۵۷۶	۶۱۵۵	۳۷۰۸
آماره	۲۲/۷۹۴		۰/۰۶۹			۰/۰۷۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۵-۴۰- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت امنیت اجتماعی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۴۰/۹	۳۴/۴	۳۷/۷	۳۷/۴	۳۷/۵	۴۰/۳	۳۷/۳	۳۳/۵
متوسط	۳۱/۸	۳۲/۶	۳۱/۳	۳۲/۸	۳۲/۸	۳۲/۲	۳۱/۷	۳۳/۰
بد	۲۷/۳	۳۳/۱	۳۱/۰	۲۹/۸	۲۹/۷	۲۷/۵	۳۱/۰	۳۳/۵
پاسخ معتبر	۷۴۹۶	۷۹۹۰	۶۶۰۹	۵۵۳۵	۳۳۴۲	۵۵۶۳	۶۱۵۵	۳۷۱۰
آماره	۸۷/۰۶۳		-۰/۰۰۵			۰/۰۵۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۴۸۶			۰/۰۰۰		

جدول ۵-۴۱- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت حقوق زنان در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۳۸/۷	۲۷/۰	۳۳/۱	۳۲/۳	۳۲/۵	۳۴/۶	۳۲/۸	۲۹/۴
متوسط	۳۷/۱	۳۹/۸	۳۸/۴	۳۸/۴	۳۹/۰	۳۹/۰	۳۸/۶	۳۷/۷
بد	۲۴/۱	۳۳/۱	۲۸/۵	۲۹/۳	۲۸/۵	۲۶/۴	۲۸/۶	۳۲/۸
پاسخ معتبر	۷۴۴۷	۷۹۹۴	۶۵۹۱	۵۵۲۰	۳۳۳۰	۵۵۴۲	۶۱۴۵	۳۶۹۷
آماره	۲۷۵/۸۸۰		۰/۰۰۵			۰/۰۴۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۵۰۹			۰/۰۰۰		

جدول ۵-۴۲- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت فرهنگی کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۳۸/۱	۳۸/۳	۳۹/۸	۳۷/۰	۳۶/۹	۴۲/۵	۳۸/۷	۳۱/۰
متوسط	۳۷/۰	۳۹/۷	۳۷/۲	۳۹/۳	۳۹/۲	۳۷/۴	۳۸/۷	۳۹/۶
بد	۲۵/۰	۲۲/۰	۲۳/۰	۲۳/۷	۲۳/۸	۲۰/۱	۲۲/۷	۲۹/۵
پاسخ معتبر	۷۴۷۹	۷۹۶۱	۶۶۰۱	۵۵۲۱	۳۳۱۸	۵۵۳۸	۶۱۳۷	۳۷۰۸
آماره	۲۲/۰۷۷		۱۲/۵۴۸			۰/۰۸۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۱۴			۰/۰۰۰		

فصل پنجم: روابط و ارزش‌های اجتماعی

جدول ۴۳-۵- ارزیابی پاسخگویان از گرایش به وطن و ملیت در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۵۲/۴	۴۷/۵	۴۹/۰	۴۹/۶	۵۲/۲	۵۲/۲	۴۹/۳	۴۷/۵
متوسط	۳۰/۹	۳۵/۳	۳۳/۳	۳۳/۴	۳۲/۵	۳۲/۷	۳۳/۱	۳۳/۹
بد	۱۶/۶	۱۷/۲	۱۷/۷	۱۶/۹	۱۵/۳	۱۵/۰	۱۷/۷	۱۸/۶
پاسخ معتبر	۷۴۷۲	۷۹۶۰	۶۵۹۶	۵۵۱۲	۳۳۲۴	۵۵۴۰	۶۱۲۷	۳۷۰۷
آماره	۴۱/۱۶۰		-۰/۰۲۳			۰/۰۳۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۱			۰/۰۰۰		

جدول ۴۴-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت پابندی به ارزش‌های اخلاقی در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۴۰/۴	۳۵/۶	۳۹/۸	۳۹/۳	۳۷/۰	۴۴/۹	۳۶/۳	۳۰/۲
متوسط	۳۵/۹	۳۹/۹	۳۷/۷	۳۸/۲	۳۸/۱	۳۶/۵	۳۸/۶	۳۹/۱
بد	۲۳/۷	۲۴/۵	۲۲/۵	۲۵/۲	۲۴/۹	۱۸/۶	۲۵/۲	۳۰/۷
پاسخ معتبر	۷۴۷۱	۷۹۷۰	۶۵۹۱	۵۵۱۶	۳۳۳۴	۵۵۴۱	۶۱۳۸	۳۷۰۴
آماره	۴۱/۴۰۹		۰/۰۲۹			۰/۱۲۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۴۵-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت ورزشی کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۵۲/۷	۵۳/۲	۵۶/۳	۵۲/۴	۴۷/۴	۵۷/۸	۵۳/۳	۴۵/۳
متوسط	۳۰/۵	۳۳/۳	۲۹/۰	۳۲/۶	۳۶/۷	۲۹/۱	۳۱/۸	۳۶/۲
بد	۱۶/۷	۱۳/۵	۱۴/۷	۱۵/۱	۱۵/۹	۱۳/۰	۱۴/۹	۱۸/۶
پاسخ معتبر	۷۵۰۸	۷۹۸۸	۶۶۲۱	۵۵۳۸	۳۳۳۷	۵۵۷۲	۶۱۴۹	۳۷۱۷
آماره	۳۵/۴۹۸		۰/۰۵۳			۰/۰۸۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۴۶-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت محیط زیست در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
						زن	مرد	
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	ارزیابی
۲۸/۷	۳۵/۲	۴۰/۳	۳۱/۷	۳۴/۱	۳۸/۵	۳۶/۷	۳۴/۱	خوب
۳۸/۲	۳۹/۰	۳۶/۸	۴۰/۹	۳۸/۰	۳۶/۵	۳۸/۹	۳۷/۰	متوسط
۳۳/۲	۲۵/۸	۲۲/۹	۲۷/۳	۲۷/۹	۲۵/۰	۲۴/۳	۲۸/۹	بد
۳۷۰۱	۶۱۲۹	۵۵۵۸	۳۳۲۶	۵۵۲۲	۶۵۹۷	۷۹۵۷	۷۴۸۸	پاسخ معتبر
۰/۰۹۳			۰/۰۴۶			۴۱/۱۷۴		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۴۷-۵- ارزیابی پاسخگویان از همبستگی ملی ایرانیان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
						زن	مرد	
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	ارزیابی
۴۴/۱	۵۰/۴	۵۲/۰	۵۰/۵	۴۷/۶	۵۰/۵	۴۹/۲	۴۹/۷	خوب
۳۵/۹	۳۲/۵	۳۲/۲	۳۲/۸	۳۴/۵	۳۲/۴	۳۵/۰	۳۱/۷	متوسط
۲۰/۱	۱۷/۱	۱۵/۸	۱۶/۷	۱۷/۹	۱۷/۲	۱۵/۸	۱۹/۴	بد
۳۶۹۳	۶۱۰۶	۵۵۳۴	۳۳۲۶	۵۴۹۰	۶۵۷۵	۷۹۳۱	۷۴۶۰	پاسخ معتبر
۰/۰۵۳			۱۲/۱۱۰			۳۶/۴۰۵		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۱۷			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۴۸-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت جرم و بزهکاری در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
						زن	مرد	
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	ارزیابی
۸/۸	۹/۲	۱۰/۵	۸/۶	۸/۷	۱۰/۸	۸/۲	۱۱/۱	خوب
۲۱/۷	۲۳/۴	۲۴/۶	۲۲/۸	۲۲/۳	۲۴/۷	۲۲/۳	۲۴/۶	متوسط
۶۹/۹	۶۷/۳	۶۴/۹	۶۸/۶	۶۹/۰	۶۴/۵	۶۹/۵	۶۴/۳	بد
۳۶۹۸	۶۱۱۱	۵۵۵۲	۳۳۲۴	۵۵۱۲	۶۵۸۲	۷۹۵۳	۷۴۶۵	پاسخ معتبر
۰/۰۳۶			۰/۰۴۰			۵۷/۶۶۸		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۴۹-۵- ارزیابی پاسخگویان از وضعیت رشوه و فساد اقتصادی در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی خوب	۱۲/۵	۹/۲	۱۲/۵	۱۰/۱	۸/۵	۱۲/۱	۱۰/۳	۹/۷
متوسط	۱۶/۹	۱۸/۱	۱۸/۳	۱۶/۲	۱۸/۲	۱۹/۵	۱۷/۶	۱۴/۳
بد	۷۰/۶	۷۲/۷	۶۹/۳	۷۳/۷	۷۳/۳	۶۸/۴	۷۲/۱	۷۵/۹
پاسخ معتبر	۷۴۸۲	۷۹۴۴	۶۵۹۱	۵۵۰۷	۳۳۲۸	۵۵۵۹	۶۱۰۶	۳۷۰۴
آماره	۴۳/۱۷۳		۰/۰۴۳			۰/۰۵۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۳-۵- نگرش به ارزش‌ها

در بخشی از پرسشنامه تعدادی از ارزش‌های اجتماعی مطرح و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آنها بیان کنند. این ارزش‌ها عبارت بودند از: حاکمیت ضوابط، صداقت در روابط، در نظر گرفتن منافع جمعی و تأکید بر ارزش‌های غیرمادی. اما برای اندازه‌گیری نظر پاسخگویان درباره این ارزش‌ها، نقطه‌ی مقابل و نظر مخالف با آن ارزش‌ها در گویه‌هایی طرح شد؛ به عبارتی دیگر، پاسخگویان با جمله‌هایی مواجه می‌شدند که حکایت از فقدان و به محاق افتادن ارزش‌های اجتماعی داشت. از این رو، عناوین انتخاب شده در این بخش نیز حکایت از این به محاق افتادن دارد.

۱-۳-۵- حاکمیت روابط بر ضوابط

از پاسخگویان خواسته شد تا نظر خود را درباره این جمله بیان کنند: این روزها در جامعه روابط بر ضابطه حاکمیت دارد. بیشتر پاسخگویان با این نظر موافق و خیلی موافق بوده‌اند (۶۴/۴ درصد). فقط ۷ درصد با این نظر مخالف بوده‌اند که در جامعه رابطه بر ضابطه حاکمیت دارد. ۲۶/۹ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند. در مقابل هر یک نفری که گفته است در جامعه ما رابطه بر ضابطه حاکمیت ندارد، ۹ نفر بر آن بوده‌اند که روابط بر ضوابط برتری و تفوق دارند.

مردان بیش از زنان با این نظر موافق بوده‌اند که روابط بر ضوابط حاکمیت دارد: ۶۸/۲ درصد از مردان در مقابل ۶۲/۹ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان بیش از مردان با این نظر مخالف بوده و یا نظری نداشته‌اند. با افزایش سن نیز بر میزان افرادی که با نظر طرح شده موافق بوده‌اند، افزوده شده است: ۵۸/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها

با این نظر موافقت کرده‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۶۸/۷ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۷۴/۲ درصد می‌رسد. از سوی دیگر، ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیش از دیگران در این باره بی‌نظر بوده‌اند؛ حدود یک سوم از آنان (۳۳/۶ درصد) چنین وضعیتی داشته‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات بر میزان افراد موافق با این نظر که در کشور روابط بر ضوابط حاکمیت دارد، افزوده می‌شود: ۶۱/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها و ۶۳/۸ درصد از دیپلمه‌ها چنین نظری داشته‌اند. ولی این نسبت در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۷۴/۸ درصد می‌رسد. نسبت افراد بی‌نظر در بین زیر دیپلمه‌ها در این مقوله بیشتر از دیگر افراد است (۳۰/۳ درصد)، هر چند این میزان با نسبت دیپلمه‌های بی‌نظر فاصله‌ی چندانی ندارد ولی با افراد بی‌نظر دارای تحصیلات عالی تفاوت قابل توجهی دارد: ۱۹/۸ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات عالی بی‌نظر بوده‌اند.

۲-۳-۵ عدم صداقت

بیشتر پاسخگویان با این گویه که «مردم در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق و یکرنگ نیستند» موافق و خیلی موافق بوده‌اند (۸۰/۳ درصد). فقط ۹/۱ درصد در این باره مخالفت ورزیده‌اند و ۱۰/۳ درصد نظری نداشته‌اند. در مقابل هر یک نفری که مردم را در روابط‌شان صادق و یکرنگ دانسته‌اند، ۹ نفر مردم را غیرصادق ارزیابی کرده‌اند. در این باره زنان بیشتر از مردان، مردم را غیرصادق ارزیابی کرده‌اند: ۸۱/۹ درصد از زنان و ۷۹/۱ درصد از مردان گفته‌اند مردم در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق و یکرنگ نیستند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران با نظر مطرح شده موافق بوده‌اند: ۸۳/۱ درصد این نظر را داشته‌اند. این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۷۷/۶ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۸۲/۳ درصد بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که افراد دارای تحصیلات بالاتر بیشتر از دیگران بر حاکمیت روابط بر ضوابط تأکید کرده‌اند. در صورتی که ۷۵/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند در کشور روابط بر ضوابط حاکم شده است، ۸۲/۳ درصد از دیپلمه‌ها و ۸۴/۷ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. در مقابل، با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افرادی که با نظر مطرح شده مخالف و یا بی‌نظر بوده‌اند، کاسته شده است.

۳-۳-۵ حاکمیت ارزش‌های مادی

برای سنجش مقوله‌ی حاکمیت ارزش‌های مادی، این گویه مطرح شد: «این روزها

پول حرف اول را می‌زند». نسبت قابل توجهی از پاسخگویان (۸۲/۵ درصد) با جمله‌ی بیان شده موافق بوده‌اند. تنها ۱۰/۶ درصد مخالف این نظر بوده‌اند. در مقابل هر یک نفری که با نظر مطرح شده مخالف بوده، ۸ نفر گفته‌اند این روزها پول حرف اول را می‌زند.

در این باره با لحاظ جنسیت و سطح تحصیلات تفاوت معنادار و قابل قبولی بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود. اما افراد سنین بالاتر بیشتر از دیگران با نظر بیان شده موافق بوده‌اند. ۸۴/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. ولی این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸۳/۵ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۸۰/۹ درصد می‌رسد.

۴-۳-۵- در نظر گرفتن نفع شخصی

بی‌توجهی به نفع دیگران و در نظر گرفتن نفع شخصی، یکی از آسیب‌های اجتماعی است که کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. این آسیب یکی از مهمترین ارزش‌های اجتماعی را هدف قرار می‌دهد که انسجام اجتماعی را تقویت می‌کند. در این باره با بیان این جمله که «در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد» از پاسخگویان خواسته شد تا نظر موافق یا مخالف خود را بیان کنند. بیشتر پاسخگویان (۵۷/۷ درصد) گفته‌اند با این نظر موافق و کاملاً موافق هستند. با این حال ۳۱ درصد مخالف و کاملاً مخالف این نظر بوده‌اند که قابل توجه است. البته باید توجه داشت که این گویه در مقایسه با سه گویه‌ی دیگر، گروه هدف متفاوتی داشته است. در سه گویه‌ی قبل از پاسخگو خواسته می‌شد تا موضوع را در جامعه ارزیابی کنند ولی در این مقوله از او خواسته شد تا نظر خود را درباره موضوع بیان کنند. شاید اگر گویه به این صورت طرح می‌شد: «در شرایط فعلی هر کس به فکر خودش است» آنگاه میزان موافقان با آن افزایش و از نسبت مخالفان کاسته می‌شد.

مردان بیش از زنان با نظر طرح شده موافق و یا بی‌نظر بوده‌اند: ۵۹/۳ درصد از مردان و ۵۶/۵ درصد از زنان گفته‌اند در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد. حدود یک سوم از زنان (۳۳ درصد) با این نظر مخالف بوده‌اند. با لحاظ سن نیز تفاوت بین پاسخگویان معنادار می‌شود؛ به طوری که افراد گروه سنی بالاتر بیشتر از دیگران با این نظر مخالف و کمتر از دیگران با نظر مطرح شده موافق بوده‌اند: ۵۸/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بر آن بوده‌اند که در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد. این نظر در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۷/۹ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۵۶/۸ درصد موافق داشته است. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افراد

موافق این نظر کاسته و بر میزان مخالفان و بی‌نظران با آن افزوده شده است: ۶۱/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها با نظر مطرح شده موافقت داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۵۶/۸ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۵۴/۱ درصد می‌رسد.

جدول ۵-۵۰- این روزها در جامعه روابط بر ضابطه حاکمیت دارد

	خیلی موافق	خیلی مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۴۸۰۹	۲۵۱	۲۵۱	۱۵۶۵۰
درصد	۳۰/۷	۱/۶	۱/۶	۱۰۰/۰

جدول ۵-۵۱- نظر پاسخگویان درباره «این روزها در جامعه روابط بر ضابطه حاکمیت دارد» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موافق	۶۸/۲	۶۲/۹	۵۸/۴	۶۸/۷	۷۴/۲	۶۱/۱	۶۳/۸	۷۴/۸
بی‌نظر	۲۵/۰	۲۹/۶	۳۳/۶	۲۴/۸	۱۹/۳	۳۰/۳	۲۹/۴	۱۹/۸
مخالف	۶/۸	۷/۵	۸/۰	۶/۶	۶/۵	۸/۶	۶/۹	۵/۵
پاسخ معتبر	۷۴۷۳	۷۹۲۶	۶۵۷۱	۵۵۱۳	۳۳۱۵	۵۵۱۳	۶۱۲۱	۳۷۰۶
آماره	۴۸/۰۴۶		-۰/۱۱۹			-۰/۰۹۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۵-۵۲- مردم در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق و یکرنگ نیستند

	خیلی موافق	خیلی مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۵۸۵۲	۳۱۰	۶۴	۱۵۶۵۰
درصد	۳۷/۴	۲/۰	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۵۳-۵- نظر پاسخگویان درباره «مردم در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق و یکرنگ نیستند» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی								
موافق	۷۹/۱	۸۱/۹	۷۷/۶	۸۳/۱	۸۲/۳	۷۵/۹	۸۲/۳	۸۴/۷
بی نظر	۱۱/۵	۹/۳	۱۲/۱	۸/۹	۹/۲	۱۲/۰	۹/۸	۸/۵
مخالف	۹/۴	۸/۸	۱۰/۳	۸/۰	۸/۵	۱۲/۰	۷/۸	۶/۷
پاسخ معتبر	۷۵۳۴	۸۰۵۲	۶۶۵۹	۵۵۶۶	۳۳۶۱	۵۶۰۸	۶۱۸۳	۳۷۳۴
آماره	۲۳/۵۶۶		۶۵/۹۰۳			-۰/۰۸۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۵۴-۵- این روزها پول حرف اول را می‌زند

	خیلی موافق	موافق	بی نظر	مخالف	خیلی مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۸۲۴۰	۴۶۶۲	۱۰۶۲	۱۲۴۹	۴۰۶	۳۱	۱۵۶۵۰
درصد	۵۲/۷	۲۹/۸	۶/۸	۸/۰	۲/۶	۰/۲	۱۰۰/۰

جدول ۵۵-۵- نظر پاسخگویان درباره «این روزها پول حرف اول را می‌زند» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی								
موافق	۸۲/۴	۸۲/۸	۸۰/۹	۸۳/۵	۸۴/۴	۸۱/۹	۸۳/۴	۸۲/۶
بی نظر	۷/۰	۶/۶	۷/۵	۶/۲	۶/۴	۶/۲	۶/۶	۷/۹
مخالف	۱۰/۶	۱۰/۶	۱۱/۵	۱۰/۳	۹/۳	۱۱/۸	۱۰/۰	۹/۵
پاسخ معتبر	۷۵۳۹	۸۰۸۰	۶۶۷۴	۵۵۸۰	۳۳۶۵	۵۶۲۶	۶۱۹۳	۳۷۴۰
آماره	۰/۹۵۹		-۰/۰۳۵			-۰/۰۱۲		
سطح معناداری	۰/۶۱۹		۰/۰۰۰			۰/۱۱۲		

جدول ۵۶-۵- در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد

	خیلی موافق	موافق	بی نظر	مخالف	خیلی مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۴۴۴۲	۴۵۸۶	۱۷۲۵	۳۷۶۱	۱۰۸۹	۴۷	۱۵۶۵۰
درصد	۲۸/۴	۲۹/۳	۱۱/۰	۲۴/۰	۷/۰	۰/۳	۱۰۰/۰

جدول ۵-۵۷- نظر پاسخگویان درباره «در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد» بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
ارزیابی								
موافق	۵۹/۳	۵۶/۶	۵۸/۴	۵۷/۹	۵۶/۸	۶۱/۶	۵۶/۸	۵۴/۱
بی‌نظر	۱۱/۷	۱۰/۴	۱۱/۵	۱۱/۰	۱۰/۳	۱۰/۰	۱۱/۲	۱۲/۵
مخالف	۲۹/۰	۳۳/۰	۳۰/۱	۳۱/۱	۳۲/۹	۲۸/۴	۳۲/۰	۳۳/۴
پاسخ معتبر	۷۵۳۹	۸۰۶۴	۶۶۶۴	۵۵۶۹	۳۳۷۰	۵۶۱۷	۶۱۹۰	۳۷۳۵
آماره	۳۱/۰۹۶		۰/۰۱۵			۰/۰۵۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۴۰			۰/۰۰۰		

۴-۵- فرا نگاه

جوانان به جهت موقعیت سنی و روانی‌شان، روابط اجتماعی متفاوتی در مقایسه با دیگر گروه‌های سنی دارند. یکی از این روابط دوستی با جنس مخالف است. تنها یک سوم از پاسخگویان مخالف وجود چنین دوستی‌هایی بوده‌اند. دیگران یا کاملاً موافق بوده‌اند و یا نسبتی از موافقت را بیان کرده‌اند. اما این موافقت به معنای آن نیست که تمام آنها دارای چنین روابطی هستند. فقط ۲۸/۴ درصد از مردان و ۱۶/۴ درصد از زنان پاسخگو گفته‌اند دارای دوستی از جنس مخالف هستند. البته با لحاظ بازدارنده‌های درونی در پاسخ به این پرسش می‌توان نسبت بیان شده را حداقل وضعیت موجود دانست. اما نکته‌ی مهم اینجاست که مردان بیشتر از زنان موافق دوستی با جنس مخالف بوده‌اند. از این رو، می‌توان تصریح کرد که فزونی مردان دارای دوست غیرهمجنس در مقایسه با زنان قابل توجیه است. اما این که چرا فراوانی این دسته از مردان به میزان قابل ملاحظه و معناداری از فراوانی زنان بیشتر است، به این باز می‌گردد که تعداد دوستان غیرهمجنس مردان بیشتر از تعداد دوستان غیرهمجنس زنان بوده است.

از سوی دیگر مناسب‌ترین سن ازدواج به عنوان سن آغاز روابط زناشویی به طور متوسط برای مردان ۲۶ سال و برای زنان حدود ۲۲ سال بیان شده است. در مجموع مردان برای سن ازدواج -چه در میان مردان و چه در میان زنان- سن پایین‌تری را در مقایسه با زنان پیشنهاد داده‌اند؛ یعنی زنان خواهان ازدواج دیرتری هستند؛ این در صورتی است که نسبت مجرد قطعی در میان زنان بیشتر از مردان برآورد می‌شود. در این ازدواج، زنان بیشتر از مردان خواهان فرزند کمتر هستند: ۸۶/۶ درصد از زنان و ۸۱/۴ درصد از مردان خواهان ۱ فرزند بوده‌اند.

بیشترین نگرانی جوانان پاسخگو اشتغال مناسب است. پس از آن مسائل مالی-اقتصادی و سپس مسائل تحصیلی و کنکور قرار می‌گیرد. ازدواج رتبه‌ی چهارم نگرانی‌ها را به خود اختصاص داده است. به نظر می‌رسد با توجه به اینکه پاسخگویان بین سنین ۱۵ تا ۲۹ سال بوده و میانگین سن پیشنهادی‌شان برای ازدواج مردان ۲۶ و زنان ۲۲ سال بوده است، از این رو جایگاه چهارم نگرانی‌ها برای ازدواج بعید به نظر نمی‌رسد؛ علاوه بر اینکه گام‌های اولیه برای رسیدن به این هدف، داشتن شغل مناسب و حل مسائل مالی-اقتصادی است. اما مهمترین اهداف شخصی جوانان پاسخگو در آینده ادامه‌ی تحصیل و یافتن شغل مناسب و پس از آن پولدار شدن بوده است. به نظر می‌رسد جوانان در دستیابی به این اهداف تا حدودی با مشکل مواجه باشند؛ چرا که در هر سه زمینه بیشترین نگرانی را ابراز کرده‌اند.

نگرش به ارزش‌های اجتماعی از مجموع چهار گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

الف- این روزها، در جامعه رابطه بر ضابطه حاکمیت دارد،

ب- مردم در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق و یکرنگ نیستند،

ج- در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد،

د- این روزها پول حرف اول را می‌زند.

با توجه به اینکه گویه‌ها از فقدان ارزش‌های اجتماعی حکایت می‌کرد، از این رو، نگرش مثبت به جامعه مستلزم مخالفت با این گویه‌ها بوده است. بر این مبنای جمع کردن چهار گویه، نمره‌ی فردی که از وجود ارزش‌های اجتماعی در جامعه ارزیابی کاملاً مثبت داشته باشد ۲۰ و نمره‌ی فردی که در این باره ارزیابی کاملاً منفی ابراز کند ۴ خواهد شد. نمره ۱۲ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این چهار گویه نشان می‌دهد که در مجموع نظر پاسخگویان نسبت به وجود ارزش‌های اجتماعی منفی بوده است (میانگین = ۸/۳)؛ به این معنی که در مجموع پاسخگویان با فقدان ارزش‌های اجتماعی در جامعه موافق بوده‌اند و تا حدودی بر آن هستند که در جامعه‌ی ما رابطه بر ضابطه حاکمیت دارد و افراد در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق نیستند و هر کسی باید به فکر خودش باشد و پول حرف اول را می‌زند. نیمی از پاسخگویان تا نمره‌ی ۸ (نمره‌ی موافقت با وجود وضعیت نابسامان در ارزش‌های اجتماعی و داشتن نگرش منفی نسبت به وضعیت جامعه در این زمینه) و نیمی دیگر نمره‌ی بالاتر از ۸ گرفته‌اند.

تفاوت بین میانگین نمرات مردان و زنان معنادار است؛ هر چند شدت رابطه و همبستگی موجود چندان قابل توجه نیست: میانگین نمره‌ی مردان ۸/۲ و نمره‌ی زنان

۸/۴ بوده است که نشان می‌دهد زنان از وضعیت ارزش‌های اجتماعی ارزیابی مثبت‌تری داشته‌اند. با افزایش سن نیز از میزان ارزیابی مثبت از وجود ارزش‌های اجتماعی کاسته می‌شود: میانگین نمره‌ی ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۸/۶ بوده است. این نمره در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸/۲ و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۸/۱ می‌رسد که به این معنی است که از نگاه گروه‌های سنی بالاتر ارزش‌های اجتماعی در جامعه ما با مشکل مواجه هستند. پاسخگویان با تحصیلات بالاتر نیز بیش از سطوح تحصیلی پایین‌تر بر این نظر هستند. میانگین نمره‌ی زیر دیپلمه‌ها ۸/۵ می‌شود. این میانگین برای دیپلمه‌ها ۸/۳ و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۸/۱ است. البته باید تأکید کرد که میزان همبستگی و شدت رابطه بین سطح تحصیلات و نمره‌ی ارزش‌های اجتماعی ضعیف است.

همین نوع نگاه و ارزیابی از ارزش‌ها را می‌توان در ارزیابی از وضعیت جامعه نیز دید. آنجایی که بیشتر جوانان وضعیت رشوه و فساد اقتصادی، جرم و بزهکاری و وضعیت شغلی جوانان را بد ارزیابی می‌کنند، حاکی از مواجهه‌ی ارزش‌ها با مجموعه‌ای از مشکلات و موانع است.

جدول ۵۱-۵- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش ارزش‌های اجتماعی

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ
این روزها در جامعه روابط بر ضابطه حاکمیت دارد	۳۰/۷	۳۳/۷	۲۶/۹	۵/۴	۱/۶	۱۰/۶
مردم در روابط اجتماعی شان با یکدیگر صادق نیستند	۳۷/۴	۴۲/۹	۱۰/۳	۷/۱	۲/۰	۰/۴
این روزها پول حرف اول را می‌زند	۵۲/۷	۲۹/۸	۶/۸	۸/۰	۲/۶	۰/۲
در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد	۲۸/۴	۲۹/۳	۱۱/۰	۲۴/۰	۷/۰	۰/۳

* درصد‌های هر سطر بر حسب کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۵-۵۹- میانگین نمره‌ی پاسخگویان به چهار گویه‌ی ارزش‌های اجتماعی بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۸/۲	۲/۹۳	۷۴۳۸	۴۸/۵	۳/۵۳۴	۰/۰۰۰
	زن	۸/۴	۲/۸۴	۷۸۸۵	۵۱/۵		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۸/۶	۲/۸۸	۶۵۴۲	۴۲/۷	۴۲/۲۴۱	۰/۰۰۰
	۲۰ تا ۲۴ سال	۸/۲	۲/۸۴	۵۴۸۳	۳۷/۸		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۸/۱	۲/۹۴	۳۲۹۸	۲۱/۵		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۸/۵	۲/۹۴	۵۴۸۳	۳۵/۹	۱۴/۹۸۹	۰/۰۰۰
	دیپلم	۸/۳	۲/۸۳	۶۰۹۱	۳۹/۹		
	بالاتر از دیپلم	۸/۱	۲/۸۹	۳۶۹۱	۲۴/۲		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۸/۳

فصل ششم

اوقات فراغت و سبک زندگی

نحوه‌ی گذران اوقات فراغت و سبک زندگی مفاهیم نوینی هستند که در چند دهه‌ی اخیر بخش قابل توجهی از مطالعات و پژوهش‌های جامعه‌شناسی را بالاخص در کشورهای غربی به خود اختصاص داده است. وسعت این توجه تا به آن پایه است که کوکرام جامعه‌شناس معاصر بر آن است که پژوهش درباره سبک‌های زندگی به معنای وسیع آن که نحوه‌ی گذران اوقات فراغت را نیز دربر می‌گیرد، می‌رود تا کانون تمرکز جامعه‌شناسی شود. از زمانی که ماکس وبر این مفهوم را در مباحث قشربندی اجتماعی خود برای بیان وضعیت گروه‌های منزلتی به کاربرد و آن را شیوه‌های رفتار، لباس پوشیدن، سخن گفتن، اندیشیدن و نگرش‌های مشخص کننده‌ی آن گروه‌ها دانست تا کنون جامعه‌شناسان بسیاری در این باره به ایده‌سازی و طرح مباحث نظری و پژوهش‌های میدانی پرداخته‌اند. بالاخص در دوره‌ی اخیر که توجه به زندگی روزمره یکی از کانون‌های توجه جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی شده، این توجه خود را بیشتر نمایان کرده است. به هر روی اوقات فراغت و سبک زندگی عمدتاً با مصرف و خصوصاً مصرف فرهنگی به عنوان ابزاری برای تولید فرهنگی، مشروعیت‌سازی و مبارزه در فضای اجتماعی مطرح شده است. در مصرف، ارزش‌ها، نشانه‌ها و نمادها

فعالانه درگیر تولید و بازتولید ساختارهای اجتماعی هستند. به قول بوردیو نظام قریحه‌های برآمده از عادت‌واره نیز بر تعیین نوع و میزان مصرف مؤثرند. در بررسی ارزش‌ها و نگرش‌های جوانان تلاش شده است تا به بخشی از این مسأله البته فقط در قالب اوقات فراغت- پاسخ گفته شود و مصرف فرهنگی افراد در زمان‌های فراغت از فعالیت‌های خاص روزانه مورد بررسی قرار گیرد و بر این تأکید می‌شود که سبک زندگی قلمرو و دامنه‌ای فراتر از اوقات فراغت دارد. در این چارچوب ابتدا ضمن مشخص کردن میزان اوقات فراغت در طول یک هفته و تعیین فرد و یا افراد همراه در زمان‌های فراغت، میزان اشتغال به این فعالیت پرسش شده است: تماشای تلویزیون، معاشرت با دوستان، معاشرت با اقوام، تماشای ویدئو/ CD، رفتن به سینما و تئاتر، رفتن به پارک و مراکز تفریحی، رفتن به سفرهای سیاحتی و زیارتی، شرکت در مجالس مذهبی، ورزش کردن، استفاده از کامپیوتر، انجام بازی‌های کامپیوتری، گوش دادن به موسیقی، انجام یا یادگیری کارهای هنری، تماشای ماهواره، شرکت در میهمانی‌های دوستانه، مطالعه‌ی کتاب، روزنامه و مجله‌ها و گوش دادن به رادیو.

۱-۶- مدت زمان فراغت

از پاسخگویان پرسیده شد: در هفته به طور متوسط چند ساعت وقت آزاد دارید؟ بدون در نظر گرفتن کسانی که به این پرسش پاسخ نداده‌اند (۵/۷ درصد)، به طور متوسط پاسخگویان ۲۹ ساعت در طول هفته وقت آزاد داشته‌اند. حداقل زمان بیان شده ۱ ساعت و حداکثر زمان بیش از ۹۹ ساعت بوده است. بیشترین فراوانی با ۷/۰ درصد به ۲۰ ساعت مربوط می‌شود. نیمی از پاسخگویان در طول هفته تا ۲۴ ساعت وقت آزاد دارند و نیمی دیگر وقت آزاد خود را بیش از ۲۴ ساعت بیان کرده‌اند. حال اگر بخواهیم، از ساعات اوقات فراغت پاسخگویان دسته‌بندی داشته باشیم می‌توانیم به این نحو عمل کنیم: اول، کسانی که به طور متوسط هر روز حدود یک ساعت و یا کمی بیش از آن وقت آزاد دارند. دوم، کسانی که به طور متوسط در هر روز بیش از یک ساعت و اندی و تا ۳ ساعت وقت آزاد دارند. سوم، کسانی که در هر روز به طور متوسط بین ۳ تا ۵ ساعت وقت آزاد دارند. چهارم، کسانی که در هر روز به طور متوسط بین ۵ تا ۷ ساعت وقت آزاد دارند و پنجم، کسانی که به طور متوسط بیش از ۷ ساعت وقت آزاد در طول روز داشته‌اند. اما از آنجا که پرسش وقت آزاد هفته را مد نظر داشته است، این زمان‌بندی با لحاظ هفت روز برای هفته در نظر گرفته شد. بیشترین فراوانی (با ۲۸/۷ درصد) مربوط به افرادی است که در طول هفته ۲۱ تا ۲۵ ساعت وقت آزاد داشته‌اند (یعنی به طور متوسط در هر روز ۳ تا ۵ ساعت). پس از آن افرادی

قرار می‌گیرند که در طول هفته به طور متوسط ۱۱ تا ۲۰ ساعت (۱۹/۸ درصد از پاسخگویان) و ۱ تا ۱۰ ساعت (۱۹/۵ درصد از پاسخگویان) وقت آزاد داشته‌اند. علی‌القاعده، زمان‌های بیشتر از سوی نسبت کمتری از پاسخگویان بیان شده است. فقط ۱۱/۲ درصد از پاسخگویان گفته‌اند در طول هفته به طور متوسط بیش از ۵۰ ساعت وقت آزاد دارند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با این متغیر نشان می‌دهد که مردان بیش از زنان وقت آزاد داشته‌اند. ۱۳ درصد از مردان گفته‌اند بیش از ۵۰ درصد و ۱۶/۲ درصد گفته‌اند ۳۵ تا ۵۰ ساعت در طول هفته وقت آزاد دارند. این نسبت‌ها برای زنان به ترتیب ۱۰/۸ درصد و ۱۵/۷ درصد است. به طور متوسط مردان ۳۰/۶ ساعت و زنان ۲۸/۰ ساعت در طول یک هفته زمان آزاد داشته‌اند. بررسی فراوانی‌های زمان اوقات فراغت بر حسب گروه‌های سنی و سطح تحصیلات تفاوت معناداری را بین پاسخگویان نشان نمی‌دهد. ولی بین میانگین زمان اوقات فراغت گروه‌های سنی و سطوح مختلف تحصیلی تفاوت معنادار است. هر چند میزان روابط از شدت چندانی برخوردار نیست و آماره‌ی محاسبه شده روابط ضعیفی را نشان می‌دهد. در هر صورت ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیش از دو گروه سنی دیگر در طول هفته وقت آزاد داشته‌اند: به طور متوسط ۳۰/۵ ساعت. میانگین وقت آزاد ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۲۸/۶ ساعت و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۷/۳ ساعت بوده است. دیپلمه‌ها نیز بیشتر از دیگران وقت آزاد داشته‌اند: به طور متوسط ۳۰/۰ ساعت در طول هفته. این زمان برای زیر دیپلمه‌ها ۲۷/۹ ساعت و برای افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۹/۱ ساعت بوده است.

جدول ۱-۶- در هفته به طور متوسط چند ساعت وقت آزاد دارید؟

جمع	بدون پاسخ	بیشتر از ۵۰ ساعت	۳۶-۵۰ ساعت	۲۱-۳۵ ساعت	۱۱-۲۰ ساعت	۱۰ تا ساعت	
تعداد	۸۹۷	۱۷۵۳	۲۳۵۶	۴۴۸۵	۳۱۰۳	۳۰۵۶	
درصد	۵/۷	۱۱/۲	۱۵/۱	۲۸/۷	۱۹/۸	۱۹/۵	

نما = ۲۰ ساعت

میان = ۲۴ ساعت

میانگین = ۲۹ ساعت

جدول ۲-۶- متوسط وقت آزاد پاسخگویان در طول هفته بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
وقت آزاد تا ۱۰ ساعت	۱۹/۰	۲۲/۳	۲۱/۰	۱۹/۰	۲۳/۱	۲۱/۹	۲۰/۰	۱۹/۸
۱۱-۲۰ ساعت	۲۱/۳	۲۰/۸	۲۰/۶	۲۱/۰	۲۱/۹	۲۰/۱	۲۰/۷	۲۳/۰
۲۱-۳۵ ساعت	۳۰/۴	۳۰/۴	۳۱/۰	۲۹/۲	۳۱/۲	۳۲/۰	۲۹/۸	۲۹/۱
۳۶-۵۰ ساعت	۱۶/۲	۱۵/۷	۱۵/۹	۱۷/۵	۱۳/۶	۱۵/۷	۱۵/۸	۱۶/۹
بیش از ۵۰ ساعت	۱۳/۰	۱۰/۸	۱۱/۵	۱۳/۳	۱۰/۲	۱۰/۴	۱۳/۴	۱۱/۳
پاسخ معتبر	۷۱۴۰	۷۶۱۳	۶۳۷۲	۵۲۵۲	۳۱۲۹	۵۳۷۸	۵۸۲۱	۳۴۹۷
آماره	۳۵/۰۲۵		-۰/۰۱۳			۰/۰۱۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۵۷			۰/۰۳۸		

جدول ۳-۶- آزمون میانگین وقت آزاد پاسخگویان در طول هفته بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
مقولات میانگین	۳۰/۰۶	۲۸/۰	۲۸/۶	۳۰/۵	۲۷/۳	۲۷/۹	۳۰/۰	۲۹/۱
آماره	۵/۹۵۸		۲۴/۰۵			۱۴/۰۵۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۲-۶- همراه گذران اوقات فراغت

هر کس برای گذران اوقات فراغت خود از شیوه‌های مختلفی استفاده می‌کند. او ممکن است به تنهایی زمان فراغت خود را پر کند و یا این زمان را با فرد یا افراد دیگر بگذراند. این افراد می‌توانند شامل اعضای خانواده، اقوام و فامیل، دوستان و همکاران و دیگر افراد باشند. بیشتر پاسخگویان (۵۷/۱ درصد) گفته‌اند اوقات فراغت خود را اکثراً با خانواده می‌گذرانند. پس از آن (با ۲۳/۷ درصد) کسانی قرار می‌گیرند که گفته‌اند اوقات فراغت خود را با دوستان می‌گذرانند. دیگر موارد نسبت کمی از پاسخگویان را شامل می‌شود و با فاصله‌ی زیادی از این دو (خانواده و دوستان) جای می‌گیرد. اگر بخواهیم همکاران را نیز به نوعی در گروه دوستان جای دهیم، میزان کسانی که دوستان و همکاران را کسانی معرفی کرده‌اند که اوقات فراغت خود را با آنان می‌گذرانند به ۲۴/۶ درصد می‌رسد. ۹/۵ درصد از پاسخگویان نیز گفته‌اند به تنهایی و ۶/۸ درصد با

اقوام و فامیل اوقات فراغت خود را می‌گذرانند. زنان بیش از مردان گفته‌اند اوقات فراغت خود را با اعضای خانواده و اقوام و فامیل (به طور کلی با خویشاوندان) می‌گذرانند: ۷۰ درصد از زنان در این باره از خانواده و ۷/۹ درصد از اقوام و فامیل یاد کرده‌اند. در صورتی که این نسبت‌ها در بین مردان به ترتیب ۴۵/۵ درصد و ۵/۹ درصد است. مردان بیشتر از زنان با دوستان و همکاران زمان فراغت را می‌گذرانند: ۳۹/۳ درصد از مردان و ۱۲ درصد از زنان چنین بوده‌اند. همچنین زنان کمی بیشتر از مردان اوقات فراغت خود را به تنهایی می‌گذرانند. پاسخگویان سنین بالاتر نیز بیشتر از دیگران در این باره از خانواده یاد کرده‌اند: ۶۸/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین گفته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۶/۳ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۵۴/۸ درصد بوده است. افراد سنین پایین‌تر بیشتر از دیگران به دوستان اشاره داشته‌اند: ۲۸/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها برای گذران اوقات فراغت خود دوستان را نام برده‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۲۷ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۱۵/۶ درصد می‌رسد؛ هر چند در این گروه به جهت فراوانی بیشتر شاغلان، از همکاران نیز بیش از دو گروه سنی دیگر یاد شده است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز در این باره تفاوت‌ها معنادار است. به طوری که دیپلمه‌ها و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از زیر دیپلمه‌ها اوقات فراغت خود را با اعضای خانواده می‌گذرانند. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۲۶/۷ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند دوستان و همکاران‌شان، همپای گذران اوقات فراغت آنان هستند. این نسبت در بین زیر دیپلمه‌ها ۲۵/۳ درصد و دیپلمه‌ها ۲۴/۱ درصد است. از سوی دیگر با افزایش سطح تحصیلات از نسبت کسانی که اوقات فراغت خود را با اقوام و فامیل می‌گذرانند کاسته می‌شود. نسبت زیر دیپلمه‌هایی که چنین وضعیتی دارند ۵۸/۱ درصد و دیپلمه‌ها ۵۴/۹ درصد بوده است.

جدول ۴-۶- اوقات فراغت خود را اکثراً با چه کسانی می‌گذرانید؟

جمع	بدون پاسخ	موارد دیگر	به تنهایی	همکاران	دوستان	اقوام و فامیل	اعضای خانواده	
۱۵۶۵۰	۶۴	۲۴۵	۱۴۹۴	۱۴۱	۳۷۱۴	۱۰۶۲	۸۹۳۰	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۴	۱/۶	۹/۵	۰/۹	۲۳/۷	۶/۸	۵۷/۱	درصد

جدول ۵-۶- همپای گذران اوقات فراغت بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
اعضای خانواده	۵۸/۵	۵۸/۴	۵۷/۸	۶۸/۲	۵۶/۳	۵۴/۸	۷۰/۰	۴۵/۵
اقوام و فامیل	۵/۶	۶/۸	۷/۹	۶/۹	۵/۷	۸/۰	۷/۹	۵/۹
دوستان و همکاران	۲۶/۷	۲۴/۱	۲۵/۳	۱۵/۶	۲۷/۰	۸/۴	۱۲/۰	۳۹/۳
به تنهایی	۹/۲	۱۰/۷	۹/۱	۹/۴	۱۱/۰	۸/۹	۱۰/۱	۹/۳
پاسخ معتبر	۳۶۶۰	۶۰۸۸	۵۵۳۵	۳۳۱۰	۵۴۵۸	۶۵۷۳	۷۹۴۲	۷۳۹۹
آماره	۳۳/۳۱۲			۲۶۴/۵۸۶			۱۵۵/۸۳۴	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

۳-۶- چگونگی گذران اوقات فراغت

اوقات فراغت با بهره‌گیری از امور بسیاری پر می‌شود. برشمردن این امور فهرست بلندی خواهد شد. در بررسی حاضر به ۱۸ مورد اشاره و از پاسخگویان خواسته شد تا بیان کنند در اوقات فراغت خود هر یک از این فعالیت‌ها را هر چند وقت یک بار انجام می‌دهند. این فعالیت‌ها عبارتند از: تماشای تلویزیون، معاشرت با دوستان، معاشرت با اقوام، تماشای ویدئو/CD، رفتن به سینما و تئاتر، رفتن به پارک و مراکز تفریحی، رفتن به سفرهای سیاحتی و زیارتی، شرکت در مجالس مذهبی، ورزش کردن، استفاده از اینترنت، استفاده از کامپیوتر، انجام بازی‌های کامپیوتری، گوش دادن به موسیقی، انجام یا یادگیری کارهای هنری، تماشای ماهواره، شرکت در میهمانی‌های دوستانه، مطالعه‌ی کتاب، روزنامه و مجله و گوش دادن به رادیو. در ادامه میزان انجام این فعالیت‌ها توسط پاسخگویان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۳-۶- تماشای تلویزیون

تلویزیون، رسانه‌ای است که بیشترین وقت فراغت افراد را پر می‌کند. این یافته در مطالعات و پژوهش‌های بسیاری مشخص شده است. با توجه به اینکه بیشتر پاسخگویان، اوقات فراغت خود را با اعضای خانواده می‌گذرانند، طبیعی به نظر می‌رسد که تلویزیون در این زمینه سهم بسیاری داشته باشد. ۷۴/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز تلویزیون تماشا می‌کنند. ۱۴/۲ درصد نیز چند روز در هفته را بیان کرده‌اند که جمع افرادی که هر روز و یا یکی دو روز در میان تلویزیون تماشا می‌کنند به ۸۸/۷ درصد می‌رسد. فقط ۹/۷ درصد گفته‌اند در اوقات فراغت خود اصلاً تلویزیون تماشا نمی‌کنند و یا به ندرت تماشا می‌کنند و ۱/۴ درصد گفته‌اند چند روز در ماه مثلاً

هفته‌ای یک بار اوقات فراغت خود را با تماشای تلویزیون پر می‌کنند. زنان بیش از مردان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته با تماشای تلویزیون اوقات فراغت خود را پر می‌کنند: ۹۰/۳ درصد از زنان و ۸۷/۴ درصد از مردان چنین بوده‌اند. همچنین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران چنین وضعیتی داشته‌اند (با ۹۰/۸ درصد). از بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها، ۸۸/۴ درصد و ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها، ۸۶/۹ درصد گفته‌اند اوقات فراغت خود را هر روز یا چند روز در هفته با تماشای تلویزیون پر می‌کنند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۱۱/۶ درصد) بیشتر از دیگر گروه‌های سنی گفته‌اند اصلاً تلویزیون تماشا نمی‌کنند و یا به ندرت تماشا می‌کنند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در میزان تماشای تلویزیون معنادار می‌شود. زیر دیپلمه‌ها بیش از دیگران گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته تلویزیون تماشا می‌کنند (۹۱/۲ درصد). این نسبت در بین دیپلمه‌ها و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی تقریباً یکسان و به ترتیب ۸۸/۲ و ۸۶/۷ درصد بوده است. دیپلمه‌ها و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (به ترتیب با ۱۰/۶ و ۱۱/۰ درصد) بیشتر از زیر دیپلمه‌ها در اوقات فراغت از تلویزیون استفاده نمی‌کنند.

۲-۳-۶- معاشرت با دوستان

بیشتر پاسخگویان گفته‌اند در اوقات فراغت خود، با دوستانشان معاشرت می‌کنند. ۲۴/۴ درصد گفته‌اند هر روز دوستان خود را می‌بینند و با آنان معاشرت دارند. اگر ۳۶/۲ درصدی که چند روز در هفته با دوستان خود معاشرت می‌کنند را به این افراد بیافزاییم، در مجموع ۶۰/۶ درصد از پاسخگویان هر روز و چند روز در هفته (یک یا دو روز در هفته) با دوستان خود معاشرت دارند. با این حال، ۲۴/۴ درصد گفته‌اند با دوستان خود معاشرت ندارند و یا به ندرت معاشرت می‌کنند. ۱۴/۷ درصد نیز گفته‌اند معاشرتشان با دوستان به چند روز در ماه (به طور متوسط هفته‌ای یک روز) محدود می‌شود.

مردان بیشتر از زنان با دوستان خود معاشرت دارند: ۷۳ درصد از مردان و ۴۹/۳ درصد از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته با دوستان خود معاشرت می‌کنند. آنهایی که با دوستان خود معاشرت نداشته یا به ندرت آنها را می‌بینند در بین زنان حدود دو برابر مردان بوده‌اند (یعنی ۳۲/۲ درصد). همچنین افراد سنین پایین‌تر بیشتر گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته با دوستان خود معاشرت دارند: ۷۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۹/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۴۶/۸ درصد بوده است. علاوه بر اینکه با افزایش سن پاسخگویان از میزان

ملاقات دوستان در بین آنها کاسته می‌شود: ۳۳/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها اصلاً با دوستان خود معاشرت ندارند و یا به ندرت با آنان معاشرت می‌کنند. در صورتی که این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها اصلاً با دوستان خود معاشرت ندارند و یا به ندرت با آنان معاشرت می‌کنند. در صورتی که این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۱۹/۵ درصد بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات در این باره تفاوت‌ها از نظر آماری در سطح قابل قبولی معنادار نیست.

۳-۳-۶- معاشرت با اقوام

معاشرت با اقوام در بین پاسخگویان کمتر از معاشرت با دوستان بوده است. ۳۸/۲ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته با اقوام خود معاشرت می‌کنند که فقط ۴/۹ درصد از آنها هر روز را بیان کرده‌اند. ۳۳/۹ درصد نیز چند روز در ماه (مثلاً یک روز در هفته) با اقوام خود معاشرت می‌کنند. با این حال ۲۷/۵ درصد گفته‌اند اصلاً با اقوام خود معاشرت ندارند و یا به ندرت معاشرت می‌کنند.

نسبت افرادی که هر روز یا چند روز در هفته با اقوام خود معاشرت دارند، در بین زنان بیشتر از مردان است: ۴۰/۵ درصد از زنان و ۳۶/۱ درصد از مردان چنین بوده‌اند. مردان بیشتر از زنان گفته‌اند اصلاً با اقوام و دوستان معاشرت ندارند یا به ندرت معاشرت می‌کنند: ۳۰/۴ درصد از مردان در مقابل ۲۴/۶ درصد از زنان چنین بوده‌اند. همچنین با افزایش سن از نسبت افرادی که با اقوام خود هر روز یا چند روز در هفته معاشرت می‌کنند کاسته می‌شود: ۴۲/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۳۵/۶ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۳۴/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران با اقوام خود معاشرت ندارند و یا به ندرت معاشرت می‌کنند: ۳۰/۴ درصد از پاسخگویان این گروه سنی چنین بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افراد دارای روابط زیاد با اقوام کاسته می‌شود: ۴۲/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته با اقوام خود معاشرت می‌کنند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۳۷/۳ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۳۳/۹ درصد می‌رسد. این گروه اخیر بیش از دیگران چند روز در ماه اقوام خود را ملاقات می‌کنند (۳۷/۱ درصد). همچنین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۲۹/۰ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند اقوام خود را ملاقات نمی‌کنند یا به ندرت با آنان معاشرت دارند.

۴-۳-۶- تماشای ویدئو / CD

بیشتر پاسخگویان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته ویدئو / CD تماشا می‌کنند: ۴۹/۷ درصد از پاسخگویان چنین وضعیتی داشته‌اند که ۲۱/۴ درصدشان هر روز ویدئو / CD تماشا می‌کنند. در مقابل، ۳۴/۹ درصد گفته‌اند اصلاً به تماشای ویدئو / CD نمی‌نشینند یا به ندرت آن را تماشا می‌کنند. ۱۵/۰ درصد نیز چند روز در ماه از این وسیله بهره می‌گیرند.

نسبت افرادی که هر روز یا چند روز در هفته ویدئو / CD تماشا می‌کنند، در بین زنان و مردان یکسان است (۴۹/۹ درصد). زنان کمی بیشتر از مردان گفته‌اند اصلاً ویدئو / CD تماشا نمی‌کنند یا به ندرت تماشا می‌کنند: ۳۵/۷ درصد از مردان در مقابل ۳۴/۳ درصد از زنان چنین وضعیتی داشته‌اند. همچنین با افزایش سن از نسبت افرادی که از این وسیله برای گذران اوقات فراغت خود استفاده می‌کنند، کاسته می‌شود: ۵۴/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۵۰/۰ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۰/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران اصلاً از ویدئو / CD استفاده نمی‌کنند و یا به ندرت استفاده می‌کنند: ۴۴/۸ درصد چنین بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افرادی که برای گذران اوقات فراغت خود ویدئو / CD تماشا می‌کنند کاسته می‌شود: ۵۳/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به تماشای این وسیله می‌نشینند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۵۰/۳ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۴۴/۰ درصد می‌رسد. این دسته از افراد (با ۱۸/۲ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند چند روز در ماه ویدئو / CD تماشا می‌کنند و نیز بیش از دیگران گفته‌اند در اوقات فراغت خود اصلاً ویدئو / CD تماشا نمی‌کنند یا به ندرت تماشا می‌کنند (با ۳۷/۷ درصد).

۵-۳-۶- رفتن به سینما و تئاتر

هر چند سینما و تئاتر برای مصرف کنندگان ایرانی از یک جنس نیستند، اما در یک گزینه پرسش شده‌اند. فقط ۳/۳ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به سینما و تئاتر می‌روند که حتی این میزان استفاده مقدراری بعید به نظر می‌رسد. بیشتر پاسخگویان (۴۴/۳ درصد) اصلاً به سینما و تئاتر نمی‌روند که با افزودن ۴۰/۲ درصدی که به ندرت به سینما و تئاتر می‌روند نسبت این گروه افراد به ۸۴/۵ درصد می‌رسد. ۱۰/۹ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه به سینما می‌روند. اینکه نسبت قابل توجهی به سینما و تئاتر نمی‌روند و یا به ندرت به این اماکن می‌روند طبیعی می‌نماید.

با لحاظ ویژگی‌های فردی و اجتماعی پاسخگویان مشاهده می‌شود که زنان بیش از مردان به سینما و تئاتر نمی‌روند: ۸۶/۹ درصد از زنان و ۸۴/۴ درصد از مردان گفته‌اند اصلاً به سینما نمی‌روند یا به ندرت به این دو مکان می‌روند. همچنین با افزایش سن بر نسبت آنهایی که گفته‌اند به سینما و تئاتر اصلاً نمی‌روند و یا به ندرت می‌روند افزوده می‌شود: ۸۳/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین وضعیتی داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸۶/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۸۹/۹ درصد می‌رسد. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند چند روز در ماه به سینما و تئاتر می‌روند. به لحاظ سطح تحصیلات از نظر تعداد دفعات رفتن به سینما و تئاتر در اوقات فراغت بین پاسخگویان تفاوت معنادار قابل قبول ملاحظه نمی‌شود.

۶-۳-۶ رفتن به پارک و مراکز تفریحی

نسبت جوانانی که برای گذران اوقات فراغت خود هر روز به پارک و مراکز تفریحی می‌روند اندک است (۲/۸ درصد). اگر ۱۴/۴ درصدی که چند روز در هفته به پارک و مراکز تفریحی می‌روند را به این افراد بیافزاییم، نسبت کسانی که هر روز یا چند روز در هفته به پارک و مراکز تفریحی می‌روند به ۱۷/۲ درصد می‌رسد. ۲۹/۸ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه به این مکان‌ها می‌روند. ولی آنهایی که اصلاً به پارک و مراکز تفریحی نمی‌روند یا به ندرت به این اماکن می‌روند به ۵۲/۵ درصد می‌رسد. مردان بیش از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به مراکز تفریحی و پارک‌ها می‌روند: ۲۰/۴ درصد در مقابل ۱۴/۴ درصد از زنان. زنان بیشتر از مردان اصلاً به پارک و مراکز تفریحی نمی‌روند و یا به ندرت به این اماکن تفریحی می‌روند. با لحاظ سن نیز نتایج نشان می‌دهد ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۱۹/۴ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به پارک و مراکز تفریحی می‌روند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها تقریباً به یک اندازه بیش از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند اصلاً به مراکز تفریحی و پارک‌ها نمی‌روند و یا به ندرت می‌روند (حدود ۵۴/۶ درصد). با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت کسانی که گفته‌اند اصلاً به پارک و مراکز تفریحی نمی‌روند یا به ندرت می‌روند افزوده می‌شود: ۵۰/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها چنین وضعیتی داشته‌اند که این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۵۳/۲ درصد و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۵۵/۴ درصد می‌رسد.

۷-۳-۶- رفتن به سفرهای سیاحتی و زیارتی

بیشتر پاسخگویان (۶۸/۵ درصد) گفته‌اند در اوقات فراغت خود به ندرت به سفرهای سیاحتی و زیارتی می‌روند. علاوه بر اینکه ۱۷/۴ درصد گفته‌اند برای گذران اوقات فراغت اصلاً به سفرهای سیاحتی و زیارتی نمی‌روند. با این حال ۱۱/۶ درصد از پاسخگویان گفته‌اند چند روز در ماه و ۲/۳ درصد گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته برای گذران اوقات فراغت خود با سفرهای سیاحتی و زیارتی می‌روند که البته بعید به نظر می‌رسد و می‌توان آن را جزو پاسخهای خطا لحاظ کرد.

زنان بیش از مردان گفته‌اند به این سفرها نمی‌روند یا به ندرت می‌روند: ۸۷/۴ درصد از زنان در مقابل ۸۴/۷ درصد از مردان. همچنین افراد سنین بالاتر بیشتر گفته‌اند به این سفرها نمی‌روند: ۸۷/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند برای گذران اوقات فراغت خود اصلاً به سفرهای سیاحتی و زیارتی نمی‌روند یا به ندرت می‌روند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۸۶/۵ درصد و در ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۸۵ درصد می‌رسد. اما با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار نمی‌شود.

۸-۳-۶- شرکت در مجالس مذهبی

درباره شرکت در مجالس مذهبی، بیشتر پاسخگویان (۵۸/۶ درصد) گفته‌اند اصلاً به این مجالس نمی‌روند یا به ندرت می‌روند که ۴۳/۹ درصدشان از گروه اخیر (به ندرت) بوده‌اند. با این حال ۱۴/۵ درصد گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته در مجالس مذهبی شرکت می‌کنند. ۲۶/۶ درصد نیز بیان کرده‌اند چند روز در ماه به این مجالس می‌روند. مردان بیشتر از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته در مجالس مذهبی شرکت می‌کنند: ۱۷/۷ درصد در مقابل ۱۱/۷ درصد از زنان. زنان بیشتر گفته‌اند اصلاً به مجالس مذهبی نمی‌روند یا به ندرت و چند روز در ماه در این مجالس شرکت می‌کنند. همچنین دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند اصلاً به این مجالس نمی‌روند یا به ندرت در این مجالس حضور می‌یابند (۶۰/۱ درصد). آنهایی که چند روز در هفته در چنین مجالسی شرکت می‌کنند در سنین بالاتر بیشتر بوده‌اند: ۲۵/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۶/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۳۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. علاوه بر این که ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۱۵/۲ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته در مجالس مذهبی شرکت می‌کنند. با لحاظ سطح تحصیلات رابطه معکوس می‌شود. به نحوی که افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران در این مجالس شرکت نمی‌کنند یا به ندرت شرکت می‌کنند (۶۲/۱ درصد). این نسبت در بین دیپلمه‌ها

به ۵۸/۵ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۵۶/۸ درصد می‌رسد. زیر دیپلمه‌ها (با ۱۷/۰ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به مجالس مذهبی می‌روند.

۹-۳-۶- ورزش کردن

هر چند پاسخگویان جوان بوده‌اند، نسبت قابل توجهی از آنان گفته‌اند برای گذران اوقات فراغت خود اصلاً ورزش نمی‌کنند (۱۴/۷ درصد) یا به ندرت ورزش می‌کنند (۲۷/۵ درصد). با این حال، ۴۳/۳ درصد از پاسخگویان هر روز یا چند روز در هفته ورزش می‌کنند که ۱۸/۷ درصد آنان هر روز را بیان کرده‌اند. ۱۴/۳ درصد نیز گفته‌اند برای گذران اوقات فراغت چند روز در ماه ورزش می‌کنند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان هر روز یا چند روز در هفته ورزش می‌کنند: ۵۴/۴ درصد در مقابل ۳۴ درصد از زنان. زنان به میزان قابل توجهی گفته‌اند اصلاً ورزش نمی‌کنند یا به ندرت به ورزش می‌پردازند: ۵۲/۳ درصد. این نسبت در بین مردان ۳۰/۵ درصد بوده است. همچنین با افزایش سن از نسبت افرادی که هر روز یا چند روز در هفته ورزش می‌کنند کاسته می‌شود: ۵۳/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین وضعیتی داشته‌اند که این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۳۹/۸ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۳۲/۱ درصد می‌رسد. بیش از نیمی از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (۵۳/۵ درصد) گفته‌اند اصلاً ورزش نمی‌کنند یا به ندرت به آن می‌پردازند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۵/۴ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۳۲/۸ درصد می‌رسد. علاوه بر اینکه با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افرادی که ورزش می‌کنند کاسته می‌شود. ۴۷/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته ورزش می‌کنند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۴۲/۳ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۴۰/۸ درصد می‌رسد.

۱۰-۳-۶- استفاده از اینترنت

هر چند استفاده از اینترنت امر جدیدی است و عمدتاً مورد استفاده جوانان شهرهای بزرگ قرار می‌گیرد و از این رو، طبیعی به نظر می‌رسد مورد استفاده اکثر جوانان نباشد، با این حال ۱۹/۳ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته از اینترنت استفاده می‌کنند که ۷/۸ درصد آنها هر روز را بیان کرده‌اند. ولی بیشتر پاسخگویان (۵۲/۲ درصد) گفته‌اند اصلاً از اینترنت استفاده نمی‌کنند و ۱۸/۴ درصد از آن به ندرت

استفاده می‌کنند. ۹/۶ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه به اینترنت متصل می‌شوند. مردان بیشتر از زنان از اینترنت استفاده می‌کنند: ۲۴/۶ درصد از مردان و ۱۴/۷ درصد از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته از اینترنت استفاده می‌کنند: زنان بیشتر گفته‌اند اصلاً استفاده نمی‌کنند یا به ندرت استفاده می‌کنند (۷۷/۲ درصد). این قبیل افراد در بین مردان ۶۴/۱ درصد بوده‌اند. با افزایش سن از میزان استفاده‌کنندگان از اینترنت کاسته می‌شود: ۶۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند از اینترنت اصلاً استفاده نمی‌کنند یا به ندرت استفاده می‌کنند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۶۸/۸ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۷۸ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که پاسخگویان دارای تحصیلات پایین‌تر، بیشتر گفته‌اند از اینترنت استفاده نمی‌کنند: ۷۹/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها از اینترنت اصلاً استفاده نمی‌کنند یا به ندرت استفاده می‌کنند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۷۳/۶ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۵۲/۷ درصد می‌رسد. این گروه اخیر حدود دو برابر زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند چند روز در ماه و کمی بیش از دو برابر آنها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته از اینترنت استفاده می‌کنند.

۱۱-۳-۶- استفاده از کامپیوتر

استفاده از کامپیوتر بیشتر از استفاده از اینترنت بیان شده است. ۲۱/۳ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز از کامپیوتر استفاده می‌کنند که با افزودن ۱۴/۳ درصدی که چند روز در هفته را بیان کرده‌اند نسبت افرادی که هر روز و چند روز در هفته از کامپیوتر استفاده می‌کنند به ۳۵/۶ درصد می‌رسد. با این حال ۵۷/۱ درصد از پاسخگویان اصلاً از کامپیوتر استفاده نمی‌کنند و یا به ندرت از آن استفاده می‌کنند که گروه اخیر ۱۶/۷ درصد می‌شده‌اند. ۷ درصد نیز میزان استفاده خود را از کامپیوتر چند روز در ماه بیان کرده‌اند.

مردان بیش از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته از کامپیوتر استفاده می‌کنند: ۴۱/۹ درصد از مردان در مقابل ۲۹/۸ درصد از زنان. زنان با فاصله‌ی ۱۳/۲ درصد از مردان، بیشتر گفته‌اند اصلاً از کامپیوتر استفاده نمی‌کنند تا به ندرت استفاده می‌کنند (در مجموع ۶۳/۲ درصد). با افزایش سن نیز از نسبت آنهایی که گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته از کامپیوتر استفاده می‌کنند کاسته می‌شود: ۳۹/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین وضعیتی داشته‌اند. ۳۶/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز این گونه بوده‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۶۷/۲ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند از کامپیوتر استفاده نمی‌کنند یا به ندرت استفاده می‌کنند. همچنین با افزایش سطح

تحصیلات بر نسبت افرادی که هر روز یا چند روز در هفته از کامپیوتر استفاده می‌کنند افزوده می‌شود: ۲۶/۰ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۴/۲ درصد از دیپلمه‌ها و ۵۲/۹ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین بوده‌اند. زیر دیپلمه‌ها (با ۶۹/۰ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند اصلاً از کامپیوتر استفاده نمی‌کنند یا به ندرت استفاده می‌کنند.

۱۲-۳-۶- انجام بازی‌های کامپیوتری

هر چند ۳۵/۶ درصد از پاسخگویان از کامپیوتر نسبتاً به طور مرتب استفاده می‌کنند، ولی فقط ۲۰/۷ درصد گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته بازی‌های کامپیوتری انجام می‌دهند که ۹/۲ درصدشان هر روز را بیان کرده‌اند. بیشتر پاسخگویان از بازی‌های کامپیوتری اصلاً استفاده نمی‌کنند (۴۸/۵ درصد) یا به ندرت استفاده می‌کنند (۲۱/۸ درصد). ۸/۵ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه از این بازی‌ها انجام می‌دهند. بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان گفته‌اند در اوقات فراغت خود هر روز یا چند روز در هفته با بازی‌های کامپیوتری وقت خود را پر می‌کنند: ۲۶/۱ درصد از مردان و ۱۵/۷ درصد از زنان چنین وضعیتی داشته‌اند. زنان (با ۷۷/۵ درصد) بیشتر از مردان اصلاً از این بازی‌ها انجام نمی‌دهند یا به ندرت انجام می‌دهند. همچنین با افزایش سن بر نسبت افرادی که اصلاً از این بازی‌ها استفاده نمی‌کنند یا به ندرت استفاده می‌کنند افزوده می‌شود: ۶۱/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۷۴ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۸۳/۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین بوده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۲۹/۶ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته بازی‌های کامپیوتری انجام می‌دهند. زیر دیپلمه‌ها نیز (با ۲۲/۶ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند بازی‌های کامپیوتری انجام می‌دهند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۱۹/۶ درصد و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۹/۸ درصد بوده است. دیپلمه‌ها (با ۷۱/۸ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند به ندرت چنین بازی‌هایی را انجام می‌دهند و یا اصلاً به این بازی‌ها دسترسی ندارند.

۱۳-۳-۶- گوش دادن به موسیقی

موسیقی یکی از کالاهای فرهنگی است که از سوی جوانان بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در مجموعه فعالیت‌های پرسش شده، گوش دادن به موسیقی در اوقات فراغت در بین جوانان پاسخگو رتبه‌ی دوم را به خود اختصاص داده است. ۶۹/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به موسیقی گوش می‌دهند که ۴۵/۳ درصد آنها هر روز را بیان کرده‌اند. در مقابل، ۲۱/۲ درصد نیز گفته‌اند اصلاً به موسیقی

گوش نمی دهند یا به ندرت گوش می دهند که ۷/۱ درصد آنها اصلاً را بیان کرده اند. بررسی متغیرهای زمینه‌ای نیز نشان می‌دهد که مردان بیش از زنان به موسیقی گوش می‌دهند. ۷۲/۹ درصد از مردان و ۶۷/۴ درصد از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به موسیقی گوش می‌دهند. همچنین با افزایش سن از نسبت آنهایی که اصلاً به موسیقی گوش نمی‌دهند یا به ندرت گوش می‌دهند افزوده می‌شود: ۷۳/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به موسیقی گوش می‌دهند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۷۲/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۵۸/۹ درصد می‌رسد. این گروه سنی اخیر (با ۳۰/۶ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند اصلاً به موسیقی گوش نمی‌دهند یا به ندرت گوش می‌کنند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌های بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت آنهایی که هر روز یا چند روز در هفته به موسیقی گوش می‌دهند افزوده می‌شود: ۶۶/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۷۱/۲ درصد از دیپلمه‌ها و ۷۴/۰ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین وضعیتی داشته‌اند.

۱۴-۳-۶- انجام یا یادگیری کارهای هنری

بیشتر پاسخگویان (۶۰/۹ درصد) گفته‌اند اوقات فراغت خود را برای انجام یا یادگیری کارهای هنری اختصاص نمی‌دهند یا به ندرت چنین می‌کنند که ۳۵/۱ درصد آنها به ندرت را بیان کرده‌اند. با این حال، ۲۱/۷ درصد هر روز یا چند روز در هفته برای اوقات فراغت خود انجام یا یادگیری کارهای هنری را در نظر گرفته‌اند. ۱۶/۸ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه به این فعالیت‌ها می‌پردازند. زنان بیش از مردان وقت خود را برای یادگیری یا انجام کارهای هنری اختصاص می‌دهند: ۲۵/۹ درصد از زنان و ۱۷/۳ درصد از مردان هر روز یا چند روز در هفته اوقات فراغت خود را برای این منظور در نظر می‌گیرند. مردان (با ۶۸/۴ درصد) بیش از زنان (با ۵۴/۷ درصد) گفته‌اند در اوقات فراغت خود اصلاً به این کارها نمی‌پردازند و یا به ندرت وقت خود را برای انجام یا یادگیری کارهای هنری اختصاص می‌دهند. همچنین افراد سنین بالاتر بیشتر در این باره وقتی را لحاظ نمی‌کنند: ۶۶/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند اصلاً زمانی را برای یادگیری یا انجام کارهای هنری اختصاص نمی‌دهند یا به ندرت چنین می‌کنند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۶۱/۲ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۵۹/۴ درصد می‌رسد. با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۱۵-۳-۶- تماشای ماهواره

حدود دو سوم پاسخگویان (۶۷/۲ درصد) گفته‌اند اصلاً ماهواره تماشا نمی‌کنند. ۱۵/۵ درصد هم گفته‌اند به ندرت ماهواره تماشا می‌کنند. فقط ۱۲/۱ درصد بیان کرده‌اند هر روز یا چند روز در هفته به تماشای ماهواره می‌نشینند که ۶/۹ درصد به هر روز اشاره کرده‌اند. ۱۴/۳ درصد نیز چند روز در ماه ماهواره تماشا می‌کنند. مردان بیشتر از زنان ماهواره تماشا می‌کنند. ۱۳/۸ درصد از مردان و ۱۰/۸ درصد از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز یک بار به تماشای ماهواره می‌نشینند. ۸۵/۶ درصد از زنان در مقابل ۸۱/۱ درصد از زنان اظهار کرده‌اند اصلاً ماهواره تماشا نمی‌کنند و یا به ندرت تماشا می‌کنند. همچنین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۱۵/۳ درصد) بیشتر از زیر دیپلمه‌ها (با ۱۰/۲ درصد) و دیپلمه‌ها (با ۱۲/۲ درصد) گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته ماهواره تماشا می‌کنند. زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند اصلاً ماهواره تماشا نمی‌کنند یا به ندرت تماشا می‌کنند (۸۶/۱ درصد). با لحاظ گروه سنی تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۱۶-۳-۶- شرکت در میهمانی‌های دوستانه

بیشتر پاسخگویان در میهمانی‌های دوستانه شرکت نمی‌کنند. شاید بتوان گفت چنین امکانی کمتر برای آنان فراهم می‌آید. ۶۳/۲ درصد از پاسخگویان گفته‌اند اصلاً در میهمانی‌های دوستانه شرکت نمی‌کنند یا به ندرت شرکت می‌کنند که ۳۸/۲ درصد مربوط به گروه اخیر بوده است. ۱۳/۲ درصد نیز از شرکت هر روزه یا چند روز در هفته خود در میهمانی‌های دوستانه خبر داده‌اند که ۲/۷ درصد به هر روز اشاره کرده‌اند؛ این اطلاع می‌تواند جای تردید داشته باشد. ۲۳/۰ درصد نیز چند روز در ماه در چنین میهمانی‌هایی شرکت می‌کنند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان در میهمانی‌های دوستانه شرکت می‌کنند: ۱۶/۵ درصد از مردان و ۱۰/۴ درصد از زنان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به میهمانی‌های دوستانه می‌روند. زنان (با ۶۷/۳ درصد) بیشتر از مردان (با ۵۹/۶ درصد) گفته‌اند اصلاً در این میهمانی‌ها شرکت نمی‌کنند یا به ندرت شرکت می‌کنند. پاسخگویان سنین بالاتر نیز کمتر در این میهمانی‌ها شرکت می‌کنند. ۱۰/۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته در میهمانی‌های دوستانه شرکت می‌کنند. این نسبت در بین افراد ۲۰ تا ۲۴ سال به ۱۳/۳ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۱۴/۷ درصد می‌رسد. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۲۴/۳ درصد) بیش از دیگران به شرکت در میهمانی‌های دوستانه به صورت چند روز در ماه

و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۶۶/۷ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند در میهمانی‌های یاد شده شرکت نمی‌کنند یا به ندرت شرکت می‌کنند. با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۱۷-۳-۶- مطالعه‌ی کتاب، روزنامه و مجله

نسبت قابل توجهی از پاسخگویان گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته حداقل یکی از محصولات فرهنگی کتاب، روزنامه و مجله را مطالعه می‌کنند: ۵۳/۴ درصد از پاسخگویان چنین وضعیتی داشته‌اند که ۲۳/۵ درصد به هر روز اشاره کرده‌اند. علاوه بر اینکه ۱۸/۷ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه این محصولات را مطالعه می‌کنند. با این حال ۲۷/۶ درصد از پاسخگویان از نخواندن کتاب، روزنامه و مجله و یا استفاده بسیار کم و به ندرت از آنها خبر داده‌اند.

زنان بیش از مردان گفته‌اند از این محصولات فرهنگی در اوقات فراغت خود استفاده می‌کنند: ۵۵/۵ درصد از زنان و ۵۱/۵ درصد از مردان هر روز یا چند روز در هفته کتاب، روزنامه و مجله می‌خوانند. مردان (با ۳۰/۵ درصد) حدود ۵ درصد بیشتر از زنان گفته‌اند اصلاً کتاب، روزنامه و مجله نمی‌خوانند و یا به ندرت می‌خوانند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز (با ۵۵/۴ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند این قبیل محصولات را هر روز یا چند روز در هفته مطالعه می‌کنند. این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۵۳/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۵۱ درصد می‌رسد. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیش از دیگران گفته‌اند اصلاً مطالعه نمی‌کنند یا به ندرت مطالعه می‌کنند (با ۳۱/۳ درصد). با لحاظ سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود که افراد دارای تحصیلات بالاتر بیشتر به مطالعه می‌پردازند. ۶۶/۰ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی هر روز یا چند روز در هفته مطالعه می‌کنند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۴/۲ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۴۴/۶ درصد بوده است.

۱۸-۳-۶- گوش دادن به رادیو

یکی از فعالیت‌های عادی و نیز در اوقات فراغت گوش دادن به برنامه‌های رادیو است. جوانان، اما کمتر از این وسیله استفاده می‌کنند. ۲۳/۴ درصد گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته رادیو گوش می‌کنند که ۱۰/۳ درصد به هر روز اشاره کرده‌اند. ۱۰/۳ درصد نیز گفته‌اند چند روز در ماه به رادیو گوش می‌دهند. اما ۶۵/۵ درصد بیان کرده‌اند اصلاً رادیو گوش نمی‌دهند یا به ندرت گوش می‌دهند که ۳۰/۲ درصدشان از گروه اخیر بوده‌اند.

مردان بیشتر از زنان در اوقات فراغت خود به رادیو گوش می‌دهند: ۲۴/۷ درصد از مردان و ۲۲/۵ درصد از زنان هر روز یا چند روز در هفته به برنامه‌های رادیویی گوش می‌کنند. ۶۸/۴ درصد از زنان گفته‌اند اصلاً به رادیو گوش نمی‌کنند یا به ندرت گوش می‌کنند. این نسبت در بین مردان ۶۳/۴ درصد بوده است. همچنین با افزایش سن بر نسبت آنهایی که به رادیو گوش می‌کنند افزوده می‌شود: ۲۰/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته به رادیو گوش می‌کنند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۲۴/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۸/۸ درصد بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها با فاصله‌ی ۹ درصدی از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیش از دیگران گفته‌اند اصلاً به رادیو گوش نمی‌دهند یا به ندرت گوش می‌دهند؛ با فراوانی ۶۹/۲ درصد. اما افراد دارای تحصیلات بالاتر بیشتر به رادیو گوش می‌دهند و در مقایسه با دیگران نسبت کمتری از آنها گفته‌اند از این وسیله در اوقات فراغت خود استفاده نمی‌کنند. ۶۳/۰ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی اصلاً به رادیو گوش نمی‌دهند یا به ندرت از برنامه‌های رادیویی استفاده می‌کنند. در صورتی که ۶۶/۴ درصد از دیپلمه‌ها و ۶۷/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها چنین بوده‌اند.

جدول ۶-۶- هر یک از این فعالیت‌ها را هر چند وقت یک بار انجام می‌دهید؟

بی پاسخ	اصلاً	به ندرت	چند روز در ماه	چند روز در هفته	همه روزه	میزان فعالیت	
						تعداد	درصد
۲۴	۲۲۸	۱۲۸۵	۲۲۳	۲۲۲۴	۱۱۶۶۶	تعداد	تماشای تلویزیون
۰/۲	۱/۵	۸/۲	۱/۴	۱۴/۲	۷۴/۵	درصد	
۳۷	۸۲۹	۲۹۹۴	۲۳۰۲	۵۶۷۰	۳۸۱۸	تعداد	معاشرت با دوستان
۰/۲	۵/۳	۱۹/۱	۱۴/۷	۳۶/۲	۲۴/۴	درصد	
۶۲	۷۳۵	۳۵۶۳	۵۳۰۸	۵۲۱۳	۷۶۹	تعداد	معاشرت با اقوام
۰/۴	۴/۷	۲۲/۸	۳۳/۹	۳۳/۳	۴/۹	درصد	
۶۵	۱۶۲۳	۳۸۳۱	۲۳۵۰	۴۴۳۳	۳۳۴۸	تعداد	تماشای ویدئو / CD
۰/۴	۱۰/۴	۲۴/۵	۵/۰	۲۸/۳	۲۱/۴	درصد	
۵۷	۶۹۳۹	۶۴۲۴	۱۷۱۰	۴۱۳	۱۰۷	تعداد	رفتن به سینما و تئاتر
۰/۴	۴۴/۳	۴۱/۰	۱۰/۹	۲/۶	۰/۷	درصد	
۷۸	۱۹۲۷	۶۲۹۱	۴۶۶۱	۲۲۵۱	۴۴۲	تعداد	رفتن به پارک و مراکز تفریحی
۰/۵	۱۲/۳	۴۰/۲	۲۹/۸	۱۴/۴	۲/۸	درصد	
۴۰	۲۷۲۱	۱۰۷۱۷	۱۸۱۹	۲۴۴	۱۰۹	تعداد	رفتن به سفرهای سیاحتی و زیارتی
۰/۳	۱۷/۴	۶۸/۵	۱۱/۶	۱/۶	۰/۷	درصد	

ادامه در صفحه بعد...

... ادامه از صفحه‌ی قبل

۴۰	۲۲۹۵	۶۸۶۶	۴۱۷۰	۱۸۵۲	۴۲۷	تعداد	شرکت در مجالس مذهبی
۰/۳	۱۴/۷	۴۳/۹	۲۶/۶	۱۱/۸	۲/۷	درصد	
۳۶	۲۲۲۲	۴۲۹۸	۲۲۴۴	۳۹۲۱	۲۹۲۹	تعداد	ورزش کردن
۰/۲	۱۴/۲	۲۷/۵	۱۴/۳	۲۵/۱	۱۸/۷	درصد	
۶۶	۸۱۶۵	۲۸۷۹	۱۵۰۶	۱۸۰۷	۱۲۲۷	تعداد	استفاده از اینترنت
۰/۴	۵۲/۲	۱۸/۴	۹/۶	۱۱/۵	۷/۸	درصد	
۶۴	۶۳۲۳	۲۶۱۳	۱۰۸۹	۲۲۳۳	۳۳۲۸	تعداد	استفاده از کامپیوتر
۰/۴	۴۰/۴	۱۶/۷	۷/۰	۱۴/۳	۲۱/۳	درصد	
۸۱	۷۵۹	۳۴۱۶	۱۳۳۷	۱۷۹۲	۱۴۳۲	تعداد	انجام بازی‌های کامپیوتری
۰/۵	۴۸/۵	۲۱/۸	۸/۵	۱۱/۵	۹/۲	درصد	
۵۸	۱۱۱۷	۲۲۱۱	۱۳۳۴	۳۸۳۶	۷۰۹۴	تعداد	گوش دادن به موسیقی
۰/۴	۷/۱	۱۴/۱	۸/۵	۲۴/۵	۴۵/۳	درصد	
۱۰۳	۴۰۳۰	۵۴۹۸	۲۶۳۵	۱۹۳۵	۱۴۴۹	تعداد	انجام یا یادگیری کارهای هنری
۰/۷	۲۵/۸	۳۵/۱	۱۶/۸	۱۲/۴	۹/۳	درصد	
۱۳۷	۱۰۵۱۷	۲۴۲۵	۶۷۶	۸۱۵	۱۰۸۰	تعداد	تماشای ماهواره
۰/۹	۶۷/۲	۱۵/۵	۴/۳	۵/۲	۶/۹	درصد	
۸۱	۳۹۲	۵۹۷۷	۳۵۹۴	۱۶۴۹	۴۲۹	تعداد	شرکت در میهمانی‌های دوستانه
۰/۵	۲۵/۰	۳۸/۲	۲۳/۰	۱۰/۵	۲/۷	درصد	
۵۱	۱۲۳۷	۳۰۸۳	۲۹۲۲	۴۶۸۷	۳۶۷۰	تعداد	مطالعه کتاب، روزنامه و مجلات
۰/۳	۷/۹	۱۹/۷	۱۸/۷	۲۹/۹	۲۳/۵	درصد	
۱۱۸	۵۵۲۶	۴۷۳۳	۱۶۱۵	۲۰۵۰	۱۶۰۸	تعداد	گوش دادن به رادیو
۰/۸	۳۵/۳	۳۰/۲	۱۰/۳	۱۳/۱	۱۰/۳	درصد	

جدول ۷-۶- میزان تماشای تلویزیون توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		میزان متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۸۶/۷	۸۸/۲	۹۱/۲	۸۸/۴	۸۶/۹	۹۰/۸	۹۰/۳	۸۷/۴	هر روز یا چند روز
۲/۳	۱/۲	۱/۱	۱/۶	۱/۵	۱/۳	۰/۹	۲/۰	گاهی اوقات
۱۱/۰	۱۰/۶	۷/۷	۱۰/۰	۱۱/۶	۷/۹	۸/۸	۱۰/۷	به ندرت / اصلاً
۳۶۳۶	۶۲۰۴	۵۶۲۵	۳۳۷۰	۵۵۷۹	۶۶۷۷	۸۰۷۸	۷۵۴۸	پاسخ معتبر
۰/۰۵۲			۰/۰۳۹			۴۷/۴۷۱		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۸-۶- میزان معاشرت با دوستان توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
۶۱/۳	۵۷/۲	۶۴/۳	۴۶/۸	۵۹/۵	۶۸/۹	۴۹/۳	۷۳/۰	هر روز یا چند روز
۱۸/۸	۱۵/۶	۱۱/۰	۱۹/۷	۱۵/۵	۱۱/۷	۱۸/۵	۱۰/۷	گاهی اوقات
۱۹/۹	۲۷/۲	۲۴/۷	۳۳/۵	۲۵/۰	۱۹/۵	۳۲/۲	۱۶/۳	به ندرت / اصلاً
۳۷۳۸	۶۱۹۸	۵۶۱۶	۳۳۶۸	۵۵۷۵	۶۶۷۰	۸۰۷۳	۷۵۴۰	پاسخ معتبر
۰/۰۱۲			۰/۱۵۰			۹۲۱/۹۳۳		آماره
۰/۰۱۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۹-۶- میزان معاشرت با اقوام توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
۳۳/۹	۳۷/۳	۴۲/۶	۳۴/۹	۳۵/۶	۴۲/۵	۴۰/۵	۳۶/۱	هر روز یا چند روز
۳۷/۱	۳۴/۷	۳۱/۲	۳۶/۰	۳۴/۰	۳۳/۱	۳۴/۵	۳۳/۵	گاهی اوقات
۲۹/۰	۲۷/۹	۲۶/۲	۲۹/۱	۳۰/۴	۲۴/۴	۲۴/۶	۳۰/۴	به ندرت / اصلاً
۳۷۳۶	۶۱۸۷	۵۶۰۴	۳۳۶۵	۵۵۶۷	۶۶۵۶	۸۰۶۰	۷۵۲۸	پاسخ معتبر
۰/۰۵۲			۰/۰۶۳			۶۴/۵۸۳		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۱۰-۶- میزان تماشای ویدئو/ CD توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح

تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
۴۴/۰	۵۰/۳	۵۳/۷	۴۰/۴	۵۰/۰	۵۴/۷	۴۹/۹	۴۹/۹	هر روز یا چند روز
۱۸/۲	۱۴/۷	۱۳/۴	۱۴/۹	۱۵/۴	۱۴/۹	۱۴/۴	۵/۸	گاهی اوقات
۳۷/۷	۳۵/۰	۳۲/۹	۴۴/۸	۳۴/۷	۳۰/۳	۳۵/۷	۳۴/۳	به ندرت / اصلاً
۳۷۳۰	۶۱۸۵	۵۶۰۹	۳۳۶۲	۵۵۶۲	۶۶۶۱	۸۰۵۹	۷۵۲۶	پاسخ معتبر
۰/۰۵۵			۰/۱۰۳			۷/۱۲۴		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۲۸		سطح معناداری

جدول ۱۱-۶- میزان رفتن به سینما و تئاتر توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

میزان / متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
هر روز یا چند روز	۳/۸	۲/۹	۴/۱	۳/۲	۲/۲	۳/۹	۳/۲	۲/۷
گاهی اوقات	۱۱/۸	۱۰/۲	۱۲/۸	۱۰/۶	۷/۹	۱۰/۳	۱۰/۷	۱۲/۶
به ندرت / اصلاً	۸۴/۴	۸۶/۹	۸۳/۱	۸۶/۲	۸۹/۹	۸۵/۸	۸۶/۱	۸۴/۷
پاسخ معتبر	۷۵۳۰	۸۰۶۳	۶۶۶۵	۵۵۶۸	۳۳۶۰	۵۶۰۶	۶۱۹۴	۳۷۳۲
آماره	۲۱/۰۳۲		۰/۰۶۹			۰/۰۰۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۳۳۰		

جدول ۱۲-۶- میزان رفتن به پارک و مراکز تفریحی توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

میزان / متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
هر روز یا چند روز	۲۰/۴	۱۴/۴	۱۹/۴	۱۶/۵	۱۴/۵	۲۰/۳	۱۶/۶	۱۳/۹
گاهی اوقات	۲۸/۴	۳۱/۴	۳۰/۵	۲۸/۷	۳۰/۹	۲۹/۳	۳۰/۱	۳۰/۷
به ندرت / اصلاً	۵۱/۲	۵۴/۳	۵۰/۲	۵۴/۸	۵۴/۶	۵۰/۴	۵۳/۲	۵۵/۴
پاسخ معتبر	۷۵۲۳	۸۰۴۹	۶۶۵۳	۵۵۵۶	۳۳۶۳	۵۵۹۹	۶۱۸۲	۳۷۳۱
آماره	۹۹/۶۵۵		۰/۰۴۵			۰/۰۴۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۳-۶- میزان رفتن به سفرهای سیاحتی و زیارتی توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

میزان / متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
هر روز یا چند روز	۲/۵	۲/۰	۲/۴	۲/۲	۲/۱	۲/۵	۲/۰	۲/۳
گاهی اوقات	۱۲/۸	۱۰/۶	۱۲/۵	۱۱/۳	۱۰/۵	۱۱/۵	۱۱/۰	۱۲/۹
به ندرت / اصلاً	۸۴/۷	۸۷/۴	۸۵/۰	۸۶/۵	۸۷/۴	۸۶/۰	۸۷/۰	۸۴/۸
پاسخ معتبر	۷۵۴۱	۸۰۶۹	۶۶۶۸	۵۵۷۳	۳۳۶۹	۵۶۱۸	۶۱۹۴	۳۷۳۷
آماره	۲۳/۷۶۱		۰/۰۲۶			-۰/۰۰۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۱			۰/۳۴۳		

جدول ۶-۱۴- میزان شرکت در مجالس مذهبی توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
میزان								
هر روز یا چند روز	۱۷/۷	۱۱/۷	۱۵/۲	۱۳/۸	۱۴/۷	۱۷/۰	۱۴/۴	۱۱/۱
گاهی اوقات	۲۵/۰	۲۸/۳	۲۵/۱	۲۶/۱	۳۱/۰	۲۶/۳	۲۷/۱	۲۶/۷
به ندرت / اصلاً	۵۷/۳	۶۰/۰	۵۹/۷	۶۰/۱	۵۴/۴	۵۶/۸	۵۸/۵	۶۲/۱
پاسخ معتبر	۷۵۴۰	۸۰۷۰	۶۶۶۸	۵۵۷۲	۳۳۷۰	۵۶۲۱	۶۱۹۲	۳۷۳۶
آماره	۱۲۰/۱۴۱		-۰/۰۲۲			۰/۰۴۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۲			۰/۰۰۰		

جدول ۶-۱۵- میزان ورزش کردن توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
میزان								
هر روز یا چند روز	۵۴/۴	۳۴/۰	۵۳/۲	۳۹/۸	۳۲/۱	۴۷/۸	۴۲/۳	۴۰/۸
گاهی اوقات	۱۵/۱	۱۳/۷	۱۴/۰	۱۴/۸	۱۴/۴	۱۲/۴	۱۳/۹	۱۸/۰
به ندرت / اصلاً	۳۰/۵	۵۲/۳	۳۲/۸	۴۵/۴	۵۳/۵	۳۹/۸	۴۳/۸	۴۱/۲
پاسخ معتبر	۷۵۴۳	۸۰۷۱	۶۶۶۶	۵۵۸۳	۳۳۶۵	۵۶۱۷	۶۱۹۶	۳۷۴۰
آماره	۸۲۳/۴۱۲		۰/۱۶۵			۰/۰۳۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۶-۱۶- میزان استفاده از اینترنت توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
میزان								
هر روز یا چند روز	۲۴/۶	۱۴/۷	۲۱/۰	۲۰/۵	۱۴/۶	۱۳/۳	۱۷/۴	۳۲/۲
گاهی اوقات	۱۱/۳	۸/۱	۱۰/۰	۱۰/۷	۷/۴	۶/۸	۹/۰	۱۵/۰
به ندرت / اصلاً	۶۴/۱	۷۷/۲	۶۹/۰	۶۸/۸	۷۸/۰	۷۹/۹	۷۳/۶	۵۲/۷
پاسخ معتبر	۷۵۲۸	۸۰۵۶	۶۶۶۱	۵۵۶۸	۳۳۵۶	۵۶۰۰	۶۱۸۹	۳۷۳۴
آماره	۳۲۸/۷۸۴		۰/۰۵۷			-۰/۱۹۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۷-۶- میزان استفاده از کامپیوتر توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
هر روز یا چند روز	۵۲/۹	۳۴/۲	۲۶/۰	۲۶/۰	۳۶/۹	۳۹/۵	۲۹/۸	۴۱/۹
گاهی اوقات	۱۰/۰	۷/۰	۴/۹	۶/۸	۷/۹	۶/۳	۶/۹	۷/۰
به ندرت / اصلاً	۳۷/۱	۵۸/۹	۶۹/۰	۶۷/۲	۵۶/۲	۵۴/۱	۶۳/۲	۵۱/۰
پاسخ معتبر	۳۷۳۳	۶۱۹۰	۵۶۰۲	۳۳۵۶	۵۵۷۲	۶۶۵۸	۸۰۵۷	۷۵۲۹
آماره	-۰/۲۱۳			۰/۰۸۶			۲۶۱/۶۶۵	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۱۸-۶- میزان انجام بازی‌های کامپیوتر توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
هر روز یا چند روز	۱۹/۸	۱۹/۶	۲۲/۶	۱۰/۵	۱۷/۴	۲۹/۶	۱۵/۷	۲۶/۱
گاهی اوقات	۹/۷	۸/۶	۷/۹	۶/۳	۸/۵	۹/۸	۶/۸	۱۰/۵
به ندرت / اصلاً	۷۰/۵	۷۱/۸	۶۹/۵	۸۳/۱	۷۴/۰	۶۱/۷	۷۷/۵	۶۳/۴
پاسخ معتبر	۳۷۳۱	۶۱۸۵	۵۵۹۴	۳۳۵۱	۵۵۶۲	۶۶۵۶	۸۰۵۰	۷۵۱۹
آماره	۰/۰۱۵			۰/۱۷۷			۳۷۵/۵۸۳	
سطح معناداری	۰/۰۳۸			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۱۹-۶- میزان گوش دادن به موسیقی توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
هر روز یا چند روز	۷۴/۰	۷۱/۲	۶۶/۶	۵۸/۹	۷۲/۵	۷۳/۷	۶۷/۴	۷۲/۹
گاهی اوقات	۸/۹	۷/۸	۹/۳	۱۰/۵	۷/۴	۸/۵	۸/۶	۸/۵
به ندرت / اصلاً	۱۷/۲	۲۱/۰	۲۴/۱	۳۰/۶	۲۰/۱	۱۷/۷	۲۳/۹	۱۸/۶
پاسخ معتبر	۳۷۳۱	۶۱۹۰	۵۶۱۰	۳۳۶۶	۵۵۶۹	۶۶۵۸	۸۰۶۱	۷۵۳۱
آماره	-۰/۰۶۱			۰/۱۰۲			۶۸/۱۸۵	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۶-۲۰- میزان انجام یا یادگیری کارهای هنری توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
میزان هر روز یا چند روز	۱۷/۳	۲۵/۹	۲۲/۱	۲۲/۸	۱۹/۴	۲۱/۷	۲۲/۴	۲۰/۸
گاهی اوقات	۱۴/۳	۱۹/۴	۱۸/۵	۱۶/۱	۱۵/۳	۱۶/۹	۱۶/۷	۱۷/۴
به ندرت / اصلاً	۶۸/۴	۵۴/۷	۵۹/۴	۶۱/۱	۶۶/۳	۶۱/۳	۶۰/۹	۶۱/۸
پاسخ معتبر	۷۵۰۶	۸۰۴۱	۶۶۴۸	۵۵۵۱	۳۳۴۸	۵۵۹۲	۶۱۷۲	۳۷۲۳
آماره	۳۱۰/۴۵۴		۰/۰۳۴			۰/۰۰۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۶۶۷		

جدول ۶-۲۱- میزان تماشای ماهواره توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
میزان هر روز یا چند روز	۱۳/۸	۱۰/۸	۱۲/۰	۱۲/۹	۱۱/۵	۱۰/۲	۱۲/۲	۱۵/۳
گاهی اوقات	۵/۲	۳/۶	۴/۱	۴/۴	۴/۸	۳/۷	۴/۱	۵/۷
به ندرت / اصلاً	۸۱/۱	۸۵/۶	۸۳/۹	۸۲/۷	۸۳/۷	۸۶/۱	۸۳/۶	۷۸/۹
پاسخ معتبر	۷۴۹۱	۸۰۲۲	۶۶۳۷	۵۵۷۷	۳۳۴۹	۵۵۸۷	۶۱۵۷	۳۷۱۱
آماره	۵۹/۷۷۷		۶/۷۸۰			-۰/۰۶۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۱۴۸			۰/۰۰۰		

جدول ۶-۲۲- میزان شرکت در میهمانی‌های دوستانه توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
میزان هر روز یا چند روز	۱۶/۵	۱۰/۴	۱۴/۷	۱۳/۳	۱۰/۸	۱۵/۲	۱۲/۴	۱۲/۲
گاهی اوقات	۲۳/۹	۲۲/۳	۲۱/۹	۲۴/۳	۲۳/۵	۲۱/۶	۲۲/۲	۲۶/۸
به ندرت / اصلاً	۵۹/۶	۶۷/۳	۶۳/۵	۶۲/۴	۶۶/۷	۶۳/۲	۶۵/۴	۶۱/۰
پاسخ معتبر	۷۵۱۶	۸۰۵۳	۶۶۵۸	۵۵۵۷	۳۳۵۴	۵۵۹۹	۶۱۸۰	۳۷۳۰
آماره	۱۴۹/۶۷		۰/۰۱۸			۰/۰۰۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۱۲			۰/۹۵۲		

جدول ۲۳-۶- میزان مطالعه‌ی کتاب، روزنامه و مجله توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر							
						زن	مرد								
میزان	هر روز یا چند روز	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	۵۱/۵	۵۵/۵	۵۳/۴	۵۵/۴	۵۱/۰	۴۴/۶	۵۴/۲	۶۶/۰
گاهی اوقات	به ندرت / اصلاً	۱۹/۵	۱۸/۱	۱۹/۴	۱۸/۱	۱۹/۴	۱۷/۵	۱۸/۱	۱۹/۴	۱۷/۷	۱۸/۴	۱۷/۷	۸/۴	۱۹/۷	۱۷/۵
پاسخ معتبر	آماره	۲۷/۲	۲۵/۱	۲۶/۲	۳۱/۳	۳۷/۰	۲۶/۱	۱۶/۵	۲۵/۱	۲۶/۲	۲۷/۲	۳۱/۳	۳۷/۰	۲۶/۱	۱۶/۵
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

جدول ۲۴-۶- میزان گوش دادن به رادیو توسط پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر							
						زن	مرد								
میزان	هر روز یا چند روز	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	۲۴/۷	۲۲/۵	۲۰/۴	۲۴/۱	۲۸/۸	۲۲/۴	۲۳/۲	۵/۸
گاهی اوقات	به ندرت / اصلاً	۱۱/۷	۹/۲	۱۰/۴	۹/۲	۱۱/۷	۱۱/۳	۱۱/۷	۹/۲	۱۰/۴	۹/۹	۱۱/۱	۹/۸	۱۰/۴	۱۱/۳
پاسخ معتبر	آماره	۶۳/۶	۶۸/۴	۶۹/۲	۶۸/۴	۶۳/۶	۶۳/۰	۶۳/۶	۶۸/۴	۶۹/۲	۶۵/۹	۶۰/۱	۶۷/۸	۶۶/۴	۶۳/۰
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

۴-۶- رضایت از گذران اوقات فراغت

از پاسخگویان پرسیده شد از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود تا چه حد رضایت دارید؟ بیشتر پاسخگویان (۴۳/۳ درصد) رضایت خود را در حد متوسط بیان کرده‌اند. افرادی که از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود راضی نبوده‌اند، بیشتر از افراد راضی بوده‌اند. ۲۳/۶ درصد از پاسخگویان گفته‌اند از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود راضی و خیلی راضی هستند. در صورتی که ۳۲/۴ درصد از این موضوع در حد کم و خیلی کم راضی بوده‌اند.

مردان بیشتر از زنان از این موضوع اظهار رضایت کرده‌اند. این نکته می‌تواند به جهت امکان بیشتر تنوع در نحوه‌ی گذران اوقات فراغت برای مردان باشد. به هر صورت ۲۵/۴ درصد از مردان و ۲۲/۳ درصد از زنان گفته‌اند از این موضوع راضی

هستند. نسبت عدم رضایت و رضایت متوسط در بین زنان بیشتر بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود راضی بوده‌اند: ۳۱ درصد. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۴۴/۸ درصد) بیش از دیگران گفته‌اند تا حدودی راضی هستند. ولی ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۳۷/۶ درصد) بیشتر از دو گروه سنی دیگر در این باره رضایت کمی داشته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت آنهایی که از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود رضایت داشته‌اند کاسته می‌شود: ۳۰/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۰/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۱۹/۴ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند در حد زیادی از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود رضایت دارند. اما پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران در این باره رضایت نداشته‌اند: ۳۵/۱ درصد این افراد چنین بوده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۳۳/۶ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۳۲/۱ درصد می‌رسد.

جدول ۲۵-۶- از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود تا چه حد رضایت دارید؟

	خیلی زیاد	زیاد	تا حدی	کم	خیلی کم	بی پاسخ	جمع
تعداد	۹۴۳	۲۷۵۲	۶۷۷۶	۲۷۲۲	۲۳۵۲	۱۰۵	۱۵۶۵۰
درصد	۶/۰	۱۷/۶	۴۳/۳	۱۷/۴	۱۵/۰	۰/۷	۱۰۰/۰

جدول ۲۶-۶- میزان رضایت پاسخگویان از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
رضایت زیاد	۲۵/۴	۲۲/۳	۳۱/۰	۱۸/۴	۱۸/۳	۳۰/۷	۲۰/۱	۱۹/۴
تا حدی	۴۲/۷	۴۴/۵	۴۲/۳	۴۴/۸	۴۴/۱	۴۲/۵	۴۳/۱	۴۶/۰
کم	۳۲/۰	۳۳/۳	۲۶/۷	۳۶/۷	۳۷/۶	۲۶/۹	۳۶/۸	۳۴/۶
پاسخ معتبر	۷۵۰۶	۸۰۳۹	۶۶۵۴	۵۵۳۸	۳۳۵۳	۵۶۰۳	۶۱۷۳	۳۷۰۸
آماره	۲۰/۰۸۷		۰/۱۲۶			۰/۰۹۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۵-۶- فعالیت‌های دلخواه و موانع موجود

۱-۵-۶- فعالیت‌های دلخواه

از پاسخگویان پرسیده شد در وقت آزاد و ایام فراغت‌تان چه کارهایی را دوست دارید انجام بدهید که امکانات آن فراهم نیست؟ بیشتر آنها ورزش کردن را انتخاب کرده‌اند (۴۳/۵ درصد). در این باره برخی به طور کلی گفته‌اند ورزش کردن و برخی به ورزش‌هایی چون شنا، شرکت در کلاس‌های ورزشی، اسکی، اسکیت، بیلارد، اسب سواری، تیراندازی، رالی، دوچرخه‌سواری، فوتبال و موتورسواری اشاره داشته‌اند. مسافرت کردن در جایگاه دوم قرار گرفته که از سوی ۲۶/۴ درصد از پاسخگویان بیان شده است که هم مسافرت داخلی و خارجی را دربر می‌گیرد. پس از آن کار و بازی با کامپیوتر رتبه‌ی سوم را به خود اختصاص داده است که از سوی ۲۴/۸ درصد از پاسخگویان مورد توجه قرار گرفته است. فعالیت‌های هنری شامل گوش دادن و رفتن به کلاس موسیقی، رفتن به کلاس‌های هنری و انجام کارهای هنری و رفتن به کنسرت موسیقی از سوی ۲۴/۲ درصد از پاسخگویان بیان شده است. پس از آن فعالیت‌های تفریحی با ۱۹/۵ درصد جای می‌گیرد که شامل رفتن به تفریح و پارک، فعالیت‌های سرگرم کننده، ماهیگیری و بازی کردن است. در مقوله‌ی سایر نیز مواردی چون استراحت کردن، خانه‌داری، ادامه‌ی تحصیل، رابطه با جنس مخالف، کمک به فقرا، استفاده از امکانات زمستانی، داشتن آزادی فردی، بروز دادن سلیقه‌ام در خانه، انجام کارهای خلاف شرع، ملاقات با شخصیت‌های مهم، مراقبت از حیوانات خانگی، باغبانی، کار سیاسی و بازدید از مراکز علمی گنجانده شده است که فراوانی هر کدام از آنها از ۱ درصد کل پاسخگویان بیشتر نمی‌شود. قابل توجه آن که ۲۶/۵ درصد از پاسخگویان به این پرسش پاسخی نداده‌اند.

جدول ۲۷-۶- در وقت آزاد و ایام فراغت‌تان چه کارهایی را دوست دارید انجام بدهید که امکانات آن فراهم نیست؟

فعالیت‌ها	تعداد	درصد از پاسخ‌ها	درصد از پاسخگویان
کار و بازی با کامپیوتر	۲۸۹۲	۱۱/۳	۲۴/۸
شرکت در انواع کلاس‌های آموزشی	۱۱۰۸	۴/۳	۹/۵
مطالعه	۱۱۸۹	۴/۷	۱۰/۲
استفاده از رسانه‌ها	۴۵۵	۱/۸	۳/۹
ورزش کردن	۵۰۸۴	۱۹/۹	۴۳/۵
مسافرت	۳۰۸۵	۱۲/۱	۲۶/۴
فعالیت‌های هنری	۲۸۲۷	۱۱/۱	۲۴/۲
فعالیت‌های مذهبی	۷۹۲	۳/۱	۶/۸
انجام فعالیت‌ها و امور شخصی	۲۳۰	۰/۹	۲/۰
فعالیت‌های فرهنگی	۱۴۲۱	۵/۶	۱۲/۲
کار کردن	۶۷۴	۲/۶	۵/۸
با خانواده بودن	۵۶۸	۲/۲	۴/۹
با دوستان بودن	۱۹۵۸	۷/۷	۱۶/۸
فعالیت‌های تفریحی	۲۲۸۱	۹/۰	۱۹/۵
سایر موارد	۹۲۱	۳/۶	۷/۹
بی پاسخ	۴۱۴۵	-	۲۶/۵

* چون پاسخگویان می‌توانسته‌اند ۴ فعالیت را انتخاب کنند از این رو جمع فراوانی بیشتر از ۱۵۶۵۰ نفر و جمع ستون درصد از پاسخگویان بیشتر از ۱۰۰ می‌شود.

جدول ۲۱-۶- کارها و فعالیت‌های مورد علاقه‌ی پاسخگویان در ایام فراغت بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	بالای دیپلم
فعالیت‌ها							
کار و بازی با کامپیوتر	۲۳/۷	۲۵/۷	۲۹/۰	۲۲/۹	۱۹/۴	۲۵/۱	۲۶/۵
شرکت در انواع کلاس‌های آموزشی	۷/۲	۱۱/۴	۹/۹	۹/۶	۸/۴	۸/۸	۹/۵
مطالعه	۸/۸	۱۱/۳	۸/۶	۱۰/۹	۱۲/۱	۷/۴	۱۰/۴
استفاده از رسانه‌ها	۴/۷	۳/۲	۴/۶	۳/۴	۳/۳	۴/۲	۳/۶
ورزش کردن	۵۳/۰	۳۵/۴	۴۸/۲	۴۱/۲	۳۸/۱	۴۵/۱	۴۲/۰
مسافرت	۲۹/۴	۲۳/۸	۲۴/۷	۲۷/۸	۲۷/۷	۲۴/۱	۲۷/۶
فعالیت‌های هنری	۱۳/۶	۳۳/۳	۲۱/۲	۲۵/۴	۲۸/۲	۲۲/۹	۲۵/۱
فعالیت‌های مذهبی	۵/۳	۸/۱	۵/۹	۶/۴	۹/۱	۷/۴	۶/۹
انجام فعالیت‌ها و امور شخصی	۲/۲	۱/۸	۱/۸	۲/۴	۱/۷	۱/۴	۱/۹
فعالیت‌های فرهنگی	۶/۹	۱۶/۷	۱۱/۲	۱۱/۷	۱۴/۸	۱۴/۵	۱۱/۵
کار کردن	۶/۳	۶/۳	۴/۵	۶/۸	۶/۶	۵/۵	۶/۴
با خانواده بودن	۴/۰	۵/۶	۴/۳	۴/۷	۶/۴	۵/۰	۵/۱
با دوستان بودن	۱۵/۲	۱۸/۱	۲۱/۶	۱۵/۴	۹/۴	۱۷/۸	۱۷/۵
فعالیت‌های تفریحی	۲۰/۷	۱۸/۵	۱۹/۷	۱۹/۵	۱۹/۱	۱۹/۲	۲۰/۳
سایر موارد	۷/۸	۸/۰	۶/۶	۸/۵	۹/۴	۶/۹	۸/۸

۲-۵-۶- موانع موجود برای گذران اوقات فراغت

پس از آن که از پاسخگویان خواسته شد تا فعالیت‌های دلخواه خود را برای گذران اوقات فراغت بیان کنند از آنان پرسیده شد چه موانع و محدودیت‌هایی باعث شد که آنها نتوانند فعالیت‌های مورد علاقه‌شان را انجام دهند؟ آنها می‌توانسته‌اند به ترتیب سه عامل را به عنوان مهمترین عوامل مشخص کنند.

۱-۲-۵-۶- اولین مانع

بیشتر پاسخگویان (۳۵/۱ درصد) اولین مانع برای انجام فعالیت‌های دلخواه خود برای گذران اوقات فراغت را نداشتن امکانات مالی بیان کرده‌اند. نداشتن وقت در رتبه‌ی دوم مهمترین مانع قرار گرفته که از سوی ۲۲/۳ درصد از پاسخگویان بیان شده است. پس از آن در دسترس نبودن امکانات قرار می‌گیرد که از سوی ۱۶/۵ درصد از پاسخگویان مورد اشاره قرار گرفته است. مخالفت خانواده و اطرافیان، از سوی ۱۱/۸

درصد و حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی موجود از سوی ۶/۹ درصد از پاسخگویان در رتبه‌های بعدی جای گرفته‌اند.

مردان بیش از زنان به نداشتن امکانات مالی، نداشتن وقت و در دسترس نبودن امکانات و زنان بیش از مردان به مخالفت خانواده و اطرافیان و حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی موجود اشاره کرده‌اند. ۴۱/۰ درصد از مردان و ۳۵ درصد از زنان نداشتن امکانات مالی و ۲۴/۸ درصد از مردان و ۲۳/۳ درصد از زنان به نداشتن وقت به عنوان مهمترین و اولین مانع برای انجام فعالیت‌های دلخواه در اوقات فراغت اشاره کرده‌اند. مخالفت خانواده و اطرافیان از سوی ۱۵/۶ درصد از زنان و ۹/۶ درصد از مردان طرح شده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران به مخالفت خانواده و اطرافیان (با ۱۷/۵ درصد) و ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران به در دسترس نبودن امکانات (با ۱۹/۱ درصد) و حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی موجود (با ۸/۵ درصد) تأکید داشته‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران به نداشتن امکانات مالی (با ۴۴/۷ درصد) و نداشتن وقت (با ۲۷/۸ درصد) اشاره کرده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود به طوری که زیر دپلمه‌ها بیشتر از دیگران به مخالفت خانواده و اطرافیان (با ۱۶/۳ درصد) و نداشتن امکانات مالی (با ۳۹/۵ درصد) و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران به نداشتن وقت (با ۲۵/۸ درصد)، در دسترس نبودن امکانات (با ۲۱/۴ درصد) و حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی (با ۹/۹ درصد) اشاره کرده‌اند.

۲-۲-۵-۶- دومین مانع

ابتدا باید متذکر شد که ۲۱/۸ درصد از پاسخگویان دومین مانع را بیان نکرده‌اند. برای این افراد عمدتاً همان مانع اول اهمیت داشته است. از این رو، درصدهای بررسی این مقوله با حذف افرادی به دست آمده است که مانع دوم را بیان نکرده‌اند. بر این اساس، به عنوان دومین مانع برای گذران اوقات فراغت بیشتر پاسخگویان (۳۸ درصد) به در دسترس نبودن امکانات اشاره کرده‌اند. پس از آن با ۲۱/۲ درصد افرادی جای می‌گیرند که نداشتن امکانات مالی را طرح کرده‌اند. سپس مقوله‌ی مخالفت خانواده و اطرافیان با ۱۴/۹ درصد و حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی محیط با ۱۳/۵ درصد در رتبه‌های سوم و چهارم دومین مانع جای می‌گیرند. نداشتن وقت با ۱۱/۶ درصد آخرین مانع در اولویت موانع موجود قرار گرفته است.

مردان (با ۴۱/۰ درصد) بیشتر از زنان (با ۳۶/۰ درصد) به در دسترس نبودن امکانات اشاره کرده‌اند. علاوه بر اینکه مردان (با ۲۳/۱ درصد) بیشتر از زنان (با ۱۹/۸ درصد) به

نداشتن امکانات مالی تأکید داشته‌اند. در مقابل، زنان (با ۱۷ درصد) بیشتر از مردان (با ۱۲/۹ درصد) به مخالفت خانواده و اطرافیان و نیز (با ۱۵/۸ درصد) بیشتر از مردان (با ۱۱/۱ درصد) به حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی به عنوان دومین مانع برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه در اوقات فراغت اشاره کرده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز (با ۱۸/۱ درصد) به مخالفت خانواده و اطرافیان و نیز (با ۱۵/۲ درصد) به حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی به عنوان دومین مانع بیشتر از دیگران تأکید داشته‌اند. با افزایش سن، به نسبت کسانی که نداشتن امکانات مالی و در دسترس نبودن امکانات را دومین عامل برای انجام ندادن فعالیت‌های مورد علاقه‌ی خود در اوقات فراغت اشاره کرده‌اند، افزوده می‌شود. به طوری که ۴۴/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها، ۳۹/۶ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۳۴/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها در دسترس نبودن امکانات را دومین عامل مهم ذکر کرده‌اند. زیر دیپلمه‌ها نیز بیشتر از دیگران به مخالفت خانواده و اطرافیان (با ۱۷/۱ درصد) اشاره کرده‌اند. در دسترس نبودن امکانات در هر سه گروه از سوی حدود ۳۸ درصد از پاسخگویان به عنوان دومین مانع معرفی شده است. حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی از سوی نسبت یکسانی از دیپلمه‌ها و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیان شده است (۱۵/۸ درصد). در این زمینه زیر دیپلمه‌ها کمتر با مشکل مواجه بوده‌اند.

۳-۲-۵-۶- سومین مانع

۳۶/۴ درصد از پاسخگویان سومین مانع را مشخص نکرده‌اند. گویی برای آنان همان یک یا دو مانع اهمیت داشته است. از این رو، در محاسبه‌ی درصدها این افراد حذف شده‌اند. بر این اساس، به عنوان سومین مانع برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه در اوقات فراغت ابتدا به حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی از سوی ۲۵/۷ درصد از پاسخگویان و سپس به در دسترس نبودن امکانات از سوی ۲۵/۶ درصد از افراد اشاره شده است. مخالفت خانواده و اطرافیان از سوی ۱۹/۳ درصد و نداشتن وقت از سوی ۱۶/۳ درصد عنوان شده است. نداشتن امکانات مالی به عنوان سومین مانع در ردیف آخر جای گرفته است.

در این باره نیز زنان (با ۲۷/۴ درصد) بیشتر از مردان (با ۲۵ درصد) حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی را مهم دانسته‌اند. علاوه بر اینکه زنان بیشتر از مردان به مخالفت خانواده و اطرافیان و نیز نداشتن امکانات مالی اشاره کرده‌اند. مردان بیشتر از زنان نداشتن وقت و در دسترس نبودن امکانات را سومین مانع برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه دانسته‌اند. همچنین با افزایش سن بر نسبت آنهایی که حساسیت‌های اجتماعی و

فرهنگی و نداشتن وقت را سومین عامل دانسته‌اند افزوده می‌شود: ۲۵/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۶/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۷/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی را به عنوان سومین عامل مهم برشمرده‌اند. در مقابل، با افزایش سن از نسبت‌های آنهایی که به نداشتن امکانات مالی و مخالفت خانواده و یا اطرافیان اشاره کرده‌اند، کاسته می‌شود: ۲۱/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۹/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۷/۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها مخالفت خانواده و اطرافیان را سومین عامل در این زمینه نام برده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود. زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران مخالفت خانواده و اطرافیان (با ۲۰/۲ درصد) و در دسترس نبودن امکانات را سومین عامل مهم برای انجام ندادن فعالیت‌های مورد علاقه عنوان کرده‌اند. دیپلمه‌ها (با ۲۷/۱ درصد) بیشتر از دیگران به حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی اشاره کرده‌اند و پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران نداشتن امکانات مالی (با ۱۳/۳ درصد) را به عنوان سومین عامل مشخص کرده‌اند. با افزایش سطح تحصیلات از نسبت‌های آنهایی که در دسترس نبودن امکانات را عامل انجام ندادن فعالیت‌ها دانسته‌اند کاسته و بر نسبت‌های آنهایی که از نداشتن امکانات مالی یاد کرده‌اند، افزوده شده است.

در مجموع و با لحاظ هر سه اولویت، مشخص می‌شود که نداشتن امکانات مالی مهمترین مانع برای پاسخگویان در انجام کارهایی است که دوست دارند در اوقات فراغت انجام دهند، این مانع ۲۹ درصد از مجموع امتیاز محاسبه شده را به خود اختصاص می‌دهد. پس از آن و با ۲۵/۱ درصد از امتیازها در دسترس نبودن امکانات به عنوان مهمترین مانع جای می‌گیرد. به هر صورت همان گونه که ملاحظه می‌شود، مهمترین مشکلات برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه مسائل و مشکلات مالی-اقتصادی است. نداشتن وقت، جایگاه سوم و مخالفت خانواده و اطرافیان جایگاه چهارم را در مجموعه‌ی موانع انجام فعالیت‌های مورد علاقه در اوقات فراغت و آزاد فرد دارد. حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی در این زمینه به عنوان آخرین مانع مطرح بوده است.

جدول ۲۹-۶- مجموع امتیازات از سه اولویت پرسش: در وقت آزاد و ایام فراغت تان چه کارهایی را دوست دارید انجام دهید که امکانات آن فراهم نیست؟

موانع	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	مجموع امتیاز	درصد امتیاز
نداشتن وقت	۳۴۸۴	۱۴۱۵	۱۶۲۰	۱۴۹۰۲	۱۹/۰
نداشتن امکانات مالی	۵۴۸۸	۲۵۹۲	۱۰۷۶	۲۲۷۲۴	۲۹/۰
مخالفت خانواده و اطرافیان	۱۸۴۱	۱۸۲۹	۱۹۱۸	۱۱۱۱۷	۱۴/۲
در دسترس نبودن امکانات	۲۵۸۵	۴۶۵۶	۲۵۵۱	۱۹۶۳۰	۲۵/۱
حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی	۱۰۸۳	۱۶۴۸	۲۵۵۴	۹۰۹۹	۱۱/۶
سایر	۱۱۸	۱۰۵	۲۳۷	۸۰۱	۱/۰
جمع	۱۴۶۸۳	۱۲۲۴۵	۹۹۵۶	۷۸۲۷۳	۱۰۰/۰

جدول ۳۰-۶- چه موانع (محدودیت‌هایی) باعث شده که نتوانید فعالیت‌های مورد علاقه تان را انجام دهید؟ (اولویت اول)

	نداشتن وقت	نداشتن امکانات مالی	مخالفت خانواده و اطرافیان	در دسترس نبودن امکانات	حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی	سایر	بی پاسخ	جمع
تعداد	۳۴۸۴	۵۴۸۸	۱۸۴۱	۲۵۸۹	۱۰۸۳	۱۱۸	۹۶۷	۱۵۶۵۰
درصد	۲۲/۳	۳۵/۱	۱۱/۸	۱۶/۵	۶/۹	۱/۳	۶/۲	۱۰۰/۰

جدول ۳۱-۶- چه موانع (محدودیت‌هایی) باعث شده که نتوانید فعالیت‌های مورد علاقه تان را انجام دهید؟ (اولویت دوم)

	نداشتن وقت	نداشتن امکانات مالی	مخالفت خانواده و اطرافیان	در دسترس نبودن امکانات	حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی	سایر	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۴۱۵	۲۵۹۲	۱۸۲۹	۴۶۵۶	۱۶۴۸	۱۰۵	۳۴۰۵	۱۵۶۵۰
درصد	۹/۰	۱۶/۶	۱۱/۷	۲۹/۸	۱۰/۵	۰/۷	۲۱/۸	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۱۱/۶	۲۱/۲	۱۴/۹	۳۸/۰	۱۳/۵	۰/۹	-	۱۰۰/۰

جدول ۳۲-۶- چه موانع (محدودیت‌هایی) باعث شده که نتوانید فعالیت‌های مورد علاقه‌تان را انجام دهید؟ (اولویت سوم)

	نداشتن وقت	نداشتن امکانات مالی	مخالفت خانواده و اطرافیان	در دسترس نبودن امکانات	حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی	سایر	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۶۲۰	۱۰۷۶	۱۹۱۸	۲۵۵۱	۲۵۵۴	۲۳۷	۵۶۹۴	۱۵۶۵۰
درصد	۱۰/۴	۶/۹	۱۲/۳	۱۶/۳	۱۶/۳	۱/۵	۳۶/۴	۱۰۰/۰
درصد معتبر	۱۶/۳	۱۰/۸	۱۹/۳	۲۵/۶	۲۵/۷	۲/۴	-	۱۰۰/۰

جدول ۳۳-۶- اولین مانع و محدودیت برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه‌ی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		مانع
	بالای دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
نداشتن وقت	۲۵/۸	۲۲/۸	۲۷/۸	۲۲/۱	۲۳/۸	۲۳/۳	۲۴/۸	
نداشتن امکانات مالی	۳۵/۶	۳۷/۸	۴۴/۷	۳۹/۹	۳۲/۷	۳۵/۰	۴۱/۰	
مخالفت خانواده و اطرافیان	۷/۲	۱۲/۹	۱۶/۳	۷/۰	۱۰/۵	۱۷/۵	۱۵/۶	۹/۶
در دسترس نبودن امکانات	۲۱/۴	۱۸/۵	۱۴/۸	۱۵/۷	۱۹/۱	۱۸/۰	۱۷/۳	۱۸/۵
حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی	۹/۹	۸/۰	۵/۳	۴/۸	۸/۵	۸/۰	۸/۷	۶/۱
پاسخ معتبر	۳۴۴۸	۵۷۸۸	۵۱۹۳	۳۱۳۲	۵۱۷۵	۶۱۷۸	۷۵۱۸	۶۹۶۷
آماره	۲۶۹/۴۲۷		۳۷۷/۳۲۷			۱۷۶/۶۳۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳۴-۶- دومین مانع و محدودیت برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه‌ی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۱۲/۹	۱۰/۶	۱۱/۹	۱۱/۰	۱۱/۴	۱۲/۲	۱۱/۴	۱۱/۹	نداشتن وقت
۲۰/۸	۲۱/۸	۲۱/۱	۲۴/۱	۲۱/۱	۲۰/۲	۱۹/۸	۲۳/۱	نداشتن امکانات مالی
۱۲/۴	۱۴/۹	۱۷/۱	۱۰/۶	۱۴/۱	۱۸/۱	۱۷/۰	۱۲/۹	مخالفت خانواده و اطرافیان
۳۸/۱	۳۸/۱	۳۸/۲	۴۴/۳	۳۹/۶	۳۴/۴	۳۶/۰	۴۱/۰	در دسترس نبودن امکانات
۱۵/۸	۱۵/۸	۱۱/۷	۱۰/۰	۱۳/۸	۱۵/۲	۱۵/۸	۱۱/۱	حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی
۲۸۶۶	۴۸۴۰	۴۳۸۲	۲۵۹۰	۴۳۴۳	۵۲۰۷	۶۳۳۳	۵۸۰۷	پاسخ معتبر
۵۸/۹۸۲			۱۶۴/۲۲۵			۱۱۷/۶۱۵		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۳۵-۶- سومین مانع و محدودیت برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه‌ی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۱۷/۶	۱۵/۷	۱۷/۱	۱۸/۹	۱۶/۷	۱۵/۶	۱۵/۹	۱۷/۵	نداشتن وقت
۱۳/۳	۱۰/۴	۱۰/۴	۹/۷	۱۱/۳	۱۱/۵	۱۱/۳	۱۰/۸	نداشتن امکانات مالی
۱۸/۴	۲۱/۲	۱۹/۰	۱۷/۸	۱۹/۱	۲۱/۱	۲۰/۱	۱۹/۴	مخالفت خانواده و اطرافیان
۲۴/۷	۲۵/۵	۲۷/۹	۲۶/۴	۲۶/۱	۲۶/۳	۲۵/۳	۲۷/۳	در دسترس نبودن امکانات
۲۶/۱	۲۷/۱	۲۵/۶	۲۷/۳	۲۶/۷	۲۵/۵	۲۷/۴	۲۵/۰	حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی
۲۲۳۳	۳۸۶۸	۳۵۸۵	۲۰۱۱	۳۴۱۰	۴۲۹۸	۵۰۶۹	۴۶۵۰	پاسخ معتبر
۳۲/۰۵۸			۲۳/۸۹۱			۱۴/۰۳۶		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۲			۰/۰۰۷		سطح معناداری

۶-۶- امکانات موجود برای گذران اوقات فراغت

از پاسخگویان پرسیده شد چه امکانات و وسایلی را برای گذران اوقات فراغت در منزل در اختیار دارید؟ بیشتر آنان به تلویزیون اشاره کرده‌اند: ۹۱/۵ درصد. کتاب با فاصله‌ی زیادی از تلویزیون از سوی ۶۳/۰ درصد از پاسخگویان مطرح شده است. در رتبه‌ی سوم ویدئو جای گرفته است که ۵۵/۶ درصد از پاسخگویان از در اختیار داشتن

آن اطلاع داده‌اند. ۳۹/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند کامپیوتر و ۳۰/۸ درصد لوازم ورزشی در اختیار دارند. در اختیار داشتن لوازم هنری از سوی ۲۶/۶ درصد و سپس اینترنت از سوی ۲۵/۷ درصد از پاسخگویان مطرح شده است. با فاصله‌ی اندکی از آن داشتن آلات موسیقی جای گرفته است که از سوی ۲۴/۱ درصد از پاسخگویان عنوان شده است. سپس با فاصله قابل توجهی ماهواره جای می‌گیرد که از سوی ۱۰/۶ درصد از پاسخگویان به آن اشاره شده است.

جدول ۳۶-۶- چه امکانات و وسایلی را برای گذران اوقات فراغت در منزل در اختیار دارید؟

درصد	تعداد	
۹۱/۵	۱۴۳۲۴	تلویزیون
۶۳/۰	۹۸۵۹	کتاب
۵۵/۶	۸۷۰۲	ویدئو
۳۹/۷	۶۲۱۵	کامپیوتر
۳۰/۸	۴۸۱۷	لوازم ورزشی
۲۶/۶	۴۱۶۴	لوازم هنری
۲۶/۱	۴۰۸۸	بازی‌های کامپیوتری
۲۵/۷	۴۰۲۸	اینترنت
۲۴/۱	۳۷۶۹	آلات موسیقی
۱۰/۶	۱۶۶۳	ماهواره
۲/۳	۳۶۵	موارد دیگر
-	۱۵۶۵۰	تعداد پاسخگویان

* هر پاسخگو می‌توانسته چند مورد را ذکر کند

۷-۶- متولی اصلی برنامه‌های فراغتی

جوانان، «دولت» را متولی اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی برای خود می‌دانند. ۶۵/۲ درصد از پاسخگویان چنین نظری داشته‌اند. خانواده به عنوان متولی اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی برای جوانان از سوی ۱۷ درصد از پاسخگویان مطرح شده است. با فاصله‌ی اندکی از آن خود جوانان به عنوان متولی اصلی تدارک چنین برنامه‌هایی از سوی ۱۶/۵ درصد از پاسخگویان معرفی شده‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان دولت و خود جوانان را متولی اصلی در این زمینه دانسته‌اند: ۷۰/۲ درصد از مردان و ۶۲/۲ درصد از زنان دولت را مسؤول اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی جوانان معرفی کرده‌اند. زنان (با

۲۱/۴ درصد) بیشتر از مردان (با ۱۲/۸ درصد) خانواده‌ها را مسؤول این امر دانسته‌اند. پاسخگویان دارای سنین بالاتر نیز بیشتر از دیگران دولت را مسؤول این موضوع معرفی کرده‌اند: ۶۰/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۶۸/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۷۳/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. ۱۹/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۵/۵ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۳/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها خود جوانان را مسؤول اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی معرفی کرده‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز بر نسبت افرادی که دولت را به عنوان مسؤول و متولی اصلی تدارک چنین برنامه‌هایی معرفی کرده‌اند افزوده می‌شود. ۵۹/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها و ۶۷/۹ درصد از دیپلمه‌ها چنین نظری داشته‌اند. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی مقداری کمتر از دیپلمه‌ها چنین نظری داشته‌اند (۷۲/۷ درصد). به هر صورت زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران خانواده و خود جوانان را مسؤول اصلی این امر معرفی کرده‌اند.

جدول ۳۷-۶- به نظر شما مسؤولیت اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی جوانان بر عهده کیست؟

	خود جوانان	خانواده‌ها	دولت	موارد دیگر	بی پاسخ	جمع
تعداد	۲۵۷۷	۲۶۶۳	۱۰۲۰۶	۱۲۹	۷۵	۱۵۶۵۰
درصد	۱۶/۵	۱۷/۰	۶۵/۲	۰/۸	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۳۸-۶- مسؤول اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی جوانان از نظر پاسخگویان بر حسب

جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن				سطح تحصیلات	
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
خود جوانان	۱۷/۰	۱۶/۴	۱۹/۵	۱۵/۵	۱۳/۲	۱۹/۶	۱۵/۲	۱۴/۹
خانواده‌ها	۱۲/۸	۲۱/۴	۲۰/۰	۱۵/۸	۱۴/۱	۲۰/۸	۱۶/۹	۱۲/۵
دولت	۷۰/۲	۶۲/۲	۶۰/۵	۶۸/۷	۷۳/۶	۵۹/۶	۶۷/۹	۷۲/۷
پاسخ معتبر	۷۴۴۷	۷۹۹۹	۶۶۰۴	۵۵۱۲	۳۳۳۰	۵۵۸۰	۶۱۱۹	۳۶۸۷
آماره	۲۰۲/۸۰		۱۷۲/۱۳۸				۱۹۶/۰۲۵	
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰				۰/۰۰۰	

۸-۶- فرا نگاه

در طول هفته، جوانان پاسخگو به طور متوسط ۲۹ ساعت وقت آزاد دارند. وقت آزادی را که مردان بیان کرده‌اند حدود ۲ ساعت بیشتر از وقت آزاد زنان بوده است. دیپلمه‌ها و ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران گفته‌اند وقت آزاد دارند (در طول هفته

حدود ۳۰/۵ ساعت). در این وقت آزاد، آن‌ها عمدتاً به همراه خانواده وقت خود را پر می‌کنند. ۵۷/۱ درصد گفته‌اند اوقات فراغت خود را عمدتاً با خانواده می‌گذرانند. پس از آن دوستان قرار می‌گیرند که ۲۳/۷ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شود. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند وقت خود را با خانواده می‌گذرانند و مردان حدود سه برابر زنان گفته‌اند دوستان و همکاران همپای آنان در گذران اوقات فراغت هستند. با افزایش سن نیز بر نسبت افرادی که گفته‌اند وقت فراغت خود را با خانواده می‌گذرانند، افزوده می‌شود و از ۵۴/۸ درصد ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۶۸/۲ درصد ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها می‌رسد. با افزایش سطح تحصیلات نیز بر نسبت افرادی که اوقات فراغت خود را با خانواده طی می‌کنند، افزوده می‌شود. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران همپای اوقات فراغت خود را دوستان معرفی کرده‌اند.

بیشترین فعالیتی که اوقات فراغت افراد را پر می‌کند، تماشای تلویزیون است. حضور در خانواده برای گذران اوقات فراغت، تلویزیون را به عنصر اساسی در این زمینه تبدیل کرده است. ۷۴/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند هر روز برای پر کردن اوقات فراغت خود تلویزیون تماشا می‌کنند که اگر فراوانی افرادی که به چند روز در هفته اشاره کرده‌اند را به آن بیافزاییم، ۸۸/۷ درصد هر روز و یا چند روز در هفته از تلویزیون برای پر کردن اوقات فراغت خود استفاده می‌کنند. پس از آن گوش دادن به موسیقی جای می‌گیرد که از سوی ۶۷/۸ درصد از پاسخگویان هر روز و یا چند روز در هفته به آن پرداخته می‌شود. این نسبت برای معاشرت با دوستان ۶۰/۶ درصد، برای مطالعه‌ی کتاب، مجله و روزنامه ۵۳/۴ درصد، برای تماشای ویدئو و CD ۴۹/۷ درصد و برای ورزش کردن ۴۳/۸ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شود که در رتبه‌های بعدی امکان پر کردن اوقات فراغت جای می‌گیرند. تماشای ماهواره، استفاده از اینترنت، استفاده از کامپیوتر و بازی‌های کامپیوتری و رفتن به سینما و تئاتر جایگاه کمی را در اوقات فراغت جوانان پرکرده است که عمدتاً به دلیل نداشتن امکانات لازم و مشکلات مالی است. حدود ۳۵ درصد از پاسخگویان تصریح کرده‌اند که به دلیل مشکلات مالی نمی‌توانند در اوقات فراغت فعالیت دلخواه خود را داشته باشند. نداشتن وقت و در دسترس نبودن امکانات در این زمینه در رتبه‌های دوم و سوم پاسخ‌ها جای گرفته‌اند. به نظر می‌رسد به جهت همین تضییقات باشد که پاسخگویان از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود در حد متوسطی رضایت دارند و نسبت آن‌هایی که از این موضوع راضی نبوده است حدود ۹ درصد بیشتر از افراد راضی بوده است.

فصل هفتم

رسانه‌ها و جهانی شدن

رسانه‌ها و جهانی شدن دو پدیده‌ای هستند که بر یکدیگر تأثیر بسیاری گذاشته‌اند. از یک سو فرآیند جهانی شدن با به میدان آمدن رسانه‌های عمومی جهانی دیگر یافت و با بهره‌گیری از این تکنولوژی بخش عمده‌ای از اهداف خود را به این طریق پیگیری می‌کند و از سوی دیگر رسانه‌ها تنوع یافتند و تکنولوژی رسانه‌ای از پیچیدگی‌های بیشتر و کارآمدی عمومی‌تری برخوردار شدند. در این میان ماهواره‌ها و اینترنت بیشترین نقش را به عهده گرفته‌اند. در این فصل ابتدا نگرش پاسخگویان نسبت به رسانه‌ها و سپس جهانی شدن مورد توجه قرار می‌گیرد.

۱-۷- نگرش به رسانه‌ها

رسانه‌ها مهمترین عناصر و عوامل جهانی شدن محسوب می‌شوند. در این باره سه پرسش مد نظر بوده است. اول؛ مورد اعتمادترین رسانه کدام است؟ دوم؛ آیا امکان استفاده از برنامه‌های ماهواره برای افراد وجود دارد؟ و سوم؛ پیامدهای وجود ماهواره در جامعه چیست؟

۱-۱-۷- رسانه‌ی مورد اعتماد

اعتماد به رسانه، یکی از عوامل جذب به آن رسانه و بهره‌مندی از آن است. در این باره پرسیده شد «به اخبار و اطلاعات کدامیک از رسانه‌های نامبرده در زیر اعتماد بیشتری دارید؟» بیشتر پاسخگویان گفته‌اند به تلویزیون اعتماد بیشتری دارند (۵۱/۷ درصد). پس از آن و با فاصله‌ی زیادی، دیگر رسانه‌ها جای می‌گیرند. اعتماد به اینترنت، در رتبه‌ی دوم قرار گرفته است که از سوی ۱۵/۹ درصد از پاسخگویان بیان شده است. پس از آن ماهواره از سوی ۱۰/۶ درصد از پاسخگویان به عنوان رسانه‌ی مورد اعتماد معرفی شده است. روزنامه‌ها، رادیوهای خارجی و رادیوهای داخل کشور در ردیف‌های بعدی قرار می‌گیرند که به ترتیب از سوی ۹/۴ درصد، ۶/۷ درصد و ۴/۰ درصد از پاسخگویان بیان شده‌اند. البته باید توجه داشت که میزان اعتماد، با میزان بهره‌مندی و شناخت از رسانه ارتباط دارد که درباره این موارد پرسشی طرح نشده است.

نکته‌ی قابل توجه آن که هر چند اعتماد به تلویزیون از سوی بیش از نیمی از پاسخگویان بیان شده است، ولی یادآور می‌شود ۸۸/۷ درصد از پاسخگویان هر روز و یا چند روز در هفته از این رسانه استفاده می‌کنند. در مقابل فقط ۱۹/۳ درصد از پاسخگویان از اینترنت و ۱۲/۱ درصد از ماهواره هر روز و یا چند روز در هفته بهره‌مند می‌شوند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود فاصله‌ی بین میزان بهره‌مندان و نسبت اعتماد در مورد تلویزیون زیاد است که نشان‌دهنده شکاف اجتماعی در این زمینه است ولی در مورد اینترنت و ماهواره فاصله‌ی بین نسبت بهره‌مندی و اعتماد میزان زیاد نیست. به عبارتی دیگر، در مجموع اعتماد به ماهواره و اینترنت بیشتر از اعتماد به تلویزیون است. زنان بیشتر از مردان به تلویزیون و رادیو اعتماد دارند: ۵۷/۴ درصد از زنان و ۴۷/۵ درصد از مردان به اخبار و اطلاعات تلویزیون اعتماد دارند. مردان بیشتر از زنان به مطبوعات و منابع خارجی اشاره کرده‌اند: ۱۸/۷ درصد از مردان در مقابل ۱۳/۸ درصد از زنان به اخبار و اطلاعات اینترنت و ۱۲/۴ درصد از مردان در مقابل ۹/۳ درصد از زنان به اخبار و اطلاعات ماهواره اعتماد بیشتری داشته‌اند. همچنین، ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران به ماهواره و اینترنت اعتماد داشته‌اند: ۱۷/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۶/۲ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۲/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها اعتماد بیشتر خود را به اینترنت بیان کرده‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران به تلویزیون (با ۵۵/۵ درصد) و روزنامه‌ها (با ۱۱/۵ درصد) اعتماد داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر شبیه ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بوده‌اند تا گروه سنی بعد از خود. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها

معنادار می‌شود. با افزایش سطح تحصیلات از نسبت آنهایی که به رادیو، تلویزیون و ماهواره اعتماد دارند کاسته می‌شود؛ به عنوان مثال: ۵۶/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۵۳/۷ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۴/۷ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به تلویزیون اعتماد داشته‌اند. در مقابل، بر نسبت افرادی که گفته‌اند به اخبار و اطلاعات روزنامه‌ها، رادیوهای خارجی و اینترنت اعتماد دارند، افزوده می‌شود؛ به عنوان مثال، ۱۳/۰ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۱۵/۳ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۲/۵ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به اینترنت اعتماد داشته‌اند. در مورد روزنامه‌ها ۱۲/۱ درصد از این گروه اخیر اعتماد بیشتر خود را بیان کرده‌اند. در صورتی که در بین دیپلمه‌ها ۹/۰ درصد و زیر دیپلمه‌ها ۸/۴ درصد به روزنامه اعتماد بیشتری داشته‌اند.

جدول ۱-۷- به اخبار و اطلاعات کدامیک از رسانه‌های نامبرده اعتماد بیشتری دارید؟

	رادیو	تلویزیون	روزنامه	ماهواره	رادیوهای خارجی	اینترنت	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۶۳۵	۸۰۹۹	۱۴۶۵	۱۶۵۹	۱۰۴۵	۲۴۸۹	۲۵۸	۱۵۶۵۰
درصد	۴/۰	۵۱/۷	۹/۴	۱۰/۶	۶/۷	۱۵/۹	۱/۶	۱۰۰/۰

جدول ۲-۷- مورد اعتمادترین رسانه از نظر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

رسانه	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
رادیو	۴/۰	۴/۳	۳/۸	۳/۸	۵/۳	۵/۱	۳/۸	۳/۰
تلویزیون	۴۷/۵	۵۷/۴	۵۲/۴	۵۱/۱	۵۵/۵	۵۶/۶	۵۳/۷	۴۴/۷
روزنامه	۹/۹	۹/۲	۸/۵	۹/۵	۱۱/۵	۸/۴	۹/۰	۱۲/۱
ماهواره	۱۲/۴	۹/۳	۱۱/۶	۱۱/۴	۸/۲	۱۱/۱	۱۱/۲	۹/۷
رادیوهای خارجی	۷/۶	۶/۰	۶/۰	۷/۹	۶/۵	۵/۷	۷/۱	۸/۰
اینترنت	۱۸/۷	۱۳/۸	۱۷/۸	۱۶/۲	۱۲/۹	۱۳/۰	۱۵/۳	۲۲/۵
پاسخ معتبر	۷۴۲۳	۷۹۶۹	۶۶۰۲	۵۴۸۱	۳۳۰۹	۵۵۷۶	۶۰۹۹	۳۶۵۸
آماره	۱۷۸/۶۲۳		۱۱۷/۹۳۱			۲۷۲/۷۵۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۲-۱-۷- امکان استفاده از ماهواره

پیش از آن که بخواهیم نگرش پاسخگویان را از برنامه‌های ماهواره جویا شویم، امکان استفاده از ماهواره پرسش شد. ۲۱/۳ درصد از پاسخگویان (حدود یک پنجم از آنها) گفته‌اند امکان استفاده از برنامه‌های تلویزیون‌های خارجی را دارند. ۷۷/۸ درصد

گفته‌اند چنین امکانی در اختیار ندارند.

مردان بیشتر گفته‌اند امکان استفاده از برنامه‌های ماهواره برای آنان فراهم است: ۲۳/۹ درصد در مقابل ۱۹/۳ درصد از زنان. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران گفته‌اند به ماهواره دسترسی دارند: ۲۳/۰ درصد چنین پاسخ داده‌اند. این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۲۱//۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۱۹/۷ درصد بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار است؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت آنهایی که امکان استفاده از برنامه‌های خارجی را دارند افزوده می‌شود: ۱۷/۰ درصد از زیر دیپلمه‌ها چنین امکانی در اختیار داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۲۲/۰ درصد افزایش می‌یابد ولی با کمی کاهش در پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی، نسبت بهره‌مندی از ماهواره به ۲۷/۷ درصد می‌رسد که البته از نسبت زیر دیپلمه‌ها بیشتر است.

جدول ۳-۷- آیا امکان استفاده از برنامه‌های تلویزیون‌های خارجی را دارید؟

جمع	بی پاسخ	خیر	بلی	
۱۵۶۵۰	۱۴۴	۱۲۱۷۲	۳۳۳۴	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۹	۷۷/۸	۲۱/۳	درصد

جدول ۴-۷- امکان استفاده پاسخگویان از برنامه‌های تلویزیون‌های خارجی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر امکان استفاده		
	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴		۲۵-۲۹	مرد
بلی	۱۷/۰	۲۲/۰	۲۷/۷	۲۱/۲	۲۳/۰	۱۹/۷	۲۳/۹	۱۹/۳
خیر	۸۳/۰	۷۸/۰	۷۲/۳	۷۸/۸	۷۷/۰	۸۰/۳	۷۶/۱	۸۰/۷
پاسخ معتبر	۵۵۹۹	۶۱۴۷	۳۷۰۱	۶۶۳۶	۵۵۲۹	۳۳۴۱	۷۴۹۲	۸۰۱۴
آماره	۱۵۱/۲۶۷			۱۳/۵۲۶			۴۷/۴۶	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۱			۰/۰۰۰	

۳-۱-۷- نگرش به برنامه‌های ماهواره

درباره برنامه‌های ماهواره دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. این دیدگاه‌ها گاه کاملاً معارض و مخالف یکدیگر هستند. نگاه مثبت به ماهواره بر این نکته تأکید می‌کند که برنامه‌های ماهواره باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود ولی نگاه منفی به آن برنامه‌های ماهواره را موجب ترویج ارزش‌های مغایر فرهنگ ایرانی و به خطر افتادن

امنیت ملی معرفی می‌کند. دیدگاه میانه‌ای نیز وجود دارد که معتقد است می‌توان با توجه به مزیت‌های ماهواره از عیوب آن گذشت. حال اینکه چگونه با عیوب موجود برخورد شود در این زمینه نیز دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. به هر صورت دیدگاه‌های بیان شده به ارزیابی جوانان گذاشته شد.

۱-۳-۱-۷- بالا رفتن اطلاعات

بیشتر پاسخگویان با این نظر که برنامه‌های ماهواره باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود موافق و کاملاً موافق بوده‌اند. فقط ۲۶/۰ درصد در این باره نظری مخالف داشته‌اند (۲۴/۲ درصد نیز در این مورد نظری نداشته‌اند). در مقابل هر یک نفری که با این نظر مخالف بوده است، دو نفر موافقت خود را با آن بیان کرده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای در این باره نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان موافق این نظر بوده‌اند که برنامه‌های ماهواره باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود: ۵۴/۷ درصد از مردان در مقابل ۴۴/۷ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. همچنین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند: ۵۰/۱ درصد. این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۴۹/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۴۸/۶ درصد بوده است. با افزایش سن، مقداری بر نسبت مخالفان افزوده می‌شود: ۲۵/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۵/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۷/۳ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بر آن بوده‌اند که برنامه‌های ماهواره باعث بالا رفتن اطلاعات مردم نمی‌شود. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی نیز بیشتر از دیگران در این باره نظر مثبت داشته‌اند: ۵۲/۳ درصد. ولی نسبت موافقان با نظر مطرح شده در بین دیپلمه‌ها به ۴۷/۹ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۴۹/۶ درصد می‌رسد. با این حال، با افزایش سطح تحصیلات از نسبت مخالفان با این نظر کاسته می‌شود: ۲۷/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۶/۸ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۲/۸ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. به نظر می‌رسد تحصیلات با ارزیابی از نوع و میزان بهره‌مندی از ماهواره نیز رابطه داشته باشد.

۲-۳-۱-۷- ترویج ارزش‌های مغایر

هر چند بیشتر پاسخگویان گفته بودند برنامه‌های ماهواره باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود، همچنان بیشتر آنها (۵۰/۲ درصد) با این نظر موافق بوده‌اند که برنامه‌های ماهواره‌ای باعث ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ ایرانی می‌شود. با این حال، ۲۱/۶ درصد با این نظر مخالف بوده و ۲۷/۳ درصد در این باره نظر خاصی بیان نکرده‌اند. زنان بیشتر از مردان بر آن بوده‌اند که برنامه‌های ماهواره‌ای، ترویج ارزش‌های مغایر

با فرهنگ ایرانی را در پی دارد: ۵۳/۸ درصد از زنان و ۴۷/۲ درصد از مردان با چنین نظری موافق بوده‌اند. مردان در این زمینه بیشتر از زنان مخالف و یا بی‌نظر بوده‌اند. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد با لحاظ گروه‌های سنی و سطح تحصیلات در این باره تفاوت معناداری بین پاسخگویان وجود ندارد.

۳-۱-۷-۳-۳ به خطر انداختن امنیت ملی

۴۲/۹ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق بوده‌اند که برنامه‌های ماهواره‌ای امنیت ملی کشور را به خطر می‌اندازد. هر چند ۲۷/۴ درصد در این باره نظری ارائه نداده‌اند، اما ۲۹/۲ درصد با نظر طرح شده مخالفت ورزیده‌اند.

زنان بیشتر از مردان گفته‌اند برنامه‌های ماهواره‌ای امنیت کشور را به خطر می‌اندازد: ۴۸/۳ درصد از زنان و ۳۷/۵ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند: ۴۵/۸ درصد. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۰/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۱/۹ درصد می‌رسد. اما نسبت مخالفان این ایده در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها تفاوت چندانی ندارد (به ترتیب ۳۱/۴ و ۳۱/۱ درصد). با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت موافقان با این نظر کاسته می‌شود: ۵۰/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها بر آن بوده‌اند که برنامه‌های ماهواره‌ای امنیت ملی را به خطر می‌اندازد. در صورتی که این نظر از سوی ۴۳/۰ درصد از دیپلمه‌ها و ۳۲/۷ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیان شده است. دیپلمه‌ها در این زمینه به افراد دارای تحصیلات دانشگاهی نزدیک‌تر هستند و از زیر دیپلمه‌ها فاصله می‌گیرند؛ به طوری که ۳۷/۳ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی و ۲۹/۴ درصد از دیپلمه‌ها با نظر بیان شده مخالف بوده‌اند. در صورتی که نسبت مخالفان زیر دیپلمه‌ها ۲۴/۰ درصد بوده است.

۳-۱-۷-۳-۴ توجه به مزیت‌ها نه عیوب

یکی از دیدگاه‌هایی که درباره ماهواره مطرح می‌شود این است که این وسیله آنقدر مزیت دارد که بتوان از جنبه‌های منفی آن صرف نظر کرد. بیشتر پاسخگویان با این نظر موافق و کاملاً موافق بوده‌اند (۶۳/۳ درصد). ۲۵/۴ درصد (حدود یک چهارم از پاسخگویان) با این نظر نیز مخالفت ورزیده و ۲۷/۴ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند.

بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد، مردان بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که ماهواره آنقدر مزیت دارد که بتوان از جنبه‌های منفی آن صرف نظر کرد: ۵۲/۲ درصد از

مردان و ۴۱/۷ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. همچنین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز کمتر از دیگران با این نظر ابراز موافقت کرده‌اند: ۴۴/۴ درصد این گونه بوده‌اند. بین دو گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ ساله و ۲۰ تا ۲۴ ساله در این باره هیچ تفاوتی مشاهده نمی‌شود. ۴۷/۴ درصد از هر دو گروه موافق، ۲۷/۴ درصد بی‌نظر و ۲۵/۲ درصد مخالف بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات در این باره تفاوت معناداری بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

جدول ۵-۷- برنامه‌های ماهواره‌ای باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۳۱۲۰	۴۵۹۷	۳۷۹۵	۲۶۵۷	۱۴۱۱	۷۰	۱۵۶۵۰
درصد	۱۹/۹	۲۹/۴	۲۴/۲	۱۷/۰	۹/۰	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۶-۷- نظر پاسخگویان درباره تأثیر ماهواره بر افزایش اطلاعات مردم بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر موافق	۵۴/۷	۴۴/۷	۴۹/۵	۵۰/۱	۴۸/۶	۴۹/۶	۴۷/۹	۵۲/۳
بی‌نظر	۲۳/۹	۲۴/۸	۲۴/۸	۲۴/۰	۲۴/۱	۲۳/۰	۲۵/۳	۲۴/۹
مخالف	۲/۴	۳۰/۵	۲۵/۷	۲۵/۹	۲۷/۳	۲۷/۴	۲۶/۸	۲۲/۸
پاسخ معتبر	۷۵۳۰	۸۰۵۰	۶۶۵۹	۵۵۶۹	۳۳۵۲	۵۶۰۵	۶۱۸۲	۳۷۳۲
آماره	۲۰۴/۸۲۸		۰/۰۰۷			-۰/۰۲۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۳۱۲			۰/۰۰۰		

جدول ۷-۷- برنامه‌های ماهواره‌ای باعث ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ ایرانی می‌شود

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۳۱۲۷	۴۷۲۲	۴۲۷۷	۲۳۰۲	۱۰۸۷	۱۳۵	۱۵۶۵۰
درصد	۲۰/۰	۳۰/۲	۲۷/۳	۱۴/۷	۶/۹	۰/۹	۱۰۰/۰

جدول ۸-۷- نظر پاسخگویان درباره تأثیر ماهواره در ترویج ارزش‌های مغایر فرهنگ ایرانی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۴۷/۲	۵۳/۸	۵۰/۵	۴۹/۸	۵۲/۱	۵۰/۳	۵۱/۴	۴۹/۵
بی‌نظر	۲۸/۶	۲۶/۶	۲۸/۱	۲۷/۹	۲۶/۰	۲۸/۵	۲۷/۲	۲۶/۸
مخالف	۲۴/۶	۱۹/۶	۲۱/۴	۲۲/۳	۲۱/۹	۲۱/۲	۲۱/۴	۲۳/۸
پاسخ معتبر	۷۴۹۷	۸۰۱۸	۶۶۳۵	۵۵۴۷	۳۳۳۳	۵۵۷۳	۶۱۶۲	۳۷۲۰
آماره	۷۷/۴۱۵		-۰/۰۰۳			۰/۰۱۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۶۴۷			۰/۱۶۴		

جدول ۹-۷- برنامه‌های ماهواره‌ای امنیت کشور را به خطر می‌اندازد

	کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی‌نظر	مخالف	کاملاً موافق	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۲۸۳۶	۳۸۷۶	۴۲۸۴	۳۱۶۲	۱۴۱۴	۷۸	۱۵۶۵۰
درصد	۱۸/۱	۲۴/۸	۲۷/۴	۲۰/۲	۹/۰	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۷- نظر پاسخگویان درباره تأثیر ماهواره در به خطر افتادن امنیت کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۳۷/۵	۴۸/۳	۴۵/۸	۴۰/۵	۴۱/۹	۵۰/۱	۴۳/۰	۳۲/۷
بی‌نظر	۲۸/۰	۲۷/۰	۲۷/۳	۲۸/۰	۲۷/۰	۲۵/۹	۲۷/۶	۲۹/۹
مخالف	۳۴/۵	۲۴/۶	۲۶/۸	۳۱/۴	۳۱/۱	۲۴/۰	۲۹/۴	۳۷/۳
پاسخ معتبر	۷۵۱۹	۸۰۵۳	۶۲۵۶	۵۵۶۴	۳۳۵۲	۵۶۰۹	۶۱۷۱	۳۷۳۲
آماره	۲۳۵/۱۰۵		۰/۰۴۲			۰/۱۲۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۱-۷- برنامه‌های ماهواره‌ای آتقدر مزیت دارد که بتوان از جنبه‌های منفی آن صرف‌نظر کرد

	کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی‌نظر	مخالف	کاملاً موافق	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۲۷۵۲	۴۴۹۹	۴۲۸۱	۲۷۰۶	۱۲۶۱	۱۵۱	۱۵۶۵۰
درصد	۱۷/۶	۲۸/۷	۲۷/۴	۱۷/۳	۸/۱	۱/۰	۱۰۰/۰

جدول ۱۲-۷- نظر پاسخگویان درباره فزونی مزیت‌های ماهواره و صرف نظر کردن از جنبه‌های منفی آن بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر موافق	۵۲/۲	۴۱/۷	۴۷/۴	۴۷/۴	۴۴/۴	۴۶/۱	۴۷/۲	۴۷/۳
بی‌نظر	۲۶/۰	۲۹/۱	۲۷/۴	۲۷/۴	۲۸/۴	۲۸/۱	۲۶/۹	۲۸/۲
مخالف	۲۱/۸	۲۹/۲	۲۵/۲	۲۵/۲	۲۷/۱	۲۵/۸	۲۵/۹	۲۴/۶
پاسخ معتبر	۷۴۹۹	۸۰۰۰	۶۶۲۰	۵۵۳۸	۳۳۴۱	۵۰۶۳	۶۱۵۳	۳۷۲۳
آماره	۱۸۹/۳۶۶		۰/۰۱۷			-۰/۰۱۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۱۶			۰/۱۶۵		

۲-۷- فرا نگاه

میزان اعتماد به رسانه را باید از منظر میزان بهره‌مندی و استفاده از آن بررسی کرد. از این جهت اگر نسبت مورد اعتمادترین رسانه را به میزان بهره‌مندی هر روز و چند روز در هفته محاسبه کنیم، ماهواره بالاترین نسبت را خواهد داشت (۰/۸۸)، پس از آن اینترنت (با ۰/۸۲) و سپس تلویزیون (با ۰/۵۸) قرار می‌گیرد. بنابر این، هر چند پاسخگویان بیشتری گفته‌اند به تلویزیون اعتماد دارند و فقط ۱۰/۶ درصد بیان کرده‌اند به اطلاعات و اخبار ماهواره اعتماد دارند و نیز فقط ۲۱/۳ درصد گفته‌اند به برنامه‌های ماهواره‌ای دسترسی دارند، نگرش کل پاسخگویان نسبت به ماهواره از جهاتی منفی و از جهاتی مثبت بوده است. یادآور می‌شود این در صورتی است که ۷۷/۸ درصد گفته‌اند به ماهواره دسترسی ندارند.

به هر حال نگرش به ماهواره از مجموع چهار گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

الف- برنامه‌های ماهواره‌ای باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود،

ب- برنامه‌های ماهواره‌ای باعث ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ ایرانی می‌شود،

ج- برنامه‌های ماهواره‌ای امنیت کشور را به خطر می‌اندازد،

د- ماهواره، آنقدر مزیت دارد که بتوان از جنبه‌های منفی آن صرف نظر کرد.

پس از اصلاح جهت کد برخی از گویه‌ها و دادن نمره ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن چهار گویه، نمره‌ی فردی که به ماهواره نگرش کاملاً منفی داشته باشد ۴ و نمره‌ی فردی که به آن نگرش کاملاً مثبت بیان کند، ۲۰ خواهد بود. نمره‌ی ۱۲ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به چهار گویه نشان

می‌دهد که در مجموع پاسخگویان نسبت به ماهواره وضعیت بلا تکلیفی دارند و هنوز نتوانسته‌اند در مورد آن نگرش مشخصی داشته باشند (میانگین = ۱۲). میانه و نما نیز ۱۲ شده است که نشان از توزیع نسبتاً نرمال فراوانی‌ها دارد. این وضعیت را با گروه‌بندی پاسخگویان نیز ملاحظه می‌کنیم. زنان در مقایسه با مردان نگاه منفی‌تری نسبت به ماهواره دارند. این نگاه منفی در بین پاسخگویان دارای تحصیلات پایین‌تر نیز مشاهده می‌شود؛ هر چند شدت تفاوت بسیار ضعیف و کم است. به طور کلی می‌توان چنین نتیجه گرفت که پاسخگویان هنوز به یک نتیجه‌گیری قطعی درباره‌ی جایگاه ماهواره در جامعه نرسیده‌اند. چرا که بیشتر، برنامه‌های آن را باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌دانند، هر چند ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ ایرانی و به خطر افتادن امنیت کشور نیز از سوی نسبت قابل توجهی از پاسخگویان به عنوان کارکرد ماهواره طرح شده است. با این حال، بیشتر پاسخگویان مزیت‌های ماهواره را بیشتر از جنبه‌های منفی آن می‌دانند. به نظر می‌رسد، براساس همین نگاه، مردم با جنبه‌های منفی ماهواره، کنار آمده و در نهایت اثرگذاری آن جنبه‌ها نیز به حداقل برسد.

جدول ۱۳-۷- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش نگرش به ماهواره

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ
برنامه‌های ماهواره‌ای باعث بالا رفتن اطلاعات مردم می‌شود	۱۹/۹	۲۹/۴	۲۴/۲	۱۷/۰	۹/۰	۰/۴
برنامه‌های ماهواره‌ای باعث ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ ایرانی می‌شود	۲۰/۰	۳۰/۲	۲۷/۲	۱۴/۷	۶/۹	۰/۹
برنامه‌های ماهواره‌ای امنیت کشور را به خطر می‌اندازد	۱۸/۱	۲۴/۸	۲۷/۴	۲۰/۲	۹/۰	۰/۵
برنامه‌های ماهواره‌ای آنقدر مزیت دارد که بتوان از جنبه‌های منفی آن صرف نظر کرد	۱۷/۶	۲۸/۷	۷/۴	۱۷/۳	۸/۱	۱/۰

* درصد‌های سطری بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۱۴-۷- میانگین نمره‌ی پاسخگویان نسبت به نگرش به رسانه‌ها بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۱۲/۵	۳/۲۷	۷۴۳۳	۴۸/۴	۱۹/۶۲۸	۰/۰۰۰
	زن	۱۱/۵	۳/۲۳	۷۹۳۳	۵۱/۶		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۱۱/۹	۳/۲۱	۶۵۶۶	۴۲/۷	۳/۵۷۵	۰/۰۲۸
	۲۰ تا ۲۴ سال	۱۲/۱	۳/۳۳	۵۴۹۶	۳۵/۸		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۱۱/۹	۳/۴۰	۳۳۰۴	۲۱/۵		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۱۱/۸	۳/۰۶	۵۵۱۶	۳۶/۰	۳۹/۵۴۵	۰/۰۰۰
	دیپلم	۱۲/۰	۳/۳۵	۶۰۹۷	۳۹/۸		
	بالتر از دیپلم	۱۲/۴	۳/۴۸	۳۶۹۳	۲۴/۲		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۱۲/۰

۳-۷- نگرش نسبت به جهانی شدن

از هنگامی که مارشال مک لوهان با توجه به نفوذ رسانه‌ها نظریه‌ی دهکده‌ی جهانی را طرح کرد تا کنون تحولات بسیار گسترده‌ای در عرصه‌ی سخت‌افزار و نرم‌افزار رسانه‌ها صورت گرفته است. این تحولات بخشی از فرآیندی است که آن را جهانی شدن نامیده‌اند. هر چند جهانی شدن ابعاد بسیار گسترده‌ای دارد و در نفی و اثبات آن دیدگاه‌ها و نظریه‌های متعددی تقریر شده است، خود به صورت فرآیندی پیش‌رونده در حال تسخیر اجزای گوناگون نظام‌های اجتماعی است. اما در این میان نمی‌توان به طور قطع تضعیف یا نابودی هویت‌های محلی را پیش‌بینی کرد؛ چه جهانی شدن گاه به صورت عاملی برای تقویت این هویت‌ها وارد عمل می‌شود. در این باره باید به یک نکته توجه کرد که این فرآیند گاه در قالب جهانی‌سازی رخ می‌نماید که پروژه‌ای طراحی شده برای امحاء هویت‌های ملی و محلی است. به هر صورت چه این فرآیند در قالب جهانی شدن و چه در قالب جهانی‌سازی پیش رود، موافقان و مخالفانی دارد که در این بررسی به برخی از دیدگاه‌های آنها توجه شده است. پیش از آن باید اشاره کرد که یکی از محورهای جهانی شدن، تبعیت از قوانین و مقررات بین‌المللی است که از سوی سازمان‌های جهانی تدوین و به امضای سایر کشورها می‌رسد که می‌توان از آن تحت عنوان پذیرش اقتدار سازمان‌های جهانی یاد کرد. اما نکته‌ی مهمتر همان پیامدهای جهانی شدن است که در این بررسی به تأثیر آن در ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین کشورها و مردم، بهبود زندگی مردم، وابسته کردن سایر کشورها به استکبار و

تضعیف هویت ملی دیگر کشورها پرداخته شده است.

۱-۳-۷- اقتدار سازمان‌های جهانی

یکی از وجوه جهانی شدن، پذیرش تسلط و اقتدار سازمان‌های بین‌المللی است. در این زمینه خواسته شد تا پاسخگویان نظر خود را درباره این جمله بیان کنند: «دولت‌ها باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهند، هر چند بر خلاف منافعشان باشد». بیشتر پاسخگویان (۴۱/۵ درصد) با این نظر مخالف بوده‌اند. فقط ۲۷/۷ درصد بر آن بوده‌اند که دولت‌ها باید تصمیم سازمان‌های بین‌المللی را حتی اگر بر خلاف منافعشان باشد، گردن بنهند. ۲۹/۴ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند.

مردان بیشتر از زنان تسلط و اقتدار سازمان‌های بین‌المللی را بر دولت‌ها پذیرفته‌اند. ۳۲ درصد از مردان و ۲۴/۴ درصد از زنان با این نظر موافق بوده‌اند که دولت‌ها باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهند. زنان بیشتر از مردان در این زمینه مخالف بوده و یا نظری نداشته‌اند. هر چند ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۲۹/۲ درصد) بیشتر از دیگران موافق و ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۲۶/۹ درصد) کمتر از دیگران موافق این موضوع بوده‌اند، اما با افزایش سن از نسبت بی‌نظرها کاسته و بر نسبت مخالفان با این ایده افزوده می‌شود: ۳۹/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها مخالف تسلط و اقتدار سازمان‌های بین‌المللی بوده‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۴/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۴/۶ درصد می‌رسد. علاوه بر این با افزایش سطح تحصیلات از نسبت بی‌نظرها کاسته و بر نسبت مخالفان افزوده می‌شود: ۳۶/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها با نظر مطرح شده مخالفت ورزیده‌اند. ولی میزان مخالفان در بین دیپلمه‌ها به ۴۳/۹ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۴۶/۸ درصد می‌رسد. زیر دیپلمه‌ها (با ۳۰/۸ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند که دولت‌ها باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی توجه کنند، هر چند بر خلاف منافعشان باشد.

۲-۳-۷- پیامدهای جهانی شدن

درباره پیامدهای جهانی شدن دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. برخی از زاویه‌ای مثبت و برخی از زاویه‌ای منفی به آن نگریسته‌اند. در این بررسی دو پیامد منفی و دو پیامد مثبت طرح و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آنها بیان کنند.

۱-۳-۲-۷- ایجاد صلح و دوستی

برخی بر این عقیده هستند که «جهانی شدن موجب ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین

کشورها و مردم می‌شود». بیشتر پاسخگویان (۵۹/۴ درصد) با این نظر موافق بوده‌اند. فقط ۱۰/۲ درصد گفته‌اند با این نظر مخالف هستند و چنین پیامدی را برای جهانی شدن قائل نیستند. ۲۹/۴ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند. در مقابل هر یک نفری که با نظر طرح شده مخالفت ورزیده، حدود ۶ نفر موافق آن بوده‌اند. مردان کمی بیش از زنان با این نظر مخالفت ورزیده‌اند: ۶۰/۸ درصد از مردان و ۵۸/۲ درصد از زنان. اما زنان (با ۳۱/۴ درصد) بیشتر از مردان نظری نداشته‌اند و مردان (با ۱۱/۳ درصد) بیشتر از زنان موافق بوده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز کمی بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند: ۶۰/۹ درصد از این گروه سنی چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۵۹/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۵۹/۱ درصد می‌رسد. اما با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری در بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۲-۳-۷- بهبود زندگی مردم

از دیدگاهی دیگر از پیامدهای مثبت جهانی شدن که گاه نیز در افواه مردم شنیده می‌شود این است که جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر می‌کند. از پاسخگویان خواسته شد تا موافقت و مخالفت خود را با این نظر بیان کنند. نسبت قابل توجهی از پاسخگویان (۴۷/۱ درصد) با این نظر موافق بوده‌اند. فقط ۱۳/۵ درصد بر آن بوده‌اند که جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر نمی‌کند. اما پاسخگویان بسیاری (۳۸/۴ درصد) در این باره اظهار نظر نکرده‌اند که عمدتاً می‌تواند از بی‌اطلاعی آنها نسبت به موضوع ناشی شده باشد. در مقابل هر یک نفری که با نظر طرح شده مخالف بوده است، ۳/۵ نفر خود را موافق آن نشان داده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر می‌کند: ۵۰/۲ درصد از مردان و ۴۵/۳ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. از سوی دیگر، با افزایش سن از نسبت موافقان با این نظر کاسته و بر نسبت بی‌نظرها افزوده می‌شود: ۴۹/۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها با این نظر موافق بوده‌اند. در صورتی که این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۶/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۵/۸ درصد می‌رسد. اما با لحاظ سطح تحصیلات، بین پاسخگویان در این باره تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود.

۳-۲-۷- وابستگی به استکبار

برخی بر این عقیده هستند که جهانی شدن پروژه‌ای است برای وابسته کردن سایر کشورها به استکبار. در این باره این جمله برای پاسخگویان خوانده شد: هدف اصلی از

جهانی شدن، وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار است. ۴۰ درصد از پاسخگویان با این نظر مخالف بوده‌اند. فقط ۲۰/۲ درصد از پاسخگویان بر آن بوده‌اند که هدف اصلی جهانی شدن وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار است. البته قابل توجه آن که ۳۸/۶ درصد در این باره نظری نداشته‌اند.

مردان بیشتر از زنان با این نظر موافق بوده‌اند که هدف از جهانی شدن وابسته کردن کشورها به استکبار است: ۲۱/۹ درصد از مردان و ۱۸/۹ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. جالب آن که نسبت مخالفان در بین زنان و مردان یکسان بوده است (۴۰/۵ درصد). همچنین با افزایش سن بر نسبت مخالفان این نظر افزوده و از موافقان آن تا حدودی کاسته می‌شود: ۳۸/۰ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها هدف جهانی شدن را وابسته کردن کشورها به استکبار ندانسته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۴۱/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۴۳/۹ درصد بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۴۱/۱ درصد) بیشتر از دیگران در این باره نظری نداشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌های بین پاسخگویان معنادار بوده است. زیر دیپلمه‌ها (با ۲۲/۴ درصد) بیشتر از دیگران موافق این نظر بوده‌اند. ولی با افزایش سطح تحصیلات بر میزان مخالفان با این نظر افزوده می‌شود: ۳۴/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۴۲/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۷/۱ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند.

۴-۲-۳-۷- تضعیف هویت ملی

یکی از ایده‌هایی که به طور جدی از سوی مخالفان جهانی شدن مطرح می‌شود، تضعیف هویت‌های ملی و محله‌ای در پرتو هجوم جهانی شدن است. این ایده در قالب یک جمله برای پاسخگویان خوانده و از آنان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آن بیان کنند. بیشتر پاسخگویان (۴۱/۱ درصد) در این باره نظری نداشتند. اما مخالفان این ایده بیشتر از موافقان آن بوده‌اند. ۲۳/۹ درصد بر آن بوده‌اند که جهانی شدن موجب تضعیف هویت ملی کشورها می‌شود. در مقابل، ۳۳/۴ درصد نیز با این نظر مخالف بوده‌اند.

مردان بیشتر از زنان هم موافق و هم مخالف این ایده بوده‌اند. زنان (با ۴۴/۶ درصد) بیشتر از مردان در این باره نظری نداشته‌اند. به هر حال، ۲۵/۸ درصد از مردان و ۲۲/۸ درصد از زنان گفته‌اند جهانی شدن، تضعیف هویت ملی کشورها را به دنبال دارد. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران چنین نظری داشته‌اند. علاوه بر اینکه در این گروه سنی (با ۴۳/۲ درصد) بی‌نظر بیشتری بوده است. اما ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران مخالف این ایده بوده‌اند (۳۵/۹ درصد). البته ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز با فاصله بسیار کمی

از آنان با این نظر مخالفت ورزیده‌اند (۳۵/۷ درصد). بررسی رابطه سطح تحصیلات با این نظر پاسخگویان نشان می‌دهد هر چه بر سطح تحصیلات افراد پاسخگو افزوده شود از نسبت موافقان با این نظر و نیز افراد بی‌نظر کاسته می‌شود: ۲۶/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند جهانی شدن موجب تضعیف هویت ملی کشورها می‌شود. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۲۴/۲ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۱/۰ درصد بوده است. با افزایش سطح تحصیلات نسبت مخالفان نیز افزوده می‌شود. ۲۷/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۴/۷ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۲/۶ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی با این نظر مخالف بوده‌اند که جهانی شدن موجب تضعیف هویت ملی کشورها می‌شود.

جدول ۱۵-۷ دولت‌ها باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهند، هر چند بر خلاف منافعشان باشد

جمع	بی‌پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۲۱۸	۱۹۰۵	۴۵۹۳	۴۵۹۹	۲۸۸۳	۱۴۵۲	تعداد
۱۰۰/۰	۱/۴	۱۲/۲	۲۹/۳	۲۹/۴	۱۸/۴	۹/۳	درصد

جدول ۱۶-۷ نظر پاسخگویان درباره لزوم گردن نهادن دولت‌ها به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی هر چند بر خلاف منافعشان باشد بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر
	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	زن	مرد	
	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹			نظر
موافق	۲۸/۰	۲۶/۹	۲۹/۲	۲۴/۴	۳۲/۰	
بی‌نظر	۲۷/۴	۲۹/۰	۳۱/۷	۳۲/۱	۲۷/۴	
مخالف	۴۴/۶	۴۴/۱	۳۹/۱	۴۳/۵	۴۰/۶	
پاسخ معتبر	۳۳۲۴	۵۵۱۲	۶۵۹۶	۷۹۶۴	۷۴۶۸	
آماره	۰/۰۶۳	۰/۰۳۶		۱۱۴/۹۱۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰		

جدول ۱۷-۷ جهانی شدن موجب ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین کشورها و مردم می‌شود

جمع	بی‌پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۱۵۴	۴۴۸	۱۱۵۰	۴۶۰۳	۵۶۶۹	۳۶۲۶	تعداد
۱۰۰/۰	۱/۰	۲/۹	۷/۳	۲۹/۴	۳۶/۲	۲۳/۲	درصد

جدول ۱۸-۷- نظر پاسخگویان درباره تأثیر جهانی شدن بر ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین کشورها و مردم بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۶۰/۸	۵۹/۲	۶۰/۹	۵۹/۴	۵۹/۱	۵۹/۷	۶۰/۰	۶۰/۵
بی نظر	۲۷/۸	۳۱/۴	۲۹/۳	۲۹/۸	۳۰/۳	۳۱/۶	۲۹/۸	۲۶/۷
مخالف	۱۱/۳	۹/۴	۹/۸	۱۰/۷	۱۰/۵	۸/۷	۱۰/۲	۱۲/۸
پاسخ معتبر	۷۵۰۵	۷۹۹۱	۶۶۲۰	۵۵۴۸	۳۳۲۸	۵۵۶۵	۶۱۵۰	۳۷۲۱
آماره	۳۳/۱۰۲		۰/۰۱۵			۰/۰۰۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۴۵			۰/۰۴۱		

جدول ۱۹-۷- جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر می‌کند

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۲۴۳۰	۴۹۵۰	۶۰۰۷	۱۵۴۸	۵۵۶	۱۵۹	۱۵۶۵۰
درصد	۱۵/۵	۳۱/۶	۳۸/۴	۹/۹	۳/۶	۱/۰	۱۰۰/۰

جدول ۲۰-۷- نظر پاسخگویان درباره تأثیر مثبت جهانی شدن بر وضع زندگی مردم بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۵۰/۲	۴۵/۳	۴۹/۶	۴۶/۵	۴۵/۸	۴۸/۶	۴۷/۱	۴۷/۳
بی نظر	۳۵/۷	۴۱/۷	۳۷/۷	۳۹/۲	۴۰/۲	۳۸/۸	۳۸/۷	۳۸/۸
مخالف	۱۴/۱	۱۳/۱	۱۲/۸	۱۴/۳	۱۴/۰	۱۲/۶	۱۴/۲	۱۳/۹
پاسخ معتبر	۷۴۹۵	۷۹۹۶	۶۶۱۳	۵۵۴۵	۳۳۳۳	۵۵۶۶	۶۱۴۶	۳۷۱۹
آماره	۵۷/۹۸۱		۰/۰۲۹			۰/۰۱۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۶۱		

جدول ۲۱-۷- هدف اصلی از جهانی شدن، وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار است

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۰۷۸	۲۰۷۴	۶۰۴۵	۴۱۲۳	۲۱۴۲	۱۸۸	۱۵۶۵۰
درصد	۶/۹	۱۳/۳	۳۸/۶	۲۶/۳	۱۳/۷	۱/۲	۱۰۰/۰

جدول ۲۲-۷- نظر پاسخگویان درباره وابسته کردن کشورها به استکبار به عنوان هدف اصلی جهانی شدن بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۲۱/۹	۱۸/۹	۲۰/۹	۲۰/۵	۱۹/۲	۲۲/۴	۱۹/۵	۱۸/۸
بی نظر	۳۷/۵	۴۰/۶	۴۱/۱	۳۸/۱	۳۶/۹	۴۳/۲	۳۸/۵	۳۴/۰
مخالف	۴۰/۵	۴۰/۵	۳۸/۰	۴۱/۵	۴۳/۹	۳۴/۴	۴۲/۱	۴۷/۱
پاسخ معتبر	۷۴۷۸	۷۹۸۴	۶۶۰۵	۵۵۳۷	۳۳۲۰	۵۵۴۵	۶۱۴۳	۳۷۱۴
آماره	۲۶/۱۳۱		۰/۰۳۷			۰/۰۸۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۲۳-۷- جهانی شدن موجب تضعیف هویت ملی کشورها می شود

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۲۱۳	۲۵۲۶	۶۴۷۲	۴۱۱۱	۱۱۱۶	۲۱۲	۱۵۶۵۰
درصد	۷/۸	۱۶/۱	۴۱/۴	۲۶/۳	۷/۱	۱/۴	۱۰۰/۰

جدول ۲۴-۷- نظر پاسخگویان درباره تأثیر جهانی شدن بر تضعیف هویت ملی کشورها بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۲۵/۸	۲۲/۸	۲۵/۷	۲۳/۱	۲۳/۲	۲۶/۳	۲۴/۲	۲۱/۰
بی نظر	۳۹/۰	۴۴/۶	۴۳/۲	۴۰/۹	۴۱/۱	۴۶/۵	۴۱/۱	۳۶/۵
مخالف	۳۵/۱	۳۲/۷	۳۱/۲	۳۵/۹	۳۵/۷	۲۷/۱	۳۴/۷	۴۲/۶
پاسخ معتبر	۷۴۸۰	۷۹۵۸	۶۵۹۴	۵۵۲۵	۳۳۱۹	۵۵۳۵	۶۱۳۰	۳۷۱۳
آماره	۵۱/۳۰۵		۰/۰۳۹			۰/۰۹۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۴-۷- فرا نگاه

بیتر پاسخگویان بر آن بوده‌اند که جهانی شدن موجب ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین کشورها و مردم می شود. جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر می کند، هدف اصلی از جهانی شدن، وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار نیست و موجب تضعیف هویت ملی کشورها نمی شود. با این حال، بخشی از پاسخگویان خلاف این دیدگاه‌ها را

داشته‌اند که نسبتشان کمتر از گروه اول می‌شود. هر چند دیدگاه مثبتی نسبت به جهانی شدن تا حدودی غالب است، ولی پاسخگویانی که گفته‌اند دولت‌ها آنجایی که بر خلاف منافعشان باشد، نباید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهند در مقابل آنهایی که گفته‌اند باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهاد بیشتر بوده است که البته خود نقص یکی از اصول جهانی شدن است. از این رو می‌توان چنین نتیجه گرفت که سیمای جهانی شدن برای پاسخگویان چندان روشن و واضح نیست.

نگرش به جهانی شدن از مجموع پنج گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

الف- جهانی شدن موجب ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین کشورها و مردم می‌شود،

ب- هدف اصلی از جهانی شدن، وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار است،

ج- جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر می‌کند،

د- جهانی شدن موجب تضعیف هویت ملی کشورها می‌شود،

ه - دولت‌ها باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهند، هر چند بر خلاف منافعشان باشد.

پس از اصلاح جهت کد برخی از گویه‌ها و دادن نمره‌ی ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن پنج گویه، نمره‌ی فردی که به جهانی شدن نگرش کاملاً منفی داشته باشد ۵ و نمره‌ی فردی که به آن نگرش کاملاً مثبت بیان کرده باشد ۲۵ خواهد بود. نمره‌ی ۱۵ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه موافق و نه مخالف/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این پنج گویه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویان نسبت به جهانی شدن نگرشی متمایل به مثبت دارند؛ هر چند هنوز به طور قطع نتوانسته‌اند نگرش مشخص مثبت یا منفی را در مورد آن برگزینند. نیمی از پاسخگویان تا نمره‌ی ۱۶ (۱ نمره بالاتر از وضعیت بی‌نظر) و نیمی دیگر نمره‌ای بیش از ۱۶ داده‌اند.

تفاوت بین میانگین نمرات مردان و زنان معنادار است؛ هر چند شدت رابطه‌ی جنسیت با نگرش نسبت به جهانی شدن ضعیف است. در هر حال، مردان کمی بیش از زنان در این باره نگرش مثبت داشته‌اند. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی نیز نگرش مثبت‌تری به این موضوع داشته‌اند: میانگین نمره‌ی زیر دیپلمه‌ها ۱۶/۲۹ و دیپلمه‌ها ۱۶/۳۴ و میانگین نمره‌ی پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۶/۴۹ بوده است. با لحاظ گروه‌های سنی تفاوت معناداری بین میانگین نمره‌ی نگرش به جهانی شدن ملاحظه نمی‌شود.

جدول ۲۵-۷. میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش نگرش به جهانی شدن

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ
دولت‌ها باید به تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی گردن نهند، هر چند بر خلاف منافعشان باشد	۹/۳	۱۸/۴	۲۹/۴	۲۹/۴	۱۲/۲	۱/۴
جهانی شدن موجب ایجاد صلح و دوستی بیشتر بین کشورها و مردم می‌شود	۲۳/۲	۳۶/۲	۲۹/۴	۷/۳	۲/۹	۱/۰
جهانی شدن وضع زندگی مردم را بهتر می‌کند	۱۵/۵	۳۱/۶	۳۸/۴	۹/۹	۳/۶	۱/۰
هدف اصلی از جهانی شدن، وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار است	۶/۹	۱۳/۳	۳۸/۶	۲۶/۳	۱۳/۷	۱/۲
جهانی شدن موجب تضعیف هویت ملی کشورها می‌شود	۷/۸	۱۶/۱	۴۱/۴	۲۶/۳	۷/۱	۱/۴

* درصدها سطری بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۲۶-۷. میانگین نمره‌ی پاسخگویان نسبت به جهانی شدن بر حسب جنسیت، سن و

تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۱۶/۴	۳/۴	۷۳۸۸	۴۸/۵	۳/۳۱۸	۰/۰۰۱
	زن	۱۶/۳	۳/۰	۷۸۳۲	۵۱/۵		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۱۶/۴	۳/۰۷	۶۵۱۰	۴۲/۸	۱/۳۱۹	۰/۲۶۷
	۲۰ تا ۲۴ سال	۱۶/۳	۳/۲۲	۵۴۴۹	۳۵/۸		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۱۶/۴	۳/۲۷	۳۲۶۱	۲۱/۴		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۱۶/۲۹	۲/۸۴	۵۴۵۰	۳۵/۹	۴/۳۴۷	۰/۰۱۲
	دیپلم	۱۶/۳۴	۳/۲۴	۶۰۴۱	۳۹/۸		
	بالتر از دیپلم	۱۶/۴۹	۳/۴۷	۳۶۷۱	۲۴/۲		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۱۶/۳

فصل هشتم

ارزش‌های تحصیلی و شغلی

تحصیل، امروزه نقش مهمی در اشتغال ایفا می‌کند. گذراندن تحصیلات و به دست آوردن مدارک بالاتر تحصیلی، علاوه بر اینکه بر منزلت اجتماعی فرد می‌افزاید، با توجه به فزونی تخصصی شدن مشاغل، امکان بیشتری را برای یافتن شغل نیز فراهم می‌کند. به همین روی، تحصیل و اشتغال از جمله ارزش‌های اجتماعی هستند که به تثبیت و ارتقای پایگاه و منزلت اجتماعی افراد یاری می‌رسانند.

۸-۱ ارزش تحصیلی

ارزش تحصیلی با یک پرسش برای ارزیابی از منزلت اجتماعی افراد تحصیل کرده سنجیده شده است. در این باره پرسیده شد: فکر می‌کنید افراد تحصیل کرده در جامعه تا چه اندازه مورد احترام قرار می‌گیرند؟ بیشتر پاسخگویان (۵۳/۲ درصد) گفته‌اند تحصیل کرده‌ها در حد زیاد و خیلی زیاد مورد احترام جامعه قرار دارند. در مقابل، ۱۴/۳ درصد احترام جامعه به تحصیل کرده‌ها را در حد کم و خیلی کم ارزیابی کرده و ۳۲/۵ درصد نیز این احترام را در حد متوسط دانسته‌اند. بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد زنان بیشتر از مردان گفته‌اند تحصیل کرده‌ها

مورد احترام جامعه هستند: ۵۵/۵ درصد از زنان و ۵۱/۲ درصد از مردان میزان احترام جامعه به تحصیل کرده‌ها را زیاد دانسته‌اند. اما با افزایش سن از نسبت افرادی که در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند کاسته می‌شود: ۵۹/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۰/۶ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۴۶/۷ درصد بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز بین پاسخگویان تفاوت معناداری مشاهده می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۵۷/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۵۴/۴ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۵/۱ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بر آن بوده‌اند که افراد تحصیل کرده در جامعه منزلت اجتماعی زیادی دارند.

جدول ۱-۱- فکر می‌کنید افراد تحصیل کرده در جامعه ما تا چه اندازه مورد احترام قرار می‌گیرند؟

	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	بی پاسخ	جمع
تعداد	۲۶۶۹	۵۶۴۹	۵۰۱۵	۱۵۵۴	۶۹۴	۶۹	۱۵۶۵۰
درصد	۱۷/۱	۳۶/۱	۳۲/۵	۹/۹	۴/۴	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۱-۲- میزان احترام تحصیل کرده‌ها در جامعه از نظر پاسخگو بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر
	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
احترام زیاد	۴۶/۷	۵۰/۶	۵۹/۱	۵۵/۵	۵۱/۲	
تا حدی	۳۷/۳	۳۴/۴	۲۷/۸	۳۲/۰	۳۲/۴	
کم	۱۶/۰	۱۵/۰	۱۳/۱	۱۲/۶	۱۶/۴	
پاسخ معتبر	۳۳۲۰	۵۵۳۷	۶۶۰۵	۷۹۸۴	۷۴۷۸	
آماره		۰/۰۸۶		۵۳/۶۴۸		
سطح معناداری		۰/۰۰۰		۰/۰۰۰		

۲-۸- ارزش‌های شغلی

اشتغال یکی از مهمترین مسائلی است که جوامع و دولت‌ها با آن مواجه هستند. جوانی نیز سن ورود به بازار کار محسوب می‌شود. بخشی از این جوانان بدون ورود به دانشگاه و پایان و یا تکمیل تحصیلات و بخشی نیز پس از تکمیل تحصیلات در دانشگاه وارد بازار کار می‌شوند. بدون در نظر گرفتن این که پاسخگویان شاغل هستند

یا خیر، با بیان شش جمله از آنان خواسته شد تا ارزیابی خود را درباره وضعیت اجتماعی اشتغال بیان کنند. در این جمله‌ها به عوامل مؤثر در یافتن شغل، آینده‌ی شغلی و اجبار شغلی اشاره شده است. در پایان نیز به این پرداخته می‌شود که شغل مورد علاقه‌ی جوانان چیست؟

۱-۲-۸- عوامل مؤثر در یافتن شغل

برای یافتن شغل عوامل متعددی را نام می‌برند. وقتی با مردم به گفت‌وگو می‌نشینیم، دو عامل را در این زمینه عمده و بزرگ نشان می‌دهند: اول داشتن پارتی و سفارش و دوم داشتن تحصیلات دانشگاهی. این دو عامل برای جوانان طرح و از آنان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را بیان کنند. در اینجا ابتدا به داشتن پارتی و سپس تحصیلات دانشگاهی برای یافتن شغل اشاره می‌شود.

۱-۲-۸-۱- داشتن پارتی و سفارش

بیشتر پاسخگویان (۸۳/۲ درصد) با این نظر موافق بوده‌اند که این روزها پیدا کردن کار فقط با سفارش و پارتی امکان‌پذیر است. فقط ۸/۸ درصد با این نظر مخالف بوده و ۷/۶ درصد در این باره نظری نداشته‌اند.

زنان بیشتر از مردان بر آن بوده‌اند که پیدا کردن کار تنها با سفارش و پارتی امکان‌پذیر است: ۸۵ درصد از زنان و ۸۱/۸ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند: ۸۵/۸ درصد دارای این نظر بوده‌اند. این نسبت در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۸۵/۳ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۸۰/۶ درصد بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۱۰/۷ درصد) و با حدود ۳ درصد فاصله از دیگران بیشتر با این نظر مخالف بوده‌اند که این روزها پیدا کردن کار تنها با سفارش و پارتی امکان‌پذیر است. دیپلمه‌ها نیز بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند (با ۸۵/۶ درصد). این نسبت در بین زیر دیپلمه‌ها به ۸۱/۶ و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۸۳/۰ درصد می‌رسد.

۱-۲-۸-۲- داشتن تحصیلات دانشگاهی

تحصیلات دانشگاهی فرد را در موقعیت برتر انتخاب شغل و جذب در بازار کار قرار می‌دهد. بیشتر پاسخگویان (۵۴/۵ درصد) نیز با این نظر موافق بوده‌اند که فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بیشتر از جوانان دیگر امکان کار پیدا کردن دارند. با این حال ۳۰/۲ درصد با چنین دیدگاهی مخالف بوده و ۱۵ درصد نظری نداشته‌اند. بررسی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که

فارغ‌التحصیلان دانشگاهی بیشتر امکان پیدا کردن کار دارند: ۵۶/۳ درصد از مردان و ۵۳/۱ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگران با جمله‌ی بیان شده ابراز موافقت کرده‌اند: ۵۸/۸ درصد از آنها چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۱/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۵۲/۲ درصد بوده است. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۳۵/۲ درصد) بیشتر از دیگران با نظر طرح شده مخالف بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات ملاحظه می‌شود، تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار است؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت افراد موافق با این نظر کاسته می‌شود: ۶۱/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۵۴/۰ درصد از دیپلمه‌ها و ۴۶/۱ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی با این نظر موافق بوده‌اند که فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بیشتر از جوانان دیگر امکان کار پیدا کردن دارند. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۳۹/۳ درصد) بیشتر از دیگران مخالف این نظر بوده‌اند.

جدول ۳-۱- این روزها پیدا کردن کار تنها با سفارش و پارتی امکان‌پذیر است

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۸۳۳۱	۴۶۸۸	۱۱۹۰	۱۰۰۵	۳۸۱	۵۵	۱۵۶۵۰
درصد	۵۳/۲	۳۰/۰	۷/۶	۶/۴	۲/۴	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۴-۱- نظر پاسخگویان درباره تأثیر بیشتر سفارش و پارتی در پیدا کردن کار بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر موافق	۸۱/۸	۸۵/۰	۸۰/۶	۸۵/۸	۸۵/۳	۸۱/۶	۸۵/۶	۸۳/۰
بی‌نظر	۸/۵	۶/۸	۸/۷	۶/۶	۷/۳	۷/۸	۷/۰	۸/۲
مخالف	۹/۷	۸/۱	۱۰/۷	۷/۶	۷/۴	۱۰/۵	۷/۴	۸/۸
پاسخ معتبر	۷۵۳۲	۸۰۶۳	۶۶۶۰	۵۵۷۱	۳۳۶۴	۵۶۰۸	۶۱۸۸	۳۱۳۸
آماره	۲۹/۶۶۰		-۰/۰۵۶			-۰/۰۲۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۴		

جدول ۵-۱- فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بیشتر از جوانان دیگر امکان کار پیدا کردن دارند

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۴۴	۱۲۵۳	۳۴۶۹	۲۳۵۴	۵۴۲۰	۳۱۱۰	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۳	۸/۰	۲۲/۲	۱۵/۰	۳۴/۶	۱۹/۹	درصد

جدول ۶-۱- نظر پاسخگویان درباره امکان بیشتر یافتن شغل برای فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		نظر
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	
موافق	۵۶/۳	۵۳/۱	۵۸/۸	۵۱/۲	۵۲/۲	۶۱/۱	۵۴/۰	۴۶/۱
بی نظر	۱۵/۸	۱۴/۴	۱۵/۶	۱۴/۶	۱۵/۰	۱۵/۶	۱۴/۹	۱۴/۶
مخالف	۲۷/۹	۳۲/۴	۲۵/۷	۳۵/۲	۳۲/۸	۲۳/۲	۳۱/۱	۳۹/۳
پاسخ معتبر	۷۵۳۸	۸۰۶۸	۶۶۶۷	۵۵۷۵	۳۳۶۴	۵۶۱۳	۶۱۹۳	۳۷۳۹
آماره	۳۸/۱۴۱		۰/۰۶۶			۰/۱۱۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۲-۲-۱- آینده‌ی شغلی

برای ارزیابی آینده‌ی شغلی، سه مقوله مد نظر قرار گرفت: داشتن برنامه‌ی شغلی مشخص، پیش‌بینی آینده‌ی شغلی روشن و امکان یافتن کار برای افراد جویای کار. در این موارد نیز از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با جمله‌های بیان شده درباره هر موضوع ابراز دارند.

۲-۲-۱-۱- داشتن برنامه‌ی شغلی مشخص

پاسخگویان بیشتری برای آینده‌ی شغلی خود برنامه‌ی مشخصی داشته‌اند. ۴۵/۹ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با این جمله که برای شغل آینده‌ی خود برنامه‌ی مشخصی ندارم، مخالف بوده‌اند. با این حال، ۳۵/۵ درصد از پاسخگویان عنوان کرده‌اند برنامه‌ی مشخصی برای شغل آینده‌ی خود ندارند. البته ۱۷/۹ درصد نیز در این باره نظری ارائه نداده‌اند. زنان بیشتر از مردان گفته‌اند برای آینده‌ی شغلی خود برنامه‌ی مشخصی ندارند: ۳۷ درصد از زنان و ۳۴/۶ درصد از مردان با این جمله که برای شغل آینده‌ی خود برنامه‌ی مشخصی ندارم، موافق بوده‌اند. مردان (با ۴۸/۹ درصد) بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که برای شغل آینده‌ی خود برنامه‌ی مشخصی دارند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران

گفته‌اند برای شغل آینده خود برنامه مشخصی ندارند: ۳۸/۲ درصد. این نسبت در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۳۶/۸ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۳۳/۳ درصد بوده است. با افزایش سن از نسبت افرادی که برای شغل آینده‌ی خود برنامه‌ی مشخصی داشته‌اند کاسته می‌شود: ۴۹/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۴/۴ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۲/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت موافقان با جمله‌ی بیان شده کاسته و بر نسبت مخالفان با آن افزوده می‌شود: ۴۲/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند برای شغل آینده‌ی خود برنامه مشخصی دارند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۴۳/۳ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۵۶/۸ درصد می‌رسد.

۲-۲-۲-۸- پیش‌بینی آینده شغلی روشن

از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این جمله بیان کنند: «آینده‌ی شغلی روشن را پیش روی خود نمی‌بینم». ۴۰/۸ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق و کاملاً موافق بوده‌اند. البته با فاصله‌ی کمی از آنها افرادی قرار می‌گیرند که با نظر طرح شده مخالفت ورزیده‌اند (۳۸/۸ درصد). ۱۹/۹ درصد نیز در این باره خود را بی‌نظر معرفی کرده‌اند.

زنان بیش از مردان گفته‌اند آینده‌ی شغلی روشنی را پیش روی خود نمی‌بینند. ۴۲/۳ درصد از زنان در مقابل ۳۹/۵ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. مردان با ۴۱/۵ درصد با چنین نظری مخالفت ورزیده و برای خود آینده‌ی شغلی روشنی را پیش‌بینی کرده‌اند. با افزایش سن بر نسبت افرادی که با نظر طرح شده موافق بوده‌اند افزوده و از نسبت مخالفان کاسته می‌شود: ۳۴/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۴/۴ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۷/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند آینده‌ی شغلی روشنی را پیش روی خود نمی‌بینند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۴۵/۵ درصد) بیشتر از دیگران این آینده‌ی شغلی روشن را برای خود پیش‌بینی کرده‌اند. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی نیز (با ۴۳/۱ درصد) بیشتر از دیگران برای خود آینده‌ی شغلی روشنی را می‌بینند. این نسبت برای دیپلمه‌ها به ۳۶/۱ درصد و زیر دیپلمه‌ها ۳۹/۴ درصد می‌رسد. دیپلمه‌ها (با ۴۳/۸ درصد) بیشتر از دیگران این آینده را برای خود تار ارزیابی کرده‌اند.

۲-۲-۲-۸- امکان یافتن کار

برخی بیکاری را به عوامل فردی ربط و تقلیل داده و این ایده را طرح می‌کنند که برای جوانانی که بخواهند کار کنند، به هر صورت کاری پیدا می‌شود. این دیدگاه به عوامل ساختاری بروز بیکاری توجه نکرده و عمدتاً خود فرد را در این زمینه مقصر

می‌شناسد. ۵۷/۳ درصد از پاسخگویان با چنین نظری موافق و کاملاً موافق بوده‌اند. ولی ۲۹/۷ درصد مخالف این نظر بوده و بر آن بوده‌اند که برای جوانانی که بخواهند کار کنند، کاری پیدا نخواهد شد. ۱۲/۵ درصد نیز در این باره نظری ارائه نکرده‌اند. مردان بیشتر از زنان با این نظر موافق بوده‌اند که برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود: ۶۰/۹ درصد از زنان و ۵۴/۳ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. با افزایش سن نیز از میزان موافقان با جمله‌ی طرح شده کاسته و بر نسبت مخالفان افزوده می‌شود: ۶۱/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۵۵/۷ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۵۲/۸ درصد بوده است. پاسخگویان دارای سطح تحصیلی بالاتر نیز با این نظر کمتر از دیگران موافق بوده‌اند: ۵۴/۷ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۶/۰ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۶۱/۰ درصد بوده است. با افزایش سطح تحصیلات بر میزان مخالفان با این ایده افزوده می‌شود. هر چند فراوانی دیپلم و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی نسبتاً یکسان است.

۳-۲-۸- اجبار شغلی

انتخاب شغل و همخوانی آن با خواسته‌های فرد نقش بسیاری در تأمین رضایت شغلی بازی می‌کند. در وضعیتی که شغل مناسب و دلخواه به سختی در دسترس باشد، عمدتاً پذیرش مشاغل از سوی افراد از روی ناچاری انجام می‌شود. ۵۳/۸ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق بوده‌اند که جوانان هر شغلی را پیدا کنند ناچارند آن را قبول کنند. ۳۲/۲ درصد از پاسخگویان با این نظر مخالف بوده و ۱۳/۵ درصد خود را بی‌نظر معرفی کرده‌اند.

بررسی رابطه‌ی بین متغیرهای زمینه‌ای با نظر پاسخگویان در این باره نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان با این نظر موافق بوده‌اند که جوانان هر شغلی پیدا کنند، ناچارند آن را قبول کنند: ۵۴/۵ درصد از مردان و ۵۳/۵ درصد از زنان چنین بوده‌اند. با افزایش سن نیز بر میزان موافقان این نظر افزوده و از نسبت مخالفان کاسته می‌شود: ۴۷/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۵۶/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۶۲/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بر آن بوده‌اند که جوانان هر شغلی را پیدا کنند، ناچارند آن را قبول کنند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۳۷/۱ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری در این باره بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

جدول ۷-۱- برای شغل آینده‌ی خود برنامه‌ی مشخصی ندارم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۱۱۴	۲۵۷۵	۴۵۹۶	۲۸۰۳	۳۷۱۳	۱۸۴۹	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۷	۱۶/۵	۲۹/۴	۱۷/۹	۲۳/۷	۱۱/۸	درصد

جدول ۸-۱- نظر پاسخگویان درباره داشتن برنامه مشخص برای شغل آینده‌ی خود بر حسب

جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر موافق	۳۴/۶	۳۷/۰	۳۳/۳	۳۸/۲	۳۶/۸	۳۸/۹	۳۸/۱	۲۷/۶
بی نظر	۱۶/۶	۱۹/۴	۱۷/۳	۱۷/۳	۲۰/۷	۱۹/۱	۱۸/۵	۱۵/۶
مخالف	۴۸/۹	۴۳/۶	۴۹/۵	۴۴/۴	۴۲/۵	۴۲/۱	۴۳/۳	۵۶/۸
پاسخ معتبر	۷۵۰۵	۸۰۳۱	۶۶۴۴	۵۵۵۷	۳۳۳۵	۵۵۷۸	۶۱۶۹	۳۷۲۸
آماره	۴۶/۸۵۹		-۰/۰۴۸			۰/۰۹۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۹-۱- آینده‌ی شغلی روشنی را پیش روی خود نمی‌بینم

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۹۱	۱۹۴۶	۴۱۲۷	۳۱۱۴	۳۸۴۳	۲۵۲۹	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۶	۱۲/۴	۲۶/۴	۱۹/۹	۲۴/۶	۱۶/۲	درصد

جدول ۱۰-۱- نظر پاسخگویان درباره داشتن شغلی روشن بر حسب جنسیت، سن و سطح

تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر موافق	۳۹/۵	۴۲/۳	۳۴/۸	۴۴/۴	۴۷/۵	۴۰/۸	۴۳/۴	۳۷/۲
بی نظر	۱۹/۰	۲۱/۰	۱۹/۷	۲۰/۵	۱۹/۹	۱۹/۸	۲۰/۴	۱۹/۶
مخالف	۴۱/۵	۳۶/۷	۴۵/۵	۳۵/۲	۳۲/۶	۳۹/۴	۳۶/۱	۴۳/۱
پاسخ معتبر	۷۵۳۰	۸۰۲۹	۶۶۵۶	۵۵۷۲	۳۳۳۱	۵۵۹۳	۶۱۸۳	۳۷۲۲
آماره	۳۷/۱۰۱		-۰/۱۰۹			۰/۰۱۹		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۷		

جدول ۱۱-۱ برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۷۳	۱۴۳۱	۳۲۳۰	۱۹۶۲	۶۰۳۴	۲۹۲۰	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۵	۹/۱	۲۰/۶	۱۲/۵	۳۸/۶	۱۸/۷	درصد

جدول ۱۲-۱ نظر پاسخگویان درباره امکان یافتن کار برای جوانانی که بخواهند کار کنند بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۵۴/۷	۵۶/۰	۶۱/۰	۵۲/۸	۵۵/۷	۶۱/۳	۵۴/۳	۶۰/۹	نظر موافق
۱۴/۰	۱۲/۶	۱۱/۶	۱۲/۸	۱۲/۷	۱۲/۴	۱۲/۶	۱۲/۶	بی نظر
۳۱/۳	۳۱/۴	۲۷/۴	۳۴/۴	۳۱/۶	۲۶/۳	۳۳/۱	۲۶/۵	مخالف
۳۷۲۷	۶۱۷۹	۵۶۱۰	۳۳۵۷	۵۵۶۴	۶۶۵۶	۸۰۵۴	۷۵۲۳	پاسخ معتبر
۰/۰۴۵			۰/۰۶۸			۸۴/۴۵۱		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

جدول ۱۳-۱ جوانان هر شغلی را پیدا کنند ناچارند آن را قبول کنند

جمع	بی پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۷۰	۱۲۵۹	۳۸۹۲	۲۱۱۴	۵۱۳۲	۳۲۸۳	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۴	۸/۰	۲۴/۲	۱۳/۵	۳۲/۸	۲۱/۰	درصد

جدول ۱۴-۱ نظر پاسخگویان درباره اجبار جوانان برای پذیرش هر شغلی که پیدا کنند بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۵۴/۸	۵۳/۸	۵۳/۷	۶۲/۶	۵۶/۹	۴۷/۳	۵۳/۵	۵۴/۵	نظر موافق
۱۴/۸	۳/۲	۱۳/۲	۱۱/۱	۱۲/۷	۱۵/۶	۱۲/۸	۱۴/۴	بی نظر
۳۰/۴	۳۳/۰	۳۳/۱	۲۶/۴	۳۰/۴	۳۷/۱	۳۳/۷	۳۱/۱	مخالف
۳۷۳۰	۶۱۷۷	۵۶۱۲	۳۳۵۴	۵۵۷۰	۶۶۵۶	۸۰۵۲	۷۵۲۸	پاسخ معتبر
-۰/۰۱۲			-۰/۱۰۸			۱۵/۷۲۴		آماره
۰/۰۹۶			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		سطح معناداری

۴-۲-۸- شغل آرمانی

برای شناخت شغل آرمانی پاسخگویان از آنان پرسیده شد: «دوست دارید در آینده چه شغلی داشته باشید؟» پاسخ‌های به این پرسش بسیار متنوع است. بیشتر پاسخگویان آرزو داشته‌اند در آینده دارای مشاغل مهندسی باشند (۱۸/۸ درصد). در این زمینه به مهندسی کامپیوتر، مکانیک و عمران اشاره شده است. پس از آن مشاغل فرهنگی قرار می‌گیرد که از سوی ۱۰/۹ درصد از پاسخگویان بیان شده است (دبیری و معلمی و کارشناس علوم دینی). سپس کارمندی (کارمند، آتش‌نشان، مددکار و منشی) با ۹/۳ درصد و سپس مشاغل پزشکی با ۹/۱ درصد جای می‌گیرند (پزشکی، دندانپزشکی، روانپزشکی و داروسازی). مشاغل آزاد نیز مورد توجه ۸/۸ درصد از پاسخگویان قرار گرفته است. کمترین توجه به مشاغلی چون مشاغل سیاسی (۰/۲ درصد)، کشاورزی و دامداری (۰/۴ درصد) و فضاورد، خلبان و ناخدا (۰/۷ درصد) بوده است. به عبارتی دیگر بیشترین توجه از یک سو به مشاغل شناخته شده و از سوی دیگر دارای اعتبار اجتماعی بالاتر بوده است.

مردان بیشتر از زنان مشاغل مهندسی، کارهای فنی، شغل آزاد، کارمندی، نظامی و انتظامی را بیان کرده‌اند. زنان بیشتر از مردان از مشاغل پزشکی، پیراپزشکی، فعالیت‌های هنری، تحقیق و نویسندگی، مدیریت و حسابداری و مشاغل فرهنگی را طرح کرده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران مشاغل پزشکی، فعالیت‌های هنری، نظامی و انتظامی، متخصص علوم انسانی، ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران استاد دانشگاه و قاضی، مدیریت و حسابداری و تحقیق و نویسندگی را برگزیده‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگر گروه‌های سنی پیراپزشکی، کارهای فنی، شغل آزاد، کارمندی و مشاغل فرهنگی را انتخاب کرده‌اند. به نظر می‌رسد با افزایش سن مشاغل آرمانی دست‌یافتنی‌تر و امکان تحقق آن بیشتر می‌شود. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از دیگران تحقیق و نویسندگی، مدیریت و حسابداری، مشاغل فرهنگی، مشاغل علوم پایه و استادی دانشگاه و قضاوت را برگزیده‌اند. ولی دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران به تجارت و کارمندی اشاره داشته‌اند. اما زیر دیپلمه‌ها بیشتر به مشاغل پزشکی، کارهای فنی، فعالیت‌های هنری و شغل آزاد اشاره داشته‌اند.

جدول ۱۵-۱- شغل آرمانی پاسخگویان

درصد	تعداد	مشاغل
۱۸/۸	۲۹۴۲	مهندسی
۹/۱	۱۴۱۷	پزشکی و داروسازی
۲/۱	۳۲۸	پیراپزشکی
۲/۶	۴۱۱	کارهای فنی
۳/۲	۵۰۳	فعالیت‌های هنری
۱/۴	۲۲۵	تحقیق و نویسندگی / مترجمی
۸/۸	۱۳۸۳	شغل آزاد و کاسب
۰/۲	۲۵	مشاغل سیاسی
۹/۳	۱۴۵۱	کارمندی
۱/۲	۱۹۲	نظامی و انتظامی
۱/۲	۱۸۸	ورزشی
۴/۵	۷۰۷	مدیریت و حسابداری
۱۰/۹	۱۷۰۱	مشاغل فرهنگی
۰/۴	۶۱	کشاورز و دامدار
۰/۴	۶۵	مشاغل علوم پایه‌ای
۲/۸	۴۳۲	متخصص علوم انسانی
۰/۷	۱۱۶	ناخدا، فضانورد، خلبان
۰/۳	۴۶	فعالیت‌های تولیدی
۴/۲	۶۵۰	سایر
۰/۶	۱۰۱	تاجر
۲/۹	۶۴۰	استاد دانشگاه و قاضی
۱۴/۴	۲۲۴۶	بی‌پاسخ
۱۰۰/۰	۱۵۶۵۰	جمع

جدول ۱۶-۱- نظر پاسخگویان درباره شغل آرمانی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر / شغل	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
مهندسی	۳۰/۲	۱۴/۴	۳۰/۷	۱۷/۹	۹/۰	۲۲/۲	۲۱/۳	۲۲/۸
پزشکی و داروسازی	۷/۳	۱۳/۶	۱۵/۷	۷/۰	۵/۳	۱۳/۹	۹/۸	۶/۸
پیراپزشکی	۰/۳	۴/۴	۲/۰	۲/۷	۳/۰	۲/۳	۲/۷	۲/۳
کارهای فنی	۶/۲	۰/۳	۳/۱	۲/۸	۳/۴	۵/۲	۲/۲	۱/۱
فعالیت‌های هنری	۳/۰	۴/۴	۴/۱	۳/۵	۳/۳	۴/۲	۳/۹	۲/۸
تحقیق و نویسندگی / مترجمی	۰/۹	۲/۴	۱/۶	۲/۰	۱/۲	۰/۸	۱/۷	۲/۹
شغل آزاد و کاسب	۱۴/۲	۶/۸	۶/۸	۱۱/۷	۱۶/۱	۱۴/۰	۱۰/۴	۴/۵
مشاغل سیاسی	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۰/۱	۰/۱	۰/۲	۰/۳
کارمندی	۱۱/۸	۹/۹	۶/۷	۱۳/۴	۱۵/۸	۷/۳	۱۳/۵	۱۲/۱
نظامی و انتظامی	۲/۵	۰/۵	۱/۹	۱/۱	۱/۰	۱/۹	۱/۵	۰/۶
ورزشی	۱/۶	۱/۲	۱/۶	۱/۳	۱/۰	۱/۶	۱/۴	۱/۰
مدیریت و حسابداری	۴/۷	۵/۸	۴/۵	۶/۵	۴/۷	۲/۸	۵/۱	۹/۴
مشاغل فرهنگی	۴/۹	۱۹/۸	۹/۸	۱۳/۶	۱۷/۷	۱۱/۰	۱۳/۲	۴/۰
کشاورز و دامدار	۰/۸	۰/۲	۰/۳	۰/۴	۰/۹	۰/۴	۰/۴	۰/۶
مشاغل علوم پایه‌ای	۰/۴	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۴	۰/۳	۰/۴	۰/۹
متخصص علوم انسانی	۲/۲	۴/۱	۴/۱	۲/۸	۲/۰	۲/۷	۳/۵	۳/۶
ناخدا، فضانورد، خلبان	۱/۶	۰/۲	۱/۳	۰/۶	۰/۳	۱/۲	۰/۷	۰/۶
فعالیت‌های تولیدی	۰/۶	۰/۱	۰/۲	۰/۴	۰/۷	۰/۴	۰/۳	۰/۳
سایر	۲/۳	۷/۲	۲/۲	۵/۸	۹/۳	۵/۷	۴/۷	۳/۸
تاجر	۱/۴	۰/۲	۰/۴	۰/۸	۱/۵	۰/۶	۰/۹	۰/۸
استاد دانشگاه و قاضی	۳/۰	۳/۸	۲/۲	۵/۰	۳/۳	۱/۱	۲/۲	۹/۰
پاسخ معتبر	۶۳۷۲	۷۰۳۲	۶۰۵۱	۴۷۵۳	۶۰۰	۴۹۴۴	۵۲۴۹	۳۱۶۳
آماره	۲۴۵۹/۱۲۹		۱۶۱۱/۹۷۶			۱۲۰۸/۱۵۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۳-۸- فرا نگاه

ارزش‌های شغلی از نظر جوانان پاسخگو وضعیت مناسبی ندارند؛ چرا که از نظر بیشتر آنان نمی‌توان بر حسب ضوابط، شغلی را یافت و عمدتاً باید در این زمینه سفارش و پارتی داشت (۸۳/۲ درصد). علاوه بر این که نسبت قابل ملاحظه‌ای از آنان برای شغل آینده‌ی خود برنامه‌ی مشخصی ندارند (۳۵/۵ درصد) و آینده‌ی شغلی

روشنی را پیش روی خود نمی‌بینند (۴۰/۸ درصد) و جوانان هر شغلی را پیدا کنند ناچارند آن را قبول کنند (۵۳/۸ درصد). البته بسیاری از پاسخگویان (۵۷/۳ درصد) بر آن بوده‌اند که برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود. ولی این به آن معنا نیست که آن کار، شغل مورد نظر و مورد علاقه‌ی جوانان باشد، بلکه از بطن آن می‌توان شغل غیردلخواه را یافت. و یا آنجایی که ۵۴/۵ درصد گفته‌اند فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بیشتر از جوانان دیگر امکان کار پیدا کردن دارند، به معنای عدم دخالت سفارش و پارتی برای یافتن شغل نیست. به هر صورت، نگرش پاسخگویان به ارزش‌های شغلی از مجموع این شش گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

- الف- برای شغل آینده‌ی خود برنامه مشخصی ندارم،
  - ب- این روزها پیدا کردن کار تنها با سفارش و پارتی امکان‌پذیر است،
  - ج- فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بیشتر از جوانان دیگر امکان کار پیدا کردن دارند،
  - د- آینده‌ی شغلی روشنی را پیش روی خود نمی‌بینم،
  - ه- برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود،
  - و- جوانان هر شغلی را پیدا کنند، ناچارند آن را قبول کنند.
- پس از اصلاح جهت کد برخی از گویه‌ها و دادن نمره‌ی ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن شش گویه، نمره‌ی فردی که به ارزش و وضعیت شغلی نگرش کاملاً منفی داشته باشد ۶ و نمره‌ی فردی که به آن نگرش کاملاً مثبت داشته باشد ۳۰ خواهد بود. نمره‌ی ۱۸ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این شش گویه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویان نسبت به ارزش‌های شغلی نگرشی تا حدودی منفی داشته‌اند (میانگین = ۱۶/۵). نیمی از پاسخگویان در این باره نمره‌ای تا ۱۶ و نیمی دیگر بیشتر از ۱۶ آورده‌اند. نما نیز روی ۱۶ است که نشان‌دهنده‌ی توزیع نسبتاً نرمال فراوانی‌ها است.

تفاوت بین میانگین نمره‌ی مردان و زنان معنادار است و زنان تا حدودی نگرش منفی‌تر دارند: میانگین نمره‌ی زنان ۱۶/۴ و نمره‌ی مردان ۱۶/۷ بوده است. با افزایش سن نیز نگرش افراد به ارزش‌های شغلی منفی‌تر می‌شود: میانگین نمره‌ی ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۱۷، نمره‌ی ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۱۶/۲ و نمره‌ی ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۱۵/۹ بوده است. همچنین دیپلمه‌ها و زیر دیپلمه‌ها میانگین نسبتاً یکسانی داشته‌اند (نمره ۱۶/۴ و ۱۶/۳). اما افراد دارای تحصیلات دانشگاهی با نمره‌ی ۱۷/۰ در مقایسه با دو گروه دیگر نگرش

مثبت‌تری به ارزش‌های شغلی داشته‌اند. این وضعیت ناشی از امکان بالقوه‌ی دسترسی آنان به بازار کار دارد که در ارزیابی‌هایشان نیز مشخص شده است.

جدول ۱۷-۱ میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش نگرش ارزش‌های شغلی

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ
این روزها پیدا کردن کار تنها با سفارش و پارتی امکان‌پذیر است	۵۳/۲	۳۰/۰	۷/۶	۶/۴	۲/۴	۰/۴
فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها بیشتر از جوانان دیگر امکان کار پیدا کردن دارند	۱۹/۹	۳۴/۶	۱۵/۰	۲۲/۲	۸/۰	۰/۳
برای شغل آینده‌ی خود برنامه مشخصی ندارم	۱۱/۸	۲۳/۷	۱۷/۹	۲۹/۴	۱۶/۵	۰/۷
آینده‌ی شغلی روشنی را پیش روی خود نمی‌بینم	۱۶/۲	۲۴/۶	۱۹/۹	۲۶/۴	۱۲/۴	۰/۶
برای جوانانی که بخواهند کار کنند به هر صورت کاری پیدا می‌شود	۱۸/۷	۳۸/۶	۱۲/۵	۲۰/۶	۹/۱	۰/۵
جوانان هر شغلی را پیدا کنند، ناچارند آن را قبول کنند	۲۱/۰	۳۲/۸	۱۳/۵	۲۴/۲	۸/۰	۰/۴

* درصد‌های سطری بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۱۸-۱ میانگین نمره‌ی پاسخگویان به شش گویه‌ی نگرش به ارزش‌های شغلی بر حسب

جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۱۶/۷	۳/۹۵	۷۴۲۲	۴۸/۴	۴/۵۵۱	۰/۰۰۰
	زن	۱۶/۴	۳/۸۰	۷۹۰۹	۵۴/۶		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۱۷/۰	۳/۸۸	۶۵۶۶	۴۲/۸	۱۱۴/۳۷۱	۰/۰۰۰
	۲۰ تا ۲۴ سال	۱۶/۲	۳/۸۴	۵۴۸۶	۳۵/۸		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۱۵/۹	۳/۸۱	۳۲۷۹	۲۱/۴		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۱۶/۴۰	۳/۹۱	۵۴۹۸	۳۶/۰	۴۹/۳۵۰	۰/۰۰۰
	دیپلم	۱۶/۳	۳/۹۳	۶۰۸۶	۳۹/۹		
	بالاتر از دیپلم	۱۷/۰	۳/۶۸	۳۶۸۶	۲۴/۱		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۱۶/۵

فصل نهم

دختران و زنان جوان

زنان حدود نیمی از جمعیت جامعه‌ی ما را تشکیل می‌دهند. با این حال، آنها سهم کمتری در موقعیت‌های اجتماعی، بالاخص موقعیت‌های برتر داشته‌اند. به نظر می‌رسد یکی از مهمترین دلایل این امر، سابقه‌ی تاریخی نظام مردسالار است که هنوز نیز بر تار و پود خانواده تنیده مانده است. در این نظام، زنان جایگاه مشخصی دارند که از دل سنت بیرون می‌آید و سازگاری چندانی وضعیت‌های مدرن ندارد. اما در حال حاضر، به لحاظ شرایط اجتماعی موجود و تغییرات عظیمی که در شیوه‌ی زندگی مردم رخ داده است؛ مانند رشد شهرنشینی، تحولات نظام اداری، تغییرات تکنولوژیکی و صنعتی، شکل‌گیری اقشار متوسط شهری، مهاجرت روستاییان به شهرها، گسترش سطح تحصیلات و دسترسی بیشتر به رسانه‌های مکتوب و تصویری و... روابط درون خانواده نیز دستخوش تغییرات بسیاری شده است. این تغییرات، جایگاه اجتماعی زنان و نگرش‌های جنسیتی را نیز با تغییر و تحول همراه ساخته است. گسترش انواع مشاغل تخصصی و نیمه‌تخصصی در بین زنان، نفوذ در بازار کار، گسترش تحصیلات دانشگاهی در بین آنها، بالا رفتن سن ازدواج، پذیرفتن بعضی از حقوق اجتماعی از نظر رسمی و ملحوظ کردن آن در قوانین، گسترش ارتباطات محله‌ای و آشنایی با شیوه‌های

گوناگون زندگی برای زنان جایگاهی را رقم زده است که پیش از این در اختیار نداشته‌اند. با این حال، عمق این تغییرات هنگامی مشخص و بازگشت‌ناپذیر می‌نماید که باور افراد نیز نسبت به روابط تغییر کرده باشد و باورهای جدیدی درباره زنان و موقعیت اجتماعی آنان شکل گرفته باشد. در این فصل تلاش شده است باورهای سنتی و مدرن نسبت به زنان در قالب گویه‌هایی به آزمون گذارده شود. در این باره ابتدا نگرش نسبت به زنان و سپس گرایش جنسیتی مورد توجه قرار گرفته است.

۱-۹- نگرش نسبت به زنان

نگرش به زنان را از دیدگاهی می‌توان در دو گروه کلی جای داد: نگرش مدرن و نگرش سنتی. در نگرش سنتی، زن باید از شوهرش تبعیت کند، لزومی به تساوی بین زنان و مردان دیده نمی‌شود. اولویت در استخدام با وجود شرایط مساوی، با مردان است. زنان بهتر است خانه‌دار باشند و... اموری که اکنون به قوت گذشته جایگاهی ندارند؛ هر چند همچنان تعیین‌کننده‌ی روابط بخشی از جامعه و ارزش‌های پذیرفته گروه‌هایی از آن است. در این بررسی برای دستیابی به نگرش نسبت به زنان، هفت گویه طراحی شد و برخی از ارزش‌های سنتی و مدرن مورد پرسش قرار گرفت. بر این اساس موارد مورد بحث عبارتند از: امکان پیشرفت مساوی زنان و مردان، تبعیت زن از شوهر، اولویت مردان در استخدام، وجود تبعیض، اشتغال زنان، ناتوانی زنان در تصمیم‌گیری امور مهم و ارجحیت خانه‌داری برای آنان.

۱-۹-۱- امکان پیشرفت مساوی زنان و مردان

یکی از انتقادهای جدی جنبش زنان این است که به لحاظ ساختاری در جامعه‌ی ما امکان پیشرفت برای زنان به اندازه‌ی مردان وجود ندارد. اما بیشتر پاسخگویان این بررسی چنین نظری نداشته‌اند. ۶۳/۹ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق بوده‌اند که در جامعه‌ی ما زنان هم به اندازه‌ی مردان امکان پیشرفت دارند. ۲۴/۸ درصد نیز بر آن بوده‌اند که چنین امکان مساوی برای زنان وجود ندارد. البته ۱۰/۹ درصد نیز در این باره خود را بی‌نظر معرفی کرده‌اند.

بررسی رابطه متغیرهای زمینه‌ای با نظر پاسخگویان درباره این مقوله نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان به امکان پیشرفت مساوی زنان و مردان در جامعه‌ی ما باور داشته‌اند: ۶۵/۵ درصد از مردان و ۶۲/۹ درصد از زنان با این نظر موافق بوده‌اند. زنان (با ۲۹/۰ درصد) بیشتر از مردان با نظر طرح شده مخالفت کرده‌اند. با افزایش سن نیز بر میزان مخالفان با این نظر افزوده و از میزان موافقان کاسته می‌شود: ۶۵/۴ درصد از

۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۶۳/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۶۲/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها بر آن بوده‌اند که در جامعه‌ی ما زنان هم به اندازه مردان امکان پیشرفت دارند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۲۸/۱ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از میزان موافقان کاسته می‌شود: ۶۶/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها با نظر مطرح شده موافق بوده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۶۵/۴ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۵۸/۷ درصد می‌رسد. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۳۱/۴ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند که در جامعه‌ی ما برای زنان هم به اندازه‌ی مردان امکان پیشرفت وجود دارد.

۲-۱-۹- تبعیت از شوهر

در اندیشه‌ی گذشتگان و جوامع سنتی زن خوب را کسی می‌دانستند که تابع شوهرش باشد. ۵۱/۴ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق و کاملاً موافق بوده‌اند. با این حال ۳۱/۴ درصد گفته‌اند با چنین نظری مخالف هستند و ۱۶/۶ درصد نیز خود را بی‌نظر دانسته‌اند.

مردان به میزان قابل توجهی بیش از زنان با این نظر موافق بوده‌اند: ۶۱ درصد از مردان و ۴۳ درصد از زنان بر آن بوده‌اند که زن خوب کسی است که تابع شوهرش باشد. زنان (با ۴۱/۲ درصد) بیشتر از مردان با چنین نظری مخالفت ورزیده‌اند. با افزایش سن نیز بر میزان موافقان با این نظر افزوده می‌شود: ۴۸/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۵۰/۳ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۵۹/۸ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها زن خوب را کسی می‌دانسته‌اند که از شوهرش تبعیت کند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۳۳/۱ درصد) بیشتر از دیگران با نظر طرح شده مخالفت کرده‌اند. سطح تحصیلات نیز با این دیدگاه رابطه دارد. پاسخگویان با تحصیلات بالاتر، بیشتر از دیگران با چنین نظری مخالف بوده‌اند: ۲۳/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند با نظر طرح شده مخالفت هستند. در صورتی که این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۳۲/۵ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۴۲/۱ درصد بوده است. زیر دیپلمه‌ها (با ۶۱/۳ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند که زن خوب کسی است که تابع شوهرش باشد.

۳-۱-۹- اولویت مردان در استخدام

از مهمترین فاکتورهای سنجش عدالت جنسیتی، عرصه‌های اشتغال است. بیش از آن که مشخص شود به لحاظ جنسیتی در این عرصه چه وضعیت حاکم است، ارزیابی از نگرش افراد در این حوزه اهمیت دارد. در این باره از پاسخگویان خواسته شد تا

میزان موافقت یا مخالفت خود را با این جمله بیان کنند: «در شرایط مساوی، باید اولویت بیشتری را برای استخدام مردان قائل شد». ۵۴/۳ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق و خیلی موافق بوده‌اند. فقط ۳۲/۳ درصد با آن ابراز مخالفت ورزیده و ۱۲/۹ درصد گفته‌اند در این باره نظری ندارند.

مردان بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که در شرایط مساوی، باید اولویت بیشتری را برای استخدام مردان قائل شد. ۶۹/۲ درصد از مردان و ۴۰/۹ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان (با ۴۶/۰ درصد) بیشتر از مردان گفته‌اند با این نظر مخالف هستند. با افزایش سن نیز از نسبت مخالفان کاسته و بر میزان موافقان افزوده می‌شود: ۵۱/۸ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۵۴/۲ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۶۰/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها با نظر طرح شده موافق بوده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۳۳/۸ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند مخالف اولویت در استخدام مردان در شرایط مساوی هستند. اما با افزایش سطح تحصیلات از میزان موافقان کاسته می‌شود: در صورتی که ۵۷/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها با اولویت در استخدام مردان موافق بوده‌اند، این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۳/۹ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۵۰/۸ درصد بوده است. این گروه اخیر (با ۳۷/۰ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالفت ورزیده‌اند که در شرایط مساوی باید اولویت بیشتری را برای استخدام مردان قائل شد.

۴-۱-۹- وجود تبعیض

بیشتر پاسخگویان بر آن بوده‌اند که جامعه‌ی ما هنوز هم نسبت به زنان تبعیض وجود دارد. ۶۲/۷ درصد از افراد پاسخگو با این نظر موافق بوده‌اند. فقط ۱۸/۸ درصد گفته‌اند در جامعه‌ی ما نسبت به زنان تبعیض وجود ندارد و ۱۷/۸ درصد در این باره نظری نداشته‌اند.

زنان بیشتر از مردان گفته‌اند در جامعه‌ی ما نسبت به زنان تبعیض وجود دارد: ۷۰/۵ درصد از زنان در مقابل ۵۵/۳ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. مردان (با ۲۲/۹ درصد) بیشتر از زنان مخالف این نظر بوده‌اند. با افزایش سن نیز بر میزان موافقان با این نظر افزوده می‌شود: ۶۰/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۶۴/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۶۵/۹ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر بیشتر از دیگران بر وجود تبعیض تأکید داشته‌اند: ۵۸/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها با نظر طرح شده موافق بوده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۶۳/۸ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۶۹/۳ درصد بوده است.

۵-۱-۹- اشتغال زنان تضمین استقلال آنان

بیشتر پاسخگویان بر آن بوده‌اند که داشتن شغل تضمین‌کننده‌ی استقلال زنان است. ۵۶/۳ درصد از افراد پاسخگو با این نظر موافق و خیلی موافق بوده‌اند. ۲۳/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با این نظر مخالف هستند. ۱۹/۳ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند.

بررسی رابطه متغیرهای زمینه‌ای با نظر پاسخگویان در این باره نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان اظهار موافقت کرده‌اند: ۶۹/۴ درصد از زنان و ۴۳/۳ درصد از مردان گفته‌اند داشتن شغل تضمین‌کننده‌ی استقلال زنان است. مردان (با ۳۱ درصد) بیشتر از زنان با این نظر مخالف بوده‌اند. هر چند فاصله‌ی نسبت موافقان در سه گروه سنی کمتر از ۱ درصد است، اما با افزایش سن از نسبت افراد بی‌نظر کاسته و بر میزان مخالفان افزوده می‌شود: ۲۰/۷ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۵/۷ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۶/۶ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها داشتن شغل را تضمین‌کننده‌ی استقلال زنان نمی‌دانسته‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۵۷/۴ درصد) بیشتر از دیگران با نظر طرح شده موافق بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات در این باره بین پاسخگویان تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود.

۶-۱-۹- ناتوانی زنان در تصمیم‌گیری امور مهم

یکی از عقایدی که درباره زنان در سطح عامه قابل مشاهده است این است که زنان احساساتی‌تر از مردان هستند. از این رو نمی‌توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم‌گیری کنند. نتیجه‌ی چنین نگرشی نسبت به زنان محدود کردن مشارکت زنان در امور زندگی و سپردن بخش عمده‌ای از تصمیم‌گیری‌ها به مردان است. ۴۹/۳ درصد از پاسخگویان با چنین نظری مخالف بوده و ۱۳/۹ درصد گفته‌اند در این باره نظری ندارند. اما ۳۶/۴ درصد بر آن بوده‌اند که زنان با دلیل احساساتی بودن نمی‌توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم بگیرند.

مردان بیشتر از زنان با چنین نظری موافق بوده‌اند: ۴۵/۸ درصد از مردان و ۲۷/۹ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان (با ۶۲/۱ درصد) بیشتر از مردان با این جمله مخالفت ورزیده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر، بیشتر از دیگران مخالف این نظر بوده‌اند: ۵۵/۴ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین وضعیتی داشته‌اند. ولی نسبت مخالفان با این نظر در بین دیپلمه‌ها به ۵۱/۸ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۴۳/۱ درصد می‌رسد. زیر دیپلمه‌ها (با ۴۲/۱ درصد) بیشتر از دیگران بر آن بوده‌اند که زنان به دلیل احساساتی

بودن نمی‌توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم‌گیری کنند. با لحاظ گروه‌های سنی در این باره تفاوت معناداری بین پاسخگویان ملاحظه نمی‌شود.

۷-۱-۹- ارجحیت خانه‌داری برای زنان

۵۳/۰ درصد از پاسخگویان با این نظر مخالف و کاملاً مخالف بوده‌اند که یک زن در هر شرایطی بهتر است خانه‌دار باشد تا شاغل. ۳۱/۹ درصد از پاسخگویان با این نظر موافق بوده و ۱۴/۶ درصد در این باره نظری نداشته‌اند.

مردان بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که در هر شرایطی بهتر است خانه‌دار باشد تا شاغل: ۴۱/۸ درصد از مردان و ۲۳/۰ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند؛ هر چند فاصله‌ی ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها با آنان کم است: ۳۳/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۹/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۳۳/۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند یک زن در هر شرایطی بهتر است خانه‌دار باشد تا شاغل. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۵۶/۰ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالفت ورزیده‌اند. با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت مخالفان افزوده می‌شود: ۶۶/۱ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۵/۷ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۴۲/۱ درصد بوده است. زیر دیپلمه‌ها (با ۴۲/۹ درصد) بیشتر از دیگران بر آن بوده‌اند که در هر شرایطی بهتر است زنان خانه‌دار باشند تا شاغل.

جدول ۱-۹- در جامعه‌ی ما زنان هم به اندازه‌ی مردان امکان پیشرفت دارند

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۴۹۸۵	۵۰۱۳	۱۷۰۹	۲۵۴۵	۱۳۳۱	۶۷	۱۵۶۵۰
درصد	۳۱/۹	۳۲/۰	۱۰/۹	۱۶/۳	۸/۵	۰/۴	۱۰۰/۰

جدول ۲-۹- نگرش پاسخگویان درباره امکان پیشرفت مساوی زنان و مردان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۶۵/۵	۶۲/۹	۶۵/۴	۶۳/۷	۶۲/۵	۶۶/۵	۶۵/۴	۵۸/۷
بی نظر	۱۴/۰	۸/۱	۱۲/۲	۱۰/۴	۹/۴	۱۲/۷	۱۰/۱	۱۰/۰
مخالف	۲۰/۵	۲۹/۰	۲۲/۴	۲۵/۹	۲۸/۱	۲۰/۸	۲۴/۶	۳۱/۴
پاسخ معتبر	۷۵۳۰	۸۰۵۳	۶۶۵۸	۵۵۷۰	۳۳۵۵	۵۶۰۱	۶۱۸۸	۳۷۳۳
آماره	۲۳۸/۴۱۰		۰/۰۳۲			۰/۰۶۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۳-۹- در جامعه‌ی ما هنوز هم نسبت به زنان تبعیض وجود دارد

	کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی نظر	مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۳۷۷۹	۸۰۸	۲۷۸۷	۲۱۲۴	۱۱۷	۱۵۶۵۰
درصد	۲۴/۱	۵/۲	۱۷/۸	۱۳/۶	۰/۷	۱۰۰/۰

جدول ۴-۹- نگرش پاسخگویان درباره وجود تبعیض نسبت به زنان در جامعه بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۵۵/۳	۷۰/۵	۶۰/۳	۶۴/۹	۶۵/۹	۵۸/۵	۶۳/۸	۶۹/۳
بی نظر	۲۱/۸	۱۴/۳	۲۱/۵	۱۵/۶	۱۴/۸	۲۲/۰	۱۶/۷	۱۳/۹
مخالف	۲۲/۹	۱۵/۲	۱۸/۲	۱۹/۵	۱۹/۳	۱۹/۵	۱۹/۵	۱۶/۸
پاسخ معتبر	۷۵۰۲	۸۰۳۱	۶۶۲۲	۵۵۵۹	۳۳۵۲	۵۵۶۳	۶۱۷۹	۳۷۳۱
آماره	۳۸۳/۰۵۱		-۰/۰۳۲			-۰/۰۶۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۵-۹- داشتن شغل تضمین کننده‌ی استقلال زنان است

	کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی نظر	مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۳۶۷۵	۸۷۸	۳۰۱۵	۲۸۰۶	۱۴۲	۱۵۶۵۰
درصد	۲۳/۵	۵/۶	۱۹/۳	۱۷/۹	۰/۹	۱۰۰/۰

جدول ۶-۹- نگرش پاسخگویان درباره تأثیر شغل بر تضمین استقلال زنان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۴۳/۳	۶۹/۴	۵۷/۴	۵۶/۲	۵۶/۷	۵۷/۳	۵۶/۰	۵۷/۶
بی‌نظر	۲۵/۶	۱۳/۷	۲۱/۹	۱۸/۱	۱۶/۷	۲۱/۲	۱۹/۲	۱۷/۳
مخالف	۳۱/۰	۱۷/۰	۲۰/۷	۲۵/۷	۲۶/۶	۲۱/۵	۲۴/۸	۲۵/۲
پاسخ معتبر	۷۴۸۹	۸۰۱۹	۶۶۲۷	۵۵۴۶	۳۳۳۵	۵۵۶۵	۶۱۵۸	۳۷۲۵
آماره	۱۰۷۱/۶۲۱		۰/۰۲۵			۰/۰۱۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۱			۰/۰۹۵		

جدول ۷-۹- یک زن در هر شرایطی بهتر است خانه‌دار باشد تا شاغل

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۲۰۳۰	۲۹۶۳	۲۲۸۶	۴۸۸۸	۳۴۰۸	۷۵	۱۵۶۵۰
درصد	۱۳/۰	۱۸/۹	۱۴/۶	۳۱/۲	۲۱/۸	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۸-۹- نگرش پاسخگویان درباره ارجحیت خانه‌داری برای زنان تا اشتغال بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۴۱/۸	۲۳/۰	۳۳/۳	۲۹/۹	۳۳/۱	۴۲/۹	۲۹/۹	۱۹/۳
بی‌نظر	۱۹/۶	۱۰/۱	۱۵/۷	۱۴/۱	۱۳/۶	۱۵/۰	۱۴/۴	۱۴/۵
مخالف	۳۸/۶	۶۷/۰	۵۰/۹	۵۶/۰	۵۳/۳	۴۲/۱	۵۵/۷	۶۶/۱
پاسخ معتبر	۷۵۱۸	۸۰۵۷	۶۶۴۳	۵۵۷۲	۳۳۶۰	۵۶۰۰	۶۱۷۸	۳۷۳۶
آماره	۱۲۵۹/۴۲۰		۰/۰۲۲			۰/۱۸۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۳			۰/۰۰۰		

جدول ۹-۹- زن خوب کسی است که تابع شوهرش باشد

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۳۸۴۹	۴۱۹۹	۲۶۰۲	۳۰۷۵	۱۸۴۲	۸۳	۱۵۶۵۰
درصد	۲۴/۶	۲۶/۸	۱۶/۶	۱۹/۶	۱۱/۸	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۹-۱۰- نگرش پاسخگویان به تبعیت زن از شوهرش بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۶۱/۰	۴۳/۰	۴۸/۷	۵۰/۳	۵۹/۸	۶۱/۳	۵۰/۶	۳۸/۹
بی نظر	۱۷/۸	۱۵/۷	۱۸/۸	۱۶/۶	۱۲/۸	۱۵/۰	۱۶/۹	۱۹/۰
مخالف	۲۱/۳	۴۱/۲	۳۲/۴	۳۳/۱	۲۷/۴	۲۳/۷	۳۲/۵	۴۲/۱
پاسخ معتبر	۷۵۱۹	۸۰۴۸	۶۶۴۳	۵۵۶۸	۳۳۵۶	۵۵۹۶	۶۱۸۱	۳۷۲۹
آماره	۷۴۴/۰۰۷		-۰/۰۵۶			۰/۱۵۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۹-۱۱- در شرایط مساوی باید اولویت بیشتری را برای استخدام مردان قائل شد

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۴۱۷۶	۴۳۱۷	۲۰۱۵	۳۰۲۴	۲۰۴۱	۷۷	۱۵۶۵۰
درصد	۲۶/۷	۲۷/۶	۱۲/۹	۱۹/۳	۱۳/۰	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۹-۱۲- نگرش پاسخگویان به اولویت استخدام مردان با وجود شرایط مساوی بین زنان و مردان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۶۹/۲	۴۰/۹	۵۱/۸	۵۴/۲	۶۰/۴	۵۷/۶	۵۳/۹	۵۰/۸
بی نظر	۱۲/۷	۱۳/۱	۱۴/۴	۱۳/۰	۱۰/۰	۱۳/۹	۱۲/۶	۱۲/۲
مخالف	۱۸/۱	۴۶/۰	۳۳/۸	۳۲/۸	۲۹/۶	۲۸/۵	۳۳/۵	۳۷/۰
پاسخ معتبر	۷۵۲۷	۸۰۴۶	۶۶۵۰	۵۵۶۶	۳۳۵۷	۵۶۰۰	۶۱۷۹	۳۷۳۳
آماره	۱۵۰۰/۲۲۶		-۰/۰۴۸			۰/۰۵۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۹-۱۳- زنان به دلیل احساساتی بودن نمی توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم بگیرند

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۸۷۶	۳۸۱۴	۲۱۷۷	۴۷۸۵	۲۹۲۰	۷۸	۱۵۶۵۰
درصد	۱۲/۰	۲۴/۴	۱۳/۹	۳۰/۶	۱۸/۷	۰/۵	۱۰۰/۰

جدول ۹-۱۴- نگرش پاسخگویان به ناتوانایی زنان در تصمیم‌گیری امور مهم زندگی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۴۵/۸	۲۷/۹	۳۶/۹	۳۴/۹	۳۸/۴	۴۲/۱	۳۵/۴	۲۹/۹
بی‌نظر	۱۸/۲	۱۰/۰	۱۵/۰	۱۳/۹	۱۲/۰	۱۴/۸	۱۲/۹	۱۴/۷
مخالف	۳۶/۰	۶۲/۱	۴۸/۱	۵۱/۱	۴۹/۵	۴۳/۱	۵۱/۸	۵۵/۴
پاسخ معتبر	۷۵۱۷	۸۰۵۵	۶۶۴۶	۵۵۶۸	۳۳۵۸	۵۵۹۸	۶۱۷۷	۳۷۳۶
آماره	۱۰۶۶/۶۸۳		۰/۰۰۸			۰/۰۹۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۲۶۴			۰/۰۰۰		

۹-۲- گرایش جنسی

در این باره از پاسخگویان پرسیده شد: «آیا تاکنون آرزو کرده‌اید که ای کاش از جنس مخالف بودید؟». بیشتر پاسخگویان (۷۳/۹ درصد) به این پرسش پاسخ منفی داده‌اند. با این حال ۲۵/۹ درصد گفته‌اند آرزو می‌کرده‌اند که از جنس مخالف می‌بودند. بیشتر این افراد نیز زنان بوده‌اند.

در مجموع، زنان بیشتر از مردان آرزو دارند از جنس مخالف باشند: ۴۱/۹ درصد از زنان در مقابل ۸/۸ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. همچنین، نسبت افراد دارای چنین آرزویی در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران بوده است: ۲۶/۶ درصد. در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۲۶/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۴/۳ درصد چنین آرزویی داشته‌اند. دیپلمه‌ها (با ۲۷/۴ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند آرزو کرده‌اند ای کاش از جنس مخالف بوده‌اند. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۷۵/۲ درصد) بیشتر از دیگران و زیر دیپلمه‌ها (با ۷۴/۹ درصد) بیشتر از دیپلمه‌ها چنین آرزویی نداشته‌اند.

جدول ۹-۱۵- آیا تاکنون آرزو کرده‌اید که ای کاش از جنس مخالف بودید؟

جمع	بدون پاسخ	خیر	بله	تعداد
۱۵۶۵۰	۳۷	۱۱۵۶۹	۴۰۴۸	
۱۰۰/۰	۰/۲	۷۳/۹	۲۵/۹	درصد

جدول ۱۶-۹- آیا تاکنون آرزو کرده‌اید که ای کاش از جنس مخالف بودید؟ بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
بله	۸/۸	۴۱/۹	۲۶/۲	۲۶/۶	۲۴/۳	۲۵/۱	۲۷/۴	۲۴/۸
خیر	۹۱/۲	۵۸/۱	۷۳/۸	۷۳/۴	۷۵/۷	۷۴/۹	۷۲/۶	۷۵/۲
پاسخ معتبر	۷۵۳۹	۸۰۷۸	۶۶۶۶	۵۵۸۴	۳۳۶۷	۵۶۲۰	۶۱۹۷	۳۷۴۰
آماره	۲۲۱۲/۵۵		۶/۰۴			۱۱/۵۰۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۴۹			۰/۰۰۳		

۳-۹- فرا نگاه

ابتدا باید اشاره کرد که حدود یک چهارم از پاسخگویان تا کنون آرزو کرده‌اند که ای کاش از جنس مخالف بوده‌اند. زنان بیشتر از مردان چنین آرزویی داشته‌اند؛ بیش از دو پنجم زنان این آرزو را کرده‌اند. به نظر می‌رسد این تفاوت به جایگاه اجتماعی زنان و بهره‌مندی بیشتر مردان از مزایای اجتماعی باز گردد. وقتی نگرش نسبت به زنان را مورد توجه قرار می‌دهیم، این آرزوی زنان در قالب موافقت با ارزش‌های مدرن خود را نشان می‌دهد.

نگرش به دختران و زنان جوان که به نوعی می‌توان آن را نگرش جنسیتی افراد دانست از مجموع هفت گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

- الف- در جامعه‌ی ما زنان هم به اندازه‌ی مردان امکان پیشرفت دارند،
- ب- زن خوب کسی است که تابع شوهرش باشد،
- ج- در شرایط مساوی باید اولویت بیشتری را برای استخدام مردان قائل شد،
- د- در جامعه ما هنوز هم نسبت به زنان تبعیض وجود دارد،
- ه- داشتن شغل تضمین‌کننده‌ی استقلال زنان است،
- و- زنان به دلیل احساساتی بودن نمی‌توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم بگیرند،

ز- یک زن در هر شرایطی بهتر است خانه‌دار باشد تا شاغل.

پس از اصلاح جهت کد گویه‌های مثبت و منفی و دادن نمره‌ی ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن هفت گویه و نمره‌ی فردی که به دختران و زنان نگاه سنتی داشته باشد ۷ و نمره‌ی فردی که به دختران و زنان نگاه غیرسنتی داشته باشد، ۳۵ خواهد شد. نمره‌ی ۲۱ نشان‌دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه

مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این هفت گویه نشان می‌دهد که در مجموع پاسخگویان نسبت به موضوع دختران و زنان دارای نگرش مشخص و قاطعی نیستند و در ارزیابی خود در این زمینه تا حدودی در وضعیتی بالاتر از نمره‌ی ۲۱ و نیمه‌ی دیگر نمره‌ی بالاتر از ۲۱ داشته‌اند.

زنان البته، در این باره نگرش مثبت‌تری داشته‌اند: میانگین نمره‌ی زنان از نگرش درباره دختران و زنان جوان ۲۳/۳ و میانگین نمره‌ی مردان ۱۹/۲ بوده است. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی نیز نگرش متمایل به مثبت داشته‌اند: میانگین نمره‌ی این افراد ۲۲/۷ می‌شده است. این میانگین برای دیپلمه‌ها ۲۱/۴ و برای زیر دیپلم‌ها ۲۰/۳ بوده است.

جدول ۱۷-۹- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش نگرش نسبت به زنان

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ
در جامعه‌ی ما زنان هم به اندازه‌ی مردان امکان پیشرفت دارند	۳۱/۹	۳۲/۰	۱۰/۹	۱۶/۳	۸/۵	۰/۴
در جامعه ما هنوز هم نسبت به زنان تبعیض وجود دارد	۲۴/۱	۳۸/۶	۱۷/۸	۱۳/۶	۵/۲	۰/۷
داشتن شغل تضمین‌کننده‌ی استقلال زنان است	۲۳/۵	۳۲/۸	۱۹/۳	۱۷/۹	۵/۶	۰/۹
یک زن در هر شرایطی بهتر است خانه‌دار باشد تا شاغل	۱۳/۰	۱۸/۹	۱۴/۶	۳۱/۲	۲۱/۸	۰/۵
در شرایط مساوی باید اولویت بیشتری را برای استخدام مردان قائل شد	۲۶/۷	۲۷/۶	۱۲/۹	۱۹/۳	۱۳/۰	۰/۵
زنان به دلیل احساساتی بودن نمی‌توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم بگیرند	۱۲/۰	۲۴/۴	۱۳/۹	۳۰/۶	۱۸/۷	۰/۵
زن خوب کسی است که تابع شوهرش باشد	۲۴/۶	۲۶/۸	۱۶/۶	۱۹/۶	۱۱/۸	۰/۵

* درصد‌های سطری بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۱۸-۹- میانگین نمره‌ی پاسخگویان به هفت گویه‌ی نگرش به دختران و زنان جوان بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۱۹/۲	۴/۳۳	۷۳۷۹	۴۸/۴	۳۰۵۴/۳۲۹	۰/۰۰۰
	زن	۲۳/۳	۴/۸۴	۷۸۷۰	۵۱/۶		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۲۱/۴	۵/۰۳	۶۵۰۵	۴۲/۷	۱۱/۸۲۵	۰/۰۰۰
	۲۰ تا ۲۴ سال	۲۱/۵	۵/۰۸	۵۴۶۳	۳۵/۸		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۲۱/۰	۴/۹۷	۳۲۸۱	۲۱/۵		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۲۰/۳	۴/۷۳	۵۴۴۹	۳۵/۹	۲۵۲/۵۲۶	۰/۰۰۰
	دیپلم	۲۱/۴	۵/۰۲	۶۰۵۶	۳۹/۹		
	بالاتر از دیپلم	۲۲/۷	۵/۱۶	۳۶۸۵	۲۴/۳		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۲۱/۳

فصل دهم

حقوق و مشارکت شهروندی

مفهوم شهروندی همراه با اهمیت یافتن فردیت و حقوق فرد پدید آمد؛ به عبارتی دیگر این دو همزاد یکدیگرند و اهمیت دادن به مفهوم فردیت هم در بعد سیاسی و حقوقی مانند آزادی‌ها و حقوق فرد و هم در بعد فرهنگی و رفتاری بن‌مایه‌ی اصلی شهروندی است. از این رو، شهروند، نه اهل شهر و کشور، بلکه عضوی از جامعه‌ی سیاسی است؛ چرا که در بطن آن حق فرد در انتخاب اموری که به او و زندگی‌اش مربوط می‌شود، نهفته و پذیرفته شده است. پس، شهروندان، بازیگران دارای حقوق و آزادی‌های انسانی هستند نه توده‌ی بی‌شکل مواج. شهروند خود را در قبال جامعه مسؤول می‌داند و جامعه نیز مسؤولیت احترام به حقوق او را پذیرفته است. شهروند، به حوادث صحنه‌ی سیاست و جامعه حساسیت نشان می‌دهد و مشارکت سیاسی و اجتماعی را نه تکلیف که حق خود می‌داند. بر این مبنا، فرد شهروند، سرمایه‌ی اجتماعی و عنصر اساسی جامعه‌ی مدنی است.

در این بررسی، ابتدا ضمن بررسی قلمرو فعالیت‌های داوطلبانه‌ی پاسخگویان که خود بر شکل‌گیری و تحکیم جامعه‌ی مدنی مؤثر واقع می‌شود، نگرش آنان نسبت به مشارکت اجتماعی و سیاسی در قالب طرح هشت‌گویه به بحث گذارده شده است. در

این بحث به اعتماد به جوانان به عنوان عنصری مهم در رفتار مشارکتی، اهمیت دادن به جوانان، رعایت حقوق دیگران، پذیرش مشروط مسئولیت، عدم پذیرش مسئولیت، فعالیت سیاسی، تأثیر مشارکت سیاسی جوانان و علاقه‌مندی به مباحث سیاسی توجه شده است.

۱-۱۰-۱- رفتار مشارکتی

یکی از مهمترین سطوح مشارکت اجتماعی، حضور در عرصه‌ی جامعه‌ی مدنی و عضویت و همکاری با انجمن‌ها و گروه‌های رابط بین جامعه و حکومت است. این سازمان‌ها و گروه‌ها بسیار متعددند و هر کدام از جایگاه اجتماعی خاصی برخوردار بوده و کارویژه‌هایی را به عهده دارند. افراد نیز بر حسب موقعیت‌های اجتماعی و مجموعه‌ی علایق و سلاقی خود عضو این گروه‌ها و سازمان‌ها شده و یا با آنها همکاری‌هایی را شکل می‌دهند. در این بررسی برای شناخت رفتار مشارکتی، درباره‌ی همکاری با سازمان‌ها و گروه‌هایی چون انجمن اولیا و مربیان، شورای محلی، انجمن‌های خیریه، انجمن‌های ادبی و هنری، انجمن‌های ورزشی و تفریحی، اتحادیه‌ها و انجمن‌های صنفی و حرفه‌ای، انجمن‌های اسلامی، انجمن‌ها، احزاب و گروه‌های سیاسی، انجمن‌های علمی، هیأت‌های مذهبی، بسیج، تشکل‌های غیردولتی جوانان و هلال احمر و انگیزه‌ی اصلی از این همکاری پرسش شد.

۱-۱۰-۱-۱- همکاری داوطلبانه

بیشترین میزان مشارکت و همکاری داوطلبانه از سوی جوانان با پایگاه‌های بسیج عنوان شده است (۲۶/۷ درصد). پس از آن انجمن‌های ورزشی و تفریحی قرار می‌گیرد که از سوی ۲۰/۳ درصد از پاسخگویان عنوان شده است. همکاری با هلال احمر با ۱۴/۹ درصد در رتبه‌ی سوم قرار می‌گیرد. رتبه‌ی چهارم و پنجم با فاصله‌ی بسیار کمی از یکدیگر جای دارند که به ترتیب به انجمن اولیا و مربیان (با ۱۲/۲ درصد) و هیأت‌های مذهبی (با ۱۲/۱ درصد) هستند. کمترین میزان همکاری با احزاب و گروه‌های سیاسی است که فقط از سوی ۱/۸ درصد از پاسخگویان عنوان شده است. پس از آن نیز شورای محلی (با ۳/۱ درصد) و اتحادیه‌ها و انجمن‌های صنفی و حرفه‌ای (با ۳/۵ درصد) جای می‌گیرد. این سه به نظر درست هم می‌آید. از یک سو پوشش این انجمن‌ها و گروه‌ها چندان زیاد و متنوع نیست و از سوی دیگر جوانان در سنینی نیستند که جذب این گروه‌ها شوند (مانند انجمن‌های صنفی و شوراهای محلی).

۲-۱-۱۰- دلایل مشارکت‌های داوطلبانه

بیشتر پاسخگویان (۳۲/۲ درصد) مهمترین انگیزه‌ی اصلی همکاری با سازمان‌ها و انجمن‌های بیان شده را کسب مهارت و تجربه‌ی شخصی عنوان کرده‌اند. پس از آن نیاز به داشتن مشارکت اجتماعی جای می‌گیرد که از سوی ۲۶/۹ درصد از پاسخگویان بیان شده است. همکاری با انگیزه‌ی تعهدات اخلاقی و مذهبی رتبه‌های سوم و چهارم را اشغال کرده است. ۲۱/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با انگیزه‌ی احساس وظیفه و تعهد اخلاقی و ۱۹/۹ درصد بر حسب اعتقادات مذهبی با سازمان‌ها و انجمن‌های ذکر شده همکاری می‌کرده‌اند. با این حال، ۱۸/۹ درصد با هدف کسب رضایت فردی و ۱۴/۸ درصد نیز به منظور کمک به محرومین و نیازمندان با این مراکز همکاری داشته‌اند.

جدول ۱-۱-۱۰- با کدامیک از سازمان‌ها یا انجمن‌های زیر همکاری داشته یا دارید؟

درصد	تعداد	سازمان‌ها و انجمن‌ها
۲۶/۷	۴۱۷۴	پایگاه بسیج
۲۰/۳	۳۱۷۶	انجمن‌های ورزشی و تفریحی
۱۴/۹	۲۳۳۴	هلال احمر
۱۲/۲	۱۹۰۵	انجمن اولیا و مربیان
۱۲/۱	۱۸۹۹	هیأت‌های مذهبی
۸/۹	۱۳۸۶	انجمن‌های علمی
۸/۴	۱۳۱۲	انجمن‌های ادبی و هنری
۸/۳	۱۲۹۴	انجمن‌های اسلامی
۶/۷	۱۰۴۲	انجمن‌های خیریه
۳/۵	۵۴۵	اتحادیه‌ها و انجمن‌های صنفی و حرفه‌ای
۳/۳	۵۱۶	تشکل‌های غیردولتی جوانان
۳/۱	۴۸۷	شورای محلی
۱/۸	۲۷۹	انجمن‌ها، احزاب و گروه‌های سیاسی
۲۳/۷	۳۷۰۷	هیچ کدام

* برخی از پاسخگویان با بیش از یک نهاد و سازمان همکاری داشته‌اند.

جدول ۲-۱۰- (در صورت داشتن همکاری با هر یک از سازمان‌ها یا انجمن‌های فوق)، انگیزه‌ی اصلی شما از همکاری با سازمان‌های فوق چیست؟

انگیزه‌ها	تعداد	درصد	درصد معتبر
کسب مهارت و تجربه‌ی شخصی	۳۸۵۲	۲۴/۶	۳۲/۲
داشتن مشارکت اجتماعی	۳۲۱۸	۲۰/۶	۲۶/۹
احساس وظیفه تعهد اخلاقی	۲۵۷۱	۱۶/۴	۲۱/۵
اعتقادات مذهبی	۲۳۷۵	۱۵/۲	۱۹/۹
کسب رضایت فردی	۲۲۶۱	۱۴/۴	۱۸/۹
کمک به محرومین و نیازمندان	۱۷۷۱	۱۱/۳	۱۴/۸
موارد دیگر	۲۷۹	۱/۸	۲/۳
بی‌مورد	۳۷۰۷	۲۳/۷	-
تعداد پاسخگویان	۱۵۶۵۰	-	۱۰۰/۰

۲-۱۰- نگرش به مشارکت اجتماعی و سیاسی

فارغ از اینکه مشارکت اجتماعی و سیاسی دارای چه ابعادی است و جوانان تا چه میزان در حوزه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی مشارکت دارند، می‌توان ارزیابی آنان را از چگونگی و وضعیت مشارکت مورد بررسی قرار داد. در این زمینه چهار مقوله شناسایی و نظر پاسخگویان درباره آنها خواسته شد. این چهار مقوله عبارتند از: ارزیابی از تمایل جوانان به مشارکت اجتماعی، ارزیابی از رعایت حقوق دیگران، نگرش به مسؤولیت‌پذیری و ارزیابی از مشارکت سیاسی.

۲-۱۰-۱- موانع مشارکت اجتماعی

درباره موانع موجود در مسیر مشارکت اجتماعی جوانان دو مقوله در قالب دو جمله مطرح و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آنها بیان کنند. این دو مقوله مشارکت را از منظر تمایل جامعه مد نظر قرار داده است که عبارتند از اعتماد به جوانان از سوی جامعه و اهمیت مشارکت جوانان از سوی جامعه.

۲-۱۰-۱-۱- اعتماد نداشتن به جوانان

ابتدا از پاسخگویان خواسته شد تا نظر خود را درباره این جمله بیان کنند: «در جامعه‌ی ما برای واگذاری مسؤولیت، به جوانان اعتماد نمی‌شود». بیشتر پاسخگویان (۶۵ درصد) با جمله بیان شده موافق بوده‌اند. فقط ۱۸/۸ درصد گفته‌اند در جامعه‌ی ما برای واگذاری مسؤولیت به جوانان اعتماد می‌شود. ۱۵/۵ درصد نیز در این باره نظری نداشته‌اند.

مردان بیشتر از زنان بر آن بوده‌اند که در جامعه‌ی ما برای واگذاری مسؤلیت به جوانان اعتماد نمی‌شود: ۶۷/۸ درصد از مردان و ۶۳/۲ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز با ۶۷/۲ درصد، بیشتر از دیگر گروه‌های سنی با این نظر موافق بوده‌اند. این نسبت در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز با ۶۷/۲ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۶۲/۴ درصد بوده است. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها با ۲۱/۴ درصد بیشتر از دیگران با نظر بیان شده مخالف بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات تفاوت معناداری بین پاسخگویان در این باره ملاحظه نمی‌شود.

۲-۱-۲-۱۰- اهمیت دادن به جوانان

یکی دیگر از مشکلاتی که در مسیر مشارکت اجتماعی جوانان وجود دارد اهمیت ندادن به مشارکت اجتماعی جوانان است. در این باره خواسته شد تا پاسخگویان میزان موافقت و مخالفت خود را با این جمله بیان کنند: در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود. بیشتر پاسخگویان (۴۲/۳ درصد) با این جمله موافق و ۲۱/۳ درصد در این باره نظری نداشته‌اند. با این حال ۳۵/۱ درصد گفته‌اند در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیتی داده نمی‌شود.

زنان بیشتر از مردان با این نظر موافق بوده‌اند که به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود: ۴۵/۶ درصد از زنان و ۴۰ درصد از مردان چنین نظری داشته‌اند. مردان با ۳۷/۹ درصد بیشتر از زنان با چنین نظری مخالفت ورزیده‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران بر آن بوده‌اند که در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود: ۴۴/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۴۳/۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها و ۴۱/۰ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها با ۳۷/۱ درصد بیشتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌های بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان موافقان با این نظر کاسته و بر نسبت مخالفان افزوده می‌شود: در صورتی که ۴۶/۵ درصد از زیر دیپلمه‌ها بر آن بوده‌اند که به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود، در بین دیپلمه‌ها این نسبت به ۴۱/۷ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی به ۳۹/۱ درصد می‌رسد.

۲-۱-۲-۱۰- رعایت حقوق دیگران

برخی در توجیه عدم رعایت قانون و تجاوز به حریم دیگران، به عمل دیگران در

این زمینه اشاره کرده و در دفاع از خود می‌گویند من هم مثل دیگران عمل می‌کنم. در این باره از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این جمله بیان کنند: «وقتی که می‌بینم بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، من هم به خود حق می‌دهم مثل دیگران باشم». فقط ۲۱/۴ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با این جمله موافق و کاملاً موافق هستند. ۶۵/۶ درصد از پاسخگویان با جمله‌ی بیان شده مخالف بوده‌اند. در مقابل هر یک نفری که ابراز موافقت کرده، ۳ نفر مخالف موضوع طرح شده بوده‌اند.

مردان بیشتر از زنان به خودشان حق داده‌اند تا وقتی بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، آنها هم مثل دیگران باشند: ۲۵/۰ درصد از مردان و ۱۸/۱ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. همچنین با افزایش سن از میزان موافقان با این نظر کاسته و بر میزان مخالفان افزوده می‌شود: ۲۳/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها با نظر طرح شده موافق بوده‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۲۱/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۱۸ درصد بوده است. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۶۹/۷ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند وقتی بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، ما به خود حق نمی‌دهیم مثل دیگران باشیم. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت موافقان با جمله‌ی بیان شده کاسته می‌شود: ۲۴/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۰/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۱۸/۱ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند وقتی که می‌بینم بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، من هم به خود حق می‌دهم مثل دیگران باشم.

۳-۲-۱۰- نگرش به مسؤولیت‌پذیری

در این بررسی در حوزه‌ی نگرش به مسؤولیت‌پذیری دو جمله طراحی و از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با آنها بیان کنند. جمله‌ی اول پذیرش مسؤولیت در صورت وجود پاداش مادی و جمله‌ی دوم عدم پذیرش مسؤولیت را مد نظر داشته است.

۱-۲-۳-۱- پذیرش مسؤولیت مشروط به پاداش مادی

برخی بر این ایده هستند که مسؤولیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد. بیشتر پاسخگویان (۶۴/۱ درصد) با این نظر مخالف بوده و ۱۳/۵ درصد در این باره نظری نداشته‌اند. ۲۱/۸ درصد نیز گفته‌اند مسؤولیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد. در مقابل هر یک نفری که چنین نظری داشته است، ۳ نفر مخالف آن بوده‌اند.

مردان بیشتر از زنان با جمله‌ی بیان شده موافق بوده‌اند: ۲۵/۱ درصد از مردان و ۱۸/۹ درصد از زنان گفته‌اند مسئولیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد. زنان (با ۶۸/۶ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند. با لحاظ گروه‌های سنی و سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود. به طوری که پاسخگویان سنین بالاتر کمتر از دیگران با این نظر موافق بوده‌اند: ۲۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۱/۱ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۹/۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۶۷/۸ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند که مسئولیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد. همچنین با افزایش سطح تحصیلات از نسبت موافقان با این نظر کاسته می‌شود: ۲۷/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۱۹/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۱۸/۴ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی با نظر طرح شده موافق بوده‌اند. دیپلمه‌ها با ۶۷/۷ درصد و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی با ۶۷/۰ درصد بیشتر از زیر دیپلمه‌ها مخالف این نظر بوده‌اند.

۲-۳-۲-۱۰- عدم پذیرش هر مسئولیتی

برخی نیز بر این رأی هستند که در شرایط فعلی بهتر است هیچ مسئولیتی را در جامعه نپذیریم. ۶۱/۶ درصد از پاسخگویان با این نظر مخالف و کاملاً مخالف بوده‌اند. ۱۹/۷ درصد در این باره خود را بی‌نظر دانسته‌اند. اما ۱۷/۹ درصد نیز پذیرفته‌اند که در شرایط فعلی بهتر است هیچ مسئولیتی را در جامعه نپذیریم.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با این مقوله نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان بر عدم پذیرش هر مسئولیتی در شرایط فعلی جامعه تأکید کرده‌اند: ۲۰/۲ درصد از مردان و ۱۶ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان (با ۶۵/۴ درصد) بیشتر از مردان با این نظر مخالفت ورزیده‌اند. با لحاظ گروه‌های سنی و سطح تحصیلی پاسخگویان در این باره تفاوت معناداری مشاهده می‌شود؛ به طوری که پاسخگویان سنین بالاتر کمتر از دیگران با نظر بیان شده موافق بوده‌اند: ۱۹/۳ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۱۷/۴ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۱۶/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند بهتر است در شرایط فعلی هیچ مسئولیتی را در جامعه نپذیریم. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۶۴/۲ درصد) بیشتر از دیگران و البته با فاصله‌ی کمی از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (۶۴ درصد از این گروه) با نظر بیان شده مخالف بوده‌اند. همچنین، با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت افراد موافق با این نظر کاسته می‌شود: ۲۲/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها بر آن بوده‌اند که در شرایط فعلی هیچ مسئولیتی را نباید پذیرفت. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۱۶/۳ درصد و در بین

پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۳/۸ درصد بوده است. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۶۹/۴ درصد) بیشتر از دیگران با این نظر مخالفت ورزیده‌اند.

۴-۲-۱۰- مشارکت سیاسی

در حوزه‌ی مشارکت سیاسی، سه مقوله مد نظر قرار گرفت: اول، ارزیابی نظر پاسخگویان درباره دوری‌گزینی جوانان از فعالیت سیاسی، دوم، تأثیر مشارکت سیاسی جوانان در کشور و سوم، علاقه‌مندی پاسخگو به مباحث و مسائل سیاسی. از پاسخگویان خواسته شد تا میزان موافقت و مخالفت خود را با این مقوله‌ها که هر یک در قالب جمله‌ای مطرح می‌شد، بیان کنند.

۴-۲-۱۰-۱ دوری‌گزینی از فعالیت‌های سیاسی

کسانی که با هر نوع مشارکت سیاسی مخالف باشند، بر دوری‌گزینی از فعالیت‌های سیاسی تأکید می‌کنند. ۳۰/۲ درصد از پاسخگویان بر آن بوده‌اند که در مجموع صلاح جوانان این است که از فعالیت‌های سیاسی دوری کنند. در مقابل، ۴۲/۷ درصد با این نظر مخالفت ورزیده‌اند. ۲۶/۲ درصد نیز گفته‌اند در این باره نظری ندارند.

مردان بیشتر از زنان با این جمله موافق بوده‌اند: ۳۲/۲ درصد از مردان و ۲۸/۷ درصد از زنان بر آن بوده‌اند که در مجموع صلاح جوانان این است که از فعالیت‌های سیاسی دوری کنند. در مقابل، زنان بیش از مردان در این باره مخالف و یا بی‌نظر بوده‌اند. با افزایش سن نیز بر نسبت مخالفان با این نظر افزوده می‌شود: ۴۱/۵ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۴۳/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۴۵/۷ درصد بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۳۱/۳ درصد) بیشتر از دیگران با نظر مطرح شده موافق بوده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان موافقان و افراد بی‌نظر کاسته و بر مخالفان افزوده می‌شود. زیر دیپلمه‌ها (با ۳۹/۲ درصد) کمتر از دیگران با این نظر مخالف بوده‌اند. این نسبت در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۴۶/۴ درصد و در بین دیپلمه‌ها ۴۴/۶ درصد بوده است. زیر دیپلمه‌ها (با ۳۲/۹ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند صلاح جوانان این است که از فعالیت‌های سیاسی دوری کنند.

۴-۲-۱۰-۲ تأثیر مشارکت سیاسی جوانان در کشور

مشارکت سیاسی هنگامی معنادار می‌شود که در عرصه‌ی حیات سیاسی کشور نیز تأثیرگذار باشد. این امر هنگامی از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود که افراد معتقد به

وجود چنین رابطه‌ای بین مشارکت سیاسی و جریان‌های کشور باشند. در این باره بیشتر پاسخگویان معتقد به اثرگذاری مشارکت سیاسی بر جریان‌های سیاسی کشور بوده‌اند. ۶۶/۷ درصد از پاسخگویان با این جمله موافق و کاملاً موافق بوده‌اند که مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیرگذار است. فقط ۱۰/۳ درصد در این باره مخالفت ورزیده و ۲۲ درصد گفته‌اند نظری ندارند. در مقابل هر یک نفری که معتقد به عدم تأثیر مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور بوده‌اند، ۶/۵ نفر بر آن بوده‌اند که مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیر می‌گذارد.

مردان بیشتر از زنان با این نظر مخالف بوده‌اند که مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیرگذار است: ۱۱/۳ درصد از مردان و ۹/۴ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند. زنان بیشتر از مردان در این باره بی‌نظر بوده‌اند. اما نسبت موافقان در این باره بین زنان و مردان تفاوت چندانی با یکدیگر نداشته و به ترتیب ۶۷/۸ و ۶۷ درصد بوده است. با لحاظ گروه‌های سنی و سطح تحصیلات در این باره بین پاسخگویان تفاوت معناداری ملاحظه نمی‌شود.

۳-۴-۲-۱۰- علاقه‌مندی به مباحث سیاسی

علاقه‌مندی به مسائل و مباحث سیاسی یکی از نشانه‌های مشارکت سیاسی است. افراد علاقه‌مند به مباحث سیاسی بیشتر در فعالیت‌های سیاسی مشارکت می‌کنند. فقط ۳۹/۳ درصد از پاسخگویان گفته‌اند به مسائل و مباحث سیاسی علاقه‌ی زیادی دارند. در مقابل، ۳۵/۰ درصد نیز گفته‌اند علاقه‌ای به این مسائل ندارند. البته ۲۵/۲ درصد نیز در این باره خود را بی‌نظر معرفی کرده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با این موضوع نشان می‌دهد فقط با لحاظ جنسیت تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار است و با لحاظ گروه‌های سنی و سطح تحصیلات تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود. به هر صورت مردان بیشتر از زنان گفته‌اند به مباحث و مسائل سیاسی علاقه‌ی زیادی دارند: ۴۲/۲ درصد از مردان و ۳۷ درصد از زنان چنین نظری داشته‌اند.

جدول ۳-۱۰- در جامعه‌ی ما برای واگذاری مسؤلیت به جوانان اعتماد نمی‌شود

جمع	بی‌پاسخ	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	
۱۵۶۵۰	۱۰۸	۴۸۵	۲۴۶۴	۲۴۲۸	۶۶۷۶	۳۴۸۹	تعداد
۱۰۰/۰	۰/۷	۳/۱	۱۵/۷	۱۵/۵	۴۲/۷	۲۲/۳	درصد

جدول ۴-۱۰- نظر پاسخگویان درباره عدم اعتماد جامعه به جوانان در واگذاری مسئولیت‌ها بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۶۷/۸	۶۳/۲	۶۵/۴	۶۷/۲	۶۲/۴	۶۵/۴	۶۶/۳	۶۵/۳
بی‌نظر	۱۵/۰	۱۶/۲	۱۶/۰	۱۴/۸	۱۶/۱	۱۵/۱	۱۵/۷	۱۶/۲
مخالف	۱۷/۲	۲۰/۶	۱۸/۶	۱۸/۰	۲۱/۴	۲۰/۴	۱۸/۰	۱۸/۵
پاسخ معتبر	۷۵۲۱	۸۰۲۱	۶۶۴۴	۵۵۵۴	۳۳۴۴	۵۵۹۱	۶۱۶۷	۳۷۲۴
آماره	۳۹/۵۶۸		۰/۰۱۵			-۰/۰۱۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۴۰			۰/۰۱۰۶		

جدول ۵-۱۰- در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۲۸۲	۵۳۳۶	۳۳۲۸	۴۳۱۵	۱۱۷۸	۲۱۱	۱۵۶۵۰
درصد	۸/۲	۳۴/۱	۲۱/۳	۲۷/۶	۷/۵	۱/۳	۱۰۰/۰

جدول ۶-۱۰- نظر پاسخگویان درباره اهمیت دادن به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۴۰/۰	۴۵/۶	۴۴/۳	۴۱/۰	۴۳/۱	۴۶/۵	۴۱/۷	۳۹/۱
بی‌نظر	۲۲/۱	۲۱/۰	۲۲/۰	۲۱/۹	۲۰/۱	۲۰/۶	۲۲/۴	۲۱/۶
مخالف	۳۷/۹	۳۳/۴	۳۳/۷	۳۷/۱	۳۶/۸	۳۲/۹	۳۵/۹	۳۹/۳
پاسخ معتبر	۷۴۶۹	۷۹۷۰	۶۶۰۲	۵۵۱۷	۳۳۲۰	۵۵۵۲	۶۱۳۲	۳۶۹۶
آماره	۵۱/۵۶۶		۰/۰۲۳			۰/۰۵۵		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۲			۰/۰۰۰		

جدول ۷-۱۰- وقتی می‌بینیم بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، من هم به خود حق می‌دهم
مثل دیگران باشم

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۱۰۵	۲۲۳۲	۱۹۶۶	۶۶۷۹	۳۵۷۸	۹۰	۱۵۶۵۰
درصد	۷/۱	۱۴/۳	۱۲/۶	۴۲/۷	۲۲/۹	۰/۶	۱۰۰/۰

جدول ۸-۱۰- نظر پاسخگویان درباره عدم رعایت حق دیگران وقتی مردم به قانون اعتنائی ندارند
بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۲۵/۰	۱۸/۱	۲۳/۵	۲۱/۱	۱۸/۰	۲۴/۹	۲۰/۵	۱۸/۱
بی نظر	۱۳/۴	۱۱/۹	۱۳/۳	۱۲/۱	۱۲/۲	۱۳/۴	۱۲/۵	۱۱/۷
مخالف	۶۱/۵	۷۰/۰	۶۳/۲	۶۶/۸	۶۹/۷	۶۱/۷	۶۷/۰	۷۰/۲
پاسخ معتبر	۷۵۱۸	۸۰۴۲	۶۶۴۴	۵۵۵۸	۳۳۵۸	۵۵۹۵	۶۱۷۵	۳۷۳۰
آماره	۱۳۵/۸۰۳		۰/۰۵۱			۰/۰۶۷		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۹-۱۰- مسؤلیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۰۶۸	۲۳۴۴	۲۱۰۷	۷۰۹۹	۲۹۳۳	۹۹	۱۵۶۵۰
درصد	۶/۸	۱۵/۰	۱۳/۵	۴۵/۴	۱۸/۷	۰/۶	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۱۰- نظر پاسخگویان درباره پذیرش مسؤلیت مشروط به پاداش مادی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۲۵/۱	۱۸/۹	۲۴/۰	۲۱/۱	۱۹/۱	۲۷/۱	۱۹/۵	۱۸/۴
بی نظر	۱۴/۷	۱۲/۵	۱۴/۰	۱۳/۳	۱۳/۱	۱۹/۵	۱۲/۸	۱۴/۶
مخالف	۶۰/۲	۶۸/۶	۶۲/۰	۶۵/۶	۶۷/۸	۱۳/۷	۶۷/۷	۶۷/۰
پاسخ معتبر	۷۵۱۵	۸۰۳۶	۶۶۵۰	۵۵۴۸	۳۳۵۳	۵۵۹۷	۶۱۷۰	۳۷۲۴
آماره	۱۲۴/۹۱۵		۰/۰۴۷			۰/۰۷۳		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۱-۱۰- در شرایط فعلی بهتر است هیچ مسؤلیتی را در جامعه نپذیریم

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۹۰۳	۱۸۹۳	۳۰۸۲	۶۹۱۷	۲۷۲۲	۱۳۳	۱۵۶۵۰
درصد	۵/۸	۱۲/۱	۱۹/۷	۴۴/۲	۱۷/۴	۰/۸	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۱۲- نظر پاسخگویان درباره عدم پذیرش هر مسئولیتی در جامعه در شرایط فعلی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۲۰/۲	۱۶/۰	۱۹/۳	۱۷/۴	۱۶/۴	۲۲/۸	۱۶/۳	۱۳/۸
بی‌نظر	۲۱/۲	۱۸/۶	۲۱/۲	۱۸/۶	۱۹/۴	۲۲/۹	۱۹/۰	۱۶/۸
مخالف	۵۸/۶	۶۵/۴	۵۹/۵	۶۴/۰	۶۴/۲	۵۴/۳	۶۴/۷	۶۹/۴
پاسخ معتبر	۷۵۰۵	۸۰۱۲	۶۶۳۴	۵۵۳۵	۳۳۴۸	۵۵۷۷	۶۱۵۷	۳۷۲۳
آماره	۸۱/۳۱۵		۰/۰۴۰			۰/۱۱۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۰-۱۳- در مجموع صلاح جوانان این است که از فعالیت‌های سیاسی دوری کنند

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۱۶۸۳	۳۰۳۷	۴۱۰۴	۴۵۲۳	۲۱۶۳	۱۴۰	۱۵۶۵۰
درصد	۱۰/۸	۱۹/۴	۲۶/۲	۲۸/۹	۱۳/۸	۰/۹	۱۰۰/۰

جدول ۱۰-۱۴- نظر پاسخگویان درباره دوری گزیدن از فعالیت‌های سیاسی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۳۲/۲	۲۸/۷	۳۱/۳	۳۰/۸	۲۸/۰	۳۲/۹	۲۹/۳	۲۸/۶
بی‌نظر	۲۵/۴	۲۷/۵	۲۷/۱	۲۵/۷	۲۶/۳	۲۷/۹	۲۶/۱	۲۵/۰
مخالف	۴۲/۴	۴۳/۸	۴۱/۵	۴۳/۵	۴۵/۷	۳۹/۲	۴۴/۶	۴۶/۴
پاسخ معتبر	۷۵۰۵	۸۰۰۵	۶۶۳۷	۵۵۳۷	۳۳۳۶	۵۵۷۶	۶۱۵۲	۳۷۲۳
آماره	۲۳/۷۱۳		۰/۰۲۹			۰/۰۵۰		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۰-۱۵- مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیرگذار است

	کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ	جمع
تعداد	۳۶۰۰	۶۸۴۶	۳۴۴۵	۱۰۴۴	۵۵۹	۱۵۶	۱۵۶۵۰
درصد	۲۳/۰	۴۳/۷	۲۲/۰	۶/۷	۳/۶	۱/۰	۱۰۰/۰

جدول ۱۶-۱۰- نظر پاسخگویان درباره تأثیر مشارکت سیاسی جوانان در کشور بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۶۷/۸	۶۷/۰	۶۷/۴	۶۷/۵	۶۷/۳	۶۶/۳	۶۸/۸	۶۶/۸
بی نظر	۲۰/۸	۲۳/۶	۲۲/۹	۲۱/۷	۲۱/۹	۲۴/۱	۲۱/۸	۲۰/۳
مخالف	۱۱/۳	۹/۴	۹/۷	۱۰/۸	۱۰/۸	۹/۶	۹/۵	۱۳/۰
پاسخ معتبر	۷۴۹۹	۷۹۹۵	۶۶۲۰	۵۵۴۱	۳۳۳۳	۵۵۷۰	۶۱۵۱	۳۷۱۳
آماره	۲۷/۰۱۲		۰/۰۰۳			۰/۰۰۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۶۵۳			۰/۹۲۰		

جدول ۱۷-۱۰- به مسائل و مباحث سیاسی علاقه‌ی زیادی دارم

	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی پاسخ	جمع
تعداد	۲۲۲۰	۳۹۲۵	۳۹۴۰	۳۲۱۸	۲۲۴۷	۱۰۰	۱۵۶۵۰
درصد	۱۴/۲	۲۵/۱	۲۵/۲	۲۰/۶	۱۴/۴	۰/۶	۱۰۰/۰

جدول ۱۸-۱۰- علاقه‌مندی پاسخگویان به مباحث سیاسی بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
نظر								
موافق	۴۲/۲	۳۷/۰	۴۱/۳	۳۸/۰	۳۸/۴	۴۰/۷	۳۹/۱	۳۸/۵
بی نظر	۲۵/۰	۲۵/۶	۲۳/۵	۲۶/۰	۲۷/۹	۲۳/۷	۲۵/۹	۲۶/۹
مخالف	۳۲/۸	۳۷/۴	۳۵/۲	۳۶/۰	۳۳/۶	۳۵/۶	۳۵/۰	۳۴/۷
پاسخ معتبر	۷۵۱۶	۸۰۳۴	۶۶۴۶	۵۵۵۶	۳۳۴۸	۵۵۹۳	۶۱۷۳	۳۷۲۴
آماره	۵۰/۲۳۴		۰/۰۱۱			۰/۰۰۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۱۱۷			۰/۴۱۲		

۳-۱۰- فرآیند نگاه

۲۳/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با هیچ سازمان، انجمن و تشکلی همکاری ندارند. بیشترین همکاری با بسیج بوده است که از سوی ۲۶/۷ درصد از پاسخگویان بیان شده است که با توجه به اینکه حدود نیمی از پاسخگویان در حال تحصیل بوده‌اند، احتمالاً بخش قابل توجهی از این همکاری با بسیج دانش‌آموزی بوده است. پس از آن

همکاری با انجمن‌های ورزشی و تفریحی (با ۲۰/۳ درصد) و سپس همکاری با هلال احمر (با ۱۴/۹ درصد) جای می‌گیرد. کمترین میزان همکاری با انجمن‌ها، احزاب و گروه‌های سیاسی (با ۱/۸ درصد)، شوراهای محلی (با ۳/۱ درصد)، تشکل‌های غیردولتی جوانان (با ۳/۳ درصد) و اتحادیه‌ها و انجمن‌های صنفی و حرفه‌ای (با ۳/۵ درصد) بوده است. افرادی که دارای همکاری بوده‌اند، مهمترین انگیزه را کسب مهارت و تجربه‌ی شخصی (۳۲/۲ درصد)، داشتن مشارکت اجتماعی (۲۶/۹ درصد) و احساس وظیفه و تعهد اخلاقی (۲۱/۵ درصد) عنوان کرده‌اند.

نگرش به مشارکت اجتماعی و سیاسی از مجموع هشت گویه به دست می‌آید که عبارتند از:

- الف- در جامعه‌ی ما برای واگذاری مسئولیت به جوانان اعتماد نمی‌شود،
 ب- در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود،
 ج- وقتی می‌بینیم بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، من هم به خود حق می‌دهم مثل دیگران باشم،
 د- مسئولیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد،
 ه- در شرایط فعلی بهتر است هیچ مسئولیتی را در جامعه نپذیریم،
 و- در مجموع صلاح جوانان این است که از فعالیت‌های سیاسی دوری کنند،
 ز- مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیرگذار است،
 ح- به مسائل و مباحث سیاسی علاقه‌ی زیادی دارم.
- پس از اصلاح جهت کد گویه‌های مثبت و منفی و دادن نمره‌ی ۱ به نگرش کاملاً منفی و نمره‌ی ۵ به نگرش کاملاً مثبت و جمع کردن هشت گویه، نمره‌ی فردی که به مشارکت سیاسی و اجتماعی نگرش کاملاً منفی داشته باشد، ۷ و نمره‌ی فردی که به این نوع مشارکت نگرش کاملاً مثبت داشته باشد، ۴۰ خواهد شد. نمره‌ی ۲۴ نشان دهنده‌ی وضعیت بی‌نظر (نه مخالف و نه موافق/ نه مثبت و نه منفی) است. میانگین نمره‌ی محاسبه شده از پاسخ به این هشت گویه نشان می‌دهد که در مجموع نگرش پاسخگویان به مشارکت سیاسی و اجتماعی به سمت مثبت میل می‌کند (میانگین = ۲۶/۱). وقتی به اجزای نگرشی نیز می‌پردازیم، در بیشتر موارد ارزیابی‌ها سمت و سوی مثبت دارند. نسبت پاسخگویانی که به مسائل و مباحث سیاسی علاقه دارند کمی بیشتر از افراد بی‌علاقه در این حوزه است. حتی بسیاری از پاسخگویان، چه علاقه‌مند و چه بی‌علاقه به مباحث سیاسی، بر آن هستند که مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های

کشور تأثیرگذار است (۶۶/۷ درصد). شاید به همین جهت باشد که نسبت قابل توجهی گفته‌اند که در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود؛ یعنی این اهمیت دادن می‌تواند به جهت تأثیرگذاری آن و بهره‌گیری از فرصت‌هایی باشد که جوانان می‌توانند بیافرینند. همین دیدگاه است که آنان را و می‌دارد تا عمدتاً با این دو نظر مخالفت ورزند که دوری از فعالیت‌های سیاسی صلاح جوانان است و بهتر است در شرایط فعلی هیچ مسئولیتی را در جامعه نپذیریم. از نظر پاسخگویان، مشکل در فقدان اعتمادی است که نسبت به جوانان وجود دارد، در غیر این صورت جوانان آمادگی‌های لازم را برای مشارکت‌های اجتماعی و سیاسی دارند.

جدول ۱۹-۱۰- میزان موافقت و مخالفت پاسخگویان با گویه‌های سنجش حقوق و مشارکت شهروندی

گویه‌ها	کاملاً موافق	موافق بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	بی‌پاسخ
در جامعه‌ی ما برای واگذاری مسؤلیت به جوانان اعتماد نمی‌شود	۲۲/۳	۴۲/۷	۱۵/۵	۱۵/۷	۳/۱
در جامعه‌ی ما به مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اهمیت داده می‌شود	۸/۲	۳۴/۱	۲۱/۳	۲۷/۶	۷/۵
وقتی می‌بینیم بسیاری از مردم اعتنایی به قانون ندارند، من هم به خود حق می‌دهم مثل دیگران باشم	۷/۱	۱۴/۳	۱۲/۶	۴۲/۷	۲۲/۹
مسؤلیت را فقط باید وقتی پذیرفت که پاداش مادی داشته باشد	۶/۸	۱۵/۰	۱۳/۵	۴۵/۴	۱۸/۷
در شرایط فعلی بهتر است هیچ مسؤلیتی را در جامعه نپذیریم	۵/۸	۱۲/۱	۱۹/۷	۴۴/۲	۱۷/۴
در مجموع صلاح جوانان این است که از فعالیت‌های سیاسی دوری کنند	۱۰/۸	۱۹/۴	۲۶/۲	۲۸/۹	۱۳/۸
مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیرگذار است	۲۳/۰	۴۳/۷	۲۲/۰	۶/۷	۳/۶
به مسائل و مباحث سیاسی علاقه‌ی زیادی دارم	۱۴/۲	۲۵/۱	۲۵/۲	۲۰/۶	۱۴/۴

* درصد‌های سطری بر حسب تعداد کل پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۲۰-۱۰- میانگین نمره‌ی پاسخگویان به گویه‌های سنجش حقوق و مشارکت شهروندی بر حسب جنسیت، سن و تحصیلات

متغیر	طبقات	میانگین	انحراف معیار	تعداد	درصد	آماره	سطح معناداری
جنسیت	مرد	۲۵/۷۱	۴/۶۷	۷۳۵۷	۴۸/۵	۹/۹۵۲	۰/۰۰۰
	زن	۲۶/۴۵	۴/۴۶	۷۷۹۹	۵۱/۵		
گروه سنی	۱۵ تا ۱۹ سال	۲۵/۹۸	۴/۶۱	۶۴۹۰	۴۲/۸	۱۰/۲۸۴	۰/۰۰۰
	۲۰ تا ۲۴ سال	۲۶/۰۳	۴/۵۷	۵۴۲۰	۳۵/۸		
	۲۵ تا ۲۹ سال	۲۶/۴۱	۴/۵۵	۳۲۴۶	۲۱/۴		
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۲۵/۷۰	۴/۶۳	۵۴۳۰	۳۶/۰	۲۹/۸۹۳	۰/۰۰۰
	دیپلم	۲۶/۲۸	۴/۵۵	۶۰۲۵	۳۹/۹		
	بالتر از دیپلم	۲۶/۳۴	۴/۵۳	۳۶۴۳	۲۴/۱		

بر حسب کل پاسخگویان: میانگین = ۲۶/۱

فصل یازدهم

نهادهای سازمان‌های دولتی

با آغاز فرآیند تفکیک ساختی — کارکردی نهادهای اجتماعی و واگذاری بخش عمده‌ای از وظایف و کارکردهای خانواده و به عبارتی کوچک شدن حدود وظایف خانواده، با برآمدن سازمان‌ها و نهادهای جدید مواجه شده و یا شاهد فربه شدن نهادهای دیگری بوده‌ایم. در این میان، دولت و سازمان‌ها و نهادهای وابسته به آن، بخش عمده‌ای از برنامه‌ریزی در جهت رشد اجتماعی-اقتصادی، افزایش توان علمی-فرهنگی و سلامت روانی افراد انسانی را بالاخص در سطح کلان به عهده گرفته‌اند. هر کدام از این سازمان‌ها در حوزه‌ی خاصی فعالیت دارند که نتایج اقداماتشان در جامعه قابل مشاهده و در معرض ارزیابی است. هر کدام از این سازمان‌ها فعالیت‌ها و وظایف مشخص و خاصی را به عهده دارند که در بررسی‌های پیمایش فرض بر این است که پاسخگویان تا حدودی با حوزه‌ی عمل آنها آشنایی دارند. در این فصل ضمن بررسی ارزیابی پاسخگویان از میزان موفقیت عملکرد سیزده سازمان و نهاد دولتی و حکومتی، به طور خاص اطلاع پاسخگویان از اصلی‌ترین وظیفه‌ی سازمان ملی جوانان و نیز تعیین مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال فرد پاسخگو توجه شده است. در مورد اخیر فرض بر این است که از برآیند بیان مهمترین وظیفه دولت در قبال فرد پاسخگو به مهمترین

وظیفه دولت از دیدگاه جوانان خواهیم رسید.

۱-۱-۱- ارزیابی از عملکرد نهادها و سازمان‌های دولتی

بسیاری از نهادها و سازمان‌های دولتی در قبال جوانان وظایف و مسؤولیت‌هایی را به عهده دارند. با اذعان به این که حیطه‌ی وظایف این سازمان‌ها، مشابه، یکدست و به یک میزان نیست، از جوانان پاسخگو خواسته شد تا میزان موفقیت هر کدام از آنها را ارزیابی کنند. این سازمان‌ها و نهادها عبارتند از: سازمان تربیت بدنی، سازمان ملی جوانان، صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، شهرداری، بسیج، وزارت کشور، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم- تحقیقات و فناوری، نیروی انتظامی، سازمان تبلیغات اسلامی و قوه قضاییه.

۱-۱-۱-۱- سازمان تربیت بدنی

سازمان تربیت بدنی، مسؤول مستقیم برنامه‌ریزی در حوزه‌ی ورزش جوانان است. درباره عملکرد این سازمان، نسبت قابل توجهی از پاسخگویان ارزیابی مثبت داشته‌اند. ۴۱/۹ درصد گفته‌اند سازمان تربیت بدنی تا اندازه‌ی زیاد و خیلی زیاد در کار خود موفق بوده است. در مقابل، ۱۷/۰ درصد میزان موفقیت این سازمان را کم و خیلی کم دانسته‌اند. البته ۲/۸ درصد گفته‌اند سازمان تربیت بدنی اصلاً موفق نبوده و ۳۷ درصد میزان این موفقیت را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.

زنان بیش از مردان میزان موفقیت سازمان تربیت بدنی را در حد زیاد و متوسط دانسته‌اند: ۴۳/۳ درصد از زنان و ۴۱/۴ درصد از مردان گفته‌اند عملکرد سازمان در حد زیاد موفقیت‌آمیز بوده است. مردان بیش از زنان این میزان موفقیت را در حد کم ارزیابی کرده و یا عملکرد سازمان را فاقد موفقیت دانسته‌اند. در مجموع، ۲۴/۴ درصد از مردان و ۱۶/۹ درصد از زنان در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. با افزایش سن از میزان افرادی که دارای ارزیابی مثبت بوده‌اند کاسته و بر میزان دارای ارزیابی منفی و متوسط افزوده می‌شود: ۴۵/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها عملکرد سازمان تربیت بدنی را در حد زیاد موفق می‌دانند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۰/۵ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۳۸/۵ درصد می‌رسد. در مقابل، ۱۸/۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۱/۳ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۱/۲ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها از عملکرد این سازمان ارزیابی منفی داشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از نسبت ارزیابی مثبت کاسته و بر میزان ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۴۶/۱ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۴۲/۷ درصد از

دیپلمه‌ها و ۳۶/۲ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی از عملکرد سازمان تربیت بدنی ارزیابی مثبت داشته‌اند. در مقابل، نسبت ارزیابی منفی (اعتماد به موفقیت کم و عدم موفقیت) در بین زیر دیپلمه‌ها ۱۷/۱ درصد، در بین دیپلمه‌ها ۲۰/۲ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۴/۳ درصد بوده است.

۲-۱-۱۱- سازمان ملی جوانان

سامان‌دهی به بخش عمده‌ای از نیازهای جوانان بالاخص به لحاظ نرم‌افزاری و برنامه‌ای به عهده‌ی سازمان ملی جوانان است و کمتر دارای فعالیت اجرایی است. همین نیز موجب می‌شود تا شناخت و آگاهی جوانان از فعالیت‌های سازمان قابل توجه نباشد، به جهت این که فعالیت‌های نرم‌افزاری، مطالعاتی، برنامه‌ای و سامان‌دهی کمتر در حوزه‌های اطلاع‌رسانی و نیز دارای جذابیت خبری هستند. با این حال ۲۶/۵ درصد از پاسخگویان سازمان ملی جوانان را در حد زیادی موفق دانسته‌اند که اگر نسبت حد متوسط موفقیت را به این مجموعه اضافه کنیم ۵۹/۵ درصد از پاسخگویان عملکرد سازمان را در قبال جوانان موفق و تا حدودی موفق دانسته‌اند. در مقابل فقط ۶/۶ درصد گفته‌اند سازمان اصلاً موفق نبوده است که در مقایسه با نقطه‌ی مقابل خود (حداکثر ارزیابی مثبت) حدود ۲/۵ درصد کمتر نیز هست.

زنان بیشتر از مردان از موفقیت سازمان ملی جوانان ارزیابی مثبت و مردان بیشتر از زنان ارزیابی منفی داشته‌اند: ۲۹/۴ درصد از زنان و ۲۸/۱ درصد از مردان گفته‌اند سازمان در حد زیادی موفق بوده است. مردان (با ۳۹/۲ درصد) و زنان (با ۳۱/۴ درصد) عملکرد سازمان را موفق ندانسته‌اند (موفقیت در حد کم و یا فاقد موفقیت). با افزایش سن از نسبت ارزیابی مثبت کاسته و بر میزان ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۳۱/۶ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها عملکرد سازمان را در حد زیاد موفقیت‌آمیز دانسته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۲۷/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۲۵/۲ درصد می‌رسد. در مقابل، ۳۹/۴ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها از عملکرد سازمان ارزیابی منفی داشته‌اند. نسبت ارزیابی منفی در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۳۶/۳ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۳۲/۳ درصد بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که با افزایش سطح تحصیلات از میزان افراد دارای ارزیابی مثبت و متوسط کاسته می‌شود: به عنوان مثال ۳۱/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۸/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۴/۵ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند میزان موفقیت سازمان ملی جوانان در حد زیاد است. در مقابل، ۳۰/۷ درصد از زیر دیپلمه‌ها از عملکرد سازمان ارزیابی منفی داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۳۵/۰ درصد و در بین افراد دارای

تحصیلات دانشگاهی ۴۲/۱ درصد بوده است.

۳-۱-۱۱- صدا و سیما

صدا و سیما بخش عمده‌ای از اوقات فراغت جوانان را به خود اختصاص می‌دهد. از این رو، جوانان از این نهاد ارزیابی ملموس‌تری خواهند داشت. در مجموع ارزیابی از عملکرد صدا و سیما مثبت بوده است. ۴۹/۴ درصد از پاسخگویان گفته‌اند صدا و سیما در حد زیاد و خیلی زیاد موفق بوده است. ۲۷/۵ درصد نیز میزان موفقیت این سازمان را در حد متوسط دانسته و ۲۱/۹ درصد از عملکرد این سازمان ارزیابی منفی داشته‌اند که فقط ۴/۷ درصد گفته‌اند صدا و سیما در مورد جوانان، اصلاً موفق نبوده است.

زنان بیش از مردان عملکرد این سازمان را مثبت دانسته‌اند: ۵۳/۷ درصد از زنان و ۴۶/۱ درصد از مردان گفته‌اند عملکرد سازمان در حد زیادی موفق بوده است. در مقابل، ۲۶/۰ درصد از مردان و ۱۸/۶ درصد از زنان از عملکرد سازمان در مورد جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند. با افزایش سن نیز از میزان ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۵۲/۴ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند عملکرد صدا و سیما در حد زیادی موفق بوده است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۴۸/۷ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۴۷/۵ درصد می‌رسد. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۲۳/۵ درصد) بیشتر از دیگر گروه‌ها از عملکرد سازمان ارزیابی منفی داشته و ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۳۰/۲ درصد) بیشتر از دیگران ارزیابی متوسط ارائه داده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت بین پاسخگویان در این باره معنادار می‌شود؛ به طوری که پاسخگویان دارای سطح تحصیلی بالاتر کمتر از دیگران صدا و سیما را در انجام مسئولیت خود در مورد جوانان موفق دانسته‌اند: ۵۵/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها عملکرد صدا و سیما را در حد زیاد موفق دانسته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۰/۰ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۴۱/۳ درصد بوده است. در مقابل، ۱۸/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۱/۵ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۸/۶ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی، عملکرد صدا و سیما را در قبال با جوانان موفق ندانسته‌اند.

۴-۱-۱۱- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

هر چند نسبت قابل توجهی از پاسخگویان (۳۱/۴ درصد) از موفقیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در حوزه‌ی جوانان ارزیابی متوسط داشته‌اند، ولی نسبت افراد دارای ارزیابی منفی از عملکرد این وزارتخانه در حوزه‌ی مورد بحث بیشتر از ارزیابی

مثبت بوده است. ۳۶ درصد از پاسخگویان گفته‌اند این وزارتخانه در مورد جوانان موفق نبوده و یا موفقیت کمی داشته است که ۷/۹ درصدشان از فقدان موفقیت اطلاع داده‌اند. به هر صورت ۲۸/۱ درصد نیز گفته‌اند این وزارتخانه در حد زیاد و خیلی زیادی موفق بوده است.

همچنان، زنان بیشتر از مردان دارای ارزیابی مثبت بوده‌اند: ۳۱/۵ درصد از زنان و ۲۷/۲ درصد از مردان گفته‌اند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینه‌های مربوط به جوانان در حد زیادی موفق بوده است. در مقابل، ۴۳/۱ درصد از مردان و ۳۲/۶ درصد از زنان از عملکرد این وزارتخانه در حوزه‌ی مورد بحث ارزیابی منفی ارائه داده‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز تفاوت‌ها معنادار می‌شود؛ به طوری که پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر، کمتر از دیگران عملکرد وزارت ارشاد را مثبت ارزیابی کرده‌اند: ۳۲/۳ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند عملکرد این وزارتخانه موفق بوده است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۲۹/۰ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۲۵/۷ درصد بوده است. اما نسبت ارزیابی منفی در بین این گروه اخیر ۴۱/۸ درصد بوده است که در بین دیپلمه‌ها به ۳۷/۶ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها به ۳۴/۹ درصد می‌رسد.

۵-۱-۱۱- شهرداری

در مجموع شهرداری جزو آن دسته از سازمان‌هایی است که از عملکرد آن ارزیابی چندان مثبتی ارائه نشده است و در این زمینه از رتبه‌ی پایینی برخوردار است. ۵۰/۲ درصد از پاسخگویان از موفقیت شهرداری در انجام مسئولیت‌های مرتبط با جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند که ۱۲/۹ درصدشان عملکرد این سازمان را اصلاً موفق ندانسته‌اند. فقط ۱۸/۸ درصد گفته‌اند عملکرد این سازمان در حوزه‌ی مورد بحث در حد زیادی موفق بوده و ۲۸/۱ درصد نیز ارزیابی متوسط داشته‌اند.

زنان بیش از مردان عملکرد شهرداری را در حد زیاد و یا متوسط موفق دانسته‌اند: ۲۰ درصد از زنان و ۱۸/۷ درصد از مردان گفته‌اند شهرداری در حوزه‌های مربوط به جوانان در حد زیاد موفق بوده است. در مقابل، ۵۴/۹ درصد از مردان و ۴۸/۷ درصد از زنان گفته‌اند عملکرد شهرداری در حوزه‌ی مربوط به جوانان موفق نبوده و یا کمی موفق بوده است. با افزایش سن نیز از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۲۱/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند شهرداری در این حوزه در حد زیاد موفق بوده است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۱۸/۱ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها به ۱۷/۹ درصد می‌رسد. نسبت ارزیابی منفی در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۵۲/۶ درصد بوده است. در صورتی که ۵۳/۳ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۴۹/۹ درصد از ۱۵ تا ۱۹

ساله‌ها از عملکرد شهرداری در این حوزه ارزیابی منفی داشته‌اند. همچنین با افزایش سطح تحصیلات بر نسبت افراد دارای ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۴۷/۴ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند شهرداری در حوزه‌ی جوانان موفق نبوده یا کمی موفق بوده است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۲/۴ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۵۶/۰ درصد بوده است. زیر دیپلمه‌ها (با ۲۲/۹ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند عملکرد شهرداری در ارتباط با جوانان در حد زیاد موفق بوده است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۱۸/۴ درصد و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۵/۶ درصد بوده است.

۶-۱-۱۱- بسیج

بسیج از جمله نهادهایی است که عمده‌ی اعضای آن جوانان هستند. اما با این حال فقط ۲۹/۴ درصد از پاسخگویان عملکرد این سازمان را در حد زیاد و خیلی زیاد موفق دانسته‌اند. ۲۸/۸ درصد نیز میزان موفقیت آن را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. ولی ۳۸/۱ درصد از پاسخگویان عملکرد این سازمان را در ارتباط با جوانان در حد کمی موفق دانسته و یا موفق ندانسته‌اند که ۱۲/۶ درصد از آنها گفته‌اند اصلاً موفق نبوده است.

زنان بیشتر از مردان از عملکرد این نهاد ارزیابی مثبت و متوسط داشته‌اند: ۳۲/۲ درصد از زنان و ۲۸/۸ درصد از مردان گفته‌اند بسیج در انجام فعالیت‌های مرتبط با جوانان در حد زیادی موفق بوده است. اما ۴۳/۳ درصد از مردان و ۳۶ درصد از زنان در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز با ۳۳/۵ درصد بیشتر از دیگران گفته‌اند بسیج در حد زیادی موفق عمل کرده است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۲۸/۴ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۸/۲ درصد بوده است. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۴۱/۵ درصد) بیشتر از دیگران از عملکرد بسیج ارزیابی منفی داشته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از میزان ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۳۶/۸ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۹/۷ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۲/۴ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند عملکرد بسیج در حد زیادی موفق بوده است. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۴۸/۱ درصد) بیشتر از دیگران از عملکرد بسیج ارزیابی منفی داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۳۹/۷ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۳۳/۹ درصد بوده است.

۷-۱-۱۱- وزارت کشور

ارزیابی از عملکرد وزارت کشور نیز در حوزه‌ی مسؤولیت‌های مرتبط با جوانان منفی بوده است؛ هر چند که شاید بسیاری از جوانان حوزه‌ی مسؤولیت‌ها و وظایف

این وزارتخانه و بسیاری از سازمان‌ها را به طور دقیق ندانند. در هر صورت کمترین ارزیابی موفق از این نهاد بوده است. فقط ۱۸/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند عملکرد وزارت کشور در قبال جوانان در حد زیاد و خیلی زیاد موفق بوده است. ۲۹/۱ درصد نیز این عملکرد را در حد متوسط موفق دانسته‌اند. ولی ۴۴/۱ درصد در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند که ۱۲ درصد گفته‌اند وزارت کشور در حوزه‌ی مرتبط با جوانان اصلاً موفق نبوده است.

زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی مثبت و متوسط داشته‌اند: ۲۱/۵ درصد از زنان و ۱۸ درصد از مردان گفته‌اند وزارت کشور در حوزه‌ی مورد نظر در حد زیاد موفق بوده است. در مقابل، ۵۲/۹ درصد از مردان و ۴۳/۹ درصد از زنان در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. علاوه بر اینکه پاسخگویان سنین بالاتر بیشتر ارزیابی منفی داشته‌اند: ۴۵/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۵۰/۶ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۵۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها گفته‌اند وزارت کشور در حوزه‌ی مرتبط با جوانان کمی موفق بوده یا اصلاً موفق نبوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۲۲/۴ درصد) بیشتر از دیگران عملکرد این وزارتخانه را موفق دانسته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۲۴/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها گفته‌اند عملکرد وزارت کشور در حوزه‌ی مورد بحث در حد زیادی موفق بوده است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها به ۱۸/۵ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی به ۱۴/۶ درصد می‌رسد. این افراد اخیر (با ۵۷/۵ درصد) بیشتر از دیگران از عملکرد وزارت کشور ارزیابی منفی داشته‌اند. نسبت افراد دارای ارزیابی منفی در بین دیپلمه‌ها ۴۹/۰ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۴۱/۵ درصد بوده است.

۸-۱۱- وزارت آموزش و پرورش

آموزش و پرورش تنها نهادی است که با بخش قابل توجهی از جوانان، رابطه‌ی نزدیک دارند و جوانان عملکرد آن را از نزدیک تجربه می‌کنند. ۴۵/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند عملکرد آموزش و پرورش در ارتباط با جوانان در حد زیاد و خیلی زیاد موفق بوده است. ۲۷/۱ درصد میزان موفقیت این وزارتخانه را در حد متوسط دانسته‌اند. البته ۲۶/۰ درصد از پاسخگویان نیز از عملکرد این وزارتخانه ارزیابی منفی داشته‌اند که ۵/۷ درصدشان گفته‌اند این وزارتخانه اصلاً موفق نبوده است.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با ارزیابی از عملکرد وزارت آموزش و پرورش نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان این عملکرد را موفق و یا تا حدودی موفق دانسته‌اند: ۴۷/۷ درصد از زنان و ۴۴ درصد از مردان عملکرد این وزارتخانه را در حد

زیاد موفق ارزیابی کرده‌اند. در مقابل، ۳۹/۵ درصد از مردان و ۲۳/۷ درصد از زنان از عملکرد وزارت آموزش و پرورش ارزیابی منفی داشته‌اند. همچنین پاسخگویان سنین بالاتر نیز بیشتر از دیگران دارای ارزیابی منفی بوده‌اند: ۲۸/۵ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها به ۲۷/۳ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها به ۲۴/۹ درصد می‌رسد. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۴۹/۷ درصد) بیشتر از دیگران عملکرد این وزارتخانه را در حد زیادی موفق دانسته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت افرادی که عملکرد آموزش و پرورش را در قبال جوانان موفق ارزیابی کرده‌اند، کاسته می‌شود: ۵۲/۶ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۴۵/۹ درصد از دیپلمه‌ها و ۳۵/۷ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی. در مقابل، ۲۱/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها از عملکرد آموزش و پرورش در قبال جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۲۶/۳ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۳۳/۸ درصد بوده است.

۹-۱-۱۱- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

بخش قابل توجهی از جوانان در دوره‌ی دانشگاه و امتحانات ورودی دانشگاه‌ها با این وزارتخانه مرتبط می‌شوند. ۲۸/۱ درصد از پاسخگویان گفته‌اند عملکرد وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری در حد زیاد و خیلی زیاد مثبت است. ۳۱/۴ درصد نیز از عملکرد این وزارتخانه ارزیابی متوسط (تا حدودی موفق) داشته‌اند. البته نسبت قابل توجهی از افراد پاسخگو نیز (۳۳/۹ درصد) از عملکرد این وزارتخانه در ارتباط با جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند که ۷/۶ درصدشان گفته‌اند اصلاً موفق نبوده است. مردان بیشتر از زنان ارزیابی منفی داشته‌اند: ۳۹/۸ درصد از مردان و ۳۳/۷ درصد از زنان عملکرد وزارت علوم را منفی دانسته‌اند. البته نسبت ارزیابی مثبت و متوسط در بین زنان بیشتر از مردان بوده است. به عنوان مثال ۳۵/۹ درصد از زنان و ۳۱/۲ درصد از مردان گفته‌اند عملکرد وزارت علوم در قبال جوانان تا حدودی موفق بوده است. با لحاظ سطح تحصیلات بین ارزیابی زیر دیپلمه‌ها با دیگران تفاوت معنادار می‌شود؛ به عبارتی دیگر بین ارزیابی دیپلمه‌ها و افراد دارای تحصیلات دانشگاهی تفاوت معناداری وجود ندارد. به هر صورت زیر دیپلمه‌ها (با ۳۱/۶ درصد) بیشتر از دیگران دارای ارزیابی مثبت و متوسط از میزان موفقیت وزارت علوم در قبال جوانان داشتند. اما با لحاظ گروه‌های سنی تفاوت بین پاسخگویان معنادار نبوده است.

۱۰-۱-۱۱- نیروی انتظامی

نسبت پاسخگویی که گفته‌اند عملکرد نیروی انتظامی در حد زیاد و خیلی زیاد موفق بوده است، ۳۲/۵ درصد می‌شود. ۲۴/۳ درصد از پاسخگویان عملکرد این نیرو را تا حدودی (در حد متوسط) موفق دانسته‌اند. بیشتر پاسخگویان (۳۹/۲ درصد) از عملکرد نیروی انتظامی، در قبال جوانان ارزیابی منفی داشته که ۱۲/۹ درصدشان گفته‌اند اصلاً موفق نبوده است.

زنان بیشتر از مردان از عملکرد نیروی انتظامی ارزیابی مثبت داشته‌اند: ۳۵/۷ درصد از زنان و ۳۱/۸ درصد از مردان گفته‌اند عملکرد نیروی انتظامی در حد زیادی موفق بوده است. در مقابل ۴۴/۹ درصد از مردان و ۳۷ درصد از زنان در این باره ارزیابی منفی ارائه داده‌اند. با افزایش سن نیز بر نسبت افراد دارای ارزیابی منفی افزوده می‌شود: ۳۸/۱ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها گفته‌اند عملکرد نیروی انتظامی موفق بوده است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۳۱/۳ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۹/۵ درصد بوده است. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۴۴/۱ درصد) بیشتر از دیگران در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند. با افزایش سطح تحصیلات نیز از نسبت افراد دارای ارزیابی مثبت کاسته می‌شود: ۴۲/۲ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۳۲/۹ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۲/۷ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند عملکرد نیروی انتظامی موفق بوده است. افراد اخیر بیشتر از دیگران در این باره ارزیابی منفی داشته‌اند: ۵۱/۸ درصدشان چنین بوده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۴۱/۶ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۳۲/۹ درصد بوده است.

۱۱-۱-۱۱- سازمان تبلیغات اسلامی

از عملکرد سازمان تبلیغات اسلامی ۲۶/۶ درصد ارزیابی موفق و خیلی موفق داشته‌اند. ۲۹/۱ درصد نیز گفته‌اند تا حدودی موفق بوده است. اما ۳۸/۵ درصد از پاسخگویان عملکرد این سازمان در قبال جوانان را منفی ارزیابی کرده‌اند که ۱۱/۱ درصد گفته‌اند در این زمینه اصلاً موفق نبوده است.

زنان بیشتر از مردان عملکرد سازمان تبلیغات اسلامی را موفق و تا حدودی موفق دانسته‌اند: ۳۰/۵ درصد از زنان و ۲۵/۹ درصد از مردان گفته‌اند عملکرد سازمان در قبال جوانان در حد زیادی موفق بوده است. در مقابل، ۴۵/۷ درصد از مردان و ۳۶/۲ درصد از زنان از عملکرد این سازمان در حوزه‌ی مورد بررسی ارزیابی منفی داشته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز (با ۴۲/۲ درصد) بیشتر از دیگران در این باره ارزیابی منفی ارائه داده‌اند. این نسبت در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۴۱/۹ درصد و در بین ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۳۹/۲ درصد

بوده است. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۳۰/۲ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند عملکرد سازمان تبلیغات در حد زیادی موفق بوده است. پاسخگویان دارای تحصیلات بالاتر نیز کمتر از دیگران عملکرد این سازمان را مثبت ارزیابی کرده‌اند: ۳۲/۹ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۲۸/۴ درصد از دیپلمه‌ها و ۲۰/۹ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی گفته‌اند عملکرد سازمان تبلیغات اسلامی در قبال جوانان موفق بوده است. افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (با ۴۹/۹ درصد) بیشتر از دیگران از عملکرد این سازمان ارزیابی منفی داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۴۰/۴ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۳۵/۳ درصد بوده است.

۱۲-۱۱-۱- قوه قضاییه

فقط ۲۰/۵ درصد از پاسخگویان عملکرد قوه قضاییه در قبال جوانان را در حد زیاد و خیلی زیاد موفق دانسته‌اند. ۲۵/۵ درصد نیز این موفقیت را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. اما ۴۶/۲ درصد گفته‌اند عملکرد این قوه در حد کم و خیلی کم موفق بوده و یا اصلاً موفق نبوده است که ۱۷ درصد آنها اصلاً موفق نبوده پاسخ داده‌اند.

بررسی رابطه‌ی متغیرهای زمینه‌ای با ارزیابی پاسخگویان در این باره نشان می‌دهد که زنان بیشتر از مردان ارزیابی مثبت و متوسط داشته‌اند: ۲۳/۵ درصد از زنان و ۲۰/۹ درصد از مردان گفته‌اند قوه قضاییه در قبال جوانان در حد زیادی موفق بوده است. در مقابل ۵۴/۴ درصد از مردان و ۴۵/۹ درصد از زنان از عملکرد قوه قضاییه درباره موضوع طرح شده ارزیابی منفی داشته‌اند. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران ارزیابی مثبت داشته‌اند: ۲۴/۲ درصد از این گروه گفته‌اند قوه قضاییه در قبال جوانان در حد زیادی موفق بوده است. این نسبت در بین ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها ۲۰/۶ درصد و در بین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۲۱/۱ درصد بوده است. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها (با ۵۲/۲ درصد) بیشتر از دیگران درباره عملکرد قوه قضاییه ارزیابی منفی داشته‌اند. فاصله‌ی فراوانی این گروه با ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها ۰/۴ درصد و با ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها ۴/۷ درصد بوده است. علاوه بر این پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر، بیشتر از دیگران از عملکرد این قوه ارزیابی منفی ارائه داده‌اند: ۶۰/۸ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی چنین نظری داشته‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۰/۷ درصد و در بین زیر دیپلمه‌ها ۴۲/۰ درصد بوده است. زیر دیپلمه‌ها (با ۲۸/۸ درصد) بیشتر از دیگران گفته‌اند عملکرد قوه قضاییه در قبال جوانان مثبت بوده است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۲۰/۴ درصد و در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۵/۴ درصد بوده است.

جدول ۱-۱۱- میزان موفقیت سازمان‌ها یا نهادهایی که در قبال جوانان مسؤلیت‌هایی دارند

سازمان / نهاد	نظر پاسخگویان		زیاد	تا حدی	کم	خیلی کم	اصلاً	بی پاسخ
	زیاد	خیلی زیاد						
سازمان تربیت بدنی	تعداد	۲۳۱۱	۴۲۳۸	۵۷۹۵	۱۷۴۲	۹۲۱	۴۳۵	۲۰۶
	درصد	۱۴/۸	۲۷/۱	۳۷/۰	۱۱/۱	۵/۹	۲/۸	۱/۳
سازمان ملی جوانان	تعداد	۱۴۴۸	۲۷۰۹	۵۲۰۷	۲۶۷۴	۱۳۷۶	۱۰۳۲	۱۲۰۵
	درصد	۹/۲	۱۷/۳	۳۳/۳	۱۷/۱	۸/۸	۶/۶	۷/۷
صدا و سیما	تعداد	۲۸۸۷	۴۸۵۶	۴۳۰۱	۱۷۱۱	۹۹۲	۷۳۷	۱۶۷
	درصد	۱۸/۴	۳۱/۰	۲۷/۵	۱۰/۹	۶/۳	۴/۷	۱/۱
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	تعداد	۱۳۵۴	۳۰۴۱	۴۹۲۰	۲۷۸۵	۱۶۱۷	۱۲۳۶	۶۹۷
	درصد	۸/۷	۱۹/۴	۳۱/۴	۱۷/۸	۱۰/۳	۷/۹	۴/۵
شهرداری	تعداد	۸۴۹	۲۰۹۳	۴۳۹۸	۳۵۵۴	۲۲۸۱	۲۰۲۱	۴۵۴
	درصد	۵/۴	۱۳/۴	۲۸/۱	۲۲/۷	۱۴/۶	۱۲/۹	۲/۹
بسیج	تعداد	۱۴۳۷	۳۱۶۵	۴۵۰۲	۲۴۲۵	۱۵۶۴	۱۹۶۵	۵۹۲
	درصد	۹/۲	۲۰/۲	۲۸/۸	۱۵/۵	۱۰/۰	۱۲/۶	۳/۸
وزارت کشور	تعداد	۸۸۶	۱۹۴۱	۴۵۵۴	۳۱۴۰	۱۸۹۱	۱۸۸۰	۱۳۵۸
	درصد	۵/۷	۱۲/۴	۲۹/۱	۲۰/۱	۱۲/۰	۱۲/۰	۸/۷
وزارت آموزش و پرورش	تعداد	۲۴۹۹	۴۵۵۳	۴۲۳۹	۲۰۰۹	۱۱۶۸	۸۹۸	۲۸۴
	درصد	۱۶/۰	۲۹/۱	۲۷/۱	۱۲/۸	۷/۵	۵/۷	۱/۸
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	تعداد	۱۲۹۴	۳۱۰۰	۴۹۱۲	۲۶۱۳	۱۵۰۰	۱۱۸۴	۱۰۴۷
	درصد	۸/۳	۱۹/۸	۳۱/۴	۱۶/۷	۹/۶	۷/۶	۶/۷
نیروی انتظامی	تعداد	۱۸۸۰	۳۲۰۳	۳۷۹۹	۲۴۱۶	۱۷۰۱	۲۰۲۲	۶۲۹
	درصد	۱۲/۰	۲۰/۵	۲۴/۳	۱۵/۴	۱۰/۹	۱۲/۹	۴/۰
سازمان تبلیغات اسلامی	تعداد	۱۲۷۱	۲۸۹۲	۴۵۵۱	۲۶۲۳	۱۶۶۳	۱۷۳۹	۹۱۱
	درصد	۸/۱	۱۸/۵	۲۹/۱	۱۶/۸	۱۰/۶	۱۱/۱	۵/۸
قوه قضائیه	تعداد	۱۱۵۶	۲۰۵۶	۳۹۹۵	۲۶۵۱	۱۹۲۰	۲۶۵۴	۱۲۱۹
	درصد	۷/۴	۱۳/۱	۲۵/۵	۱۶/۹	۱۲/۳	۱۷/۰	۷/۸

* درصد هر سطر بر حسب تعداد پاسخگویان (۱۵۶۵۰ نفر) محاسبه شده است.

جدول ۴-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد صدا و سیما در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

موفقیت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۴۶/۱	۵۳/۷	۵۲/۴	۴۸/۷	۴۷/۵	۵۵/۹	۵۰/۰	۴۱/۳
تا حدی	۲۷/۹	۲۷/۷	۲۶/۵	۲۷/۹	۳۰/۲	۲۵/۳	۲۸/۶	۳۰/۲
کم	۱۹/۹	۱۵/۱	۱۶/۹	۱۸/۱	۱۷/۵	۱۵/۰	۱۶/۹	۲۲/۲
اصلاً	۶/۱	۳/۵	۴/۲	۵/۴	۴/۸	۳/۸	۴/۶	۶/۴
پاسخ معتبر	۷۴۹۷	۷۹۸۶	۶۶۲۸	۵۶۱۸	۳۳۳۷	۵۵۶۴	۶۱۵۰	۳۷۱۰
آماره	۱۴۶/۱۶۴		۰/۰۳۳			۰/۱۰۲		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۵-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

موفقیت	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
زیاد	۲۷/۲	۳۱/۵	۳۰/۱	۲۹/۴	۲۸/۰	۳۲/۳	۲۹/۰	۲۵/۷
تا حدی	۲۹/۷	۳۵/۹	۳۲/۷	۳۳/۱	۳۳/۰	۳۲/۷	۳۳/۴	۳۲/۴
کم	۳۲/۹	۲۶/۲	۲۸/۶	۲۹/۳	۳۱/۳	۲۷/۵	۲۹/۲	۳۲/۶
اصلاً	۱۰/۲	۶/۴	۸/۵	۸/۳	۷/۶	۷/۴	۸/۴	۹/۲
پاسخ معتبر	۷۲۷۶	۷۶۷۷	۶۴۰۱	۵۳۳۴	۳۲۱۸	۵۳۲۶	۵۹۵۸	۳۶۱۳
آماره	۱۸۷/۶۷۳		۰/۰۱۲			۰/۰۵۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۹۹			۰/۰۰۰		

جدول ۶-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد شهرداری در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۱۵/۶	۱۸/۴	۲۲/۹	۱۷/۹	۱۸/۱	۲۱/۱	۲۰/۰	۱۸/۷	موفقیت
								زیاد
۲۷/۴	۲۹/۲	۲۹/۷	۲۹/۴	۲۸/۶	۲۹/۰	۳۱/۳	۲۶/۵	تا حدی
								کم
۴۲/۰	۳۸/۶	۳۵/۸	۳۸/۰	۳۹/۵	۳۷/۶	۳۷/۴	۳۹/۴	اصلاً
۱۵/۰	۱۳/۸	۱۱/۶	۱۴/۶	۱۳/۸	۱۲/۳	۱۱/۳	۱۵/۵	پاسخ معتبر
۳۶۳۵	۶۰۲۲	۵۴۸۲	۳۲۶۰	۵۳۹۸	۶۵۳۸	۷۸۰۲	۷۳۹۴	آماره
۰/۰۷۳			۰/۰۳۳			۸۸/۶۳۳		سطح معناداری
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۷-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد بسیج در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۲۲/۴	۲۹/۷	۳۶/۸	۲۸/۲	۲۸/۴	۳۳/۵	۳۲/۲	۲۸/۸	موفقیت
								زیاد
۲۹/۵	۳۰/۶	۲۹/۴	۳۱/۲	۳۰/۱	۲۹/۱	۳۱/۸	۲۸/۰	تا حدی
								کم
۳۰/۹	۲۶/۳	۲۳/۹	۲۷/۴	۲۷/۲	۲۵/۵	۲۶/۱	۲۶/۹	اصلاً
۱۷/۲	۱۳/۴	۱۰/۰	۱۳/۳	۱۴/۳	۱۱/۹	۹/۹	۱۶/۴	پاسخ معتبر
۳۵۶۲	۵۹۶۹	۵۴۶۸	۳۲۱۶	۵۳۵۴	۶۴۸۸	۷۷۰۳	۷۳۵۵	آماره
۰/۱۱۶			۰/۰۴۲			۱۵۴/۱۷۹		سطح معناداری
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۸-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد وزارت کشور در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
زیاد	۱۴/۶	۱۸/۵	۲۴/۶	۱۷/۸	۱۷/۸	۲۲/۴	۲۱/۵	۱۸/۰
تا حدی	۲۷/۹	۳۲/۵	۳۳/۸	۳۱/۱	۳۱/۶	۳۲/۴	۳۴/۶	۲۹/۰
کم	۴۱/۱	۳۵/۶	۳۰/۹	۳۶/۴	۳۶/۴	۳۳/۶	۳۳/۴	۳۷/۰
اصلاً	۱۶/۴	۱۳/۴	۱۰/۶	۱۴/۶	۱۴/۲	۱۱/۶	۱۰/۵	۱۵/۹
پاسخ معتبر	۳۴۲۴	۵۶۷۳	۵۱۴۲	۳۰۴۹	۵۰۵۸	۶۱۸۵	۷۲۹۷	۶۹۹۵
آماره	۰/۱۱۴			۰/۰۵۵			۱۵۰/۷۵۵	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۹-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد وزارت آموزش و پرورش در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	سن			جنسیت		متغیر		
	بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد
زیاد	۳۵/۷	۴۵/۹	۵۲/۶	۴۲/۳	۴۳/۵	۴۹/۷	۴۷/۷	۴۴/۰
تا حدی	۳۰/۴	۲۷/۸	۲۵/۵	۲۹/۳	۲۹/۱	۲۵/۵	۲۸/۶	۲۶/۵
کم	۲۶/۳	۲۰/۵	۱۷/۱	۲۲/۳	۲۱/۶	۱۹/۱	۱۸/۹	۲۲/۶
اصلاً	۷/۵	۵/۸	۴/۸	۶/۲	۵/۷	۵/۸	۴/۸	۶/۹
پاسخ معتبر	۳۶۷۷	۶۰۸۸	۵۵۴۳	۳۲۹۴	۵۴۷۷	۶۵۹۵	۷۹۲۰	۷۴۴۶
آماره	۰/۱۱۵			۰/۰۵۱			۷۰/۵۴۴	
سطح معناداری	۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰	

جدول ۱۰-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موفقیت								
زیاد	۲۹/۸	۳۰/۴	۳۰/۸	۲۹/۶	۲۹/۵	۳۱/۶	۲۹/۱	۲۹/۴
تا حدی	۳۱/۲	۳۵/۹	۳۳/۴	۳۳/۷	۳۴/۰	۳۴/۷	۳۳/۳	۳۲/۷
کم	۲۹/۲	۲۷/۲	۲۷/۷	۲۸/۶	۲۸/۳	۲۶/۱	۲۹/۳	۲۹/۴
اصلاً	۹/۸	۶/۵	۸/۱	۸/۱	۸/۲	۷/۶	۸/۳	۸/۵
پاسخ معتبر	۷۱۱۹	۷۴۸۴	۶۲۷۸	۵۲۰۶	۳۱۱۹	۵۱۷۹	۵۸۰۴	۳۵۶۶
آماره	۸۰/۹۴۸		۰/۰۰۹			۰/۰۲۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۸۲۸			۰/۰۰۰		

جدول ۱۱-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد نیروی انتظامی در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موفقیت								
زیاد	۳۱/۸	۳۵/۷	۳۸/۱	۳۱/۳	۲۹/۵	۴۲/۲	۳۲/۹	۲۲/۷
تا حدی	۲۳/۲	۲۷/۲	۲۴/۱	۲۶/۱	۲۶/۳	۲۴/۹	۲۵/۶	۲۵/۶
کم	۲۸/۳	۲۶/۵	۲۶/۲	۲۸/۱	۲۸/۶	۲۳/۲	۲۸/۱	۳۲/۷
اصلاً	۱۶/۶	۱۰/۵	۱۱/۶	۱۴/۵	۱۵/۵	۹/۷	۱۳/۵	۱۹/۱
پاسخ معتبر	۱۳۲۵	۷۶۹۶	۶۴۷۴	۵۳۳۰	۳۲۱۷	۵۴۳۴	۵۹۷۴	۳۵۵۶
آماره	۱۴۷/۹۴۰		۰/۰۶۷			۰/۱۵۱		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۲-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد سازمان تبلیغات اسلامی در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موفقیت								
زیاد	۲۵/۹	۳۰/۵	۳۰/۲	۲۶/۸	۲۶/۷	۳۲/۹	۲۸/۴	۲۰/۹
تا حدی	۲۸/۴	۳۳/۲	۳۰/۶	۳۰/۹	۳۱/۴	۳۱/۷	۳۱/۲	۲۹/۲
کم	۳۰/۸	۲۷/۴	۲۸/۶	۲۹/۹	۲۸/۷	۲۶/۱	۲۹/۰	۳۳/۸
اصلاً	۱۴/۹	۸/۸	۱۰/۶	۱۲/۳	۱۳/۲	۹/۲	۱۱/۴	۱۶/۱
پاسخ معتبر	۷۱۸۶	۷۵۵۳	۶۳۳۹	۵۲۳۳	۳۱۵۷	۵۲۸۹	۵۸۷۷	۳۵۱۹
آماره	۱۸۵/۱۰۷		۰/۰۳۴			۰/۱۰۸		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

جدول ۱۳-۱۱- میزان قابل قبول بودن عملکرد قوه قضاییه در قبال جوانان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

متغیر	جنسیت		سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم
موفقیت								
زیاد	۲۰/۹	۲۳/۵	۲۴/۲	۲۰/۶	۲۱/۱	۲۸/۸	۲۰/۴	۱۵/۴
تا حدی	۲۴/۷	۳۰/۶	۲۸/۳	۲۷/۲	۲۷/۲	۲۹/۰	۲۸/۹	۲۳/۸
کم	۳۲/۴	۳۱/۰	۳۰/۸	۳۲/۶	۳۲/۰	۲۷/۳	۳۲/۷	۳۶/۴
اصلاً	۲۲/۰	۱۴/۹	۱۶/۷	۱۹/۶	۱۹/۸	۱۴/۸	۱۸/۰	۳۴/۴
پاسخ معتبر	۷۰۷۵	۷۳۵۶	۶۲۳۱	۵۱۰۵	۳۰۹۵	۵۱۸۹	۵۷۲۶	۳۴۶۵
آماره	۱۵۵/۷۸۹		۰/۰۴۱			۰/۱۳۴		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰			۰/۰۰۰		

۱۱-۲- وظایف اصلی سازمان ملی جوانان

سازمان ملی جوانان بنا بر اهداف سازمانی‌اش، وظایف متعددی را بر عهده دارد. مهمترین این وظایف عبارتند از: در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان، انجام تحقیقات علمی، شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان، ارائه خدمات مشاوره‌ای، برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسؤول و حمایت از سازمان‌های غیردولتی جوانان. از پاسخگویان پرسیده شد فکر می‌کنید وظایف اصلی سازمان ملی جوانان چیست؟ و از آنها خواسته شد حداکثر تا ۳ وظیفه را به ترتیب اولویت نام ببرند. بیشتر پاسخگویان وظیفه‌ی اصلی سازمان ملی جوانان را در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان دانسته‌اند. ۵۹/۵

درصد از پاسخگویان اولویت اول وظیفه‌ی اصلی این سازمان را این مورد دانسته‌اند. سپس و با فاصله‌ی بسیار زیاد شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان قرار می‌گیرد (۲۲/۳ درصد). این دو وظیفه از سوی ۸۱/۸ درصد از پاسخگویان بیان شده است. از این رو، دیگر وظایف نسبت کمی از پاسخگویان را دربر گرفته است. اولویت دوم، عمدتاً شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان (با ۴۲/۰ درصد) و اولویت سوم ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای (با ۲۳/۳ درصد) از سوی نسبت بیشتری از پاسخگویان انتخاب شده است.

با احتساب هر سه اولویت و به دست آوردن مجموع امتیازها، ملاحظه می‌شود که در دسترس گذاشتن اوقات فراغت برای جوانان به عنوان مهمترین وظیفه‌ی سازمان ملی جوانان معرفی شده است که ۴۲/۲ درصد از امتیازها را به دست آورده است. پس از آن و با فاصله‌ی نسبتاً زیاد یکی از مهمترین وظایف سازمان یعنی شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان با کسب ۱۶ درصد از امتیازها در رتبه‌ی دوم جای گرفته است. رتبه‌ی سوم به انجام تحقیقات علمی (با ۱۴/۵ درصد از امتیازها) و رتبه‌ی چهارم به ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای با ۱۲/۵ درصد از امتیازها اختصاص یافته است. برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسئول و حمایت از سازمان‌های غیردولتی آخرین رتبه‌ها را اشتغال کرده‌اند.

با لحاظ جنسیت تفاوت معناداری بین پاسخگویان در تعیین اولویت اول وظایف سازمان ملی جوانان ملاحظه نمی‌شود. اما شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان بیشتر از سوی گروه‌های سنی بالاتر بیان شده است: ۲۰/۲ درصد از ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها، ۲۴/۹ درصد از ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و ۲۵/۱ درصد از ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها چنین نظری داشته‌اند. در مقابل، زیر دیپلمه‌ها با ۶۶/۲ درصد بیشتر از دیگران اولویت اول وظایف سازمان را در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان بیان کرده‌اند. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۵۷/۷ درصد و برای افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۵۸/۵ درصد بوده است. پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر (با ۲۷/۹ درصد) نیز بیشتر از دیگران، شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان را وظیفه‌ی اصلی و اولویت اول وظایف سازمان ملی جوانان دانسته‌اند. نسبت دیپلمه‌ها در این زمینه ۲۳/۸ درصد و زیر دیپلمه‌ها ۱۸/۶ درصد بوده است. زیر دیپلمه‌ها با ۶۷/۸ درصد بیشتر از دیگران گفته‌اند وظیفه‌ی اصلی سازمان در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان است. این نسبت در بین دیپلمه‌ها ۶۰/۷ درصد و در بین پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی ۵۳/۴ درصد بوده است.

مردان بیش از زنان به حمایت از سازمان‌های غیردولتی، انجام تحقیقات علمی و برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسؤول و زنان بیشتر از مردان به در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان و ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به عنوان وظایف اصلی سازمان اشاره داشته‌اند. شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان بیش از دیگر وظایف و تقریباً به یک میزان از سوی هر دو گروه زنان و مردان بیان شده است (۷۹/۵ درصد). ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دو گروه سنی دیگر وظیفه اصلی سازمان را در دسترس قرار دادن امکانات و اوقات فراغت برای جوانان (با ۸۱ درصد)، انجام تحقیقات علمی (با ۳۱/۹ درصد) و حمایت از سازمان‌های غیردولتی جوانان (با ۲۳/۵ درصد) دانسته‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها بیشتر از دیگران به شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان (با ۷۹/۶ درصد) و ارائه خدمات مشاوره‌ای (با ۴۲/۵ درصد) اشاره کرده‌اند. همچنین ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها (با ۳۳/۷ درصد) بیشتر از دیگران، برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسؤول را وظیفه‌ی اصلی سازمان ملی جوانان معرفی کرده‌اند. البته شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان از سوی سه گروه سنی، وظیفه‌ی اصلی سازمان شناسایی شده است (یعنی ۷۹/۱ تا ۷۹/۶ درصد).

جدول ۱۴-۱۱- فکر می‌کنید وظایف اصلی سازمان ملی جوانان چیست؟

وظایف	اولویت اول		اولویت دوم		اولویت سوم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان	۹۳۷۴	۵۹/۵	۱۴۴۹	۹/۳	۱۰۰۲	۶/۴
انجام تحقیقات علمی	۱۰۹۹	۷/۰	۲۴۶۹	۱۵/۸	۱۱۶۵	۷/۴
شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان	۳۴۹۷	۲۲/۳	۶۵۷۸	۴۲/۰	۲۰۶۸	۱۳/۲
ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای	۵۴۵	۳/۵	۲۰۸۶	۱۳/۳	۳۶۵۲	۲۳/۳
برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسؤول	۴۶۷	۳/۰	۱۲۵۶	۸/۰	۲۸۰۱	۱۷/۹
حمایت از سازمان‌های غیردولتی جوانان	۲۶۲	۱/۷	۴۵۸	۲/۹	۲۷۹۵	۱۷/۹
سایر موارد	۱۰۶	۰/۷	۲۱	۰/۱	۱۱۴	۰/۷
بی‌پاسخ	۳۰۰	۱/۹	۱۳۳۳	۸/۵	۲۰۵۳	۱۳/۱
جمع	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰	۱۵۶۵۰	۱۰۰/۰

جدول ۱۵-۱۱- اولویت اول وظایف اصلی سازمان ملی جوانان از نظر پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سطح تحصیلات

سطح تحصیلات			سن			جنسیت		متغیر
بالای دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	زن	مرد	
۲۷/۹	۲۳/۸	۱۸/۶	۲۵/۱	۲۴/۹	۲۰/۲	۲۲/۹	۲۳/۰	شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان
۵۳/۴	۶۰/۷	۶۷/۸	۵۸/۵	۵۷/۷	۶۶/۲	۶۱/۵	۵۱/۶	در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان
۴/۱	۳/۷	۳/۲	۳/۵	۳/۹	۳/۴	۳/۹	۳/۲	ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای
۸/۹	۷/۲	۶/۰	۷/۳	۷/۸	۶/۷	۷/۱	۷/۳	انجام تحقیقات علمی
۴/۰	۲/۸	۲/۷	۴/۰	۳/۷	۲/۰	۳/۱	۳/۰	برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسؤو
۱/۸	۱/۸	۱/۶	۱/۶	۲/۱	۱/۵	۱/۵	۲/۰	حمایت از سازمان‌های غیردولتی جوانان
۳۶۳۷	۶۰۷۶	۵۴۷۷	۳۲۶۶	۵۴۳۲	۶۵۴۶	۷۸۸۷	۷۳۵۷	پاسخ معتبر
۲۰۲/۰۲۹			۱۳۰/۹۸۵			۹/۴۳۲		آماره
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۹۳		سطح معناداری

جدول ۱۶-۱۱- مجموع امتیاز وظایف اصلی سازمان ملی جوانان بر حسب سه اولویت تعیین شده از سوی پاسخگویان

درصد امتیاز	مجموع امتیاز	اولویت سوم	اولویت دوم	اولویت اول	وظایف
۴۲/۲	۳۲۰۲۲	۱۰۰۲	۱۴۴۹	۹۳۷۴	در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان
۱۴/۵	۱۱۰۴۰	۱۱۶۵	۲۴۶۹	۱۰۹۹	انجام تحقیقات علمی
۱۶/۰	۱۲۱۴۳	۲۰۶۸	۶۵۷۸	۳۴۹۷	شناسایی و بهره‌گیری از استعدادها و توانایی‌های جوانان
۱۲/۵	۹۴۵۹	۳۶۵۲	۲۰۸۶	۵۴۵	ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای
۸/۸	۶۷۱۴	۲۸۰۱	۱۲۵۶	۴۶۷	برنامه‌ریزی به کمک سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مسؤو
۵/۹	۴۴۹۷	۲۷۹۵	۴۵۸	۲۶۲	حمایت از سازمان‌های غیردولتی جوانان
۱۰۰/۰	۷۵۸۷۵	۱۳۴۸۳	۱۴۲۹۶	۱۵۲۴۴	جمع

۳-۱۱- مهمترین وظیفه‌ی دولت

برای دولت نیز در ارتباط با جوانان وظایف متعددی تعریف شده است. در این بررسی به ۸ وظیفه صریحاً اشاره شد. این وظایف عبارتند از: تأمین شغل و امنیت شغلی، حل مشکلات مالی، تأمین امکانات اوقات فراغت، تأمین امکانات تحصیلی، حل مشکل کنکور، حل مشکل مسکن، ایجاد امنیت اجتماعی و ایجاد امنیت اقتصادی. حدود نیمی از پاسخگویان (۵۰/۹ درصد) مهمترین وظیفه‌ی دولت را در قبال خود تأمین شغل و امنیت شغلی دانسته‌اند. وظایف دیگر با فاصله‌ی نسبتاً زیادی از این وظیفه جای می‌گیرد. جایگاه دوم (با ۱۰/۸ درصد) به حل مشکلات مالی و جایگاه سوم (با ۱۰/۱ درصد) به ایجاد امنیت اجتماعی مربوط می‌شود. حل مشکل کنکور و ایجاد امنیت اقتصادی در جایگاه چهارم قرار می‌گیرد که در هر دو مورد از سوی ۷/۲ درصد از پاسخگویان بیان شده است. کمترین میزان پاسخگویان (۳ درصد) تأمین امکانات فراغت را مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال خود دانسته‌اند. پس از آن تأمین امکانات تحصیلی قرار می‌گیرد که از سوی ۳/۹ درصد و سپس حل مشکل مسکن است که از سوی ۴/۸ درصد از پاسخگویان بیان شده است.

مردان (با ۶۰/۱ درصد) بیشتر از زنان (با ۴۴/۶ درصد) تأمین شغلی و امنیت شغلی را مهمترین وظیفه دولت در قبال خود دانسته‌اند. همچنین مردان بیشتر از زنان به تأمین امکانات تحصیلی اشاره کرده‌اند. ولی زنان (با ۱۳/۷ درصد) بیشتر از مردان (با ۶/۸ درصد) ایجاد امنیت اجتماعی را مهمترین وظیفه‌ی دولت دانسته‌اند. علاوه بر اینکه زنان بیشتر از مردان به حل مشکلات مالی، تأمین امکانات اوقات فراغت، حل مشکل کنکور و حل مشکل مسکن اشاره داشته‌اند.

با لحاظ گروه‌های سنی نیز در بیان مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال فرد پاسخگو تفاوت‌ها معنادار می‌شود. ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها (با ۱۳/۳ درصد) به حل مشکل کنکور و با ۶/۶ درصد به تأمین امکانات تحصیلی و با ۴/۲ درصد به تأمین امکانات اوقات فراغت بیشتر از دیگر گروه‌های سنی اشاره کرده‌اند. ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها با ۵۷ درصد بیشتر از دیگران تأمین شغل و امنیت شغلی را مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال خود دانسته‌اند. ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ها نیز بیشتر از دیگران حل مشکل مسکن (با ۸/۴ درصد)، ایجاد امنیت اجتماعی (با ۱۱/۹ درصد) و ایجاد امنیت اقتصادی را (با ۹/۳ درصد) مهمترین وظیفه دولت قلمداد کرده‌اند. البته در هر سه گروه سنی بیشتر پاسخگویان به تأمین شغل و امنیت شغلی اشاره داشته‌اند. با لحاظ سطح تحصیلات نیز ملاحظه می‌شود که زیر دیپلمه‌ها بیشتر از دیگران به حل مشکلات مالی (با ۱۴/۹ درصد)، ایجاد امنیت اجتماعی

(با ۴/۵ درصد)، ایجاد امنیت اقتصادی (با ۵/۸ درصد) و حل مشکل مسکن (با ۵/۸ درصد) اشاره داشته‌اند. دیپلمه‌ها (با ۹/۶ درصد) بیشتر از دیگران به حل مشکل کنکور و افراد بالای دیپلم بیش از بقیه‌ی سطوح تحصیلی به تأمین شغل و امنیت شغلی (با ۵۹/۷ درصد)، تأمین امکانات تحصیلی (با ۱۲/۰ درصد) و تأمین امکانات اوقات فراغت (با ۹/۹ درصد) به عنوان مهمترین وظیفه‌ی دولت اشاره کرده‌اند. هر چند بیشتر پاسخگویان در سه گروه، تأمین شغل و امنیت شغلی را مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال خود دانسته‌اند: ۴۶/۰ درصد از زیر دیپلمه‌ها، ۵۳/۱ درصد از دیپلمه‌ها و ۵۹/۷ درصد از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی.

جدول ۱۷-۱۱- فکر می‌کنید مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال شما چیست؟

درصد	تعداد	
۵۰/۹	۷۹۶۱	تأمین شغل و امنیت شغلی
۱۰/۸	۱۶۸۴	حل مشکلات مالی
۱۰/۱	۱۵۸۰	ایجاد امنیت اجتماعی
۷/۲	۱۱۲۲	ایجاد امنیت اقتصادی
۷/۲	۱۱۲۰	حل مشکل کنکور
۴/۸	۷۴۸	حل مشکل مسکن
۳/۹	۶۰۵	تأمین امکانات تحصیلی
۳/۰	۴۶۵	تأمین امکانات اوقات فراغت
۱/۶	۲۴۸	سایر
۰/۸	۱۲۲	بدون پاسخ
۱۰۰/۰	۱۵۶۵۰	جمع

جدول ۱۸-۱۱- مهمترین وظیفه‌ی دولت در قبال پاسخگو از نظر وی بر حسب جنسیت، سن و

سطح تحصیلات

وظیفه	متغیر		جنسیت			سن			سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	زیر دیپلم	دیپلم	بالای دیپلم	مرد	زن	مرد
تأمین شغل و امنیت شغلی	۶۰/۱	۴۴/۶	۴۷/۳	۵۷/۰	۵۳/۳	۴۶/۰	۵۳/۱	۵۹/۷	۹/۵	۱۲/۴	۱۰/۷
حل مشکلات مالی	۶/۸	۱۳/۷	۹/۷	۱۰/۲	۱۱/۹	۴/۵	۲/۲	۲/۱	۷/۴	۱۳/۳	۱۰/۷
ایجاد امنیت اجتماعی	۷/۴	۷/۳	۵/۵	۸/۳	۹/۳	۵/۸	۲/۹	۲/۹	۵/۶	۱۳/۳	۱۰/۷
ایجاد امنیت اقتصادی	۵/۶	۹/۰	۱۳/۳	۳/۸	۱/۲	۸/۴	۹/۶	۲/۰	۳/۵	۶/۲	۲/۶
حل مشکل مسکن	۴/۲	۳/۸	۶/۶	۲/۳	۱/۶	۹/۲	۱۰/۳	۱۲/۰	۲/۹	۳/۲	۴/۲
تأمین امکانات تحصیلی	۲/۹	۳/۲	۴/۲	۲/۱	۲/۳	۵/۴	۷/۶	۹/۹	۷۳/۷۲	۷۹/۱۳	۶۵/۴۳
تأمین امکانات اوقات فراغت	۳۶۳۵	۳۲۹۵	۵۴۴۷	۳۲۹۵	۵۵۴۱	۶۰۵۱	۳۶۳۵	۰/۱۳۶	۵۰۱/۹۵۸	۰/۰۲۷	۰/۰۰۰
پاسخ معتبر	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
آماره	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

۴-۱۱- فرآنگاه

در این بررسی از ۱۲ سازمان و نهاد دولتی و حکومتی نام برده شد تا پاسخگویان ارزیابی خود را از میزان موفقیت آنها در قبال جوانان بیان کنند. از نظر پاسخگویان موفق‌ترین سازمان صدا و سیما و غیرموفق‌ترین قوه قضاییه بوده است. البته باید توجه داشت که صدا و سیما بیشترین ارتباط را با جوانان دارد و میزان بهره‌مندی پاسخگویان از تلویزیون بسیار بالا بوده است. در فرآنگاه قبلی نیز ملاحظه شد وقتی میزان دسترسی وارد معادله می‌شود، سمت و سوی ارزیابی نیز تفاوت می‌یابد. به هر صورت پس از سازمان صدا و سیما، به ترتیب سازمان تربیت بدنی، وزارت آموزش و پرورش و سازمان ملی جوانان جای می‌گیرند که در این میان هر چند سازمان جوانان متولی امور جوانان شناخته می‌شود ولی میزان مواجهه‌ی آن با جوانان حتی کمتر از دو سازمان تربیت بدنی و آموزش و پرورش است. در مورد ارزیابی منفی نیز قبل از قوه قضاییه به ترتیب کم موفق‌ترین شهرداری، وزارت کشور بوده‌اند. در مورد شهرداری ملاحظه می‌شود که علیرغم داشتن امکانات گسترده و فعالیت‌های اجرایی، جوانان عملکرد آن را موفق ارزیابی نکرده‌اند.

جدول ۱۹-۱۱- میانگین میزان موفقیت سازمان‌ها و نهادهای دولتی و حکومتی از نظر پاسخگویان

مبنای قضاوت میانگین	میانگین	نهاد و سازمان
	۳/۳۰	صدا و سیما
	۳/۲۵	تربیت بدنی
	۳/۱۶	آموزش و پرورش
۵- خیلی زیاد موفق	۲/۷۹	سازمان ملی جوانان
۴- زیاد موفق	۲/۷۶	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۳- تا حدی موفق	۲/۷۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲- کمی موفق	۲/۶۷	نیروی انتظامی
۱- خیلی کم موفق	۲/۶۴	بسیج
۰- کاملاً ناموفق	۲/۶۱	سازمان تبلیغات اسلامی
	۲/۳۸	وزارت کشور
	۲/۳۸	شهرداری
	۲/۳۰	قوه قضاییه

همان گونه که ملاحظه می‌شود فقط میانگین سازمان صدا و سیما، تربیت بدنی و آموزش و پرورش بیشتر از ۳ شده است که نشان می‌دهد در مجموع پاسخگویان، عملکرد این سه سازمان را در قبال جوانان در حد متوسط رو به بالا موفق ارزیابی می‌کنند. پس از این سه، سازمان ملی جوانان قرار می‌گیرد که رتبه‌ی چهارم موفقیت را از نظر جوانان پاسخگو به دست آورده است. اما این رتبه، در حد متوسط رو به پایین است. دیگر سازمان‌ها نیز بعد از سازمان ملی جوانان قرار می‌گیرند و ارزیابی از آنان به سمت عدم موفقیت میل می‌کند. در این میان ارزیابی از قوه‌ی قضاییه منفی‌تر از دیگر سازمان‌ها بوده است. به طور کلی می‌توان ارزیابی پاسخگویان را از عملکرد قوه‌ی قضاییه، شهرداری و وزارت کشور در قبال جوانان منفی دانست. میانگین میزان موفقیت این سه سازمان نزدیک به کمی موفق بوده است.

از نظر پاسخگویان مهمترین وظیفه‌ی سازمان ملی جوانان در دسترس قرار دادن امکانات اوقات فراغت برای جوانان است. وظایف دیگر که برخی از اهمیت بیشتری نیز برخوردارند، با فاصله‌ی نسبتاً زیادی از این وظیفه جای گرفته‌اند. این نشان می‌دهد که از یک سو بحث ساماندهی به اوقات فراغت جوانان اهمیت دارد و ضروری است در این زمینه اقدامات خاصی صورت گیرد و از سوی دیگر جوانان با دیگر حوزه‌های فعالیتی سازمان جوانان آشنایی چندانی ندارند که باید در این زمینه اطلاع‌رسانی صورت گیرد. البته اوقات فراغت برای جوانان اولویت اول فعالیت را ندارد. پیش‌تر ملاحظه شد

که در مجموع از نظر پاسخگویان رسیدگی به وضعیت اوقات فراغت جوانان به عنوان یکی از وظایف «دولت» رتبه‌ی هشتم داشته است و بیشتر آنها (۵۰/۹ درصد) مهمترین وظیفه‌ی دولت را در قبال خود تأمین شغل و امنیت شغلی دانسته‌اند.

فصل دوازدهم

بحث و نظر

مقدمه

هر چند سابقه‌ی توجه علمی به مقوله‌ی نگرش‌ها به اوایل قرن بیستم باز می‌گردد و اولین روش‌شناسان در این حوزه در دهه‌ی بیست ظهور کردند، ولی بررسی ارزش‌ها و نگرش‌ها، حوزه‌ای از بررسی‌های اجتماعی است که از دهه‌ی ۶۰ به صورت جدی مورد توجه سیاستگذاران و برنامه‌ریزان جامعه قرار گرفته است. در ایران نیز این حوزه از بررسی سابقه‌ی طولانی ندارد. اولین مطالعه‌ی ملی ارزش‌ها و نگرش‌ها به سال ۱۳۵۳ باز می‌گردد. پس از آن و بعد از انقلاب اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نقش محوری را برای گردآوری اطلاعات در این زمینه به عهده گرفت و در سال ۱۳۷۴ ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان را مورد بررسی قرار داد. پیمایش‌های بعدی در این حوزه با شکل‌گیری دفتر طرح‌های ملی در آن وزارتخانه پی گرفته شد و تا کنون نتایج دو پیمایش سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۲ منتشر است. جمعیت نمونه‌ی این پیمایش‌ها افراد ۱۵ تا ۶۴ سال بوده‌اند؛ به عبارتی دیگر جوانان بخشی از جمعیت نمونه محسوب می‌شده‌اند.

سازمان ملی جوانان حسب وظیفه‌ای که به طور خاص در این باره به عهده دارد از سال ۱۳۸۰ به گردآوری اطلاعات در حوزه‌ی ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای فرهنگی جوانان پرداخت و تاکنون ۴ پیمایش در این باره به انجام رسانده و گزارش سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ به صورت کتاب به چاپ رسیده است. گزارش حاضر نیز حاصل پیمایشی است که در مهر ماه سال ۱۳۸۳ انجام شده است. پیش از آن نیز دبیرخانه‌ی شورای عالی جوانان از سال ۱۳۷۴ در حوزه‌های خاص پیمایش‌های ملی انجام می‌داد که با شکل‌گیری سازمان ملی جوانان این بررسی‌ها به صورت نظام‌مندتر و جامع‌تر به انجام رسیده است.

سیمای پاسخگویان

از مجموع ۱۵۶۵۰ نفری که پاسخگویان این پیمایش بوده‌اند، ۴۸/۳ درصد را مردان و ۵۱/۷ درصد را زنان ۱۵ تا ۲۹ سال شامل می‌شده‌اند. البته، وقتی از زنان و مردان سخن به میان می‌آید، مقصود افراد متأهل نیستند، بلکه عمدتاً دختران و پسران جوانی هستند که فقط ۲۳/۹ درصدشان از تأهل خود خبر داده‌اند. هر چند نسبت متأهلان در بین زنان (با ۳۳/۸ درصد) بیشتر از مردان (۱۳/۴ درصد) بوده است. از این رو به کار بردن کلمه‌های مردان و زنان فقط برای بیان جنسیت پاسخگویان انتخاب شده و فاقد اشاره به موقعیت اجتماعی افراد است. به هر صورت، با توجه به جوانی جمعیت مورد بررسی، متوسط سن حدود ۲۱ سال بوده است. البته حدود ۵۰ درصد از پاسخگویان ۱۵ تا ۲۰ سال و ۵۰ درصد دیگر بیش از ۲۰ سال سن داشته‌اند. با لحاظ گروه‌های سنی، بیشتر پاسخگویان (۴۲/۷ درصد)، ۱۵ تا ۱۹ سال سن داشته‌اند. سن ۳۵/۷ درصد از پاسخگویان ۲۰ تا ۲۴ سال و ۲۱/۶ درصد ۲۵ تا ۲۹ سال بوده است. دیپلمه‌ها بیشترین نسبت را در بین پاسخگویان داشته‌اند (۳۹/۷ درصد). زیر دیپلمه‌ها که شامل افراد دارای تحصیلات ابتدایی، راهنمایی و متوسطه بوده‌اند و بخش قابل توجهی از آنان محصل محسوب می‌شده‌اند، ۳۶ درصد از جمعیت پاسخگو را دربر می‌گرفته‌اند. ۲۳/۹ درصد نیز دارای تحصیلات دانشگاهی بوده و یا دانشجوی محسوب می‌شده‌اند. نیمی از پاسخگویان، دانش‌آموز و دانشجو (در حال تحصیل) بوده‌اند. نیمی دیگر نیز در دیگر وضعیت‌های فعالیتی قرار داشته‌اند. در این میان بیکاران جویای کار رتبه‌ی دوم را داشته‌اند که ۱۶/۹ درصد می‌شوند. سپس خانه‌دارها قرار می‌گیرند که ۱۵/۲ درصد و شاغلان که ۱۴/۷ درصد از پاسخگویان را دربر می‌گرفته‌اند.

هویت دینی

جوانان پاسخگو از نگاه خود به لحاظ اعتقادی افرادی مذهبی هستند. از یک سو ۸۸/۴ درصد از آنها خود را به میزان زیاد و یا تا حدودی مذهبی دانسته‌اند و از سوی دیگر ۸۴/۴ درصد پایبندی به اعتقادات دینی را برای خود مهم دانسته‌اند. حتی ۸۷/۳ درصد از پاسخگویان گفته‌اند از اینکه مسلمان هستند به خود می‌بالند. اینکه آنان اعتقادات مذهبی را چگونه تعریف می‌کنند و نیز اینکه خود را چگونه فرد مذهبی قلمداد می‌کنند، موضوع ثانوی است. نکته‌ی مهم این است که آنان خود را جدا شده از دین و مذهب نمی‌دانند و آن را به عنوان عامل هویت‌بخش در نظر می‌گیرند؛ هر چند ممکن است به لحاظ معنایی و حتی اجرای مناسک تفاوت‌هایی با نسل‌های قبل از خود داشته باشند. با این حال، فاصله‌ی بین ذهن و عین، نگرش و رفتار نیز در این زمینه قابل ملاحظه است. به عنوان مثال هر چند بیشتر پاسخگویان (۸۶/۲ درصد) گفته‌اند هیچ عبادتی جای نماز را نمی‌گیرد، ولی فقط ۶۵/۱ درصد خود را در حد زیادی مقید به خواندن نماز می‌دانستند. حال، اگر افراد نسبتاً مقید را به این مجموعه اضافه کنیم نسبت افراد مقید به خواندن نماز به ۸۸/۱ درصد می‌رسد که نزدیک به نسبت پاسخگویانی است که خود را مذهبی می‌دانند. این نکته نشان می‌دهد که مذهبی دانستن نیز در بین جوانان از یک بار معنایی دقیق و مشخص پیروی نمی‌کند و دامنه‌ی نسبتاً گسترده‌ای دارد؛ چرا که بخشی از کسانی که تقید چندانی به خواندن نماز ندارند، خود را در حد زیاد مذهبی می‌دانند. به هر روی، وقتی از سطح اعتقاد به سطح رفتار و عمل می‌رسیم از نسبت تقید به مذهب کاسته می‌شود. اگر غیر از نماز خواندن، به مسجد رفتن را نیز یکی از شاخصه‌های تقید به رفتار مذهبی بدانیم، آنگاه خواهیم یافت که نسبت کمی از جوانان دارای چنین تقیدی هستند. همین تفاوت بین نگرش و رفتار ما را به این نتیجه می‌رساند که هر چند پایبندی به اعتقادات دینی برای جوانان اهمیت دارد، اما نگاهی فردی شده به دین و اخلاق دارند. تداوم این وضعیت می‌تواند دین را از صحنه‌ی تعاملات اجتماعی دور کند. هر چند در این پژوهش اجزای کامل هویت دینی بررسی نشده است، ولی برخی شاخص‌های طرح شده، این وضعیت را بیشتر نمایان می‌کند؛ آنجایی که حدود نیمی از پاسخگویان می‌گویند خدمت به هم‌نوعان می‌تواند جای عبادت دینی را بگیرد نشان از نگاه نسبتاً متفاوت به دینداری و جابه‌جایی‌هایی در حوزه‌ی دین و اخلاق دارد که در بخشی از جوانان شکل گرفته است. با این حال، پاسخگویان پیامد دینداری را مثبت ارزیابی می‌کنند و عمدتاً بر آن هستند که دینداری می‌تواند سامان‌دهنده‌ی روابط سالم اجتماعی باشد. ۷۸/۷ درصد از

پاسخگویان بر آن بوده‌اند که افراد دیندار کمتر دچار انحرافات اخلاقی می‌شوند؛ چرا که دین با بهره‌گیری از سازوکارهای گوناگون در پی سالم‌سازی روابط بین افراد جامعه است. شاید به جهت همین نگاه باشد که بیشتر پاسخگویان (۶۵/۳ درصد) گفته‌اند پایبندی به اخلاقیات، آدم را از دین بی‌نیاز نمی‌کند. البته نسبت آنهایی که به این جایگزینی اعتقاد دارند و یا تا حدودی آن را پذیرفته‌اند، قابل توجه است و می‌تواند از شکل‌گیری مطالبه‌ی دین و اخلاق در انزوا و به لحاظ انفرادی و خارج از تعاملات اجتماعی خیر دهد. بالاخص این که پاسخگویان از وضعیت ارزش‌های دینی جامعه ارزیابی مثبتی نداشته‌اند؛ به طوری که فقط ۱۵/۴ درصد گفته‌اند گرایش جوانان به ارزش‌های دینی در حد زیاد است و یا فقط ۹/۱ درصد گفته‌اند گرایش جوانان جامعه‌ی ما به امور مذهبی در ۵ سال آینده زیاد خواهد شد. البته باید توجه داشت که نسبت آنهایی که از وضعیت آتی نگرش دینی جوانان ارزیابی منفی داشته‌اند حدود ۲ برابر کسانی است که از وضعیت فعلی ارزیابی منفی ارائه داده‌اند؛ یعنی سرعت تغییر در آینده‌ی نزدیک از نگاه پاسخگویان نسبتاً زیاد است.

در یک نگاه کلی می‌توان نتیجه گرفت که زنان (دختران) نگرش دینی قوی‌تری از مردان (پسران) داشته‌اند. عکس این وضعیت در ارزیابی از وضعیت جامعه مشاهده می‌شود؛ به طوری که زنان از وضعیت گرایش جوانان به ارزش‌های دینی در حال حاضر و نیز در ۵ سال آینده در مقایسه با مردان ارزیابی منفی‌تری داشته‌اند. تحصیلات نیز با نگرش‌های دینی رابطه داشته است و پاسخگویان دارای سطوح پایین‌تر نگرش و هویت مذهبی قوی‌تری داشته‌اند. این موضوع هم در نگرش افراد و هم در رفتار آنان قابل مشاهده است؛ به طوری که پاسخگویان دارای سطوح بالاتر تحصیلی، بیشتر از دیگران از توجه کمتر خود به مناسک دینی اطلاع داده‌اند. این نکته را با لحاظ سن نیز می‌توان یافت. یعنی افراد دارای سن بالاتر در مقایسه با پاسخگویان کم سن‌تر از نگرش و هویت مذهبی ضعیف‌تر و رفتار مذهبی کمتری برخوردار بوده‌اند. با توجه به این تغییرات و نیز رشد تحصیلات دانشگاهی، به نظر می‌رسد چالش بین رویکردهای دینی در آینده‌ی نزدیک، یکی از مهمترین چالش‌های جامعه‌ی ایران خواهد بود.

هویت ملی

ایران در نگاه جوانان، دارای جایگاه ویژه‌ای است. علی‌رغم آن که ۴۴/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند اگر فرصتی برای مهاجرت به خارج پیش بیاید از آن استقبال می‌کنند و نسبت مخالفان با این جمله حدود ۸ درصد کمتر از موافقان بوده است. با این حال، آنها اکثراً به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنند (۸۶ درصد) و زندگی در ایران را به

زندگی در هر کشور دیگری ترجیح می‌دهند (۷۰ درصد). از این رو، آن مهاجرت می‌تواند معنایی دیگر داشته باشد و به هیچ وجه بی‌توجهی و بی‌علاقگی به وطن و ملیت خود نیست. این نکته آنجا خود را بیشتر نشان می‌دهد که ۸۴/۸ درصد از پاسخگویان گفته‌اند توهین به ایران و ایرانی بودن را به هیچ وجه تحمل نمی‌کنند. همچنین، فقط ۱۵/۷ درصد گفته‌اند حاضر هستند تابعیت کشور دیگری را بپذیرند و یا فقط ۱۵/۶ درصد گفته‌اند کاش در کشوری غیر از ایران به دنیا می‌آمده‌اند. از این رو، فزونی نسبت موافقان مهاجرت به مخالفان می‌تواند ناشی از شرایط اجتماعی موجود و تفسیر و برداشتی باشد که این بخش از جوانان از آن دارند و نمی‌تواند معنایی دیگر از جمله نگرش منفی به وطن و ملیت و به محاق افتادن هویت ملی داشته باشد. بالاخص آن که نزدیک به چهار پنجم جوانان پاسخگو گفته‌اند در مقابل تجاوز به کشور هر کاری از دستشان برآید، انجام می‌دهند. نکته‌ی قابل توجه در این یافته‌ها فاصله و شکافی است که بین گویه‌های ارجاع به احساس (مربوط به جزء احساس نگرش) و گویه‌های ارجاع به واقعیت (مربوط به جزء شناختی نگرش) وجود دارد. هر چند در نهایت از دیدگاه روان‌شناسان اجتماعی بخشی انگیزشی نگرش همان اجزای احساس هستند، اما به جهت تعامل بین اجزای بی‌توجهی به این شکاف می‌تواند به تضعیف هویت ملی نیز بیانجامد. از این رو، فهم علل و چرایی علاقه‌مندی به مهاجرت از کشور و عقب‌مانده دانستن فرهنگ خود در نزد جوانان و تلاش برای کاستن موانع تقویت هویت ملی می‌تواند در کاستن شکاف موجود و ایجاد تعامل بین اجزای احساس و شناختن نگرش جوانان مؤثر باشد.

در مجموع می‌توان گفت زنان هویت ملی قوی‌تری داشته‌اند؛ هر چند نسبت آنهایی که آرزو می‌کرده‌اند در کشوری دیگر به دنیا می‌آمدند، در بین زنان به میزان کمی بیشتر از مردان بوده است. اما زنان بیش از مردان به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنند و زندگی در ایران را به زندگی در هر کشور دیگری ترجیح می‌دهند و توهین به ایران و ایرانی بودن را تحمل نمی‌کنند. گروه‌های سنی بالاتر نیز هویت ملی قوی‌تری داشته‌اند. اما این وضعیت با لحاظ سطح تحصیلات معکوس می‌شود؛ یعنی پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر در مقایسه با دیپلمه‌ها و زیر دیپلمه‌ها تعلق خاطر کمتری به ایران دارند. البته این به آن معنا نیست که میزان افراد دارای تعلق ملی پایین در سطوح تحصیلی بالاتر بیشتر از افراد دارای تعلق ملی بالا است.

روابط خانوادگی و نسلی

برای فهم روابط خانوادگی ابتدا باید مشخص می‌شد والدین چه نسبتی از

پاسخگویان با یکدیگر زندگی می‌کنند؛ ۸۷ درصد از پاسخگویان چنین وضعیتی داشته‌اند و والدین بقیه‌ی پاسخگویان از یکدیگر طلاق گرفته و یا یکی از آنها فوت کرده بودند. قابل توجه آن که از نظر بیشتر پاسخگویان (۷۸/۵ درصد) روابط موجود بین والدین‌شان صمیمی است. به نظر می‌رسد این صمیمیت در خانواده نیز بازتولید می‌شود؛ چرا که ۷۳/۸ درصد از جوانان پاسخگو گفته‌اند پدرشان و ۷۹/۵ درصد گفته‌اند مادرشان با آنان روابطی صمیمی دارد. این صمیمیت از نظر جوانان خود را در حمایت‌های خانواده و نوع نگاه به نیاز جوانان نشان می‌دهد.

در مجموع، گروه‌های سنی بالاتر نگرش مثبت‌تری به روابط خانوادگی داشته‌اند. این وضعیت در مورد پاسخگویان سطوح تحصیلی بالاتر -مخصوصاً افراد دارای تحصیلات دانشگاهی- نیز مشهود است. به عبارت دیگر این گروه‌ها بیشتر از دیگران در بین والدین خود و بین خود و والدین صمیمیت بیشتری دیده و نگاه و توجه خانواده را به سمت خود مثبت ارزیابی کرده‌اند.

۸۸/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان همه‌ی تلاش خود را برای پیشرفت آنها به عمل می‌آورند، هر چند نسبت آنهایی که گفته‌اند «خانواده‌ام آنچنان که باید، مرا درک می‌کنند»، حدود ۲۵ درصد از این میزان فاصله دارد و افراد دارای ارزیابی منفی در این باره بیشتر از افراد دارای ارزیابی منفی از تلاش خانواده برای پیشرفت جوان بوده است، ولی بیش از یک چهارم پاسخگویان در این زمینه با مشکل مواجه بوده‌اند. البته این دو مقوله به طور کامل منطبق بر یکدیگر نیست. جوانان نیز این نکته را دریافته‌اند که حمایت خانواده از آنان با هدف پیشرفت فرزندشان تا حدودی متفاوت از درک کردن آنان است. اما وجود فضای صمیمی در خانواده و حمایت از جوان موجب شده است تا آنها برای بیان مسائل و مشکلات خصوصی خود ابتدا به سراغ اعضای خانواده بروند. بیشتر پاسخگویان، مادر خود را برای بیان این مشکلات انتخاب می‌کنند. پس از مادر، برادر و خواهر و سپس پدر برای این موضوع انتخاب می‌شوند. همین امر موجب شده است تا اکثر پاسخگویان (۹۱/۵ درصد) در خانواده‌ی خود احساس آرامش کنند و احساس اعتماد متقابل بین آنان شکل گیرد. ۸۰/۲ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان به آنان اعتماد دارند. با این حال نسبت آنهایی که آرزو می‌کردند کاهش در خانواده‌ی دیگری به دنیا می‌آمدند از آنهایی که چنین آرزویی نداشتند بیشتر است. به نظر می‌رسد این آرزو، می‌تواند متأثر از عوامل بسیاری از جمله وضعیت اقتصادی خانواده نیز باشد که در ارزیابی‌ها چندان لحاظ نشده و عمدتاً به منزلت جوان در خانواده و روابط خانوادگی توجه شده است؛ چرا که بخشی از کسانی که چنین آرزویی

داشته‌اند کسانی هستند که از روابط خانوادگی خود ارزیابی مثبتی دارند. حتی به نظر می‌رسد آنجایی که درباره درک جوان از سوی خانواده بحث شده است، اُفت نسبت موافقان در یک نگاه خوش‌بینانه می‌تواند ناشی از ابهام در جمله باشد، چرا که ۸۲/۲ درصد از پاسخگویان گفته‌اند خانواده‌شان به خواسته‌های آنها و ۷۶/۳ درصد گفته‌اند خانواده به استقلال آنان توجه دارد و در یک نگاه بدبینانه می‌تواند ناشی از عدم صداقت پاسخگویان در ارزیابی از روابط خانوادگی و جایگاه خود در خانواده باشد؛ به عبارتی دیگر آنجایی که پرسش به صورت مستقیم از خانواده بوده است، احتمالاً با اغراق‌گویی پاسخگویان مواجه بوده‌ایم.

حساسیت‌های خانواده

هر چند خانواده‌ها به خواسته‌ها و استقلال جوانان‌شان توجه دارند، ولی این امر مانع از آن نیست که نسبت به مسائل جوان خود حساسیت به خرج ندهند. از نظر پاسخگویان، انتخاب دوست، سیگار کشیدن، وضع ظاهری و نحوه‌ی لباس پوشیدن، دوستی با افراد غیرهمجنس، انتخاب همسر، مصرف مواد مخدر، دیر آمدن به منزل، مسافرت رفتن با دوستان، انتخاب نوع شغل، امور تحصیلی و مصرف مشروبات الکلی با شدت و ضعف مورد توجه و حساسیت خانواده است و والدین این امور را کنترل و مراقبت می‌کنند. در این میان، خانواده‌ها به ترتیب به مصرف مواد مخدر، مصرف مشروبات الکلی، سیگار کشیدن، دوستی با افراد غیرهمجنس و دیر آمدن به منزل بیشتر حساسیت نشان می‌دهند. این حساسیت در قبال زنان بیشتر از مردان بوده است. در مواردی هم که جوانان به عدم مراقبت خانواده اشاره داشته‌اند، لزوماً به معنای بی‌توجهی نیست، بلکه می‌تواند ناشی از اعتماد زیاد به فرزندان و یا ناتوانی در مراقبت و کنترل باشد.

روابط و ارزش‌های اجتماعی

روابط دختر و پسر

هر چند خانواده‌ها به دوستی فرزندان خود با جنس مخالف حساسیت دارند و از نظر پاسخگویان این موضوع را تحت نظر و مراقبت دارند، ولی فقط ۳۳ درصد از پاسخگویان با این نوع دوستی‌ها کاملاً مخالف بوده‌اند و بقیه در این باره یا کاملاً و یا تا حدودی موافقت داشته‌اند. اما این موافقت به معنای این نیست که همه‌ی آنها چنین دوستی‌هایی داشته باشند. با این حال نسبت مردانی که دوست دختر دارند، بیشتر از زنانی است که دوست پسر داشته‌اند: حدود ۲۸/۵ درصد از مردان و ۱۶/۵ درصد از

زنان گفته‌اند دارای دوست غیرهمجنس هستند. حتی اگر بخواهیم این پاسخ را محافظه‌کارانه بدانیم و نسبت دوستی‌ها را بیش از این میزان بدانیم، همچنان در مقایسه با وضعیت نگرش از وضعیت کمی برخوردار است. به عبارت دیگر جوانان از نظر نگرشی در این باره مشکل چندانی ندارند؛ هر چند این نگرش مثبت آنان از شدت و ضعف برخوردار است، اما در بخشی از آنان به رفتار و یافتن دوست غیرهمجنس منتهی می‌شود و دیگران به دلایل گوناگونی از جمله جنبه‌های موقعیتی و نگرشی به چنین اقدامی دست نمی‌زنند. نکته‌ی دیگر این که مردان بیشتر از زنان موافق دوستی با جنس مخالف بوده‌اند. از این رو، فزونی مردان دارای دوست غیرهمجنس در مقایسه با زنان قابل توجیه است. از سوی دیگر فزونی این فراوانی به وسعت دایره‌ی دوستی غیرهمجنس مردان در مقایسه با زنان نیز بازمی‌گردد. زنانی که یک دوست غیرهمجنس دارند بیشتر از مردانی بوده‌اند که از داشتن یک دوست غیرهمجنس یاد کرده‌اند. از نظر دو پنجم پاسخگویان روابطی که بین دختران و پسران شکل می‌گیرد عمدتاً به جهت نیاز عاطفی است و دلایل دیگر از جمله سهل‌انگاری خانواده‌ها، ضعف اعتقادی، فشار دوستان، آشنایی به قصد ازدواج و رفع نیاز جنسی در رتبه‌های دیگر جای گرفته و از سوی بقیه‌ی پاسخگویان بیان شده است.

سن ازدواج و تعداد فرزندان

تعیین سن ازدواج از آنجا مورد توجه قرار می‌گیرد که سن آغاز روابط زناشویی قلمداد می‌شود. در مجموع فاصله‌ای که پاسخگویان برای مناسب‌ترین سن ازدواج مردان و زنان در نظر می‌گیرند، حدود ۴ سال است؛ به طوری که به طور متوسط برای مردان ۲۶ سالگی و برای زنان ۲۲ سالگی را در نظر گرفته‌اند. حداقل سن بیان شده برای ازدواج پسر ۱۵ و حداکثر آن ۴۵ سال بوده است. برای زنان حداقل سن ۹ سال و حداکثر ۴۰ سال بیان شده است. زنان، سن بالاتری را هم برای مردان و هم برای زنان پیشنهاد داده‌اند. میانگین سن پیشنهادی پاسخگویان سنین بالاتر و دارای تحصیلات بیشتر نیز از میانگین کل و میانگین سن پیشنهادی توسط دیگر گروه‌ها بیشتر بوده است. تعداد مطلوب فرزند نیز از نظر بیشتر پاسخگویان (حدود ۶۷ درصد) ۲ فرزند بوده است که عمدتاً به ۱ پسر و ۱ دختر اشاره کرده‌اند؛ به عبارتی دیگر بعد خانواده‌ی مطلوب از نظر بیشتر جوانان پاسخگو ۴ نفر است. تعداد فرزند مورد نظر دختر بیشتر از پسر بوده است که می‌تواند ناشی از فزونی تعداد زنان در جمعیت نمونه باشد؛ به این جهت که زنان بیشتر از مردان خواهان ۲ فرزند دختر بوده‌اند. در مقابل، مردان بیشتر از زنان در مورد فرزند پسر چنین تقاضایی داشته‌اند.

ارزیابی از وضعیت کشور

وقتی از پاسخگویان درباره ابعاد گوناگون وضعیت کشور پرسش و از آنان خواسته شد تا ارزیابی خود را از آنها بیان کنند، آنان در مجموع وضعیت شغلی جوانان، جرم و بزهکاری و رشوه و فساد اقتصادی را منفی دانسته‌اند. در این میان ارزیابی از وضعیت شغلی جوانان منفی‌تر از بقیه‌ی موارد بوده است (۷۶/۵ درصد ارزیابی منفی داشته‌اند). ارزیابی منفی از وضعیت اقتصادی کشور نیز بیشتر از ارزیابی مثبت بوده است. اگر بخواهیم به مقایسه‌ی نسبت ارزیابی مثبت و منفی پردازیم نسبت ارزیابی مثبت در این موارد بیشتر از میزان ارزیابی منفی بوده است: وضعیت دینی، وضعیت بهداشتی، وضعیت آموزشی، وضعیت روابط خانوادگی، امنیت اجتماعی، حقوق زنان، وضعیت فرهنگی، گرایش به وطن و ملیت، پایبندی به ارزش‌های اخلاقی، وضعیت ورزشی، محیط زیست، همبستگی ملی ایرانیان و وضعیت سیاسی. در این میان نیز وضعیت ورزشی (با ۵۲/۴ درصد) و وضعیت آموزشی (با ۴۷/۹ درصد) بیشترین نسبت ارزیابی مثبت را به خود اختصاص داده است. اما از آنجا که مقایسه‌ی این نسبت‌ها از دقت کافی برخوردار نیست و برای اینکه بتوانیم جایگاه هر کدام از این مقوله‌ها را در ارزیابی جوانان پاسخگو به دقت دریابیم، محاسبه‌ی این شاخص به ما کمک می‌کند:

$$\frac{\text{متوسط} + (۱ \times \text{خوب}) + (۲ \times \text{خیلی خوب})}{۲}$$

$$\frac{\text{متوسط} + (۱ \times \text{بد}) + (۲ \times \text{خیلی بد})}{۲}$$

در این صورت عدد ۱ نشان دهنده‌ی وضعیت دو قطبی است. هر چه عدد به سمت بالاتر میل کند، حکایت از مثبت بودن ارزیابی و کمتر از ۱ میل کند نشان از منفی بودن ارزیابی دارد؛ حاصل محاسبات به شرح زیر است:

۱/۲۶	۱۰- وضعیت اجتماعی	۰/۱۳	۱- وضعیت شغلی جوانان
۱/۲۹	۱۱- پایبندی به ارزش‌های اخلاقی	۰/۱۹	۲- رشوه و فساد اقتصادی
۱/۶۴	۱۲- وضعیت بهداشتی	۰/۲۱	۳- جرم و بزهکاری
۱/۷۹	۱۳- گرایش به وطن و ملیت	۰/۳۴	۴- وضعیت اقتصادی
۱/۸۵	۱۴- وضعیت آموزشی	۰/۹۸	۵- وضعیت حقوق زنان
۱/۹۵	۱۵- وضعیت روابط خانوادگی	۰/۹۹	۶- وضعیت دینی
۱/۹۸	۱۶- همبستگی ملی ایرانیان	۱/۰۱	۷- وضعیت سیاسی
۲/۳	۱۷- وضعیت ورزشی	۱/۱۱	۸- وضعیت محیط زیست
		۱/۱۹	۹- وضعیت فرهنگی

همان گونه که ملاحظه می‌شود شاخص ارزیابی شش مقوله، کمتر از ۱ می‌شود. هر چند از این مجموعه شاخص وضعیت حقوق زنان و وضعیت دینی نزدیک به شاخص وضعیت سیاسی است. اما بقیه‌ی مقوله‌ها نیز نمره‌ی بالایی نیافته‌اند و فقط وضعیت ورزشی کشور نمره‌ی بالای ۲ دریافت کرده است که حکایت از ۲/۳ برابر بودن ارزیابی مثبت به منفی دارد. به هر صورت، در بیشتر موارد، ارزیابی‌ها حکایت از وجود بحران و در برخی موارد به محاق افتادن ارزش‌های اجتماعی از دیدگاه پاسخگویان دارد.

نگرانی‌ها و مهمترین هدف و آرزو

همین نوع ارزیابی از وضعیت کشور موجب شده است وقتی درباره بیشترین نگرانی آنها پرسش شود، اشتغال رتبه‌ی اول را به خود اختصاص دهد و پس از آن مسائل مالی و اقتصادی و مسائل تحصیلی و کنکور جای گیرد. ازدواج رتبه‌ی چهارم نگرانی جوانان پاسخگو را داشته است که با توجه به سن پیشنهادی ازدواج برای مردان (۲۶ سال) و زنان (۲۲ سال) بعید به نظر نمی‌رسد؛ علاوه بر اینکه داشتن شغل مناسب، حل مسائل و مشکلات مالی و اقتصادی و حل مسائل تحصیلی و کنکور به نحوی پیش درآمد ازدواج محسوب می‌شود. نکته قابل توجه اینکه مردان بیشتر از زنان، اولویت اول نگرانی خود را اشتغال مناسب دانسته و زنان بیشتر از مردان به مسایل تحصیلی و مالی، اقتصادی اشاره کرده‌اند. همچنین، اشتغال بیشتر از همه برای ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها جای نگرانی داشته است. ولی برای ۱۵ تا ۱۹ مسایل تحصیلی و برای ۲۵ تا ۲۶ ساله‌ها مسایل مالی، اقتصادی بیشتر از دیگران موجب بروز نگرانی شده است.

با توجه به اینکه بیشتر پاسخگویان در حال تحصیل و بسیاری از آنان علاقه‌مند به ادامه‌ی تحصیل و آماده‌ی امتحانات کنکور می‌شوند، و برخی نیز آماده‌ی جذب بازار کار هستند، مهمترین اهداف شخصی آنان در آینده نیز ادامه‌ی تحصیل و یافتن شغل مناسب و پس از آن پولدار شدن بوده است. اگر بخواهیم از نگاهی مرتونی به موضوع بنگریم، این مجموعه، اهداف و ارزش‌هایی است که جامعه بر آنها مهر تأیید زده است و راه‌ها و وسایلی را نیز برای رسیدن به آنها مشخص کرده است. ولی جوانان پاسخگو در دستیابی به آنها با مشکل مواجه هستند؛ به عبارتی دیگر راه‌ها و وسایل رسیدن به این اهداف، کمیاب هستند و به این جهت جوانان در دستیابی به آنها با مشکلاتی مواجه می‌شوند.

این یافته‌ها با میزان رضایت از زندگی نیز هم‌خوان است. در این باره نیز ۳۸ درصد از پاسخگویان تا حدودی از زندگی خود راضی بوده و نسبت افراد راضی نیز بیشتر از ناراضی بوده است. البته در اینجا نیز باید به شکاف و فاصله‌ی اجزای نگرش اشاره کرد.

این دو پرسش نیز عمدتاً وجه احساسی نگرش فرد را مورد توجه قرار می‌دهند؛ از این رو ارزیابی‌ها نسبتاً مثبت است، اما وقتی به وجوه شناختی می‌رسیم ارزیابی‌ها به سمت منفی میل می‌کنند. از سوی دیگر بین ارزیابی از سطح زندگی خود با ارزیابی از وضعیت جامعه تفاوت قابل توجهی وجود دارد. هر چند در مجموع، پاسخگویان گفته‌اند تا حدودی به خواسته‌های خود رسیده‌اند و از زندگی‌شان نیز راضی هستند، ولی وضعیت ارزش‌های اجتماعی را در جامعه مناسب ندانسته‌اند و از ارزیابی آنان چنین می‌توان دریافت که در نظر جوانان ارزش‌های اجتماعی در محاق افتاده است. بیشتر پاسخگویان بر آن هستند که روابط بر ضوابط حاکمیت یافته است (۶۴/۴ درصد)، مردم در روابط اجتماعی‌شان با یکدیگر صادق و یکرنگ نیستند (۸۰/۳ درصد) و پول حرف اول را می‌زند (۸۲/۵ درصد). شاید به جهت همین ارزیابی از ارزش‌های اجتماعی است که جایگاه ارزش‌ها در نزد فرد نیز افول کرده و نسبت قابل توجهی از پاسخگویان (۵۷/۷ درصد) بر آن شده‌اند که در شرایط فعلی هر کس باید به فکر خودش باشد. در این میان مردان از وضعیت ارزش‌های اجتماعی ارزیابی نسبتاً منفی‌تر دارند. همان‌گونه که پاسخگویان سنین بالاتر و نیز افراد دارای تحصیلات بالا، ارزش‌های اجتماعی را بیشتر با آسیب همراه دیده‌اند و بر آن بوده‌اند که در جامعه جایگاه این ارزش‌ها تنزل یافته است.

علی‌رغم این ارزیابی‌های منفی، نسبت جوانانی که گفته‌اند به میزان زیادی به چیزهایی که در زندگی دوست داشته‌اند رسیده‌اند، بیشتر از افرادی است که گفته‌اند به خواسته‌های دوست داشتنی خود نرسیده‌اند، اما بسیاری از پاسخگویان (۴۸/۸ درصد) در این باره ارزیابی متوسطی داشته‌اند.

اوقات فراغت و سبک زندگی

زمان و نحوه گذران اوقات فراغت

به طور متوسط، پاسخگویان در طول هفته ۲۹ ساعت وقت آزاد داشته‌اند. مردان بیش از زنان وقت آزاد داشته‌اند (حدود ۲ ساعت بیشتر). دیپلمه‌ها و ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها نیز بیشتر دارای وقت آزاد بوده‌اند. افراد ۲۵ تا ۲۹ ساله و زیر دیپلمه‌ها کمتر از دیگران وقت آزاد داشته‌اند؛ البته فاصله‌ی زمانی به دست آمده حدود ۱ تا ۲ ساعت است. بیشتر پاسخگویان (۵۷/۱ درصد) اوقات فراغت خود را با خانواده می‌گذرانند. قبلاً در بحث روابط خانوادگی ملاحظه کردیم که از نظر پاسخگویان روابط خانوادگی از صمیمیت قابل قبول و جو خانواده از وضعیت مناسبی برخوردار است. از این رو، این

وضعیت طبیعی به نظر می‌رسد. با این حال، ۲۳/۷ درصد اوقات فراغت خود را بیشتر با دوستان می‌گذرانند.

چگونگی گذران اوقات فراغت

با توجه به اینکه بیشترین زمان اوقات فراغت با خانواده طی می‌شود، تماشای تلویزیون به همراه اعضای خانواده، در این اوقات جایگاه ویژه‌ای یافته است. پس از آن گوش دادن به موسیقی جای می‌گیرد که بیشترین اوقات فراغت جوانان را پر می‌کند. مطالعه‌ی کتاب، روزنامه و مجله و معاشرت با دوستان نیز در رتبه‌های سوم و چهارم قرار می‌گیرند. استفاده از کامپیوتر نه اینترنت- و ورزش کردن نیز از جمله فعالیت‌هایی است که بخشی از اوقات فراغت نسبت قابل توجهی از پاسخگویان را به خود اختصاص داده است. فعالیت‌هایی که کمتر مورد توجه جوانان قرار می‌گیرد تماشای ماهواره و استفاده از اینترنت بوده است که به نظر می‌رسد بیشتر به جهت عدم دسترسی به آن باشد. حتی عدم استفاده از کامپیوتر و انجام ندادن بازی‌های کامپیوتری نیز از سوی نسبت بیشتری از پاسخگویان بیان شده که می‌تواند ناشی از عدم دسترسی به این امکانات باشد. در غیر از این موارد رفتن به سینما و تئاتر، گوش دادن به رادیو، انجام یا یادگیری کارهای هنری و شرکت در مهمانی‌های دوستانه از سوی بیشتر پاسخگویان صورت نمی‌گیرد.

زنان بیشتر از مردان به تماشای تلویزیون، انجام یا یادگیری کارهای هنری، معاشرت با اقوام و مطالعه‌ی کتاب و روزنامه و مجله اشاره کرده‌اند. مردان بیشتر از زنان برای گذران اوقات فراغت به معاشرت با دوستان، رفتن به پارک و مراکز تفریحی، شرکت در مجالس مذهبی، ورزش کردن، استفاده از اینترنت و کامپیوتر و بازی‌های کامپیوتری، شرکت در مهمانی‌های دوستانه، گوش دادن به رادیو و تماشای ماهواره می‌پردازند.

رضایت از گذران اوقات فراغت

به طور کلی می‌توان از فقدان تنوع در اوقات فراغت جوانان یاد کرد. امکانات موجود نیز کمتر پتانسیل و استعداد تخلیه‌ی هیجانی جوانان را دارند. در صورتی که یکی از مهمترین ویژگی‌های نحوه و چگونگی گذران اوقات فراغت در مورد جوانان، باید امکان تخلیه‌ی هیجان‌های متراکم شده در آنان باشد. در صورتی که ما عمدتاً به جهت فقدان امکانات و فضاها و موقعیت‌های لازم و کافی در این زمینه، با تراکم هیجان‌ها مواجهیم که خود را گاه در رفتارهای واکنشی جوانان بروز می‌دهد. بر مبنای چنین وضعیتی می‌توان دریافت که جوانان نباید از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود

راضی باشند. با توجه به یافته‌ها در مجموع می‌توان گفت که پاسخگویان از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود در حد متوسطی رضایت دارند. علاوه بر اینکه نسبت افرادی که رضایت کمی دارند، بیشتر از افرادی است که رضایت زیاد داشته‌اند. عمده‌ترین مانع نیز برای انجام فعالیت‌های مورد علاقه در اوقات فراغت، نداشتن امکانات مالی و در دسترس نبودن امکانات بیان شده است. نداشتن وقت، مخالفت خانواده و اطرافیان و حساسیت‌های اجتماعی و فرهنگی به ترتیب و با فاصله در رتبه‌های بعدی جای گرفته‌اند.

مردان بیشتر از زنان از نحوه‌ی گذران اوقات فراغت خود رضایت دارند. به نظر می‌رسد یکی از دلایل آن نیز تنوع بیشتر در نحوه‌ی گذران اوقات فراغت از سوی آنان باشد.

امکانات موجود در منزل

مهمترین امکان در دسترس پاسخگویان برای گذران اوقات فراغت تلویزیون (۹۱/۵ درصد) کتاب (۶۳/۰ درصد) و ویدئو (۵۵/۶ درصد) بوده است. از این رو، حضور بیشتر در خانواده و در دسترس بودن تلویزیون و عدم دسترسی به امکانات دیگر و فقدان امکانات مالی لازم، می‌تواند در جلب پاسخگویان به بهره‌مندی بیشتر از تلویزیون مؤثر بوده باشد.

متولی برنامه‌های فراغتی

درباره گذران اوقات فراغت، بیشتر پاسخگویان (۶۵/۲ درصد) بر آن بوده‌اند که دولت متولی اصلی تدارک برنامه‌های فراغتی برای جوانان است. از این رو، بخش عمده‌ی انتظارات به سمت دولت و نهادهای دولتی معطوف است.

رسانه

تلویزیون مورد اعتمادترین رسانه معرفی شده است. حدود ۵۱/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند به تلویزیون اعتماد بیشتری دارند. این در صورتی است که ۸۸/۷ درصد هر روز و یا چند روز در هفته تلویزیون تماشا می‌کنند. اعتماد به اینترنت در جایگاه دوم قرار می‌گیرد؛ البته باید توجه داشت که ۵۲/۲ درصد از پاسخگویان گفته بودند اصلاً از اینترنت استفاده نمی‌کنند و ۱۸/۴ درصد به ندرت و در مقابل ۱۹/۳ درصد هر روز یا چند روز در هفته استفاده می‌کرده‌اند. در این میان، زنان بیشتر از مردان و ۱۵ تا ۱۹ ساله‌ها بیشتر از دیگر گروه‌های سنی و زیر دیپلمه‌ها نیز بیشتر از دیگران گفته‌اند به تلویزیون اعتماد دارند. همچنین، در صورتی که ۱۰/۶ درصد از

پاسخگویان گفته‌اند به ماهواره اعتماد دارند، ۱۲/۱ درصد گفته‌اند هر روز یا چند روز در هفته برنامه‌های ماهواره‌ای را تماشا می‌کنند. مردان، ۲۰ تا ۲۴ ساله‌ها و افراد دارای مدرک دیپلم بیشتر از دیگران به ماهواره دسترسی دارند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود شکاف و فاصله بین میزان بهره‌مندی و نسبت اعتماد در مورد تلویزیون بسیار بیشتر از ماهواره و اینترنت است. نسبت مورد اعتمادترین رسانه به میزان استفاده‌ی روزانه و چند روز در هفته نشان‌دهنده‌ی جایگاه برتر ماهواره در این زمینه و با فاصله‌ی کمی از اینترنت و سپس با فاصله‌ی زیادی از آن دو تلویزیون قرار دارد. این نسبت به ترتیب عبارت است از ۱/۸۸، ۰/۸۲ و ۰/۵۸.

ماهواره

هر چند نسبت کمی از پاسخگویان گفته‌اند امکان استفاده از برنامه‌های ماهواره‌ای برای آنان مهیا است، ولی نگرش نسبت به ماهواره، از برخی جهات مثبت و از جهات دیگری منفی بوده است. به نظر می‌رسد این امر ناشی از آن است که نسبت کمی از پاسخگویان از ماهواره برای کسب خبر استفاده می‌کنند و عمدتاً از برنامه‌های دیگر آن و بیشتر برای پرکردن اوقات فراغت بهره‌مند می‌شوند. همین امر موجب شده است که ۴۹/۳ درصد برنامه‌های ماهواره را باعث بالا رفتن اطلاعات مردم بدانند و ۴۶/۳ درصد نیز بر آن شوند که ماهواره آنقدر مزیت دارد که بتوان از جنبه‌های منفی آن صرف نظر کرد. با این حال، وقتی از جوانان خواسته شد ارزیابی خود را به سطح کلان‌تری معطوف کنند، ارزیابی از برنامه‌های ماهواره‌ای منفی می‌شود. حدود ۵۰ درصد برنامه‌های ماهواره را باعث ترویج ارزش‌های مغایر با فرهنگ ایرانی دانسته و حدود ۴۳ درصد آن را برای امنیت ملی خطرآفرین ذکر کرده‌اند. نسبت آنهایی که مقابل چنین دیدگاهی بوده‌اند، بسیار کمتر بوده است. البته باید یادآور شد که بیشترین ارزیابی منفی از تأثیر ماهواره مربوط به افرادی است که به ماهواره دسترسی ندارند و از برنامه‌های آن استفاده نمی‌کنند و بهره‌مندان عمدتاً ارزیابی مثبتی دارند.

زنان به برنامه‌های ماهواره نگاه منفی‌تری داشته‌اند. این نگاه منفی در بین پاسخگویان سطوح تحصیلی پایین‌تر نیز بیشتر مشاهده می‌شود.

جهانی شدن

در مجموع، درباره جهانی شدن، نگرش مشخصی در بین جوانان جای‌گیر نشده است؛ هر چند سمت و سوی نگرش‌ها به طور کلی به سمت مثبت سوق پیدا کرده است. حدود ۴۱/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند دولت‌ها نباید اقتدار سازمان‌های

جهانی را بپذیرند. اما، درباره پیامدهای جهانی شدن دیدگاه مثبت در حال جای گیر شدن است. ۵۹/۴ درصد جهانی شدن را موجب ایجاد صلح و دوستی بین کشورها و مردم دانسته‌اند. ۴۷/۱ درصد آن را موجب بهبود زندگی مردم تلقی کرده‌اند و نسبت آنهایی که گفته‌اند هدف اصلی جهانی شدن وابسته کردن کشورها به دنیای استکبار است به یک دوم آنهایی می‌رسد که با این نظر مخالف بوده‌اند. حتی نسبت آنهایی که گفته‌اند جهانی شدن تضعیف هویت ملی را به همراه ندارد (با ۳۳/۴ درصد) بیشتر از آنهایی بوده است که به این پیامد جهانی شدن تأکید کرده‌اند (با ۲۳/۹ درصد). این یافته‌ها نشان می‌دهد که سیمای جهانی شدن برای پاسخگویان چندان روشن و واضح نیست و آنها اطلاعات مشخصی در این باره ندارند؛ چرا که یکی از اصول جهانی شدن، پذیرفتن اقتدار سازمان‌های جهانی است. نمی‌توان این اقتدار را نپذیرفت و جهانی شدن را موجب ایجاد صلح و دوستی بین کشورها و مردم دانست. در مجموع مردان به جهانی شدن نگرش مثبت‌تری داشته‌اند. پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی نیز بیشتر از دیگران چنین وضعیتی داشته‌اند.

ارزش‌های تحصیلی

بیشتر پاسخگویان (۵۳/۲ درصد) گفته‌اند جامعه برای تحصیل کرده‌ها احترام زیادی قائل است. فقط ۱۴/۳ درصد بر آن بوده‌اند که جامعه احترام کمی به تحصیل کرده‌ها می‌گذارد. زنان بیشتر از مردان در این باره ارزیابی مثبت داشته‌اند. افراد با سن پایین‌تر نیز بیشتر از دیگران چنین نظری داشته‌اند. پاسخگویان سطوح تحصیلی پایین‌تر نیز بیشتر از دیگران گفته‌اند جامعه به تحصیل کرده‌ها احترام می‌گذارد.

ارزش‌های شغلی

جوانان پاسخگو، وضعیت بازار اشتغال را نامناسب ارزیابی می‌کنند. آنها فاکتورهای غیرمرتبط با شغل را در شاغل شدن بیشتر مؤثر می‌دانند. ۸۳/۲ درصد گفته‌اند پیدا کردن کار فقط با سفارش و پارتی‌بازی امکان‌پذیر است. هر چند ۵۴/۵ درصد گفته‌اند تحصیلات دانشگاهی، فرد را در موقعیت برتر انتخاب شغل و جذب در بازار کار قرار می‌دهد، ولی این به آن معنا نیست که پارتی و سفارش در بین آنان نقش ایفا نمی‌کند. همین ارزیابی از وضعیت شغلی به ابهام در ارزیابی از آینده‌ی شغلی نیز منتهی می‌شود؛ ۴۰/۸ درصد از پاسخگویان گفته‌اند آینده‌ی شغلی روشنی را پیش روی خود نمی‌بینند. هر چند ۳۸/۸ درصد از این موضوع ارزیابی مثبت داشته‌اند. البته پاسخگویانی که گفته‌اند برای آینده‌ی شغلی خود برنامه‌ی مشخصی داشته‌اند، بیشتر از افرادی می‌شوند

که چنین برنامه‌هایی را برای خود در نظر نگرفته‌اند. با این حال ۵۳/۸ درصد بر آن بوده‌اند که جوانان هر شغلی را پیدا کنند ناچارند آن را قبول کنند که به نظر می‌رسد این شغل می‌تواند شغل مورد علاقه‌ی آنان هم نباشد. این نوع نگرش به ارزش‌های شغلی در موقعیتی شکل گرفته است که مهمترین نگرانی آنان اشتغال مناسب و یکی از مهمترین اهداف زندگی جوانان یافتن شغل بوده است.

زنان در مقایسه با مردان نگرش منفی‌تری به ارزش‌های شغلی داشته‌اند. پاسخگویان سنین بالاتر نیز چنین وضعیتی داشته‌اند و بیشتر از دیگران به تأثیر سفارش و پارتی‌بازی در کسب موقعیت‌های شغلی اشاره کرده‌اند.

دختران و زنان جوان

ارزیابی جوانان این است که جامعه همچنان نسبت به دختران و زنان جوان سخت‌گیری می‌نماید، هر چند بیشتر پاسخگویان (۵۴/۳ درصد) نیز بر آن بوده‌اند که در شرایط مساوی اولویت استخدام را باید به مردان داد که از دیدگاهی می‌تواند به نوعی نگاه تبعیض‌آمیز به اشتغال زنان باشد. جالب آن که ۶۲/۷ درصد از آنها گفته‌اند در جامعه‌ی ما هنوز هم نسبت به زنان تبعیض وجود دارد.

به لحاظ نگرشی نیز کفه تا حدودی به سود نگرش‌های طرفداری از حقوق زنان شکل گرفته است. ۵۶/۳ درصد داشتن شغل را تضمین‌کننده‌ی استقلال زنان دانسته‌اند و ۵۳/۰ درصد با ترجیح خانه‌داری برای زن مخالفت ورزیده‌اند و یا ۴۹/۳ درصد با این نظر مخالف بوده‌اند که زنان به دلیل احساساتی بودن نمی‌توانند در امور مهم زندگی به درستی تصمیم بگیرند. با این حال، بیشتر پاسخگویان (۶۴ درصد) گفته‌اند در جامعه‌ی ما هم به اندازه‌ی مردان برای زنان امکان پیشرفت وجود دارد، ولی زن خوب کسی است که تابع شوهرش باشد (۵۱/۴ درصد). همان گونه که ملاحظه می‌شود بخشی از ارزش‌ها سنتی همچنان از اعتبار برخوردار هستند و بخشی از آنان جایگاه گذشته‌ی خود را از دست داده‌اند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که هنوز ارزش مسلطی درباره زنان در بین جوانان شکل نگرفته و جای‌گیر نشده است.

زنان نسبت به ارزش‌های جنسیتی نگرش مثبت‌تری داشته‌اند؛ هر چند کمی بیش از دو پنجم زنان آرزو کرده‌اند از جنس مخالف می‌بودند. به نظر می‌رسد این آرزو ناشی از درک آنان از تفاوت جایگاه اجتماعی زنان و بهره‌مندی بیشتر مردان از مزایای اجتماعی و تبعیض‌های اجتماعی باشد که در قالب موافقت با ارزش‌های نوین جنسیتی نیز بروز پیدا می‌کند. افراد با تحصیلات دانشگاهی نیز متمایل به نگرش مثبت به ارتقای جایگاه دختران و زنان جوان بوده‌اند. در مجموع ملاحظه می‌شود که درباره ارزش‌های

جنسیتی هنوز، سامان مستقر نوینی شکل نگرفته است. هر چند به نظر سمت و سو در جهت عمومیت یافتن ایده‌های نوین و حذف دیدگاه‌های سنتی درباره‌ی دختران و زنان سوق پیدا کرده است.

حقوق و مشارکت شهروندی

رفتار مشارکتی

۲۳/۷ درصد از پاسخگویان گفته‌اند با هیچ سازمان و انجمنی همکاری ندارند. بیشترین میزان همکاری با بسیج بوده است که از سوی ۲۶/۷ درصد از پاسخگویان عنوان شده است. پس از آن همکاری با انجمن‌های ورزشی و تفریحی جای می‌گیرد که از سوی ۲۰/۳ درصد بیان شده است. همکاری و عضویت در تشکل‌های غیردولتی جوانان فقط از سوی ۳/۳ درصد از جوانان طرح شده است. عضویت و همکاری با احزاب و گروه‌های سیاسی، شوراهای محلی و اتحادیه‌ها و اصناف نیز نسبت کمی از پاسخگویان را به خود اختصاص داده است که با توجه به سن آنها و وضعیت فعالیت‌شان، غیرطبیعی به نظر نمی‌رسد. بالاخص اینکه کسب مهارت و تجربه‌ی شخصی و داشتن مشارکت اجتماعی به عنوان مهمترین انگیزه‌های اصلی مشارکت‌کنندگان در سازمان‌ها بیان شده است.

نگرش به مشارکت

در باره این که مشارکت جوانان در امور اجتماعی با چه موانعی مواجه است، عمدتاً به عوامل مرتبط با جامعه اشاره شده است. ۶۵ درصد از پاسخگویان عدم اعتماد جامعه به جوانان را در این زمینه عمده دانسته‌اند و ۴۲/۳ درصد به اهمیت ندادن جامعه به مشارکت جوانان در این حوزه‌ها اشاره کرده‌اند. با این حال نگرش به مسؤولیت‌پذیری منفی نبوده است. ۶۴ درصد بر آن بوده‌اند پذیرش مسؤولیت نباید صرفاً منوط به پاداش مادی باشد و یا ۶۱/۶ درصد بر آن بوده‌اند که از پذیرش مسؤولیت نباید شانه خالی کرد. ولی ۶۵/۶ درصد گفته‌اند وقتی می‌بینند بسیاری از مردم اعتنایی به قانون وجود ندارد، آنها به خود حق می‌دهند مثل دیگران باشند. به عبارتی دیگر به لحاظ نگرش وضعیت مناسبی برای مسؤولیت‌پذیری جوانان وجود دارد، ولی ارزیابی منفی جوانان از جامعه و برداشتی که از بی‌اعتمادی جامعه نسبت به خود دارند، می‌تواند در تضعیف و کاهش این احساس مسؤولیت مؤثر باشد. حتی در مورد مشارکت سیاسی نیز ۴۲/۷ درصد مخالف دوری‌گزینی جوانان بوده‌اند؛ چرا که عمدتاً (۶۶/۷ درصد) بر آن بوده‌اند که مشارکت سیاسی جوانان در جریان‌های کشور تأثیر

می‌گذارد. اما این که رفتار سیاسی جوانان چگونه است و این میزان را نیز در بر می‌گیرد یا خیر به امور دیگری باز می‌گردد که حد فاصل نگرش و رفتار را پر می‌کند.

نهادهای و سازمان‌های دولتی

ارزیابی از عملکرد نهادهای و سازمان‌های دولتی

از نظر پاسخگویان نهادهای و سازمان‌هایی که در قبال جوانان مسؤلیت دارند، بر حسب میزان ارزیابی مثبت به ترتیب عبارتند از: سازمان صدا و سیما (۴۹/۴ درصد)، سازمان تربیت بدنی (۴۱/۹ درصد)، وزارت آموزش و پرورش (۴۵/۱ درصد)، نیروی انتظامی (۳۲/۵ درصد)، بسیج (۲۹/۴ درصد)، وزارت علوم (۲۸/۱ درصد)، وزارت ارشاد (۲۸/۱ درصد)، سازمان تبلیغات اسلامی (۲۶/۶ درصد)، سازمان ملی جوانان (۲۶/۵ درصد)، نهاد ریاست جمهوری (۲۵ درصد)، قوه قضاییه (۲۰/۵ درصد)، شهرداری (۱۸/۸ درصد) و وزارت کشور (۱۸/۱ درصد) ابراز شده است.

اگر بخواهیم این ارزیابی را بر حسب نمره‌ی میانگین بازخوانی کنیم، سازمان‌ها و نهادهای بر اساس موفقیت تا عدم موفقیت چنین مرتب می‌شوند: ۱- صدا و سیما، ۲- تربیت بدنی، ۳- آموزش و پرورش، ۴- سازمان ملی جوانان، ۵- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۶- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۷- نیروی انتظامی، ۸- بسیج، ۹- سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۰- نهاد ریاست جمهوری، ۱۱- وزارت کشور، ۱۲- شهرداری و ۱۳- قوه قضاییه.

اصلی‌ترین وظیفه‌ی سازمان ملی جوانان

بیشتر پاسخگویان وظیفه‌ی اصلی سازمان ملی جوانان را در دسترس گذاشتن اوقات فراغت برای جوانان دانسته‌اند. ۵۹/۵ درصد از پاسخگویان در اولویت اول خود این وظیفه را بیان کرده‌اند. علاوه بر این که از مجموع نمرات اولویت اول، دوم و سوم نیز این وظیفه با ۴۲/۲ درصد از مجموع امتیازها جایگاه اول را یافته است. این در صورتی است که این وظیفه برای سازمان ملی جوانان از چنین ترجیحی برخوردار نیست و سازمان‌های متولی گذران اوقات فراغت جوانان هم متنوع‌اند و هم امکانات بیشتری را در این زمینه در اختیار دارند. به نظر می‌رسد، پاسخگویان از اهداف و وظایف این سازمان اطلاع دقیقی ندارند و یا خواهان آن هستند که سازمان بیشتری توان خود را در حوزه‌ی اوقات فراغت جوانان بگذارد.

مهمترین وظیفه دولت

حدود نیمی از پاسخگویان (۵۰/۹ درصد) مهمترین وظیفه دولت را در قبال خود تأمین شغل و امنیت شغلی دانسته‌اند. جایگاه دوم (با ۱۰/۸ درصد) به حل مشکلات مالی و جایگاه سوم (با ۱۰/۱ درصد) به ایجاد امنیت اجتماعی مربوط می‌شود. پیش‌تر نیز ملاحظه شد که بیشترین نگرانی جوانان پاسخگو نیز به ترتیب اشتغال مناسب و حل مسائل و مشکلات مالی بوده است. چالشی که اکنون نیز برنامه‌ریزان در ارتباط با جوانان با آن مواجه هستند. با توجه به اینکه بار سنگین جوانی جمعیت کشور ما در این دهه خود را بیشتر نشان می‌دهد، به نظر می‌رسد نگرانی‌ها نیز در این حوزه‌ها افزایش یابد.